

OŚRODKI INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE

Raport 2012

AUTORZY:

dr Aleksander BAŃKOWSKI (redakcja)

Marzena MAŻEWSKA (redakcja)

Elwira KOPROWSKA-SKALSKA

Jacek KOTRA

dr inż. Karol LITYŃSKI

Marek MIKA

Ewa POPIELCZAK

dr Andrzej SIEMASZKO

Małgorzata SNARSKA-ŚWIDERSKA

Anna TÓRZ

OŚRODKI INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE

Raport 2012

**Parki Technologiczne
Inkubatory Technologiczne
Preinkubatory i Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości
Inkubatory Przedsiębiorczości
Centra Transferu Technologii
Fundusze Kapitału Założkowego
Sieci Aniołów Biznesu
Lokalne i Regionalne Fundusze Pożyczkowe
Fundusze Poręczeń Kredytowych
Ośrodki Szkoleniowo-Doradcze
* * * * *
Polskie Platformy Technologiczne**

**pod redakcją
Aleksandra Bąkowskiego
Marzeny Mażewskiej**

Prezentacje poszczególnych instytucji na załączonym CD

WARSZAWA 2012

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektu systemowego „Rozwój zasobów ludzkich poprzez promowanie wiedzy, transfer i upowszechnianie innowacji”. (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, działanie 2.1.3)

Redakcja: dr Aleksander Bąkowski, Marzena Mażewska

Autorzy: dr Aleksander Bąkowski, Elwira Koprowska – Skalska, Jacek Kotra, dr inż. Karol Lityński, Marzena Mażewska, Marek Mika, Ewa Popielczak, dr Andrzej Siemaszko, Małgorzata Snarska-Świdorska, Anna Tórz

Recenzent: prof. dr hab. Edward Stawasz

Współpraca merytoryczna (PARP) : Łukasz Sztern

© Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012

Wydawca:

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
ul. Pańska 81/83
00-834 Warszawa

Publikacja bezpłatna

Publikacja dostępna jest także w wersji elektronicznej na Portalu Innowacji

<http://www.pi.gov.pl/>

Publikacja przygotowana przez ekspertów SOOIPP.

Poglądy i tezy przedstawione w publikacji nie muszą odzwierciedlać stanowiska Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, a jedynie stanowiska Autorów.

ISBN 978-83-7633-158-4

Warszawa 2012

Nakład 500 egzemplarzy

Druk i oprawa:

Studio Format
ul. Kolejowa 13
05-092 Łomianki

Redakcja wydawnicza i skład komputerowy:

Multi Verde
ul. Raclawicka 60
30-017 Kraków

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
<i>Marzena Mażewska, Aleksander Bąkowski</i> Uwarunkowania rozwoju infrastruktury wsparcia w Polsce	11
<i>Marzena Mażewska, Anna Tórz</i> Parki Technologiczne.....	25
<i>Anna Tórz</i> Inkubatory Technologiczne.....	43
<i>Marzena Mażewska</i> Preinkubatory i Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości.....	55
<i>Jacek Kotra</i> Inkubatory Przedsiębiorczości.....	69
<i>Aleksander Bąkowski</i> Centra Transferu Technologii.....	83
<i>Karol Lityński</i> Fundusze Kapitału Założkowego.....	101
<i>Ewa Popielczak</i> Sieci Aniołów Biznesu.....	115
<i>Marek Mika</i> Lokalne Fundusze Pożyczkowe.....	125
<i>Marek Mika</i> Fundusze Poręczeń Kredytowych.....	137
<i>Elwira Koprowska-Skalska</i> Ośrodki Szkoleniowo-Doradcze.....	145
<i>Andrzej Siemaszko, Małgorzata Snarska-Świdarska</i> Polskie Platformy Technologiczne.....	167
Wnioski i rekomendacje.....	179
Zalecane pozycje bibliograficzne o ośrodkach innowacji i przedsiębiorczości.....	182
Użyteczne adresy internetowe.....	185
Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce Raport – 2012 – streszczenie	187

CONTENTS

Preface	7
<i>Aleksander Bąkowski, Marzena Mażewska</i>	
Determinants of Support Infrastructure Development in Poland	8
<i>Marzena Mażewska, Anna Tórz</i>	
Technology Parks	21
<i>Anna Tórz</i>	
Technology Incubators	38
<i>Marzena Mażewska</i>	
Preincubators	48
<i>Jacek Kotra</i>	
Business Incubators	58
<i>Aleksander Bąkowski</i>	
Technology Transfer Centres	70
<i>Karol Lityński</i>	
Seed Capital Funds	85
<i>Ewa Popielczak</i>	
Business Angels Networks	96
<i>Marek Mika</i>	
Local and Regional Loan Funds	105
<i>Marek Mika</i>	
Local Guarantee Funds	114
<i>Elwira Koprowska-Skalska</i>	
Business Support Centres	120
<i>Andrzej Siemaszko, Małgorzata Snarska-Świdarska</i>	
Polish Technology Platforms	130
Conclusions and recommendations	141
PBICA bookstore	144
Useful addresses and links	148
Summaries	150

WSTĘP

Współczesne procesy rozwojowe w coraz większym zakresie przebiegają w specyficznym układzie powiązań, obejmującym sieci przedsiębiorstw, instytucje naukowo-badawcze i pozarządowe oraz administrację publiczną i inicjatywy obywatelskie. Rośnie rola relacji sieciowych ułatwiających przenikanie idei i wymianę informacji. W tych procesach coraz istotniejszą rolę mają do odegrania ośrodki innowacji i przedsiębiorczości, rozwijające się w Polsce od początków lat 90. tych XX w. Na infrastrukturę wsparcia rozwoju przedsiębiorczości w Polsce składają się obecnie różne rodzaje ośrodków innowacji i przedsiębiorczości: parki i inkubatory technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości, preinkubatory, centra transferu technologii, ośrodki doradczo – szkoleniowe, fundusze pożyczkowe, poręczeniowe, załączkowe itp. Główne zadania tego typu instytucji dotyczą różnorodnych działań służących zwiększaniu tkwiącej w ludziach kreatywności, przedsiębiorczości i innowacyjności, prowadzących do efektywniejszego wykorzystania lokalnych czynników wzrostu. Od początku transformacji systemowej liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości systematycznie rośnie, osiągając w połowie 2012 r. liczbę 821. Jednak proces tworzenia systemu wsparcia rozwoju przedsiębiorczości wciąż jeszcze trwa, pojawiają się nowe inicjatywy i nowe obszary aktywności ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Obserwacje zachodzących zmian oraz analiza doświadczeń „liderów gospodarki wiedzy” wskazują na rosnącą rolę infrastruktury wsparcia w procesie wzrostu innowacyjności polskiej gospodarki. Przedsiębiorstwa w dobie intensywnych zmian technologicznych i dynamicznego poszerzania zakresu innowacji na obszary usług, organizacji, marketingu oraz kwestii społecznych poszukują nowych rozwiązań w czym ośrodki innowacji i przedsiębiorczości mają do odegrania nie bagatelną rolę.

Przedkładamy kolejną, dziewiątą edycję Raportu o Ośrodkach Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce. Raport przygotowany został przez ekspertów Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce w ramach projektu systemowego „Rozwój zasobów ludzkich poprzez promowanie wiedzy, transfer i upowszechnianie innowacji” realizowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. Raporty od siedemnastu lat stanowią podstawowe źródło informacji i wiedzy o kierunkach rozwoju systemu wsparcia w Polsce. Prezentowany materiał zawiera w sobie nie tylko diagnozę obecnego stanu infrastruktury wsparcia przedsiębiorczości w Polsce, ale również szeroką analizę tendencji zmian, na przestrzeni kilkunastu lat, w aktywności ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. W trakcie prac nad raportem dokonano syntetycznej charakterystyki działalności każdego rodzaju ośrodków odnosząc się do wyników analiz z lat poprzednich. Przeanalizowano również stojące przed nimi bariery i opracowano rekomendacje do dalszego działania.

W ramach prac analitycznych nad Raportem w pierwszym kwartale 2012 r. zaktualizowano dane teleadresowe lokalnych i regionalnych instytucji wsparcia rozwoju gospodarczego. Do zidentyfikowanych podmiotów zostały rozesłane ankiety wraz z formularzem informacyjnym dotyczącym ich aktywności. Część danych ze względu na przepisy finansowe dotyczy końca 2011 roku, pozostałe odzwierciedlają stan ośrodków na połowę 2012 r. Zebrane informacje statystyczne, uwagi i sugestie zarządzających prawie 500 ośrodkami posłużyły do opracowania analitycznych części raportu. Udział w badaniach miał charakter dobrowolny. Dane ośrodków, które mimo kilku próśb nie wzięły w nich udziału, zostały zamieszczone jako uzupełnienie zestawień informacyjnych. Tradycyjnie staraliśmy się dotrzeć do wszystkich instytucji i inicjatyw na terenie kraju. Wyniki przeprowadzonych badań posłużą do aktualizacji danych na Portalu Innowacje PARP (www.pi.gov.pl).

Dziękujemy za współpracę wszystkim uczestniczącym w badaniach dyrektorom/kierownikom ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, których wiedza i doświadczenie wspomogły nas w opracowaniu niniejszej publikacji. Jednocześnie chcielibyśmy zaprosić wszystkich zajmujących się omawianą problematyką do dalszej współpracy i redakcji kolejnego Raportu.

Aleksander Bąkowski

Marzena Mażewska

Poznań/Warszawa, 28 sierpnia 2012 r.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY WSPARCIA W POLSCE

Pojęcie i zadania ośrodków innowacji i przedsiębiorczości

We współczesnej gospodarce za kluczowe czynniki pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw uznawana jest wiedza i innowacje. Instrumenty polityki gospodarczej przesuwają się w tym kierunku tworząc podstawy prorozwojowych systemów wsparcia. Wspieranie przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych obejmuje dostarczanie specyficznych usług oraz kształtowanie środowiska ekonomiczno-społecznego przychylnego przedsiębiorcy i sprzyjającego podejmowaniu samodzielnej działalności gospodarczej.¹ Działania w tym zakresie obejmują także tworzenie i rozwój wyspecjalizowanych instytucji wsparcia.

Dla podmiotów aktywnych w obszarze wsparcia przedsiębiorczości, innowacyjności i konkurencyjności najczęściej używa się w Polsce nazwy „**ośrodki innowacji i przedsiębiorczości**”². Właściwie nie ma jednoznacznej i jednorodnej definicji dla tego typu instytucji. Słownik pojęć „Innowacje i transfer technologii”³ podejmuje taką próbę, jednak w zależności od rozpatrywanego aspektu ich aktywności definicja może przyjmować nieco inną postać. Patrząc z punktu widzenia niniejszej publikacji uznano za właściwe posłużyć się charakterystyką najlepiej oddającą ideę i zadania ośrodków w procesie rozwoju gospodarczego. Tak więc „analizując różnorodność podejmowanych zadań, docelowe grupy odbiorców usług, czy też potrzebne kompetencje kadr, można dokonać klasyfikacji instytucji wsparcia na⁴:

1. Ośrodki przedsiębiorczości – szeroka promocja i inkubacja przedsiębiorczości (często w grupach dyskryminowanych), dostarczanie usług wsparcia do małych firm i aktywizacja rozwoju regionów peryferyjnych lub dotkniętych kryzysem strukturalnym;
2. Ośrodki innowacji – szeroka promocja i inkubacja innowacyjnej przedsiębiorczości, transfer technologii i dostarczanie usług proinnowacyjnych, aktywizacja przedsiębiorczości akademickiej i współpracy nauki z biznesem;
3. Instytucje finansowe – ułatwienie dostępu do finansowania działalności nowo powstałych oraz małych firm bez historii kredytowej, dostarczanie usług finansowych dostosowanych do specyfiki innowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych.

W każdej z tych grup można wyróżnić określone co do sposobu i zakresu funkcjonowania kategorie instytucji wsparcia charakteryzujące się specyficzną misją, celami działania i strukturą.

¹ K. B. Matusiak, Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy, SGH w Warszawie, Warszawa, 2010, str. 109

² Określenie „ośrodki innowacji i przedsiębiorczości” po raz pierwszy pojawiło się w trakcie dyskusji krajowych i zagranicznych ekspertów na polsko-niemieckim seminarium w marcu 1991 r. w Rydzynie pod Poznaniem. To spotkanie można uznać za początek ruchu organizatorów ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce.

³ K.B. Matusiak (red.), Innowacje i transfer technologii, Słownik pojęć, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011

⁴ K. B. Matusiak, Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje, IE, Radom-Lódź 2006;

Schemat 1. Klasyfikacja ośrodków innowacji i przedsiębiorczości

Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości		
Ośrodki Przedsiębiorczości Ośrodki szkoleniowo-doradcze, Ośrodki przedsiębiorczości, centra biznesu, kluby przedsiębiorczości, punkty konsultacyjne, punkty konsultacyjno-doradcze, preinkubatory, inkubatory przedsiębiorczości	Instytucje finansowe Regionalne i lokalne fundusze pożyczkowe Fundusze Poręczeń Kredytowych Fundusze kapitału założkowego Sieci Aniołów Biznesu	Ośrodki Innowacji Centra Transferu Technologii Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości Inkubatory Technologiczne e – inkubatory Parki technologiczne, naukowe, badawcze, przemysłowo- -technologiczne, technopole,

Źródło: opracowanie własne

Wszystkie przedstawione wyżej kategorie instytucji wsparcia zostaną zaprezentowane w niniejszym raporcie wraz z ich ogólną charakterystyką, profilem działania, osiągnięciami i barierami w funkcjonowaniu oraz planami na przyszłość.

Cechą charakterystyczną instytucji wsparcia jest ich działalność nie nastawiona na osiąganie zysku, również w przypadku instytucji korzystających z formy prawnej w oparciu o Kodeks Handlowy⁵. Ze względu na swoją specyfikę i społeczne podłoże ich powstania są one ważnym elementem wypełniającym lukę między mechanizmami rynkowymi, a działaniami administracji publicznej. Spełniają one na rynku funkcje usługowe, tworząc specyficzną siećową infrastrukturę instytucjonalną, umożliwiającą przedsiębiorcom dynamizację procesów rozwojowych oraz realizację wyznaczonych strategii.

Instytucje te na przestrzeni kilkunastu ostatnich lat przeszły długą drogę od ośrodków opartych na entuzjazmie i dobrowolnej aktywności ich twórców, po profesjonalnie działające instytucje wsparcia funkcjonujące równie skutecznie co podmioty komercyjne. Infrastruktura wsparcia przedsiębiorczości w Polsce ciągle się rozwija i ulega pewnym przegrupowaniom, pojawiają się nowe formy aktywności i sposoby działania. Tak więc rynek ten jest wciąż aktywny i kreatywny. Ze względu na elastyczność podmiotów na nim działających jest najodpowiedniejszym partnerem dla przedsiębiorców.

Bardzo istotny jest fakt, że w wyniku prowadzonej w ostatnich kilkunastu latach planowej polityki budowy infrastruktury wsparcia różnorodność ośrodków innowacji i przedsiębiorczości pozwala na udzielanie pomocy wszystkim rodzajom podmiotów gospodarczych, od start-upów, poprzez małe i średnie przedsiębiorstwa po firmy high-tech, praktycznie w każdym regionie kraju. Różnorodność form aktywności instytucji wsparcia sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości i stymuluje przedsiębiorstwa do ciągłego rozwoju na równi z konkurencją rynkową. Przedsiębiorcy bowiem są wiecznymi poszukiwaczami szans rynkowych, a ośrodki innowacji i przedsiębiorczości umiejętnie im ich dostarczają poprzez oferowanie coraz to nowych usług.

Organizacja systemu wsparcia

Wspieranie przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych w ostatnich latach istotnie przybiera na znaczeniu, zarówno w aspektach rozwoju społeczno – gospodarczego jak i wobec wyzwań technologicznych stojących przed polskimi firmami. Niespotykany dotąd postęp techniczny powoduje, że nawet małe firmy we wczesnej fazie rozwoju wchodzą na poziom globalnych kontaktów biznesowych. Zaś zmiany w technologii produkcji i świadczeniu usług następują niepomniernie szybciej niż dotąd. Wszystko to powoduje, że dostarczanie specyficznych usług oraz kształtowanie środowiska ekonomiczno-społecznego, przyjaznego przedsiębiorcy i podejmowaniu samodzielnej działalności gospodarczej nabiera coraz większego znaczenia. Działania w tym zakresie obejmują bardzo wiele instrumentów – od stymulatorów wkomponowanych w system ekonomiczno-społeczny i ład prawny, poprzez programy i zadania podejmowane bezpośrednio przez administrację publiczną różnych szczebli, po wyspecjalizowane instytucje sektora obywatelskiego⁶. W rezultacie tych wszystkich działań w Polsce ukształtował się system wsparcia polegający na niezależnej aktywności samodzielnych podmiotów punktowo zasilanych środkami na realizację zadań uwzględnianych w planach strategicznych na różnych szczeblach decyzyjnych.

Takie rozwiązanie ma swoje zalety i wady. Zaletą jest daleko idąca samodzielność i niezależność działania instytucji wsparcia w kształtowaniu swojej aktywności i możliwość szybkiego reagowania na potrzeby przedsiębiorców bez konieczności uzyskania akceptacji organu zarządzającego. Wadą natomiast jest fakt niestabilnego

⁵ Część instytucji wsparcia ze względu na możliwość pozyskania środków finansowych dla realizacji swoich celów statutowych przyjęło formę spółki kapitałowej. Ich statuty jednak obligują je do przekazywania całości zysku na realizację celów statutowych

⁶ K.B. Matusiak (red.) „Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2010”, PARP, Warszawa 2010

zasilania finansowego, co często zmusza ośrodki do okresowego zawieszania świadczenia części usług lub podejmowania działań w obszarach marginalnie związanych z ich wiodącą aktywnością. Wydaje się jednak, że zalety przeważają nad niedostatkami, a na pewno wskazane niedostatki są istotnym stymulatorem dla aktywności i rozwoju ośrodków.

Jednak biorąc pod uwagę fakt, że w ciągu kilkunastu lat wiele ośrodków okrzepło na rynku i znalazło sposób na realizację swoich zadań przy wykorzystaniu kombinowanych źródeł finansowania, oraz skalę poczynionych dotąd inwestycji należałoby zastanowić się nad wdrożeniem ogólnopolskiego zintegrowanego programu wspierającego ich działania, którego istotnym elementem byłby niezależny system monitorowania aktywności ośrodków. Jak wynika z obserwacji realizacji Inicjatywy „Skuteczne Otoczenie Innowacyjnego Biznesu”⁷ specyfika działania OliP powoduje, że adaptowalność programów edukacyjnych stosowanych w odniesieniu do podmiotów gospodarczych w zakresie organizacji i zarządzania jest ograniczona. Wymaga to opracowania dedykowanych programów edukacyjnych połączonych z wymianą doświadczeń między ośrodkami i upowszechnianiem dobrych praktyk. Istotną cechą ośrodków jest duża rotacja personelu merytorycznego, dlatego potrzebują one stałego wsparcia w podnoszeniu kwalifikacji swoich pracowników i osób z nimi współpracujących. Program ten, zakrojony w dłuższej (4-5 letniej) perspektywie powinna charakteryzować bardziej systematyczność, aniżeli intensywność. Jego beneficjentami powinny być wszystkie typy ośrodków. Pozwoliłoby to na upowszechnienie aspektów innowacyjności na obszarach poza dużymi aglomeracjami i istotnie wzmocniło więzi kooperacyjne na poziomach regionalnych. Ważnym jego elementem byłoby aktywne włączenie ośrodków zarówno w określanie zakresu merytorycznego i sposobu kształcenia ich personelu, jak i realizację zadań. Takie podejście przyczyniłoby się do tworzenia formalnych i nie formalnych sieci współpracy. Wydaje się bowiem, że obecny potencjał nie służy przedsiębiorcom i gospodarce w sposób w jaki mógłby się przyczyniać do rozwoju gospodarczego kraju. Szczególną cechą polskiej praktyki w zakresie konstruowania i realizacji polityki wsparcia jest przechodzenie na coraz wyższe poziomy rozwoju usług z jednoczesnym zaniedbywaniem tych niższych. Tak jak dzieje się to obecnie w odniesieniu do ośrodków szkoleniowo-doradczych i inkubatorów przedsiębiorczości. Pomimo tego, że jak wykazują przeprowadzone badania oba typy ośrodków włączyły w swój obszar aktywności wsparcie innowacyjnych przedsiębiorstw, to w programach wsparcia mogą zafunkcjonować prawie wyłącznie wtedy gdy powołają do tego celu zupełnie nową jednostkę organizacyjną. Taka polityka powoduje, że poszczególne poziomy pozostają w dezintegracji tracąc tym samym możliwości dalszego rozwoju i zamykając się w raz wyznaczonym obszarze działania.

Działania na rzecz przedsiębiorczości i innowacyjności wymagają dłuższego horyzontu czasowego. Dla zapewnienia stabilności i efektywności takich programów niezbędnym wydaje się opracowanie strategii rozwoju infrastruktury wsparcia przedsiębiorczości i włączenie jej elementów do programów działania poszczególnych ministerstw wraz z zapewnieniem określonych i stabilnych źródeł ich finansowania. Elementem stabilizującym system wsparcia powinien być niezależny monitoring realizowany na poziomie krajowym i regionalnym.

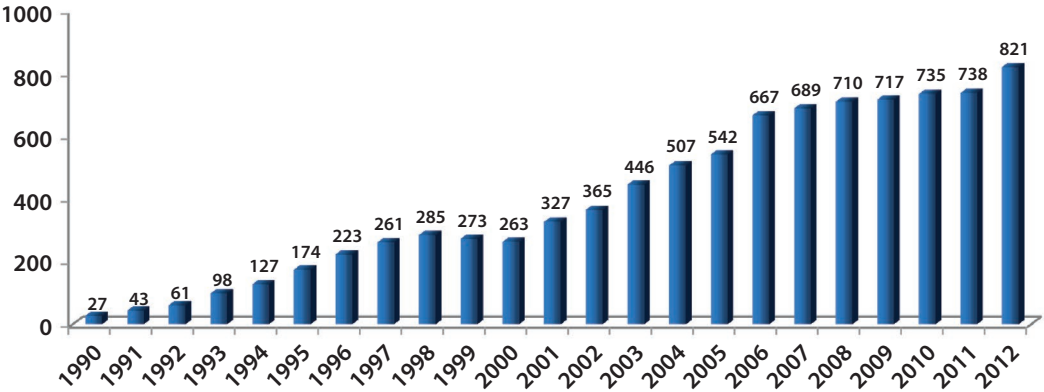
Dynamika rozwoju infrastruktury wsparcia w Polsce

Od początku transformacji systemowej w 1990 roku liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości systematycznie rosła (poza okresem 1998-2000), osiągając w połowie 2010 r. liczbę 735. W 2012 dokonano ponownej weryfikacji stanu instytucji wsparcia w oparciu o badania ankietowe i wywiad telefoniczny. W wyniku tych działań zdiagnozowano aktywne działanie 821 ośrodków. Wśród nich należy wyróżnić następujące grupy:

- 40 parków technologicznych i 14 inicjatyw parkowych;
- 29 inkubatorów technologicznych;
- 73 preinkubatory i akademickie inkubatory przedsiębiorczości;
- 58 inkubatorów przedsiębiorczości;
- 69 centrów transferu technologii;
- 68 funduszy kapitału zaangażowanego;
- 10 sieci aniołów biznesu;
- 86 lokalnych i regionalnych funduszy pożyczkowych;
- 55 funduszy poręczeń kredytowych;
- 319 ośrodków szkoleniowo-doradczych i informacji.

⁷ Celem inicjatywy „Skuteczne Otoczenie Innowacyjnego Biznesu” było przekrojowe wsparcie instytucji tworzących system otoczenia innowacyjnego biznesu (IOIB). Planowane działania były skierowane bezpośrednio do kierownictwa i pracowników IOIB: parków technologicznych, inkubatorów, centrów transferu technologii, centrów innowacji, funduszy venture/seed. W koncepcji inicjatywy przyjęto, że powinny one skuteczniej stymulować powstawanie nowych innowacyjnych firm, współpracę pomiędzy przedsiębiorstwami, a uczelniami, jak również pomiędzy samymi przedsiębiorstwami, przyczyniając się do budowy gospodarki opartej na wiedzy. Wsparcie instytucji prowadzone było poprzez szereg działań, pomagającym ośrodkom w kompetentnym działaniu.

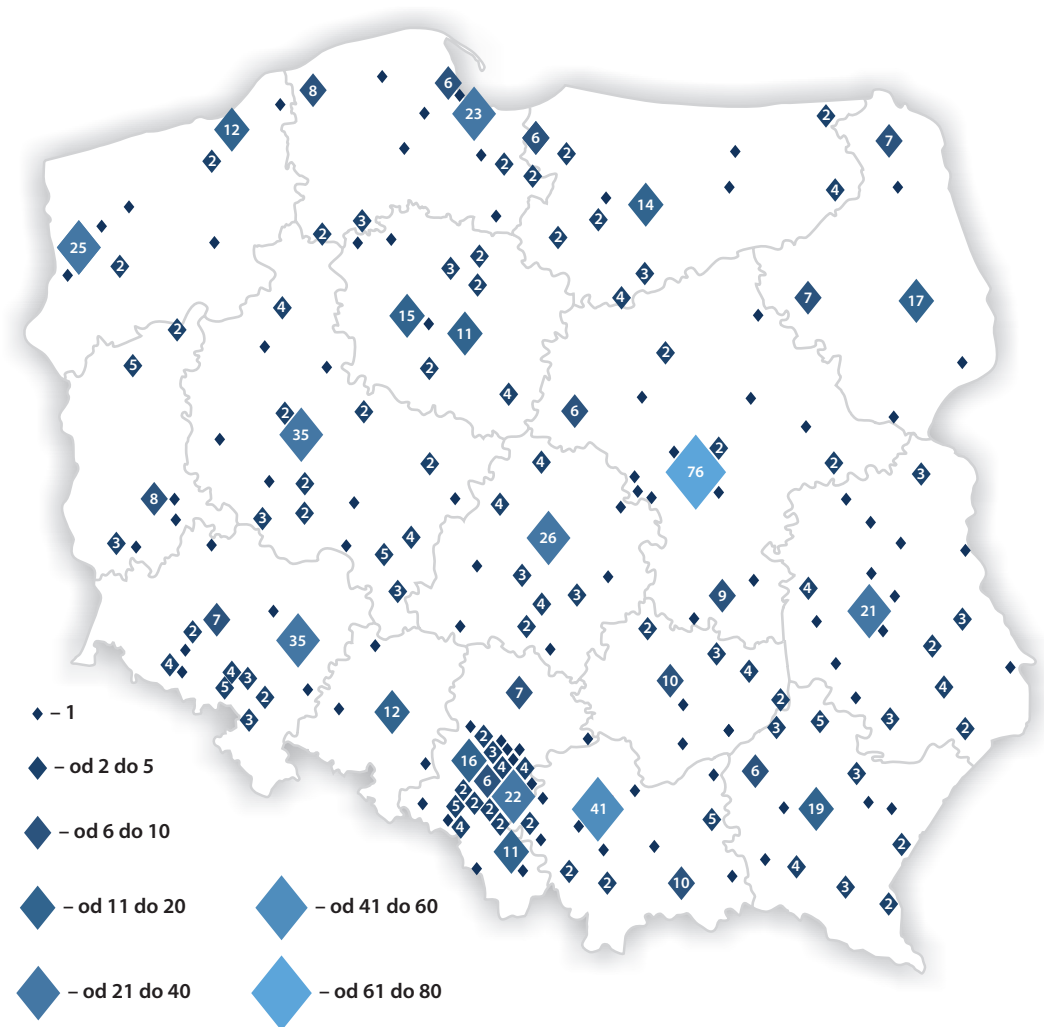
Wykres 1. Dynamika rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce w latach 1990-2012

Źródło: opracowanie własne

Istotna zmiana liczby ośrodków zdiagnozowana w połowie 2012 roku jest wynikiem zmian w grupach funduszy kapitału zaangażowanego oraz parków i inkubatorów technologicznych. W tych grupach przyrost aktywnych ośrodków w ostatnim czasie był wyjątkowo intensywny. Jest to przede wszystkim wynikiem zakończenia prac inwestycyjnych w wielu parkach, w 2010 roku będących na etapie przygotowania do uruchomienia (w 2010 roku takich parków było 21). W zakresie Funduszy zaangażowanych wpływ na zwiększenie ich liczebności miały konkursy w ramach PO IG działanie 3.1., które zainicjowały dość szybkie ich powstawanie.

Mapa 1. Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce w 2012 roku

Źródło: opracowanie własne

W układzie rodzajowym od początku dominują ośrodki szkoleniowo-doradcze, stanowiące aktualnie 38,8% wszystkich aktywnych podmiotów. Są to ośrodki z najdłuższą tradycją działania, powstające najczęściej w oparciu o lokalne zasoby. Ten typ ośrodków zdecydowanie przeważał w pierwszych latach transformacji, kiedy szczególne znaczenie miała potrzeba rynkowej edukacji, rozwijania wiedzy o przedsiębiorczości i prowadzeniu działalności gospodarczej. W połowie lat 90. XX w. OSD stanowiły prawie 2/3 wszystkich podmiotów. Z czasem obok OSD pojawiły się bardziej wyspecjalizowane instytucje wprowadzające na rynek usługi odpowiadające rosnącemu zapotrzebowaniu podmiotów gospodarczych, zdolne do budowy oferty usług w zakresie wsparcia innowacyjnej przedsiębiorczości, transferu i komercjalizacji wiedzy.

Tabela 1. Rozwój ilościowy poszczególnych typów ośrodków innowacji i przedsiębiorczości

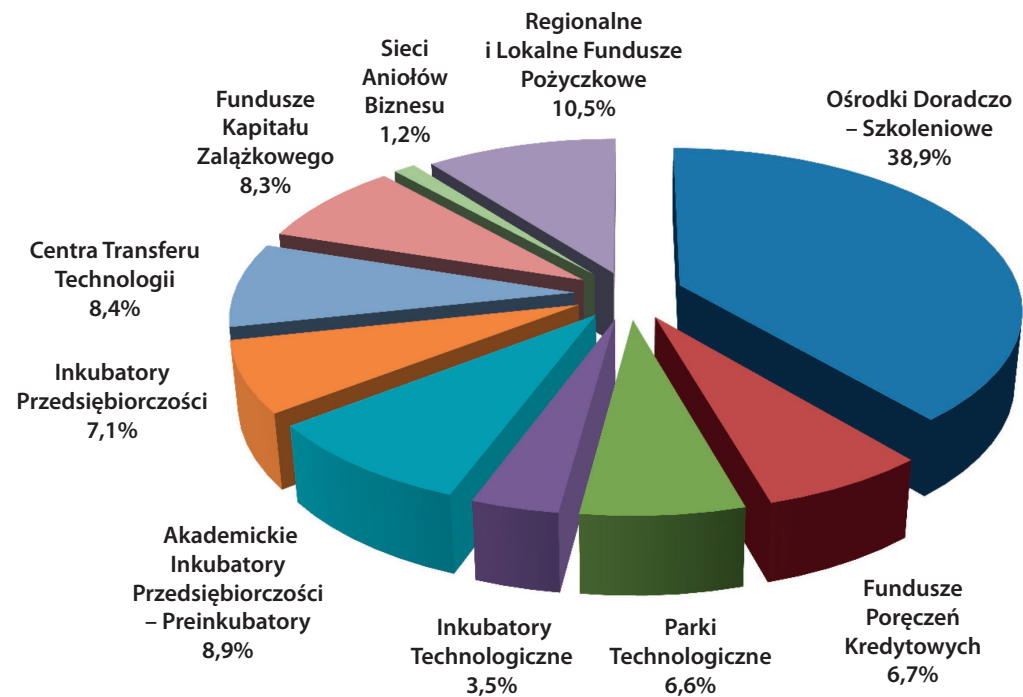
Wyszczególnienie	1995	1997	1999	2000	2004	2007	2009	2010	2012
Parki technologiczne	1	1	3	3	12	15	23	24	40
Inicjatywy parkowe							23	21	14
Inkubatory technologiczne	4	5	49	44	53	16	17	20	29
Inkubatory przedsiębiorczości	29	49				47	46	45	58
Preinkubatory i akademickie inkubatory przedsiębiorczości	*	*	*	*	*	49	51	62	73
Centra transferu technologii	1	5	23	20	39	87	87	90	69
Fundusze kapitału zaangażowanego	*	*	*	*	*	6	9	12	68
Sieci aniołów biznesu	*	*	*	*	*	*	7	8	10
Lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe	*	48	51	33	76	84	82	82	86
Fundusze poręczeń kredytowych	*			24	57	64	54	54	55
Ośrodki szkoleniowo-doradcze	*	153	147	142	280	326	318	317	319
Łącznie	35	261	273	266	517	694	717	735	821

* w danym roku taka kategoria nie występowała w analizach

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z przedstawionego zestawienia proces rozwoju infrastruktury wsparcia postępował od najprostszych form wsparcia poprzez stopniowe wprowadzanie na rynek coraz to bardziej wyspecjalizowanych usług. W ostatnich latach najszybciej przyrasta liczba parków technologicznych, funduszy kapitału zaangażowanego, preinkubatorów i inkubatorów technologicznych. Zwiększająca się od połowy bieżącej dekady dostępność funduszy europejskich i wprowadzanie w Polsce rekomendacji rozwoju zalecanych przez Unię Europejską stały się przyczynkiem do rozwoju wielofunkcyjnych, zaawansowanych organizacyjnie i koncepcyjnie typów ośrodków. Spadek liczby podmiotów ma miejsce w odniesieniu do centrów transferu technologii głównie z powodu zakończenia projektu wsparcia doradczego innowacyjnych przedsiębiorstw przez NOT, który nie podtrzymał tej działalności i po zakończeniu finansowania zlikwidował aktywność w obszarze transferu technologii. Instytucje oferujące usługi finansowe, obejmujące pożyczki i poręczenia kredytowe, udziały kapitałowe dla początkujących przedsiębiorców i małych firm stanowią obecnie 26,7% wszystkich OliP. Natomiast co piąta inicjatywa dotyczy programu wspierania inkubacji firm (preinkubatory, inkubatory przedsiębiorczości i technologiczne), która łączy w jednym miejscu różnego typu „miękkie” usługi z ofertą pomieszczeń dla firm.

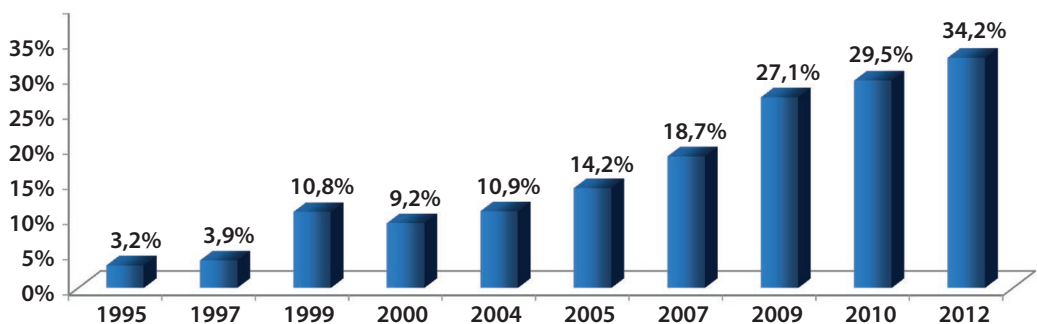
Wykres 2. Rozkład ośrodków innowacji i przedsiębiorczości według typów w 2012 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Liczba podmiotów oferujących usługi wsparcia przedsiębiorczości innowacyjnej, według ostatniego badania wynosi 34,2 % wszystkich ośrodków⁸. Fakt ten świadczy o utrzymywaniu się tendencji rozwoju systemu wsparcia ukierunkowanej na świadczenie usług rozwijających innowacyjność i potencjał technologiczny sektora MSP. Proces ten trwa od 2007 roku obejmując zarówno obszar infrastruktury technicznej w postaci parków technologicznych i naukowych, inkubatorów technologicznych, jak i instytucji wsparcia finansowego szczególnie w obszarze budowy firm high tech. W najbliższym czasie należy oczekiwać dalszego rozwoju systemu w kierunku działań na rzecz innowacji, transferu technologii i przedsiębiorczości akademickiej oraz powstawania instytucji finansujących bardziej ryzykowne innowacyjne przedsięwzięcia. Rozwój wyspecjalizowanych usług proinnowacyjnych jest zgodny z kierunkami strategicznymi rozwoju zjednoczonej Europy⁹.

Wykres 3. Udział ośrodków innowacji wśród wszystkich OliP w latach 1995-2012 (w%)

Źródło: opracowanie własne

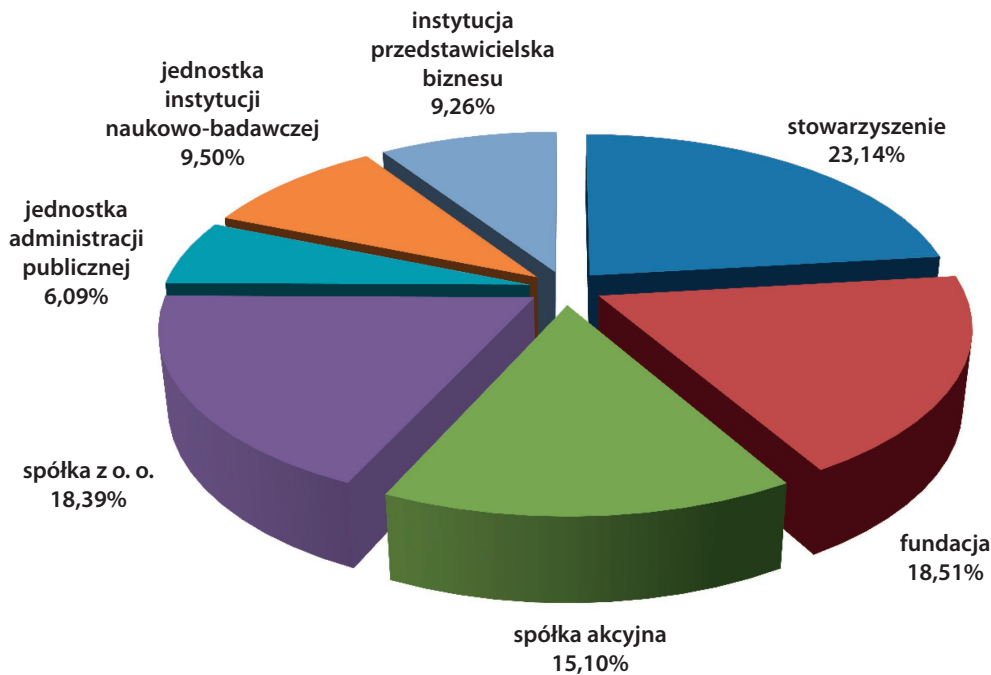
Wśród ośrodków prym wiodą instytucje jednofunkcyjne (61,72% – o 17,2 % mniej niż przed dwoma laty), prowadzące jeden typ ośrodka. Instytucje dwufunkcyjne (np. ośrodek szkoleniowo-doradczy i fundusz pożyczkowy) stanowią 11,22%, a trzy i więcej wyodrębnionych podmiotów prowadzi pozostałe 26,43% ośrodków. W ostatnim okresie wyraźnie wzrosła liczba instytucji posiadających 3 i więcej komponentów (w 2010 roku było ich 8,9%). Świadczy to o umacnianiu się instytucji na rynku i widocznym ich rozwoju w miarę zmieniających się potrzeb ich klientów. Na poziomie regionalnym

⁸ Do ośrodków innowacji w tym wypadku zaliczono: parki technologiczne, centra transferu technologii, inkubatory technologiczne, akademickie inkubatory przedsiębiorczości, fundusze założkowe i sieci aniołów biznesu.

⁹ Europe 2020 Flagship Initiative Innovation Union, COM(2010) 546 final.

pojawilo się też kilka instytucji działających sieciowo tj. posiadających od 5 do nawet 18 ośrodków różnego typu działających na obszarze całego województwa jak na przykład Lubelska Fundacja Rozwoju dysponująca kilkoma komponentami infrastruktury co pozwala jej świadczyć kompleksowe usługi dla firm na wszystkich poziomach rozwoju.

Wykres nr 4. Struktura ośrodków według form prawnych w 2012 roku

Źródło: opracowanie własne

Formy prawne ośrodków są bardzo zróżnicowane w zależności od specyfiki typu ośrodka oraz jego wielkości i majątku własnego. Najpopularniejszą formą organizacyjną instytucji wsparcia pozostają stowarzyszenia (23%) i fundacje (19%) o charakterze lokalnym i regionalnym. Dzieje się tak ponieważ wciąż najliczniejszą grupą ośrodków są Ośrodki Szkoleniowo Doradcze. Następną w kolejności pod względem liczebności formą prawną są spółki z o.o. i spółki akcyjne, głównie oparte na partnerstwie publiczno-prywatnym reprezentowaną odpowiednio przez sp. z o.o. (18%) i spółki akcyjne (15%) podmiotów. Większość tych spółek przeznacza wypracowane nadwyżki finansowe na cele statutowe. Forma spółki jest najczęściej spotykaną wśród funduszy poręczeniowych i kapitału zaangażowanego, parków i inkubatorów technologicznych oraz inkubatorów przedsiębiorczości.

Tabela 2. Struktura rodzajowa podmiotów zarządzających ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości w latach 1999-2012.

Wyszczególnienie	1999	2001	2004	2007	2009	2010	2012
Stowarzyszenie	40%	40%	29%	20%	19%	20%	23%
Fundacja	35%	35%	20%	14%	14%	14%	19%
Spółka akcyjna	11%	13%	24%	12%	11%	12%	15%
Spółka z o. o.	2%	3%		19%	23%	23%	18%
Jednostka administracji publicznej	8%	8%	4%	8%	7%	7%	6%
Jednostka instytucji naukowo-badawczej	*	*	6%	11%	10%	11%	10%
Instytucja przedstawicielska biznesu (izba przemysłowo-handlowa, cech rzemiosł itp.)	4%	2%	16%	17%	16%	14%	9%

* w danym roku taka kategoria nie występowała w analizach

Źródło: opracowanie własne

Należy podkreślić malejącą rolę organizacji pozarządowych w rozwijającym się systemie wsparcia. Jeszcze w 1999 r. tą formułą organizacyjno-prawną objętych było ¾ wszystkich ośrodków, a pozostałe formy odgrywały wówczas praktycznie marginalną rolę. Fundacje i stowarzyszenia w szerszym zakresie pozwalają podkreślić niekomercyjny charakter przedsięwzięcia i kształtować dobry wizerunek inicjatywy. Niezależnie od formuły organizacyjno-prawnej kluczowe znaczenie odgrywają ludzie, zaangażowani i zdolni poświęcić energię oraz swój czas na analizowane działania, które wymagają często improwizacji i ciągle nowych pomysłów.¹⁰

Coraz częściej do systemu włączają się szkoły wyższe i placówki B + R oraz instytucje samorządu gospodarczego (w postaci izb, cechów, stowarzyszeń i zrzeszeń pracodawców). Aktywność tej grupy podmiotów dotyczy głównie działalności szkoleniowo-doradczej i informacyjnej oraz projektów preinkubacji. Udział inicjatyw bezpośrednio zarządzanych przez administrację publiczną utrzymuje się na poziomie 6–7%. Jednocześnie tendencję rosnącą zaczyna wykazywać ich zaangażowanie w formie udziałowców w przedsięwzięcia infrastruktury technicznej jakimi są parki i inkubatory technologiczne. Popularniejsze stają się również wykorzystywanie formy prawnej – jednostki budżetowej samorządu terytorialnego – dla organizacji i zarządzania takimi ośrodkami.

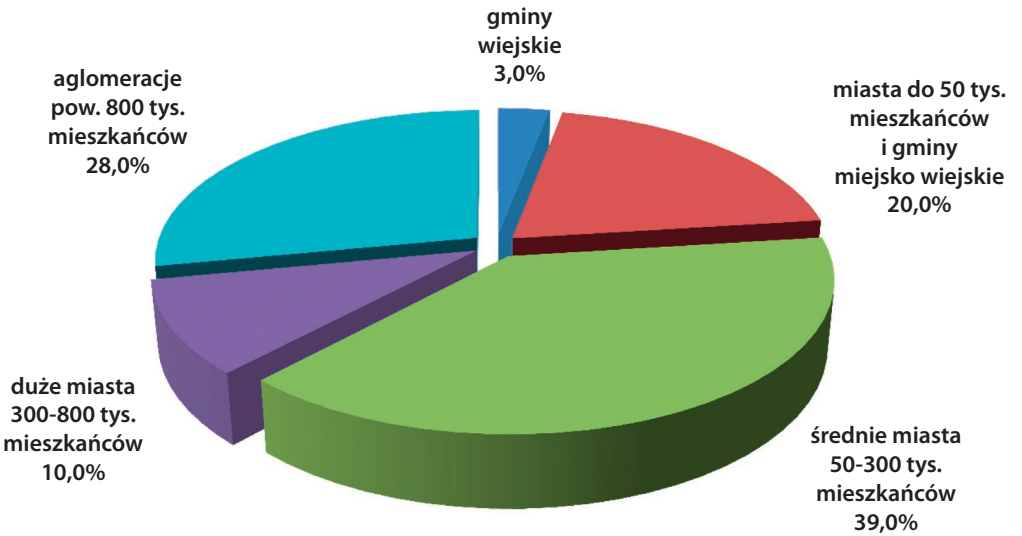
Rozkład terytorialny ośrodków innowacji i przedsiębiorczości jest dość nierównomierny. Na terenach wiejskich działa zdecydowanie najmniej ośrodków, co drugi powiat i ponad 3/4 gmin (głównie wiejskich) ciągle nie posiada instytucji wspierania rozwoju. Podejmowane administracyjnie próby (np. gminne centra informacji itp.) były realizowane niekonsekwentnie, głównie projektowo bez trwałego zamocowania w lokalnych społecznościach. Zazwyczaj koniec finansowania był jednoznaczny z likwidacją ośrodka. W konsekwencji następuje wzrost koncentracji instytucji wsparcia w aglomeracjach i średnich miastach. Najsilniejsza koncentracja ma miejsce wokół aglomeracji (Katowice, Warszawa, Trójmiasto, Kraków). Na terenach wiejskich i w małych miastach (do 50 tys. mieszkańców) działa jedynie 23% podmiotów i stan taki trwa od kilku lat.

Tabela 3. Struktura % ośrodków innowacji i przedsiębiorczości według rodzaju lokalizacji w latach 2005-2012.

	2005	2007	2009	2010	2012
Gminy wiejskie	1,9	1,3	1,2	0,7	3,0
Miasta do 50 tys. mieszkańców i gminy miejsko wiejskie	28,4	27,1	24,3	22,6	20,0
Średnie miasta 50-300 tys. mieszkańców	39,7	37,4	34,3	34,5	39,0
Duże miasta 300-800 tys. mieszkańców	30	34,2	18,1	19,1	10,0
Aglomeracje pow. 800 tys. mieszkańców			22,1	23,1	28,0

Źródło: opracowanie własne

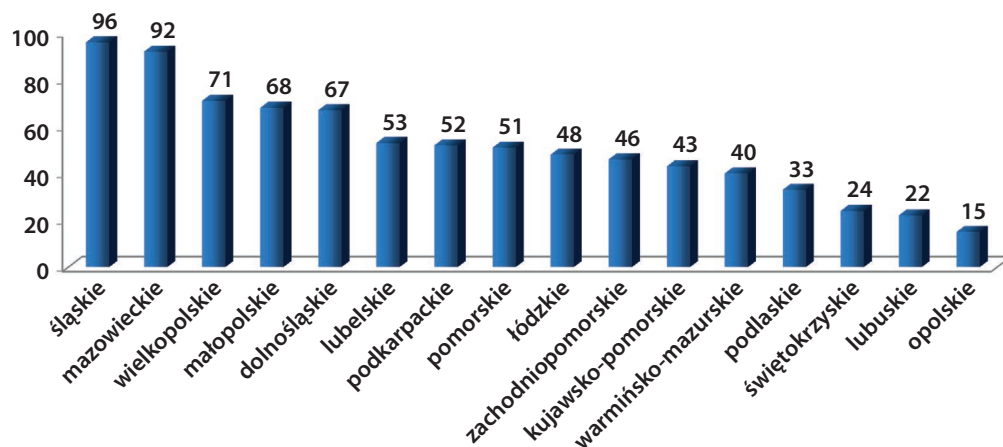
Wykres 5. Rozkład ośrodków innowacji i przedsiębiorczości według miejsca działalności w 2012 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Według województw największe nasycenie ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości identyfikujemy obecnie na Śląsku (96) oraz na Mazowszu (92) i w Wielkopolsce (71), a najmniejsze w województwie opolskim (15), lubuskim (22) i świętokrzyskim (24). Liczba ośrodków jest zazwyczaj związana wielkością regionu i jego potencjałem społeczno – gospodarczym, dynamiką procesów transformacji oraz zaangażowaniem władz regionalnych i lokalnych.

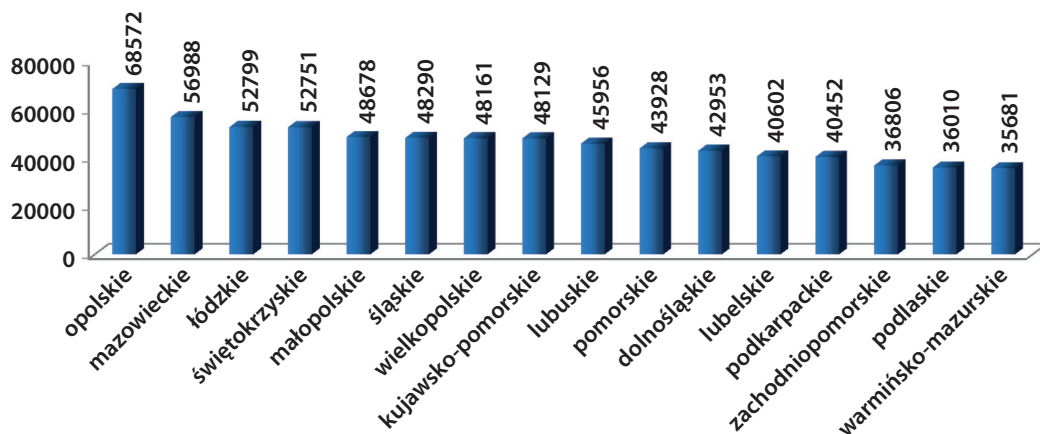
Wykres 6. Rozkład ośrodków innowacji i przedsiębiorczości według województw w 2012 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Analizując dostępność usług ośrodków zestawiono liczbę mieszkańców w regionie z liczbą ośrodków oraz liczbę firm z liczbą ośrodków. Na jeden ośrodek niezależnie od typu przypada przeciętnie na 47,68 tys. mieszkańców kraju. Sytuacja ulega poprawie, gdyż jest to około 10% mniej niż w roku 2010. Jednak zróżnicowanie w regionach jest wciąż duże, najgorsza sytuacja jest w województwie opolskim (ok. 68,5 tys.) i mazowieckim (ok. 59,5 tys.), a najlepsza w podlaskim (36 tys.) i warmińsko-mazurskim (36,5 tys.).

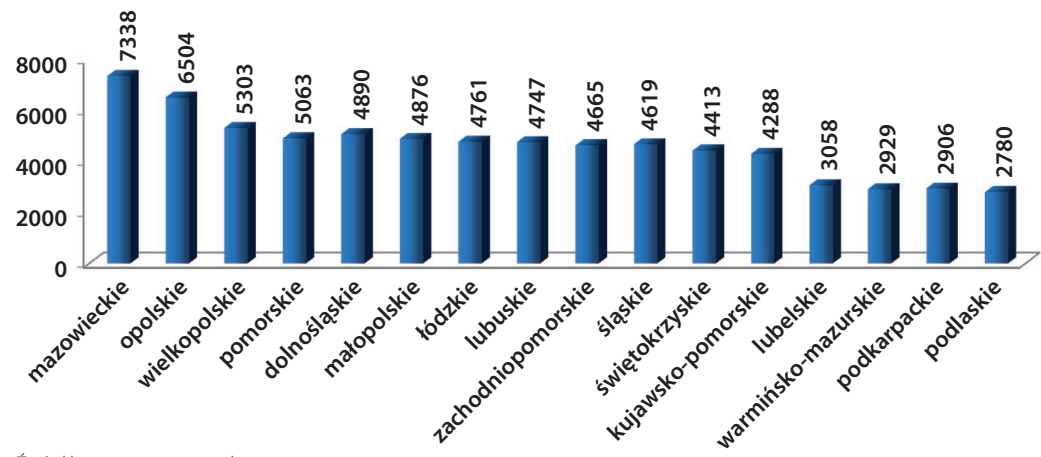
Wykres nr 7. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 ośrodek według województw na koniec 2011 roku

Źródło: opracowanie własne

Rozpatrując zaspokojenie potrzeb firm stwierdzono, że sytuacja uległa pogorszeniu. W porównaniu do 2010 roku liczba firm przypadająca na 1 ośrodek zwiększyła się dwukrotnie (średni poziom dla Polski 4,85 tys. firm w 2012r. i 2,4 tys. firm na jeden ośrodek w 2010r.). Najgorsza sytuacja jest na Mazowszu (ok. 7,3 tys.), w opolskim (ok. 6,5 tys.), a najlepsza na Podlasiu (ok. 2,7 tys.) oraz w warmińsko-mazurskim (ok. 2,9 tys.).

Wykres nr 8. Liczba firm przypadająca na 1 ośrodek według województw na koniec 2011 roku

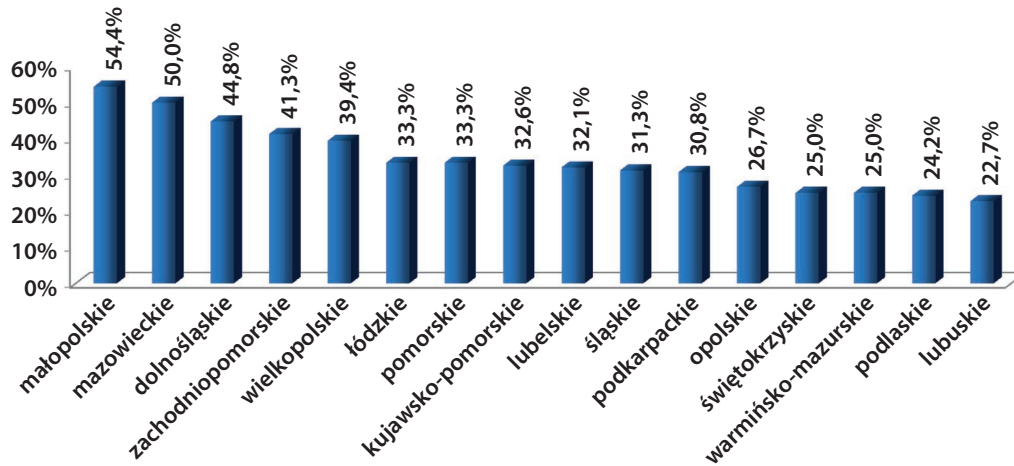
Źródło: opracowanie własne

Sytuacja taka najprawdopodobniej jest wynikiem coraz częstszej zmiany statusu pracowników z zatrudnienia etatowego na samozatrudnienie, z jednej strony powszechnie promowane, z drugiej zaś chętnie wykorzystywane narzędzie w rękach pracodawców. Liczba ośrodków nie przyrasta w takim tempie.

Na uwagę zasługuje także wskaźnik udziału ośrodków innowacji wśród wszystkich podmiotów. Pokazuje on tempo przestawiania się systemu wsparcia na usługi proinnowacyjne i potrzeby gospodarki wiedzy. Pod tym względem najlepiej prezentuje się województwo małopolskie (54,4%) oraz mazowieckie (50%), a najgorzej lubuskie (22,7%). Wyraźnie widać, że na przyrost potencjału w pierwszych dwóch regionach miało wpływ powołanie do życia kilkudziesięciu funduszy kapitału załączkowego (FKZ) wspierających działania innych ośrodków innowacji.

Tabela 4. Nasycenie polskich regionów ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości w latach 2007-2012 r.

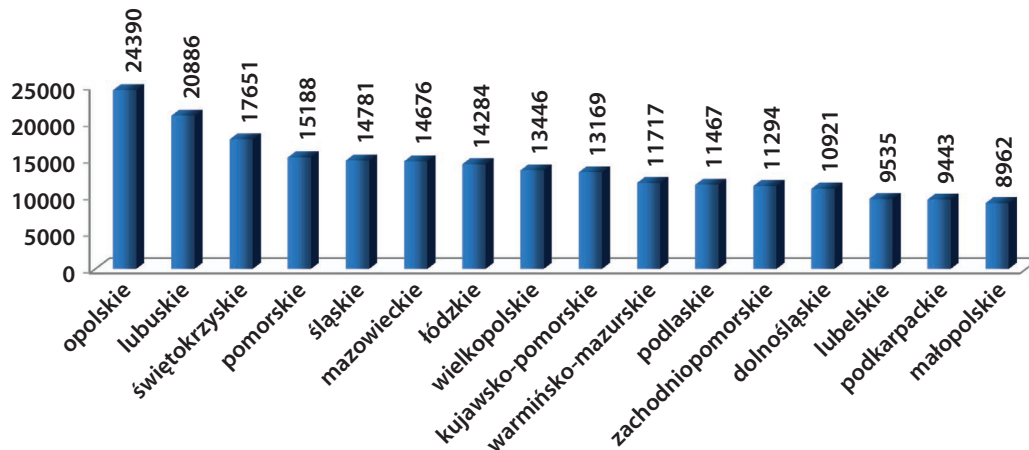
Lp.	Województwo	2007	2009		2010		2012	
			łącznie	w tym OI (w %)	łącznie	w tym OI (w %)	łącznie	w tym OI (w %)
1	Śląskie	75	87	19,5	88	28,4	96	31,3
2	Mazowieckie	65	65	41,5	67	41,8	92	50,0
3	Wielkopolskie	64	64	29,7	66	34,9	71	39,4
4	Małopolskie	47	56	33,9	55	42,9	68	54,4
5	Dolnośląskie	51	53	24,5	54	37	67	44,8
6	Lubelskie	42	51	17,7	51	27,5	53	32,1
7	Zachodniopomorskie	45	44	18,2	49	34,7	46	41,3
8	Podkarpackie	45	42	11,9	42	21,4	52	30,8
9	Pomorskie	49	42	14,3	45	26,7	51	33,3
10	Łódzkie	43	40	12,5	44	36,4	48	33,3
11	Kujawsko-Pomorskie	35	37	24,3	39	33,3	43	32,6
12	Warmińsko-Mazurskie	37	37	13,5	38	26,3	40	25,0
13	Podlaskie	35	36	22,2	35	28,6	33	24,2
14	Świętokrzyskie	23	23	13	24	25	24	25,0
15	Lubuskie	21	22	13,6	22	27,2	22	22,7
16	Opolskie	16	17	23,5	17	29,4	15	26,7
Razem		693	716	20,86	736	31,34	821	34,2

Wykres 9. Udział ośrodków innowacji w ogólnej liczbie ośrodków w 2012r.

Źródło: opracowanie własne

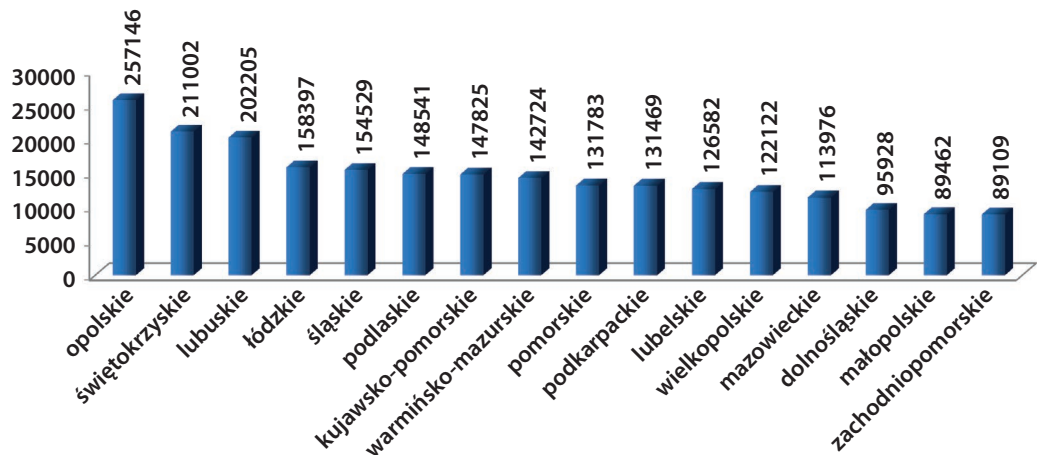
Wciąż utrzymuje się koncentracja ośrodków innowacji w regionach o dużym potencjale gospodarczym i silnym rynku. Regiony słabe ekonomicznie pozostają na niskim poziomie wyposażenia w infrastrukturę wspierającą innowacyjne przedsięwzięcia.

Przedstawione dane wskazują, że rozwijany w Polsce system wsparcia w dalszym ciągu aktywizuje obszary, które są już dynamiczne, prowadząc tym samym do dalszego pogłębienia dysproporcji rozwojowych w ujęciu przestrzennym. Ostatnie dwa lata są potwierdzeniem tej tezy, chociażby poprzez skoncentrowanie funduszy załączkowych prawie wyłącznie w 2 regionach (mazowieckim i małopolskim). Zakładając, że jednym z głównych zadań stymulowanego przy pomocy funduszy europejskich systemu wsparcia innowacyjnej gospodarki jest zwiększenie dostępności firm do usług ośrodków innowacji i przedsiębiorczości należy wziąć pod uwagę, że liczba potencjalnych klientów tych instytucji wciąż jest na tyle duża, że nie są one w stanie zaspokoić potrzeb swoich klientów.

Wykres 10. Liczba firm przypadająca na 1 ośrodek innowacji według województw na koniec 2011 roku

Źródło: opracowanie własne

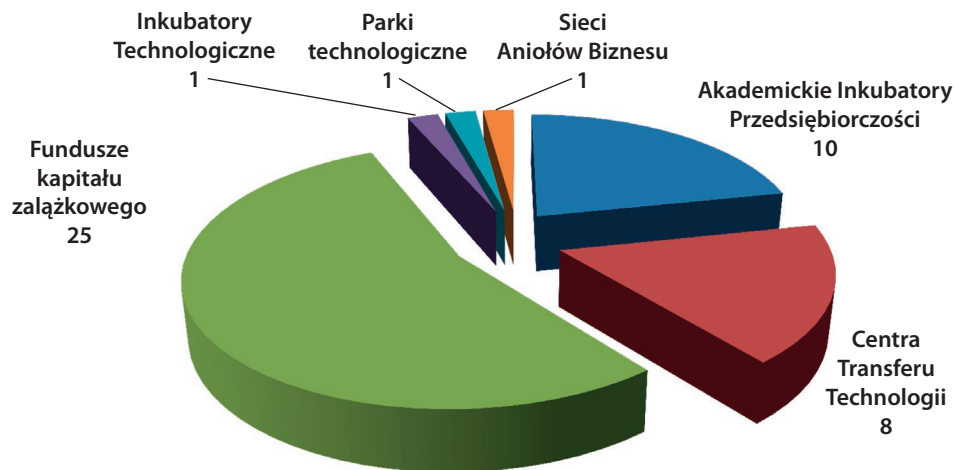
Wykres nr 11. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 ośrodek innowacji według województw na koniec 2011 roku

Źródło: opracowanie własne

Obraz nasycenia wymaga jednak uważnej obserwacji struktury ośrodków w poszczególnych regionach, dla wyciągnięcia właściwych wniosków należy porównać nasycenie różnymi typami ośrodków w poszczególnych województwach. Dla przykładu województwo mazowieckie dysponuje obecnie 46 ośrodkami, jednak ich struktura jest istotnie zaburzona, co powoduje w grupie funduszy załączkowych poważne problemy z pozyskaniem projektów do finansowania.

Wykres nr 12. Struktura rodzajowa ośrodków innowacji w województwie mazowieckim w 2012 roku

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z przedstawionych wyżej danych polityka podnoszenia innowacyjności polskiej gospodarki powinna w szczególny sposób uwzględniać opracowanie i wdrożenie specjalnych programów adekwatnych do potrzeb poszczególnych regionów wraz z szeroką paletą instrumentów aktywizujących zmianę myślenia i wzrost innowacyjności, ze szczególnym uwzględnieniem regionów peryferyjnych.

Perspektywy rozwoju

Instytucje wsparcia silnie wpisują się we współczesną logikę rozwoju ekonomiczno-społecznego. Umożliwiają przede wszystkim aktywizację endogenicznych zasobów regionów i pełniejsze wykorzystanie lokalnych czynników wzrostu. W nowoczesnych strategiach rozwoju przechodzi się do relacji sieciowych ułatwiających przenikanie idei i wymianę informacji. Dotychczasowy rozwój polskich ośrodków innowacji i przedsiębiorczości należy uznać za sukces lokalnych społeczności i osób bezpośrednio związanych z tymi inicjatywami. Wnoszą one nową jakość w swoje otoczenie uaktywniając lokalną społeczność, transferując nowe doświadczenia i pomoc zewnętrzną, a przede wszystkim pomagając ludziom w realizacji ich biznesowych planów. Wymierne efekty, o których mowa w Raporcie to tylko część społecznych i ekonomicznych korzyści z ich działania.

W ostatnich latach następuje wzrost liczby ośrodków. Dysponują one coraz większymi budżetami. W ich działalności wyraźniej widoczna jest koncentracja na realizacji celów statutowych. Wszystko to dzięki niespotykanej w dotychczasowej historii ośrodków dostępności funduszy europejskich, w których są one wskazanymi formalnie beneficjentami. W ich strukturze finansowania środki publiczne stanowią w związku z tym coraz większą pozycję. Towarzyszy temu spadek poziomu samofinansowania (pokrycia wydatków dochodami własnymi). Stan ten, który zapewne utrzyma się przez najbliższe lata, prowadzi do pozytywnych zmian w zakresie form działania ośrodków, stanowiąc szansę na konsolidację systemu wsparcia. Trzeba jednak pamiętać, że prowadzi to również do negatywnego zjawiska – uzależnienia od finansowania publicznego. W niedalekiej przyszłości ośrodki będą musiały się zmierzyć z tym wcale nie łatwym problemem.

W ostatnich latach wzrosła różnorodność instytucjonalnych form wsparcia. W systemie pojawiły się preinkubatory, inkubatory technologiczne i fundusze kapitału zaangażowanego. Otoczenie innowacyjnych firm wzbogaciło się również sieciami aniołów biznesu, wzrosła aktywność funduszy venture capital. Nastąpiła dynamiczna poprawa w zakresie praktycznie wszystkich parametrów oceny funkcjonowania instytucji – od zasobów ludzkich, przez organizacyjne, na technicznych kończąc. Poprawie ulegają również wskaźniki dotyczące efektów działania tych instytucji.

W kolejnych latach należy oczekiwać, że następować będzie dalszy wzrost liczby ośrodków, zwłaszcza w wyniku powstawania nowych ośrodków akademickich. Ośrodki będą rozwijać się w kierunku profesjonalizacji świadczonych usług. W swoich planach wskazują one na szereg działań wewnętrznych, które będą podejmowane w tym kierunku. Planowane jest tworzenie spółek celowych uczelni dla realizacji zadań akademickich ośrodków wsparcia. Powinno to sprzyjać zarówno poprawie sposobu zarządzania, jak i profesjonalizacji działania. Zaczyna również rozwijać się horyzontalna współpraca pomiędzy ośrodkami polegająca na podejmowaniu wspólnych inicjatyw, bądź wymianie doświadczeń i „dobrych praktyk”. Jest to niezwykle ważny kierunek dla stabilizacji i rozwoju systemu wsparcia. Sytuacja dojrzała do procesowego podejścia do usług świadczonych przez OliP i stworzenia standardowych procedur procesów transferu technologii i komercjalizacji wiedzy.

Wciąż niewystarczające jest zaangażowanie doświadczonych praktyków biznesu w działania OliP, jak również współpraca z przedsiębiorstwami sektora MSP. Zwłaszcza ten drugi problem może się pogłębiać w sytuacji wzrostu liczby ośrodków akademickich, które ze swej natury bardziej koncentrują się na działalności wewnątrz instytucji macierzystej. Niezbędne będzie wdrożenie instrumentów stymulujących współpracę z przedsiębiorstwami.

Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości wprowadzać będą i rozwijać nowe usługi pro-innowacyjne. Raport wskazuje np. na dynamiczny wzrost zainteresowania doradztwem w zakresie internacjonalizacji oraz rozwoju międzynarodowych kontaktów i współpracy. Ciągłe niewykorzystanym potencjałem rozwoju usług wsparcia dysponują instytucje przedstawicielskie biznesu, a w otoczeniu samorządów – Gminne Centra Informacji.

Dla wzmocnienia istniejących i tworzenia nowych instytucji wspierania innowacji i przedsiębiorczości, kluczowe znaczenie od lat posiadają działania w zakresie:

- Tworzenia bardziej skutecznych programów wspierania przedsiębiorczości, innowacyjności i rozwoju małych i średnich firm na poziomie krajowym, regionów i powiatów, bazujących na dotychczasowych doświadczeniach i potrzebach grup docelowych. Odpowiednie programy powinny zakładać pomoc ośrodkom innowacji i przedsiębiorczości w mniejszych miejscowościach, gdzie liczba potencjalnych klientów nie pozwala na samowystarczalność finansową.
- Położenie nacisku na trwałość instytucji, ciągłość programów i stworzenie stabilnych warunków rozwoju.
- Tworzenie instrumentów wsparcia dostosowanych do poziomu rozwoju ośrodka, uwzględniających znaczne ich zróżnicowanie w zakresie potencjału i możliwości świadczenia różnych usług, zwłaszcza proinnowacyjnych. Stymulowanie sieciowania i integracji różnych kategorii instytucji wsparcia, np. akademickich centrów transferu technologii, preinkubatorów i funduszu kapitału zaangażowanego, wszędzie tam gdzie jest to uzasadnione ograniczeniem rozproszenia zasobów i zwiększeniem efektywności.
- Doprowadzenie do przejrzystej i jednoznacznej interpretacji zagadnień pomocy publicznej w odniesieniu do OliP.
- Podnoszenia kwalifikacji personelu OliP w ramach programów typu „Skuteczne Otoczenie Innowacyjnego Biznesu”, w zakresie świadczenia usług, zwłaszcza specyficznych usług specjalistycznych, takich jak: coaching, mentoring, broker technologii.
- Stymulowanie i wykorzystanie współpracy horyzontalnej pomiędzy ośrodkami dla profesjonalizacji usług, podnoszenia kwalifikacji personelu, gromadzenia zasobów wiedzy i doświadczenia.

- Stymulowanie współpracy ośrodków na poziomie regionalnym w ramach regionalnych systemów innowacji jako sieci współpracy administracji, instytucji naukowo-badawczych oraz ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Promowanie nowoczesnych instrumentów wsparcia wśród administracji i działaczy samorządowych w gminach i regionach.
- Pomocy w przygotowaniu studiów wykonalności i biznesplanów nowych ośrodków oraz dbałość o równomierny ich rozwój na terenie całego kraju.
- Stopniowe wdrażanie nowych usług rozumianych jako elementy procesów transferu technologii i komercjalizacji wiedzy, a nie jako odrębne i niezwiązane „usługi pro-innowacyjne”.
- Opracowanie i wdrożenie modeli monitoringu i samooceny instytucji i programów.

Wyzwaniem dla Polski i rozwijanego systemu wsparcia, jest rozwój przedsiębiorczości na styku nauki i gospodarki. To innowacyjne podmioty działające w sferze zaawansowanych technologii są kluczem do poprawy konkurencyjności, restrukturyzacji i modernizacji gospodarki. Rewolucja informatyczna i biotechnologiczna ostatnich lat została zainicjowana przez młodych ludzi, często po raz pierwszy próbujących swoich sił w biznesie. Istniejące ośrodki innowacji i przedsiębiorczości dużo mniejszymi środkami będzie można przestawić na nowe formy działania, zbliżające sferę nauki i badań do rynku. Nie wszystkie instytucje wsparcia są jednak przygotowane do podjęcia tego typu działań. Wiele z nich jest zbyt słaba merytorycznie i nie dysponuje odpowiednimi zasobami. Widoczna jest potrzeba kompleksowych, dostosowanych do potrzeb odbiorców działań i programów rządowych oraz regionalnych w tym zakresie.

PARKI TECHNOLOGICZNE

Parki technologiczne (PT) są najbardziej organizacyjnie i koncepcyjnie rozwiniętym typem ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Samo pojęcie park technologiczny posiada systematyzujące znaczenie w odniesieniu do zorganizowanych kompleksów gospodarczych, w ramach których realizowana jest polityka w zakresie:

- wspomagania młodych innowacyjnych przedsiębiorstw nastawionych na rozwój produktów i metod wytwarzania w technologicznie zaawansowanych branżach;
- optymalizacji warunków transferu technologii i komercjalizacji rezultatów badań z instytucji naukowych do praktyki gospodarczej¹

Rola i definicja parków

Rola parków polegająca na stwarzaniu warunków do efektywnego transferu technologii i stymulowania rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw jest realizowana, przede wszystkim przy wykorzystaniu umiejętnie dobranych elementów infrastruktury wsparcia w postaci:

- instytucji naukowo-badawczych oferujących nowe rozwiązania technologiczne i innowacyjne firmy poszukujące nowych szans rozwoju;
- szerokiego otoczenia biznesu w zakresie finansowania, doradztwa, szkoleń i wspierania rozwoju innowacyjnych firm;
- finansowych instytucji wysokiego ryzyka (venture capital);
- wysokiej jakości infrastruktury i walorów otoczenia;
- wysokiego potencjału przedsiębiorczości i klimatu biznesu przyciągającego kreatywne osoby z innych regionów;
- rządowych, regionalnych i lokalnych programów wspierania przedsiębiorczości, transferu technologii i rozwoju nowych technologicznych firm²;

Międzynarodowe Stowarzyszenie Parków Naukowych (IASP) przyjęło w listopadzie 2002 r. definicję, mówiącą że **park technologiczny (naukowy, badawczy itp.) jest organizacją zarządzaną przez wykwalifikowanych specjalistów, której celem jest podniesienie dobrobytu społeczności, w której działa, poprzez promowanie kultury innowacji, konkurencji wśród przedsiębiorców i instytucji opartych na wiedzy.** Aby osiągnąć te cele Park³:

- stymuluje i zarządza przepływem wiedzy i technologii pomiędzy szkołami wyższymi, jednostkami badawczo-rozwojowymi, przedsiębiorstwami i rynkami;
- ułatwia tworzenie i rozwój przedsiębiorstw opartych na wiedzy przez inkubowanie i proces pączkowania (*spin-off* i *spin-out*);
- dodaje przedsiębiorstwom wartości poprzez wysokiej jakości usługi oraz obiekty i terytorium o wysokim standardzie.

W Polsce pojęcie parku technologicznego zdefiniowano w 2002 r.⁴ jako zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz z infrastrukturą techniczną, utworzony w celu dokonywania przepływu wiedzy i technologii

¹ K. B. Matusiak (red.), Innowacje i transfer technologii Słownik pojęć, PARP, Warszawa s. 111

² Por. K. B. Matusiak, J. Guliński, Parki technologiczne [w:] K. B. Matusiak (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości, SOIIP-Raport 2004, Łódź-Poznań 2004, s. 335–337.

³ Zob. K. B. Matusiak, Wpływ parków technologicznych na rozwój ekonomiczno-społeczny [w:] K. B. Matusiak, A. Bąkowski (red.), Wybrane aspekty funkcjonowania parków technologicznych w Polsce i na świecie, PARP, Warszawa 2008.

⁴ Ustawa z dn. 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji, Dz. U z 2002 r., Nr 41, poz. 363, nr 141, art. 2, p. 15, poz. 1177 oraz Dz. U z 2003 r., Nr 159, poz. 1537, już nie obowiązująca.

pomiędzy jednostkami naukowymi⁵ a przedsiębiorcami, na którym oferowane są przedsiębiorcom, wykorzystującym nowoczesne technologie, usługi w zakresie: doradztwa w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw, transferu technologii oraz przekształcania wyników badań naukowych i prac rozwojowych w innowacje technologiczne, a także tworzenie korzystnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej przez korzystanie z nieruchomości i infrastruktury technicznej na zasadach umownych.

Na podstawie analizy stanu prawnego i organizacyjnego polskich parków można stwierdzić, że są to podmioty działające na prawnie uregulowanej i wyodrębnionej, samodzielnie zarządzanej nieruchomości obejmującej konkretny teren i/lub budynki wraz z infrastrukturą techniczną posiadające koncepcję jego zagospodarowania oraz plan rozwoju w obszarze aktywności naukowo-badawczej i produkcyjnej związanej z kreacją nowej wiedzy i technologii. W sferze merytorycznej parki posiadają formalne i nie formalne powiązania z instytucjami naukowo-badawczymi i edukacyjnymi, lokalną i regionalną administracją publiczną, działającymi w regionie instytucjami wspierania przedsiębiorczości i transferu technologii oraz finansowania ryzyka (venture capital). Prowadzą swoją działalność udostępniając przedsiębiorcom na zasadach umownych możliwość korzystania z powierzchni użytkowych i infrastruktury technicznej, oraz służą im wsparciem merytorycznym oferując usługi w zakresie doradztwa, transferu technologii oraz tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw zlokalizowanych w obrębie nieruchomości.

Skupienie na wyodrębnionym obszarze wielu przedsiębiorstw o wysokim potencjale rozwojowym i udostępnienie odpowiednio dobranych usług okołobiznesowych wywołuje efekty synergiczne, co jest jedną z podstawowych przewag parków nad innymi mniej kompleksowymi instrumentami wsparcia.

Dość precyzyjne a jednocześnie szerokie ramy definicyjne odnośnie parków powodują, że w praktyce charakteryzują się one wielką indywidualnością wynikającą zarówno ze środowiska w jakim funkcjonują, warunków kulturowych i ekonomicznych, przyjętej specjalizacji i sposobu zarządzania. Wspólnym elementem są dla nich misja, cele, formy działania i zasady organizacji. Nie można wskazać jednego uniwersalnego modelu parku, ani szablonu organizacyjnego gwarantującego sukces. Poszczególne inicjatywy odzwierciedlają specyfikę lokalnego środowiska naukowego i biznesu, typ gospodarki i tradycje przemysłowe oraz kulturowe uwarunkowania przedsiębiorczości.

Pierwszym polskim parkiem technologicznym był Poznański Park Naukowo-Technologiczny powołany w maju 1995 roku, przez Fundację Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Zlokalizowany na obszarze nieco oddalonym, ale dobrze skomunikowanym z centralną częścią miasta, wcześniej należącym do gazowni miejskiej. Po niezbędnych pracach adaptacyjnych w ramach Parku uruchomiono: Zakład Doświadczalny Syntezy Chemicznej, Centrum Technologii Wydziału Chemii UAM oraz Centrum Badań Archeologicznych.

Nasycenie zapotrzebowania na usługi parkowe

Przez 15 kolejnych lat pojawiło się w Polsce 66 inicjatyw parkowych. Część z nich nie wytrzymała próby czasu i z różnych przyczyn zaniechano lub wstrzymano ich realizację. **Obecnie w połowie 2012 r. identyfikujemy w Polsce łącznie 54 parki technologiczne będące na różnym poziomie rozwoju⁶.** Pierwsza grupa to 28 parków ukształtowanych już organizacyjnie, realizujących działalność statutową w pełnym zakresie. W większości są to ośrodki o kilkunastoletnim lub kilkuletnim doświadczeniu, realizujące całą paletę usług dla firm. W drugiej grupie znalazło się 12 parków będących na etapie uruchamiania swojej działalności (działających krócej niż rok). Do trzeciej zaś zaliczono inicjatywy będące na etapie prac przygotowawczych – adaptacyjnych (14 podmiotów). Większość z nich posiada już przygotowane zespoły organizacyjne zdolne do zarządzania ośrodkami i świadczenia usług wsparcia, które często już prowadzą działalność szkoleniową, doradczą i informacyjną.

Przeprowadzone badanie ankietowe i wywiad telefoniczny wskazują, że lokatorzy parków to w większości firmy technologiczne lub funkcjonujące w oparciu o nowoczesne technologie w najróżniejszych dziedzinach. Również same parki podejmują aktywne działania w kierunku świadczenia usług proinnowacyjnych. Na 40 zbadanych w tym zakresie parków tylko trzy odpowiedziały, że obecnie nie świadczą wsparcia w zakresie usług proinnowacyjnych dla firm, pozostałe organizują je w bardzo zróżnicowanym zakresie, ale zawsze przynajmniej na poziomie podstawowego doradztwa w zakresie prawa własności intelektualnej oraz pomocy

⁵ W rozumieniu Ustawy z dn. 12 stycznia 1991 r. o Komitecie Badań Naukowych, Dz. U z 2001 r., Nr 33, poz. 389, art. 3, p. 4 oraz Dz. U z 2003 r., Nr 39, poz. 335.

⁶ Pod pojęciem inicjatyw parkowych rozumiemy parki będące na różnych poziomach przygotowania do uruchomienia lub w trakcie transformacji z tradycyjnych parków przemysłowych.

w poszukiwaniu technologii. Ten obszar aktywności parków jest bardzo zróżnicowany pod względem zaawansowania i wymaga odrębnego badania jakościowego. Od momentu przystąpienia Polski do UE rozwój inicjatyw parkowych nabral znacznego przyspieszenia, głównie za sprawą zwiększenia dostępności funduszy strukturalnych przeznaczonych na realizację takich przedsięwzięć. W konsekwencji liczba działających od 2004 r. parków wzrosła już pięciokrotnie.

Tabela 1. Liczba firm przypadająca na jeden park w Polsce (stan na koniec w 2011 r.)

Lp.		Liczba firm/na 1 park
1	Województwo mazowieckie	675099
2	Województwo łódzkie	114269
3	Województwo opolskie	97560
4	Województwo pomorskie	86066
5	Województwo małopolskie	82899
6	Województwo podkarpackie	75546
7	Województwo wielkopolskie	62747
8	Województwo kujawsko-pomorskie	61455
9	Województwo warmińsko-mazurskie	58586
10	Województwo śląskie	55428
11	Województwo dolnośląskie	54604
12	Województwo zachodniopomorskie	53646
13	Województwo lubuskie	52215
14	Województwo lubelskie	40524
15	Województwo świętokrzyskie	35302
16	Województwo podlaskie	30579

Źródło: opracowanie własne

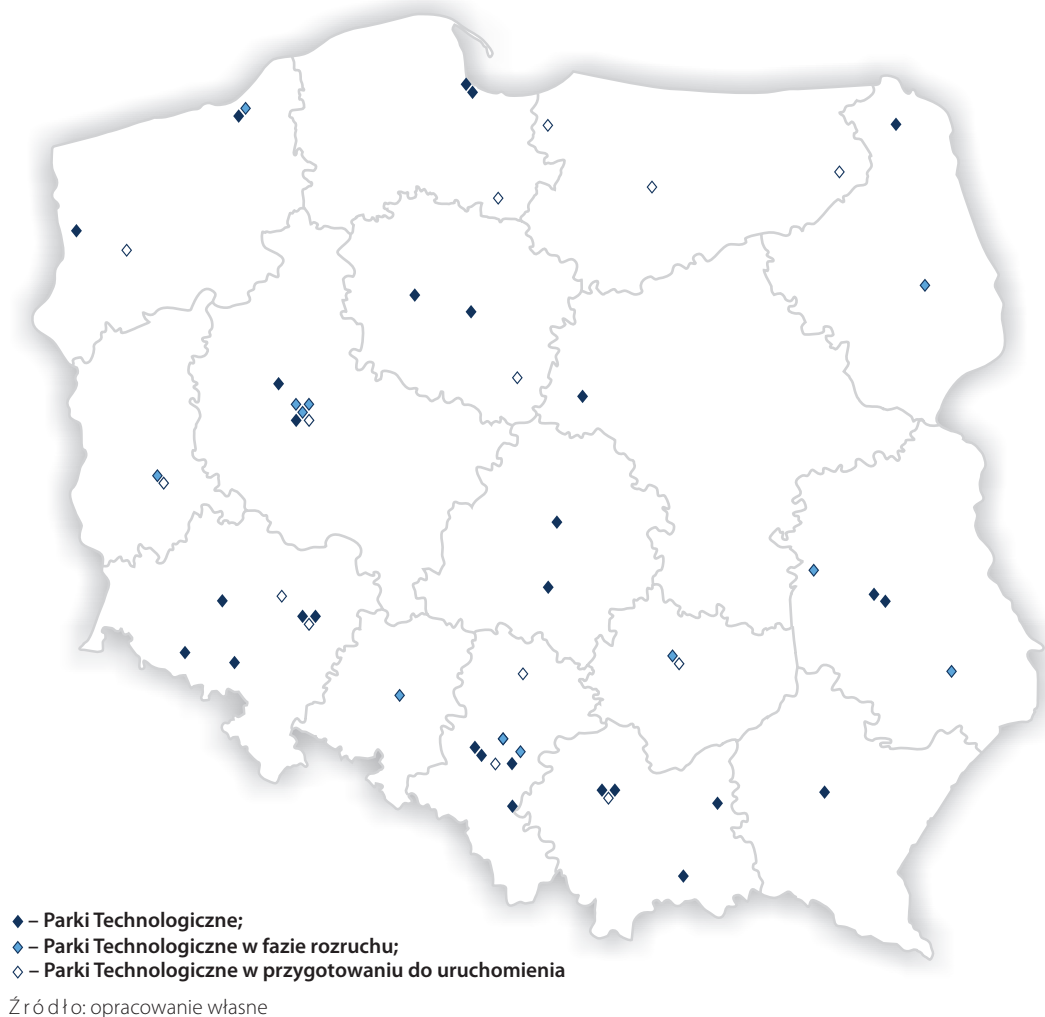
Jednak jak wynika z powyższej tabeli liczba firm przypadająca na jeden park jest mocno zróżnicowana, a najwyższa na obszarze uważanym za najbardziej innowacyjny i predystynowany do generowania firm technologicznych.

Rozkład regionalny parków

W ujęciu regionalnym inicjatywy parkowe są realizowane we wszystkich województwach. Najwięcej parków technologicznych jest zlokalizowanych w województwie śląskim (8), w dolnośląskim i wielkopolskim (po 6) . Najmniej zaś, bo po jednym parku, znajdujemy w opolskim i mazowieckim. Za szczególną należy uznać sytuację w województwie mazowieckim, w którym pomimo koncentracji największego w kraju potencjału innowacyjnego i naukowo-badawczego, funkcjonuje jeden – stosunkowo niewielki – park technologiczny w Płocku. W ocenie narodowego sytemu innowacji należy to uznać za istotny niedostatek, tym bardziej że województwo to nie należy do najlepiej wyposażonych w inne instytucje wsparcia innowacyjnego rozwoju służące przedsiębiorcom i naukowcom.

Rozrastająca się sieć parków w najbliższych latach może stać się elementem integrującym instytucje wsparcia przedsiębiorstw na poziomie regionalnym. Tworzona baza infrastrukturalna, organizacyjna i kadrowa dla rozwoju innowacyjnej przedsiębiorczości będzie istotnym wsparciem dla innowacyjnych przedsiębiorstw, tym bardziej że obok środków na inwestycje infrastrukturalne realizuje się obecnie wiele „miękkich” programów wsparcia i rozwija nowe usługi proinnowacyjne.

Mapa 1. Parki Technologiczne w 2012 r.

Formy prawne

Formalno-prawna struktura organizacyjna parków jest dość zróżnicowana. W większości działają one w formie spółki z o.o. (61%) oraz spółki akcyjnej (24 %) o charakterze publiczno-prywatnym⁷, jednostki budżetowe samorządu terytorialnego 10% oraz jednostki funkcjonalne uczelni 5%. Wśród spółek z o.o. i spółek akcyjnych udziałowcami są między innymi: jednostki budżetowe administracji publicznej (24%), władze lokalne 34%, duże przedsiębiorstwa 11%, jednostki naukowo badawcze i fundacje stanowią po (3,7%). Udziały kapitałowe w parkach technologicznych objęło 18 wyższych uczelni, w tym w dwóch przypadkach są to jednoosobowe spółki uczelniane. Instytucje akademickie są drugim po władzach samorządowych (pod względem posiadanych aktywów) inwestorem w spółki zarządzające parkami. Zaangażowanie w inicjatywy parkowe jest charakterystyczne dla uczelni Wrocławia i Krakowa.

Strategie rozwoju

Każda instytucja wsparcia bez względu na to, czy jest organizacją pozarządową, czy spółką nie działającą dla zysku, posiada swoją strategię działania wyznaczającą długo i krótko terminowe priorytety. Wśród badanych parków 85% posiada opracowane dokumenty rozwoju strategicznego. Zazwyczaj są to opracowania krótkoterminowe (5 letnie) i większość parków w przyszłym roku stanie przed koniecznością budowy nowych strategii rozwoju. Tylko kilka zbudowało strategię w horyzoncie 15–20 lat.

Większość parków w ramach strategii rozwoju określa mniej lub bardziej precyzyjnie swoją specjalizację. Jak wynika z przeprowadzonego badania w 2012 roku do głównych grup specjalizacyjnych zarządzający parkami zaliczyli:

■ Technologie informacyjne i komunikacyjne	45,49%
■ Biotechnologia	8,09%
■ Technologie materiałowe	1,15%
■ Wzornictwo	1,15%
■ Consulting	7,74%
■ Inne	36,39%

Przedstawione w opisie badania inne specjalizacje (medycyna, ochrona zdrowia, inżynieria medyczna i e-zdrowie, elektronika, inżynieria materiałowa, nanotechnologie) wskazują, że pomimo przyjęcia określonego profilu działania parki wykazują dużą elastyczność w stosunku do zgłaszających się firm przyjmując jako główne kryterium innowacyjność i potencjał rozwojowy zgłaszanych projektów. Stąd w wielu parkach bardziej można wskazać kilka niż jedną główną specjalizację, tym niemniej większość z nich powiązana jest z obszarami wysokich technologii.

Priorytety w działaniu

Wśród wskazywanych przez polskie parki priorytetów dominują cele tradycyjnie stawiane przed tego typu podmiotami. W ostatnich latach nieco przybrała na znaczeniu współpraca między nauką a biznesem oraz rozwój idei klastrowych. Należy też zwrócić uwagę na wzrost zainteresowania tworzeniem nowych miejsc pracy, który w ostatnich dwóch badaniach wykazywał tendencję spadkową.

Tabela 2. Priorytety działalności parków technologicznych w latach 2005-2012*

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2012
rozwój atrakcyjnej lokalizacji dla biznesu	3,9	3,8	4,1	4,5	4,0
zapełnienie przygotowanej powierzchni rynkowo skutecznymi firmami	3,4	3,8	3,2	4,4	4,2
wsparcie tworzenia nowych firm technologicznych	4,4	4,6	4,4	4,3	4,3
budowa sieci współpracy nauka – biznes	4,9	4,5	4,3	4,2	4,8
przyciąganie inwestorów do regionu	3,6	3,7	3,6	3,9	3,9
tworzenie nowych miejsc pracy	3,9	4,3	3,8	3,7	4,0
asysta w transferze i komercjalizacji nowych technologii z instytucji naukowych	4,4	4,1	3,6	3,5	3,8
rozwój klastrów i budowa sieci współpracy lokalnego biznesu	**	3,1	3,9	3,4	4,1
rozwój specyficznych usług proinnowacyjnych niedostępnych w regionie	**	**	3,4	3,4	3,8
rozwój produkcji nowoczesnych wyrobów niewytwarzanych w regionie	3,2	3,1	3,1	3,1	3,1

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

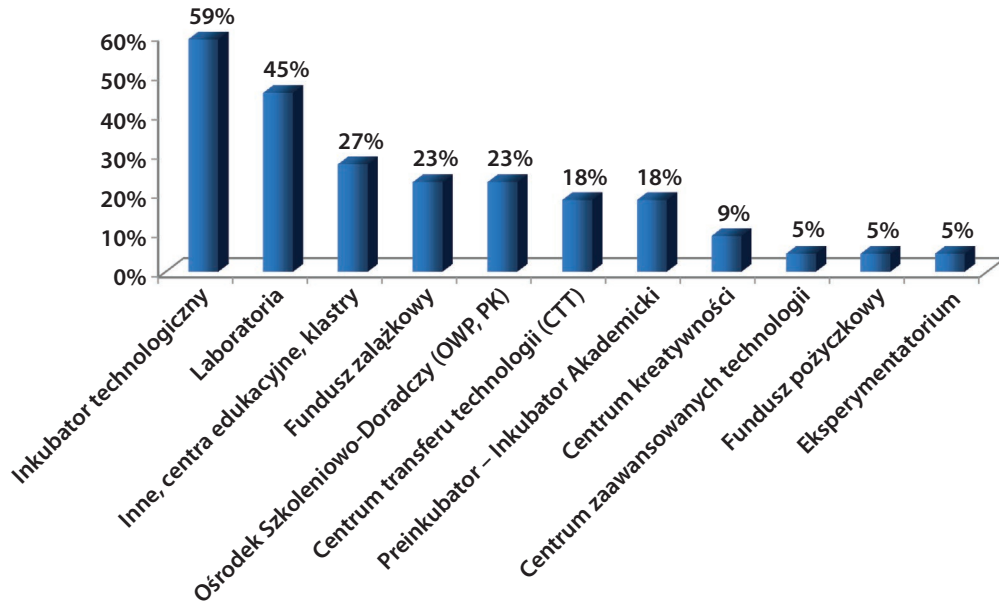
* w danym roku taka kategoria nie występowała w analizach

Źródło: opracowanie własne

Narzędziami realizacji tych priorytetów i zadań statutowych w parkach jest infrastruktura wsparcia – w postaci inkubatorów, ośrodków szkoleniowo-doradczych, preinkubatorów i różnego rodzaju instytucji finansujących rozwój firm – pozwalająca na prowadzenie działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w analizowanych parkach.

Potencjał techniczno – merytoryczny parków

Wykres 1. Elementy infrastruktury wsparcia rozwoju przedsiębiorczości w parkach (% parków wyposażonych w poszczególne kategorie) w 2012 r.⁸

Źródło: opracowanie własne

Zazwyczaj Park dysponuje dwoma lub trzema z przedstawionych wyżej elementów, jednak są też takie, które prowadzą jednocześnie aktywność w pięciu kierunkach, zaliczamy do nich parki w Krakowie, Gdyni, Gdańsku i Katowicach. Zakres usług świadczonych przez parki jest bardzo szeroki i zróżnicowany. Nie wszystkie z nich świadczone są w pełnym zakresie, jednak należy podkreślić wielokierunkowość działania zespołów parkowych i dbałość o ciągły rozwój usług i innych narzędzi wsparcia dla firm. Ważnym elementem atrakcyjności każdego parku technologicznego są zorganizowane formy pomocy małym i średnim firmom, obejmujące w ogólnym zarysie różnego typu doradztwo i konsulting, infrastrukturę i ofertę wspólnych urządzeń w zakresie techniki biurowej oraz pomoc finansową i pośrednictwo kredytowe.

Oferowane usługi

Dla uporządkowania obszarów analizy usługi pogrupowano w oparciu o kryteria pozwalające identyfikować jednolity obszar aktywności parku. Wyróżniono trzy grupy usług:

- doradztwo, informacja, edukacja,
- biurowa infrastruktura techniczna,
- pomoc w pozyskiwaniu finansowania.

Analizując poszczególne grupy usług można stwierdzić, że najczęściej oferowane są usługi w dwóch pierwszych grupach i wybrane z usług w trzeciej. Ten trzeci obszar aktywności wciąż jeszcze nie jest rozwinięty zgodnie z zapotrzebowaniem lokatorów i klientów parków. Ale też należy przyznać, że należy on do dużo trudniejszych niż pierwsze dwa obszary.

⁸ Eksperymentarium – wydzielona przestrzeń, wyposażona w eksponaty i przyrządy do celów edukacyjnych i poglądowych, w tym do samodzielnego wykonywania prostych ćwiczeń i doświadczeń z zakresu fizyki, chemii i biologii zarówno dla dzieci jak i dla dorosłych. Centrum kreatywności – pomieszczenie lub ich zespół zaaranżowane i wyposażone w sposób stymulujący kreatywne myślenie, sprzyjający skupieniu i pracy koncepcyjnej.

Tabela 3. Zakres tematyczny doradztwa, informacji i edukacji oferowanych w parkach technologicznych (w %)

Wyszczególnienie:	2004	2005	2007	2009	2010	2012
przedsiębiorczość i tworzenie firm	91	88	85	91	91	82
opracowanie biznesplanu	82	75	85	74	87	77
dostęp do środków z funduszy europejskich	91	88	85	87	83	73
prawo gospodarcze	55	63	73	70	78	86
finanse i podatki	55	88	73	61	61	59
księgowość i rachunkowość	*	*	46	52	61	45
badania rynku i marketing	55	75	46	70	57	59
zarządzanie biznesem	*	*	46	48	57	64
informatyka, komputery	*	63	73	44	52	55
audyt technologiczny	*	*	*	*	52	*
pośrednictwo kooperacyjne	*	63	39	65	50	50
ochrona własności intelektualnej	*	*	*	*	48	*
wdrażanie nowych produktów i technologii	*	*	39	48	43	50
handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	*	*	28	35	35	41
zarządzanie jakością	*	*	39	31	30	18
informacja technologiczna i patentowa	82	75	54	65	*	59
zarządzanie zasobami ludzkimi	*	*	*	*	*	36

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

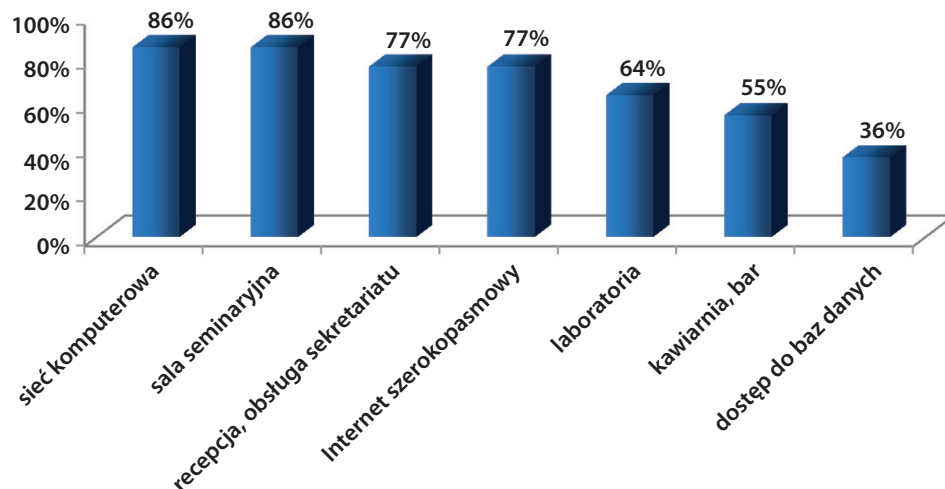
Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z przedstawionych danych parki w porównaniu do poprzedniego badania znacząco ograniczyły swoje usługi dla firm. W części może to wynikać z podniesienia się poziomu wiedzy przedsiębiorców i wyższego poziomu rozwoju firm, które w mniejszym stopniu potrzebują wsparcia w zakresie przedsiębiorczości i tworzenia firm (– 9 pkt.), konstrukcji biznes planu (– 10 pkt.), czy księgowości (– 16 pkt.), charakterystycznych dla firm micro przeważających dotychczas w strukturze lokatorów, które nie mają dużych potrzeb w tym zakresie. Natomiast zwiększyła się liczba parków wspierających swoich klientów w zakresie ogólnie pojętego zarządzania biznesem (+ 7 pkt.), handlu zagranicznego i współpracy międzynarodowej (+ 6 pkt.), prawa gospodarczego (+ 8 pkt.), oraz wdrażania nowych produktów i technologii (+ 7 pkt.). Widać stąd, że starają się one podążać za zmieniającymi się potrzebami lokatorów.

Jednakże niepokojące jest to, że generalnie zmniejszyła się liczba parków oferujących różnorodne „miękkie” formy wsparcia swoim lokatorom, a w palecie usług tak ważne z nich jak zarządzanie jakością czy dostęp do środków z funduszy europejskich zanotowały istotne spadki odpowiednio – 12 pkt. i – 10 pkt. Może to być symptomem dalszego ograniczania aktywności w tym zakresie w związku ze zmniejszającą się liczbą dostępnych środków z funduszy europejskich na realizację usług miękkich. Nie jest to dobra informacja, bo świadczy o tym, że parki podobnie jak inne ośrodki innowacji w chwili obecnej bazują głównie na dotacjach. Taka sytuacja stawia przed parkami wyzwanie utrzymania w swojej stałej ofercie najważniejszych z usług potrzebnych ich lokatorom w formie komercyjnej.

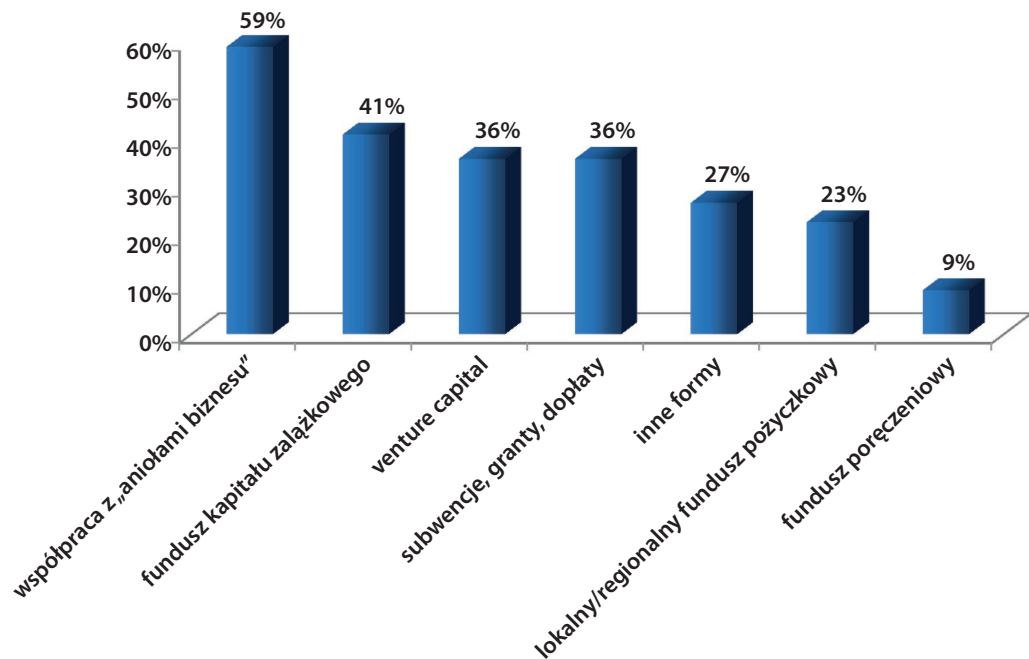
Wyposażenie infrastrukturalne parków pozostaje na podobnym poziomie od lat i obejmuje: sale seminaryjne (86%), sieć komputerową (86%), internet szerokopasmowy (77%), recepcję i obsługę sekretariatu (77%), kawiarnię/bar (55%) itp. Na uwagę zasługuje zwiększający się % parków oferujących dostęp do laboratoriów badawczo-rozwojowych (64% – w 2009 r – 42%). Natomiast niemiłą niespodzianką jest kilkunastu procentowy spadek dostępności baz danych w parkach (36% – w 2009 r – 52%), co może być związane z kończącymi się projektami na usługi miękkie.

Wykres 2. Zakres usług w obszarze biurowej infrastruktury technicznej w parkach technologicznych w 2012 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne

Wykres 3. Zakres usług w obszarze wsparcia w finansowaniu działalności w parkach technologicznych w 2012 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne

W ostatnich latach oferta usług wsparcia w zakresie pomocy finansowej stała się nieco mniej atrakcyjna w stosunku do ostatniego badania w 2009 roku. Wyjątkiem jest tu rozwijająca się współpraca z sieciami aniołów biznesu, którą deklaruje 59%, dostęp firm do subwencji, grantów i dopłat wspiera 33% (–3 pkt.) ośrodków, a kontakty z funduszami inwestycyjnymi kapitału ryzyka 41% (+3 pkt.). W szerokim systemie wsparcia poprawiła się współpraca z funduszami inwestycyjnymi kapitału ryzyka 41% (+3 pkt.). W szerokim systemie wsparcia poprawiła się współpraca z funduszami poręczeniowymi 9% (+5 pkt.) oraz lokalnymi i regionalnymi funduszami pożyczkowymi 23% (+19 pkt.).

Usługi w transferze technologii

W tegorocznym badaniu podjęto próbę nieco bardziej szczegółowego określenia zakresu usług świadczonych przez parki stawiając pytanie czy Park realizował w swej działalności usługi w zakresie transferu technologii (mierzone kontraktem w zakresie co najmniej jednej z wymienionych usług). Okazało się, że 57% parków wykonywało takie usługi od momentu swojego powstania. W ciągu ostatniego roku ich aktywność w tym zakresie najwyższa była w zakresie ochrony praw własności intelektualnej dla firm (45%) parków, najmniej zaś w zakresie oceny i ewaluacji technologii na zlecenie firm (14%).

Tabela 4. Wybrane obszary wsparcia w transferze technologii w parkach (%)

	Rodzaj usług wykonywanych chociaż raz od powstania parku	Rodzaj usług wykonywanych w 2011 r.
przygotowanie oferty lub zapytania o technologię	14%	18%
poszukiwanie konkretnych technologii na zamówienie firm	23%	27%
nawiązanie kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii	36%	32%
definiowanie przedmiotu transferu	36%	32%
ocena i ewaluacja technologii na zlecenie firm	14%	9%
doradztwo w zakresie ochrony praw własności intelektualnej dla firm	36%	45%
pomoc podczas negocjacji i zawierania umowy pomiędzy odbiorcą a dostawcą technologii	14%	18%
pomoc doradczą we wdrażaniu technologii	36%	32%
monitorowanie wdrażania technologii lub realizacji umowy	18%	14%

Źródło: opracowanie własne

Jak widać zaangażowanie parków w świadczenie specjalistycznych usług dla firm innowacyjnych można uznać za niezbyt wysokie. Również struktura świadczonych usług w ostatnim roku wskazuje na powolne obniżanie się funkcji doradczych wśród parków. Jest jednak dobry prognozyk na przyszłość w postaci zwiększonej aktywności doradztwa w zakresie ochrony praw własności intelektualnej oraz pomocy firmom w prowadzeniu negocjacji wskazujący, że parki są równie elastyczne i kreatywne co i ich lokatorzy.

Standardy działania

Większość parków nie posiada certyfikatu ISO lub akredytacji w zakresie świadczonych usług, tylko 35% potwierdziło posiadanie takich dokumentów, z pozostałych tylko 38% deklaruje wdrożenie procedur dotyczących poszczególnych rodzajów usług głównie w postaci procedur i regulaminów korzystania z laboratoriów, niektóre z nich są w trakcie opracowywania takich regulaminów. Nieco ponad 42% parków ma wdrożony system monitoringu i ewaluacji swojej działalności oparty przede wszystkim na ankietowaniu lokatorów i klientów parku, w niektórych parkach zastosowano elektroniczne systemy wspomagania przedsiębiorczości lub poddanie się corocznej ewaluacji EBN (European Business and Innovation Centres Network). Biorąc pod uwagę skalę i zakres działania parków wskaźnik ten nie jest zbyt wysoki i wskazuje na wciąż nie dostatecznie profesjonalne ramy organizacyjne tego typu instytucji.

Współpraca z otoczeniem

Statystyczny park technologiczny w swojej w działalności merytorycznej i organizacyjnej współpracuje na co dzień z kilkunastoma instytucjami, wśród których dominują w ostatnim czasie jednostki rozwojowe przedsiębiorstw (14,8), firmy konsultingowe (9,4). JBR-y oraz fundusze załączkowe i sieci aniołów biznesu (6,2). Najsłabsza współpraca panuje między parkami a jednostkami PAN (1,8). Dobrym sygnałem jest wysoka ocena zarówno intensywności jak i użyteczności⁹ tej współpracy przez parki. Interesującym zjawiskiem jest również pojawienie się wśród pozostałych instytucji współpracujących międzynarodowych organizacji i laboratoriów badawczych (ITER, CERN, DESY).

⁹ W odniesieniu do tych zagadnień zastosowano skalę 0 1 2 3 4 5 – proszę określić poziom wpływu danej cechy: 0 – nie występuje, 1 – śladowy wpływ, 2 – mały wpływ, 3 – przeciętny wpływ, 4 – duży wpływ, 5 – decydujący wpływ.

Tabela 5. Współpraca parków z instytucjami wsparcia w 2012 roku

	średnia liczba współpracujących	Intensywność	Użyteczność
Szkoły wyższe	5,4	4,0	4,1
jednostki badawczo-rozwojowe (JBR-y)	6,2	3,7	4,1
Polska Akademia Nauk	1,8	3,0	3,7
aniółowie biznesu, fundusze załączkowe i venture capital	6,2	3,4	3,6
jednostki rozwojowe przedsiębiorstw	14,8	3,3	3,7
firmy konsultingowe	9,4	3,6	4,0
samorząd lokalny i jego jednostki	2,7	3,9	4,2
inne instytucje wsparcia *	3,3	3,6	3,8
samorząd regionalny i jego jednostki	1,9	3,8	4,2
ministerstwa i agencje rządowe	3,2	3,9	4,0
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	1,0	4,4	4,5

* międzynarodowe organizacje i laboratoria badawcze (ITER, CERN, DESY)

Źródło: opracowanie własne

Efektywność działania każdego parku zależy od wygenerowanych mechanizmów transferu technologii z instytucji naukowych do biznesu. Współpraca parków z podmiotami sfery nauki odbywa się w następujących formach: organizacja szkoleń, seminariów i konferencji, składanie wspólnych projektów do funduszy europejskich, ścisła współpraca z uczelnianymi komórkami transferu technologii (CTT, Rzecznik Patentowy itp.), udział przedstawicieli nauki w organach decyzyjnych parku.

Budżet i zatrudnienie

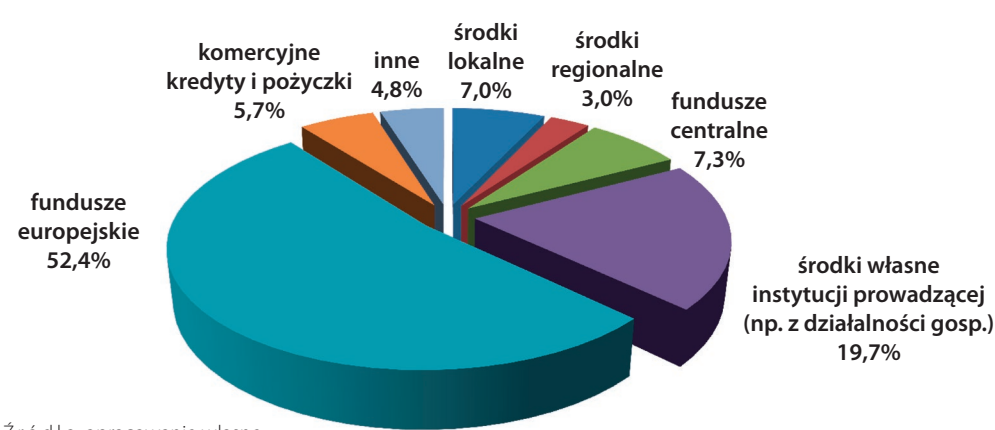
Prowadzenie statystycznego parku technologicznego wymaga średnio osiemnastoosobowego zespołu zatrudnionego na stałe oraz prawie 20 osób uczestniczących w pracach w formie zadań zleconych. W ramach stałego zespołu parkowego identyfikujemy:

- 3 osoby kadry zarządzającej;
- 4 pracowników zatrudnionych w zakresie koordynacji zadań B+R;
- 6 osób w zakresie doradztwa i szkoleń;
- 5 pracowników administracyjnych i technicznych;
- 7 pozostałych pracowników.

W ponad 80% parków kwalifikacje personelu zostały określone przez zarządzających jako wystarczające dla realizacji misji i powierzonych zadań. W 70% parków działalność merytoryczna jest wspierana przez Radę Naukową lub Programową. Omawiane ciała są tworzone w oparciu o udziałowców przedsięwzięcia, miejscowe instytucje naukowe oraz samorząd lokalny. Parki jednak w realizacji swoich zadań coraz częściej korzystają z zewnętrznych firm doradczo szkoleniowych i ekspertów do świadczenia usług na rzecz swoich lokatorów i klientów. Tylko 18% świadczy usługi przy wykorzystaniu wyłącznie własnych zasobów kadrowych, pozostałe w większym lub mniejszym stopniu korzystają z różnego rodzaju firm i instytucji konsultingowych, szkoleniowych i eksperckich.

Polskie parki powstały w głównej mierze dzięki środkom pomocowym, chociaż swój udział mają również polskie źródła. Średni poziom nakładów inwestycyjnych w polskim parku wynosił dotąd 55 509 604 zł, **przy czym najwyższe z podanych nakłady wyniosły 167 403 172 zł.**

Wykres 4. Struktura nakładów na rozwój i infrastrukturę przeciętnego parku technologicznego przez instytucje zarządzające parkiem w 2011 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne w polskich parkach w ponad połowie sfinansowane zostały ze środków z funduszy europejskich. Co pozytywne wkład własny instytucji zarządzających parkami sięgał aż 20%, dopiero kolejne pozycje w rankingu zajmowały krajowe, regionalne i lokalne źródła finansowania. Z jednej strony to pozytywne zjawisko, że ośrodki same inwestują w infrastrukturę, z drugiej zaś może to świadczyć o braku zainteresowania tą aktywnością w środowisku co będzie powodowało trudności w efektywnym działaniu parków w przyszłości. Średni wkład inwestorów prywatnych wyniósł zaś 207 517 104 zł (mediana 36 685 523 zł).

Tabela 6. Struktura finansowania bieżącej działalności parków technologicznych w latach 2007–2011

Wyszczególnienie:	2007	2009	2010	2011
średni budżet parku (w tys. zł)	8 750	4 700	5 446,30	7 829,9
w tym w %:				
wpływy z czynszu i innych opłat eksploatacyjnych	44,1	27,1	35,8	32
wpływy z działalności szkoleniowo-doradczej	6,4	10,3	4,9	1
inne dochody własne	8,5	13,3	19,1	19,3
zagraniczne granty i projekty	13,6	21	14,1	5,4
krajowe granty i projekty	3,2	3,8	6,9	15,1
regionalne/lokalne granty i projekty	1,2	0	1,5	2,6
wkłady, subwencje i dopłaty udziałowców	18,3	17,4	8,8	3,8
sprzedaż lub dzierżawa działek inwestycyjnych	0	0	4,7	*
inne zasilanie zewnętrzne	4,7	7,1	4,2	13,7
wkład macierzystej i stowarzyszonych instytucji naukowych	**	**	**	1,4
wpływów z inwestycji kapitałowych	**	**	**	5,7

* w badanym roku w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

** w poprzednich latach w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Koszty bieżącego zarządu parkiem w 2011 roku średnio wymagały rocznego budżetu w wysokości 7,83 mln zł (mediana 4,65 mln zł) w porównaniu do 2009 roku kiedy średni budżet wynosił 5,4 mln zł jest istotną zmianą. Poziom samofinansowania z dochodów własnych wynosi 53,3% bieżących potrzeb finansowych. Pozostałe środki finansowe pochodzą z zagranicznych grantów i projektów, projektów krajowych oraz innych źródeł zasilania zewnętrznego (w których również wskazano na fundusze europejskie). Analiza finansowa jest ciągle utrudniona w związku z działaniami inwestycyjnymi, jednak należy wskazać na zmniejszanie się wpływów z czynszów

lokatorskich, co w części może wynikać z rotacji lokatorów i okresowego pobierania od nich niższych czynszów oraz istotnego zmniejszenia wpływów ze sprzedaży usług miękkich przez parki. W to miejsce pojawiły się środki z funduszy europejskich, co jest dobrym sygnałem wskazującym, że parki nabrały umiejętności sięgania po takie finansowanie. Złą stroną takiej sytuacji jest zaniechanie przez nie prowadzenia odpłatnej działalności w tym zakresie. Niestety w innych grupach ośrodków pojawiła się podobna tendencja. Budżety zwiększyły się za sprawą pozyskanych dotacji na usługi miękkie świadczone nieodpłatnie lokatorom i klientom parków.

Zasady współpracy z klientami

Dziewięć na dziesięć analizowanych parków prowadzi politykę selekcji przyszłych lokatorów. Pod uwagę brany jest przede wszystkim potencjał innowacyjny, nowoczesność, branżowa spójność z obecnymi użytkownikami oraz zdolność do tworzenia nowych miejsc pracy i potencjalny wpływ na rozwój regionu. Należy podkreślić, że elementem atrakcyjności 48% analizowanych parków jest niższy poziom czynszu wynajmu powierzchni (przeciętnie o 28%) od średniego poziomu w regionie.

Polskie parki technologiczne różnią się od siebie m.in. strukturą organizacyjną, czy poziomem rozwoju. Duże dysproporcje zauważyć można także w kwestii powierzchni pozostającej w ich dyspozycji. Analizowane parki łącznie dysponują powierzchnią około 660 ha, przy czym najmniejszy park funkcjonuje na obszarze 0,1 ha, a największy (Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny) na obszarze 280 ha. Przeciętna powierzchnia polskiego parku wynosi 30,08 ha, mediana 4,4 ha, co wskazuje na duże dysproporcje. Natomiast największym obszarem zarządza Krakowski Park Technologiczny, który oprócz swoich terenów (74 ha) zarządza jeszcze Specjalną Strefą Ekonomiczną. Łącznie ma w dyspozycji ponad 558 ha.¹⁰ Powierzchnią powyżej 100 ha zarządzają jeszcze trzy parki (Bełchatów, Płock i Rzeszów). Powierzchnią poniżej 1 ha dysponują obecnie tylko cztery parki. W 2012 r. trwają lub są na ukończeniu budowy infrastruktury finansowanej z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (m.in. w Poznaniu, Gdyni, Wrocławiu, Krakowie, Nowym Sączu), Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (Kielce, Elbląg, Białystok) oraz z Regionalnych Programów Operacyjnych. Z tego względu grupa parków, które znajdują się w fazie rozruchu jest dość liczna. A jednostki te czeka w najbliższym czasie gromadzenie niezbędnego potencjału kadrowego i dopracowywanie oferty merytorycznej.

Wykorzystanie infrastruktury

Tereny, które posiadają parki są użytkowane w różnorodny sposób. Wśród przedstawionych w badaniu opcji form zagospodarowania terenu jako najbardziej pożądane zarządzający wskazali:

- wynajem gotowych powierzchni dla firm i instytucji naukowo-badawczych w 91%¹¹ parków
- inkubator dla nowo powstających firm technologicznych w 83%
- sprzedaż obiektów lub terenów pod inwestycje w 52%
- preinkubator w 26%
- dzierżawę terenu/działek pod inwestycje w 30%

W 59% parków działają obecnie inkubatory technologiczne, oferujące specjalne warunki dla nowo powstałych, innowacyjnych firm oraz programy preinkubacji nowych pomysłów biznesowych (18%).

Na prowadzenie działalności gospodarczej w analizowanych parkach technologicznych w połowie 2012 r. zdecydowało się ponad 650 przedsiębiorstw, w których stworzono 4 827 miejsc pracy.

Tabela 7. Użytkownicy polskich parków technologicznych w 2012 r.

	Liczba podmiotów	Zatrudnienie	Powierzchnia
Małe firmy technologiczne*	145	371	3 149
Pozostałe małe i średnie firmy	419	2 852	40 414
Firmy z kapitałem zagranicznym	60	979	10 972
Instytucje naukowo-badawcze	10	82	3 020
Inne instytucje	22	543	3 270
Łącznie	656	4 827	60 825

* innowacyjne firmy utworzone przez przedstawicieli lokalnego środowiska naukowego

Źródło: opracowanie własne

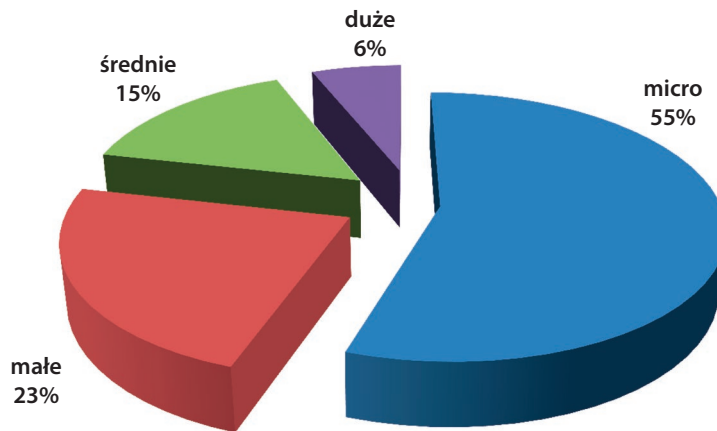
¹⁰ Krakowski Park Technologiczny działający w formule specjalnej strefy ekonomicznej z 35 dużymi inwestorami tworzącymi ponad 10,5 tys. miejsc pracy (43% wszystkich) istotnie zniekształca obraz całej populacji polskich parków.

¹¹ Dane z 2011 roku

Lokatorzy Parków

W strukturze lokatorów dominują mikro przedsiębiorstwa (62%). Co piąty podmiot w parku to mała firma technologiczna, natomiast co dziesiąta firma z kapitałem zagranicznym.

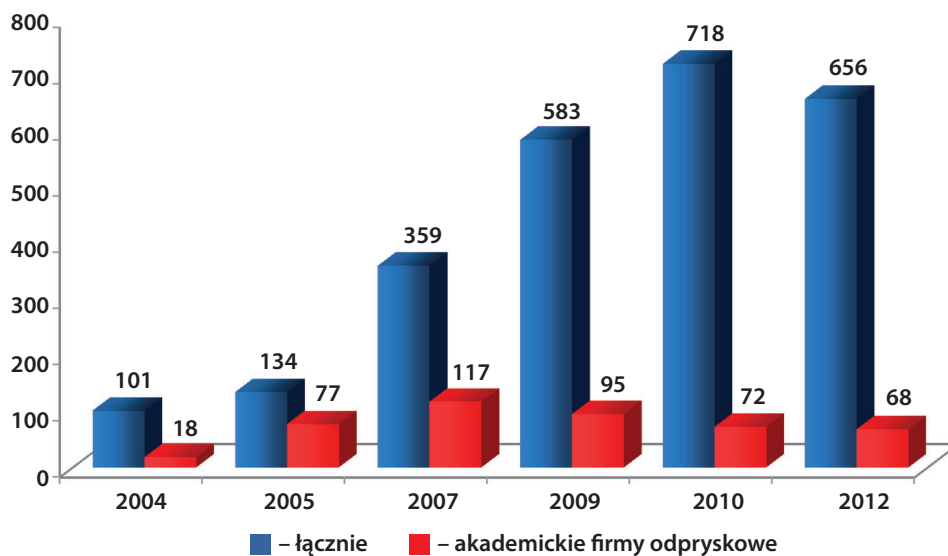
Wykres 5. Struktura lokatorów parków technologicznych w 2012 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

W 2011 r. dzięki podjętym działaniom w statystycznym parku powstało 14 nowych przedsiębiorstw, co w porównaniu z poprzednim rokiem oznacza trzykrotny wzrost i powrót do poziomu z 2007 r.¹². Natomiast liczba lokatorów parków, w tym akademickich firm odpryskowych zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim badaniem.

Wykres 6. Liczba lokatorów w parkach technologicznych w latach 2004-2012

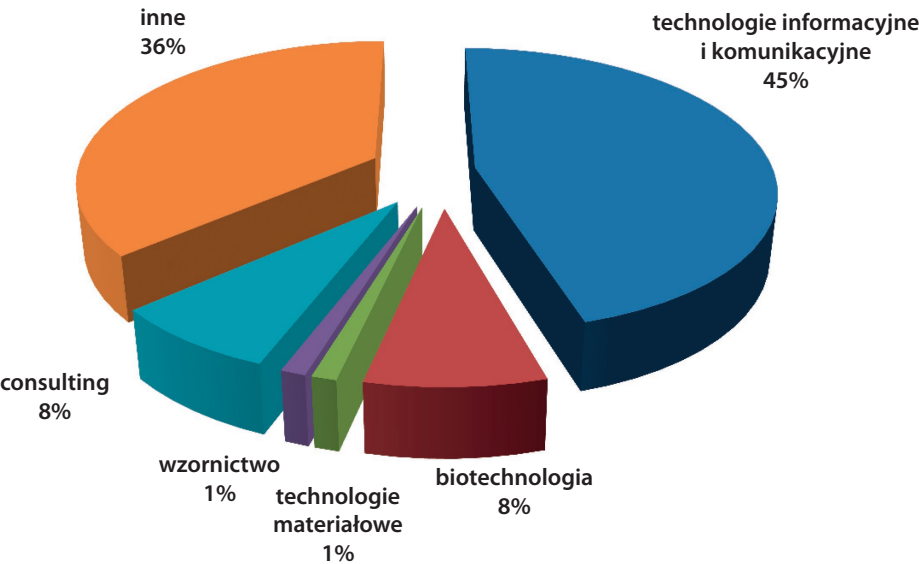
Źródło: opracowanie własne

Wśród firm parkowych co ósma prowadzi działalność naukowo-badawczą, a w wiodących ośrodkach udział ten dotyczy 40-60% podmiotów. To ważny wskaźnik efektywności realizacji misji parków technologicznych. Wynik ten powinien ulec w najbliższym czasie (2-3 lat) istotnej poprawie w rezultacie realizacji szeregu inwestycji w parkową infrastrukturę badawczo-rozwojową. Lokatorzy badanych parków łącznie posiadają 61 zgłoszeń patentowych w UP RP i 13 w Europejskim Urzędzie Patentowym (EPO) oraz 47 znaków towarowych. Lokatorzy parków to w przeważającej większości firmy z branży ICT (44%), silnie reprezentowane są także biotechnologia i consulting (po 8%). Natomiast wśród pozostałych przedsiębiorstw występują podmioty z takich branż jak: automatyka, chemia, energetyka, ochrona środowiska, czy robotyka.

Niestety nadal wiedza parków o firmach – lokatorach jest dość wycinkowa. Nie można bowiem mówić o dobrej współpracy z lokatorami w sytuacji, kiedy tylko co trzeci park monitoruje działalność i śledzi losy firm po zakończeniu korzystania przez nie z oferty parku.

¹² Może to być związane z zaangażowaniem się parków w realizację programów miękkich stymulujących powstawanie nowych firm finansowanych ze środków europejskich.

Wykres 7. Struktura lokatorów parków technologicznych według branż w 2012 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Ograniczenia w rozwoju parków

Główne ograniczenia rozwoju polskich parków technologicznych są związane z trudnościami w aktywizacji innowacyjnej przedsiębiorczości. W tym procesie niezbędna jest współpraca i zainteresowanie problematyką środowiska naukowego. Opinie menedżerów parków wskazują na utrzymujące się zamknięcie środowiska na działania komercyjne oparte na wiedzy.

Tabela 8. Główne bariery rozwoju polskich parków technologicznych w latach 2004-2012*

Wyszczególnienie:	2004	2005	2007	2009	2010	2012
ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii	**	2,6	2,9	2,8	2,9	3
brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy ze środowiskiem naukowym	2,4	3	2,5	3,1	2,8	2,8
brak środków na wyposażenie i adaptację obiektów	2,8	3,1	2	2,7	2,6	2,7
niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych	2,8	2,4	2,8	2,5	2,5	3
brak projektów do komercjalizacji	2,8	3	2,6	2,5	2,6	2,8
zła sytuacja gospodarcza w regionie	4	2,1	1,6	2,1	1,7	2,6
brak rynku na nowoczesne/technologiczne produkty i technologie	**	**	**	**	**	2,5
małe zainteresowanie oferowanymi usługami	**	**	**	**	**	1,9
brak chętnych do założenia własnej firmy	**	**	**	**	**	1,8
akademicka szara strefa	**	**	**	**	**	1,8
problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia	**	**	**	**	**	1,7
ciasne ramy organizacyjne i wymagania narzucone przez organizatorów Parku	**	**	**	**	**	1,5
zła lokalizacja, słaba dostępność komunikacyjna	**	**	**	**	**	1,4
niezrozumienie idei, niechętny klimat wokół Parku	**	**	**	**	**	1,4

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą
** w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Wśród barier wskazanych jako najistotniejsze w ostatnim badaniu respondenci wskazali niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych (+3 pkt.) oraz utrzymujące się ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii (po +3 pkt.), najniżej w rankingu barier znalazły się niezrozumienie idei, niechętny klimat wokół Parku. Należy jednak zwrócić uwagę na istotne zmiany wartości punktowej oceny w obszarze: zła sytuacja gospodarcza w regionie zmiana o (+ 1 pkt.), niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych (+ 0,5 pkt.). Obie te bariery mogą nabrać istotnego znaczenia dla aktywności parków w najbliższym okresie działania.

Plany rozwoju

Pomimo wskazanych wyżej barier parki nie ustają w planowaniu nowych działań. Do głównych obszarów rozwoju parki zaliczają:

- rozszerzenie terenów inwestycyjnych,
- rozbudowę infrastruktury, w tym uruchomienie specjalistycznych laboratoriów, prowadzenie badań laboratoryjnych i wynajem powierzchni laboratoryjnych,
- budowę Centrum Transferu Technologii i Innowacji,
- wzmocnienie funkcji preinkubacji dla nowopowstałych przedsiębiorstw,
- rozwój firm działających w oparciu o nowe technologie, poprzez zapewnienie dostępu do infrastruktury i źródeł finansowania jak również łączenie nauki i biznesu,
- budowanie platformy technologicznej, rozwijanie networkingu,
- tworzenie klastrów,
- internacjonalizacja działań Parku,
- wzmocnienie współpracy sfery naukowej z biznesem,
- nawiązywanie współpracy z podobnymi ośrodkami (inkubatorami technologicznymi),
- popularyzowanie wśród przedsiębiorców postaw otwartości na innowacje i kształtowanie umiejętności działania na rynkach konkurencyjnych,
- rozszerzenie działań edukacyjnych mających na celu zwiększenie potencjału mieszkańców regionu.

Przedstawione powyżej plany rozwoju parków w porównaniu ze zdiagnozowanymi przez zarządzających parkami barierami wskazują, że wciąż jeszcze aktualnych jest wiele zagrożeń sygnalizowanych we wcześniejszych opracowaniach na temat ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Do najważniejszych z nich należą:

- nacisk na infrastrukturę techniczną kosztem usług wspierających przedsiębiorczość i transfer technologii, co grozi przeistoczeniem w efektywnie „wyglądające” parki przemysłowe i strefy biznesu, które jednak nie będą realizowały funkcji, do których zostały powołane,
- brak potencjalnych przedsiębiorców z innowacyjnymi pomysłami biznesowymi oraz projektów do komercjalizacji o rynkowym potencjale,
- zamknięcie środowiska naukowego na aktywne działania biznesowe i przedsiębiorczość,
- podążanie za dotacjami – szybko opracowane koncepcje pod kątem konkursów o przyznanie dotacji, bez przemyślenia, czemu mają służyć adaptowane obiekty, i w jaki sposób mają być realizowane funkcje parku technologicznego.

Park technologiczny jest istotnym elementem infrastruktury wsparcia służącej podnoszeniu poziomu innowacyjności każdego regionu. Jego wpływ na środowisko ma charakter nie tylko ekonomiczny, ale również oddziaływanie parku na rozwój regionu dokonuje się poprzez upowszechnianie dobrych praktyk zarówno w zakresie funkcjonowania firm jak i podejmowania aktywności na rzecz rozwoju regionu. Sukces każdego parku mierzy się przede wszystkim dynamiką rozwoju i innowacyjnością firm. Wielowymiarowe efekty funkcjonowania parku, powstające w wyniku mechanizmów interakcji i synergii, powinny istotnie wpłynąć na poprawę pozycji konkurencyjnej samych firm, jak i regionu zarówno w wymiarze krajowym, ale też międzynarodowym.

LISTA ADRESOWA PARKÓW TECHNOLOGICZNYCH

I. Rozwinięta działalność operacyjna

1. Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo-Technologiczny [Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo-Technologiczny] 97-400 Bełchatów, ul. Przemysłowa 4 tel.: 44/733-11-20; faks: 44/733-11-65 e-mail: bkppt@ppt.belchatow.pl www.ppt.belchatow.pl
2. Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny [Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny] 85-862 Bydgoszcz, ul. Bogdana Raczkowskiego 11 tel.: 52/365-33-10; faks: 52/365-33-17 e-mail: biuro@bppt.pl www.bppt.pl
3. Gdański Park Naukowo-Technologiczny [Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.] 80-172 Gdańsk, ul. Trzy Lipy 3 tel.: 58/739-61-14; faks: 58/739-61-18 e-mail: i.pachulska@strefa.gda.pl, office@gpnt.pl www.gpnt.pl
4. Pomorski Park Naukowo-Technologiczny [Gdyńskie Centrum Innowacji] 81-451 Gdynia, al. Zwycięstwa 96-98 tel.: 58/735-11-40; faks: 58/622-55-88 e-mail: b.jodel@gci.gdynia.pl www.ppnt.gdynia.pl
5. Park Naukowo-Technologiczny „TECHNOPARK GLIWICE” Sp. z o.o. [Park Naukowo-Technologiczny „TECHNOPARK GLIWICE” Sp. z o.o.] 44-100 Gliwice, ul. Konarskiego 18C tel.: 32/335-85-00; faks: 32/335-85-00 e-mail: info@technopark.gliwice.pl www.technopark.gliwice.pl
6. AURO Business Park [AURO Business Park] 44-109 Gliwice, ul. Leonarda da Vinci 12 tel.: 691372206, 32/330-19-53; faks: 32/330-19-44 e-mail: jwitkowska@auro.com.pl www.auro.com.pl
7. Bielski Park Technologiczny Lotnictwa, Przedsiębiorczości i Innowacji Sp. z o.o. [Bielski Park Technologiczny Lotnictwa, Przedsiębiorczości i Innowacji Sp. z o.o.] 43-512 Kaniów, ul. Stefana Kóski 43 tel.: 33/750-82-32; faks: 33/750-82-33 e-mail: parklotniczy@parklotniczy.eu www.parklotniczy.eu
8. Park Technologiczny Karpniki [Park Technologiczny Karpniki] 61-255 Karpniki, os. Tysiąclecia 4/28 tel.: 61/876-09-30 e-mail: awisag@awisag.pl www.forminwest.com.pl
9. Park Naukowo-Technologiczny „Euro-Centrum” [Park Naukowo-Technologiczny „Euro-Centrum” Sp. z o.o.] 40-568 Katowice, ul. Ligocka 103 tel.: 32/205-00-92; faks: 32/250-47-85 e-mail: kontakt@euro-centrum.com.pl www.euro-centrum.com.pl
10. Park Technologiczny [Park Technologiczny SA] 75-411 Koszalin, ul. Partyzantów 17 tel.: 94/316-79-10; faks: 94/316-79-10 e-mail: park.technologiczny@tu.koszalin.pl www.pt.koszalin.pl
11. Park Life Science [Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.] 30-348 Kraków, ul. Bobrzyńskiego 14 tel.: 513086206; faks: 12/297-46-46 e-mail: mariusz.piasecki@jci.pl www.jci.pl
12. Krakowski Park Technologiczny Sp. z o.o. [Krakowski Park Technologiczny Sp. z o.o.] 31-864 Kraków, al. Jana Pawła II nr 41L tel.: 12/640-19-40; faks: 12/640-19-45 e-mail: biuro@kpt.krakow.pl www.kpt.krakow.pl
13. KGHM LETIA Legnicki Park Technologiczny SA [KGHM LETIA Legnicki Park Technologiczny SA] 59-220 Legnica, ul. Złotoryjska 194 tel.: 76/747-54-40; faks: 76/747-54-44 e-mail: sekretariat@kgbm.letia.pl www.letia.pl
14. Lubelski Park Naukowo-Technologiczny [Park Naukowo-Technologiczny Województwa Lubelskiego SA] 20-262 Lublin, ul. Dobrzańskiego 3 tel.: 81/534-61-00; faks: 81/531-85-48 e-mail: biuro@lpnt.pl www.lpnt.pl
15. Łódzki Regionalny Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o. [Łódzki Regionalny Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o.] 93-465 Łódź, ul. Dubois 114/118 tel.: 42/684-44-44; faks: 42/684-50-00 e-mail: biuro@technopark.lodz.pl www.technopark.lodz.pl
16. Park Technologiczny – Miasteczko Multimedialne [Miasteczko Multimedialne Sp. z o.o.] 33-300 Nowy Sącz, ul. Zielona 27 tel.: 18/449-94-63; faks: 18/449-94-61 e-mail: biuro@miasteczkomultimedialne.pl www.brainville.pl www.miasteczkomultimedialne.pl
17. Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny SA [Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny SA] 09-411 Płock, ul. Zglenickiego 42 tel.: 24/364-03-50; faks: 24/364-03-52 e-mail: sekretariat@pppt.pl www.pppt.pl
18. Poznański Park Naukowo-Technologiczny Fundacji UAM [Fundacja Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu] 61-612 Poznań, ul. Rubież 46 tel.: 61/827-97-42; faks: 61/827-97-41 e-mail: ppnt@ppnt.poznan.pl www.ppnt.poznan.pl
19. Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny „AEROPOLIS” [Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA] 35-084 Rzeszów, ul. Szopena 51 tel.: 17/867-62-06; faks: 17/852-06-11 e-mail: bkostyra@rarr.rzeszow.pl www.aeropolis.com.pl
20. Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód [Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód w Suwałkach Sp. z o.o.] 16-400 Suwałki, ul. Noniewicza 10 tel.: 87/562-84-77; faks: 87/556-28-48 e-mail: park@park.suwalki.pl www.park.suwalki.pl
21. Dolnośląski Park Technologiczny [Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego SA] 58-310 Szczawno Zdrój, ul. Szczawieńska 2 tel.: 74/648-04-47 e-mail: marek.urbanski@darr.pl, tomasz.ferenz@t-park.pl, info@t-park.pl www.t-park.pl www.darr.pl
22. Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o. [Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o.] 71-441 Szczecin, ul. Niemierzyńska 17A tel.: 91/852-29-11; faks: 91/433-60-53 e-mail: biuro@spnt.pl www.spnt.pl
23. Regionalny Park Przemysłowy [Regionalny Park Przemysłowy Świdnik Sp. z o.o.] 21-045 Świdnik, al. Lotników Polskich 1 tel.: 81/722-60-22; faks: 81/722-66-52 e-mail: e.hyz@park.swidnik.pl www.park.swidnik.pl
24. Tarnowski Park Naukowo-Technologiczny [Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego] 33-100 Tarnów, ul. Szujskiego 66 tel.: 14/621-34-50 e-mail: inowicki@tarr.tarnow.pl www.tarr.tarnow.pl

25. Toruński Park Technologiczny
[Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
87-100 Toruń, ul. Włocławska 167
tel.: 56/621-04-21; faks: 56/654-88-24
e-mail: sekretariat@tarr.org.pl
www.technopark.org.pl

26. Wrocławski Park Technologiczny SA
[Wrocławski Park Technologiczny SA]
54-424 Wrocław, ul. Muchoborska 18
tel.: 71/798-58-00; faks: 71/780-40-34
e-mail: wpt@technologypark.pl
www.technologypark.pl

27. Wrocławski Medyczny
Park Naukowo-Technologiczny
Sp. z o.o.
[Wrocławski Medyczny
Park Naukowo-Technologiczny
Sp. z o.o.]
53-135 Wrocław, ul. Kutnowska 1-3
tel.: 71/750-46-20; faks: 71/750-46-21
e-mail: alicja.kowalczyk@parkmedyczny.pl
www.parkmedyczny.pl

28. Nickel Technology
Park Poznań Sp. z o.o.
[Nickel Technology
Park Poznań Sp. z o.o.]
62-002 Złotniki, ul. Krzemowa 1
tel.: 61/658-64-99; faks: 61/658-54-98
e-mail: biuro@ntpp.pl
www.ntpp.pl

II. Faza rozruchu

1. Białostocki Park Naukowo-Technologiczny
[Białostocki Park Naukowo-Technologiczny
– Jednostka budżetowa Miasta Białystok]
15-085 Białystok, ul. J.K. Branickiego 9
tel.: 85/869-65-42; faks: 85/869-65-43
e-mail: bpnt@bpnt.bialystok.pl
www.bpnt.bialystok.pl

2. Kielecki Park Technologiczny
[Kielecki Park Technologiczny]
25-663 Kielce, ul. Olszewskiego 6
tel.: 41/278-72-00; faks: 41/278-72-01
e-mail: technopark@um.kielce.pl
www.technopark.pl

3. Park Naukowo-Technologiczny
Politechniki Koszalińskiej
[Politechnika Koszalińska]
75-620 Koszalin, ul. Raclawicka 15-17
tel.: 94/347-84-16; faks: 94/347-84-19
e-mail: parknt@tu.koszalin.pl
www.pnt.tu.koszalin.pl

4. Opolski Park Naukowo-Technologiczny
[Opolski Park
Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o.]
45-710 Opole, ul. Prószkowska 76
tel.: 77/400-05-18; faks: 77/543-15-02
e-mail: btomaszek@opnt.pl
www.opnt.pl

5. Park Przemysłowo-Technologiczny
EKoPark w Piekarach Śląskich
[Park Przemysłowy
w Piekarach Śląskich Sp. z o.o.]
41-946 Piekary Śląskie,
ul. W. Roździeńskiego 24
tel.: 32/289-04-84; faks: 32/289-04-78
e-mail: biuro@eko.park.piekary.pl
www.ekopark.piekary.pl

6. Eureka Technology Park
[Eureka Technology Park]
62-070 Poznań, ul. Innowatorów 8
(dawniej Piaskowa 27B)
tel. 660567169, 61/224-00-00
e-mail: biuro@eureka-tp.pl
www.eureka-tp.pl

7. Centrum Zaawansowanych
Technologii Nobel Tower
[Centrum Zaawansowanych
Technologii Nobel Tower]
60-650 Poznań, ul. Piątkowska 161
tel. 61/842-54-25
e-mail: biuro@nobeltower.pl
www.cztppoznan.pl

8. Poznański Park Technologiczno-Przemysłowy
[Wielkopolskie Centrum Wspierania Inwestycji Sp. z o.o.]
61-441 Poznań,
ul. 28 Czerwca 1956r. nr 400
tel.: 61/668-69-84
e-mail: biuro@pppt.pl
www.pppt.pl

9. Puławski Park Naukowo-Technologiczny
[Urząd Miasta Puławy]
24-100 Puławy, ul. Lubelska 5
tel.: 81/880-45-00; faks: 81/880-45-02
e-mail: um@um.pulawy.pl
www.um.pulawy.pl

10. Sosnowiecki Park Naukowo-Technologiczny
[Urząd Miejski w Sosnowcu,
Wydział Rozwoju i Współpracy z Zagranicą]
41-200 Sosnowiec, al. Zwycięstwa 20
tel. 32/296-04-09; faks: 32/296-06-05
e-mail: wzr.rozwoj@um.sosnowiec.pl
www.spnt.sosnowiec.pl

11. Południowo-Wschodni
Park Naukowo-Technologiczny
[Południowo-Wschodni
Park Naukowo-Technologiczny]
22-400 Zamość, ul. Szwedzka 4A
tel.: 84/639-79-66; faks: 84/639-79-66
e-mail: pwpnt@vp.pl

12. Park Naukowo-Technologiczny
Uniwersytetu Zielonogórskiego
[Uniwersytet Zielonogórski]
65-516 Zielona Góra, ul. Szafrana 2
tel.: 68/328-73-90; faks: 68/328-73-90
e-mail: pnt@pnt.uz.zgora.pl
www.pnt.uz.zgora.pl

III. W przygotowaniu

1. ChemiPark Technologiczny
[ChemiPark Technologiczny]
56-120 Brzeg Dolny,
ul. Sienkiewicza 4
tel.: 71/794-27-75; faks: 71/794-36-66
e-mail: chemipark@chemipark.pl
www.chemipark.pl

2. Częstochowski Park
Przemysłowo-Technologiczny
[Agencja Rozwoju Regionalnego
w Częstochowie SA]
42-217 Częstochowa,
ul. Nowowiejskiego 26
tel.: 34/324-81-46;
faks: 34/360-57-47 w. 24
e-mail: arr@arr.czestochowa.pl
www.czpp.com.pl

3. Elbląski Park Technologiczny
[Urząd Miejski w Elblągu – Wydział
Promocji Przedsiębiorczości]
82-300 Elbląg, ul. Łączności 1
tel.: 55/239-31-16; faks: 55/239-33-46
e-mail: ue@umelblag.pl
www.ept.umelblag.eu

4. Techno-Park w Miejskiej Strefie
Rozwoju
[Urząd Miasta w Elku]
19-300 Elk, ul. Piłsudskiego 4
tel.: 97/610-92-51 w. 213
e-mail: a.wojciechowska@um.elk.pl

5. Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne w Podzamczu
Chęcińskim
[Urząd Marszałkowski Województwa
Świętokrzyskiego, Świętokrzyskie
Centrum
Innowacji i Transferu Technologii
Sp. z o.o.]
25-528 Kielce, ul. Zagnańska 84
tel.: 41/343-29-10; faks: 41/343-29-12
e-mail: kaszuba@it.kielce.pl
www.rcnt.pl

6. Park Technologiczny
Kraków-Wschód
[Agencja Rozwoju Gospodarczego
„Kraków Wschód” Sp. z o.o.]
31-752 Kraków, ul. Mrozowa 31
tel.: 12/684-22-02; faks: 12/684-21-88
e-mail: sekretariat@argkw.pl
www.argkw.pl

7. Kwidziński Park Przemysłowo-Technologiczny
[Kwidziński Park
Przemysłowo-Technologiczny
Sp. z o.o.]
82-500 Kwidzyn, ul. Górki 3
tel.: 55/279-70-79; faks: 55/279-70-79
e-mail: kppt@kppt.pl
www.kppt.pl

8. Olsztyński Park Naukowo-Technologiczny
[Urząd Miasta Olsztyna, Wydział
Obsługi Funduszy Europejskich]
10-101 Olsztyn, pl. Jana Pawła II nr 1
tel.: 89/527-31-11; faks: 89/527-31-11
e-mail: jrp4@olsztyn.eu
www.parktechnologiczny.olsztyn.eu

9. Innova Park Polska sp. z o.o.
[Innova Park Polska sp. z o.o.]
60-650 Poznań, ul. Piątkowska 161
tel.: 61/827 31 80
e-mail: jplonka@innovapark.pl
www.innovapark.pl
10. Śląski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o.
[Śląski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o.]
41-700 Ruda Śląska,
ul. Szyb Walenty 26
tel.: 32/789-51-01; faks: 32/789-51-14
e-mail: sekretariat@sppt.pl
www.sppt.pl
11. Park Przemysłowy Nowoczesnych Technologii
w Stargardzie Szczecińskim
[Urząd Miejski w Stargardzie Szczecińskim]
73-110 Stargard Szczeciński,
ul. Czarneckiego 17
tel.: 91/578-31-68
e-mail: m.winnicki@um.stargard.pl
www.stargard.pl
12. Park Przemysłowo-Technologiczny
[Urząd Miasta Włocławek]
87-800 Włocławek,
ul. Zielony Rynek 11/13
tel.: 54/414-40-00
e-mail: strefa@um.wloclawek.pl
www.wloclawek.pl/strefa
13. Dolnośląski Park Innowacji i Nauki
[Dolnośląski Park Innowacji i Nauki SA]
51-618 Wrocław, ul. Wystawowa 1
tel.: 71/725-40-41; faks: 71/723-13-05
e-mail: mariusz.cholewa@dpin.pl
www.dpin.pl
14. Lubuski Park Przemysłowo-Technologiczny
[Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego]
65-001 Zielona Góra, Stary Rynek 1
tel.: 601 554 897
e-mail: info@lppt.pl
www.lppt.pl

INKUBATORY TECHNOLOGICZNE

Definicja IT

Inkubatory technologiczne (IT) są typem programu inkubacji przedsiębiorczości realizowanym we współpracy z instytucjami naukowo-badawczymi¹. **Głównym celem inkubatora technologicznego jest pomoc nowo powstałej, innowacyjnej firmie w osiągnięciu dojrzałości i zdolności do samodzielnego funkcjonowania na rynku.** Aby realizować powyższy cel inkubator musi w swojej działalności współpracować z instytucjami naukowymi m.in. w zakresie oceny przedsięwzięć innowacyjnych, a także tworzyć klimat sprzyjający podejmowaniu działalności gospodarczej. W związku z powyższym w swojej ofercie powinien:

- posiadać usługi wspierające biznes (np. doradztwo finansowe, marketingowe, prawne, organizacyjne i technologiczne);
- zapewniać pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych, w tym z funduszy ryzyka;
- udostępniać adekwatną do potrzeb powierzchnię biurową i laboratoryjną na działalność gospodarczą.

Zważywszy, że podstawowym zadaniem inkubatora technologicznego jest asysta w tworzeniu oraz pomoc w pierwszym okresie działania małej, technologicznej firmy², kluczowym elementem jego oferty, oprócz infrastruktury, są „miękkie” usługi obejmujące:

- szkolenia oraz usługi doradcze i informacyjne;
- kontakty i współpracę z instytucjami naukowymi;
- asystę w transferze technologii;
- dostęp do wspólnej infrastruktury technicznej i serwisowej;
- dostęp do różnorodnych lokalnych i globalnych sieci biznesowych;
- wsparcie we wchodzeniu na rynki zagraniczne (internacjonalizacja, soft-landing).

Koncepcja IT

Koncepcja inkubatora narodziła się w połowie lat 60. XX w. w USA, a dziesięć lat później została przeniesiona do Europy. W założeniach inkubatory miały być, poprzez tworzenie miejsc pracy i wspieranie indywidualnej przedsiębiorczości, instrumentem walki z bezrobociem, a także elementem programów rewitalizacji (społecznej i infrastrukturalnej) regionów przemysłowych. Natomiast od końca lat 80. XX w. inkubatory technologiczne są coraz częściej wykorzystywane przez władze publiczne do pobudzania rozwoju gospodarczego i innowacyjności, przekształceń strukturalnych oraz tworzenia nowych miejsc pracy.

Inkubatory uznawane są za narzędzie realizacji polityki regionalnej, które może aktywnie oddziaływać na rozwój lokalny/regionalny i tzw. „otoczenie przedsiębiorstw” poprzez:

- rozwijanie nowoczesnych form współpracy środowiska naukowego i lokalnego biznesu;
- tworzenie nowych, trwałych miejsc pracy;
- transfer i komercjalizację technologii;
- wspieranie rozwoju lokalnego, inicjowanie przekształceń strukturalnych, zagospodarowanie niewykorzystywanych obiektów przemysłowych;

¹ K. B. Matusiak, Inkubator technologiczny [w:] K. B. Matusiak (red.), Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć, PARP, Warszawa 2008, s. 128.

² S. A. Mian, Technology Business Incubation: Learning from the US Experience [w:] Technology Incubators: Nurturing Small Firms, OECD, Paris 1997, p. 106-129.

- promocję przedsiębiorczości, rozwój ekonomiczny sektora prywatnego;
- promocję regionu, tworzenie sieci współpracy³.

Charakteryzując inkubatory technologiczne podkreśla się efekt synergii, jaki generują poprzez animowanie kontaktów pomiędzy przedsiębiorcami, a także pomiędzy przedsiębiorcami i zespołem inkubatora, doradcami, trenerami itd. Infrastruktura inkubatora jest oferowana młodym firmom po preferencyjnych stawkach, które rosną wraz z długością pobytu firmy w inkubatorze, osiągając pod koniec okresu inkubacji poziom rynkowy. Czas pobytu firmy w inkubatorze jest zazwyczaj ograniczony do 3-5 lat.

Charakterystyka polskich inkubatorów technologicznych

Początek inkubacji w Polsce należy datować na rok 1990 r. Wówczas w Poznaniu, przy zaangażowaniu tamtejszej Politechniki, powstało Wielkopolskie Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości w Poznaniu, a krótko po nim kolejne powiązane z uczelniami państwowymi ośrodki: w Gdańsku (Centrum Technologiczne przy Politechnice Gdańskiej), Krakowie (Progres and Business Incubator) oraz w Warszawie (Centrum Przedsiębiorczości przy Politechnice Warszawskiej). Omawiane inicjatywy nie były jeszcze inkubatorami w pełnym tego słowa znaczeniu, ale celem ich działalności była pomoc firmom wdrażającym nowe produkty i technologie oraz współpraca z instytucjami naukowo-badawczymi. Natomiast pierwsze inkubatory powstały w Polsce na początku lat 90. XX w. w ramach międzynarodowych projektów infrastrukturalnych (Projekt Banku Światowego *Rozwój Małej Przedsiębiorczości*), i były nastawione głównie na stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości⁴. Intensywność powstawania inkubatorów wzrosła dzięki funduszom strukturalnym. W okresie programowania 2004-2006 na rozbudowę infrastruktury oraz tworzenie i świadczenie usług doradczych przeznaczono znaczne kwoty w *Sektorowym Programie Operacyjnym Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw*, a w latach 2007-2014 w *Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka* oraz regionalnych programach operacyjnych. Dzięki tym środkom powstały i rozwinęły się ośrodki, których misją jest udzielanie wsparcia innowacyjnym przedsiębiorstwom. W połowie 2012 r. w Polsce identyfikowanych było 29 inkubatorów technologicznych (por. tab. 1). Przy czym zaznaczyć trzeba, że podmiotów posługujących się nazwą „inkubator technologiczny”, które nie zostały ujęte w badaniu, jest znacznie więcej. Do tej grupy nie zaliczono podmiotów używających pojęcia „Inkubator” w związku z realizacją projektów polegających na tworzeniu funduszy załączkowych wspierających powstawanie innowacyjnych przedsiębiorstw (finansowanych z *działania 3.1 Inicjowanie działalności innowacyjnej, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka*). Wynika to z różnic jakie występują w praktyce działań inkubatorów technologicznych i funduszy załączkowych. Inkubatory technologiczne sensu stricto funkcjonują w oparciu o trzy elementy oferty: wyposażoną infrastrukturę, wsparcie merytoryczne na etapie posiadania pomysłu na biznes oraz funkcjonowania firmy, pomoc w dostępie do środków na rozwój firmy. Natomiast fundusze załączkowe (opisane szerzej w rozdziale im poświęconym) zapewniają tylko wycinek tej oferty – doradztwo w dopracowaniu koncepcji biznesu oraz możliwość wejścia kapitałowego w nowo tworzoną spółkę.

Tabela 1. Wybrane charakterystyki inkubatorów technologicznych w latach 2005-2012

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2012
Liczba podmiotów	7	16	17	20	29
Średnia powierzchnia inkubatora (w m ²)	3 828	4 989	3 093	2 930	2 570
Średnie zatrudnienie	7	6	4	6	6
Średni roczny budżet (w tys. zł)	985,3	2 067,4	1 149,7	1 474,4	1 509,4

Źródło: opracowanie własne

Inkubatory technologiczne w Polsce powstają według dwóch schematów:

1. Poprzez przekształcanie inkubatorów przedsiębiorczości w drodze rozwijania funkcji proinnowacyjnych (np.: mielecki Inkubator Przedsiębiorczości IN-MARR, Inkubator Technologiczny w Kaliszu);
2. Poprzez tworzenie nowych inkubatorów w ramach parków technologicznych (np.: Pomorski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości w Pomorskim Parku Naukowo-Technologicznym w Gdyni, InQbator Technologiczny Poznańskiego Parku Naukowo-Technologicznego Fundacji Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu);

³ K.B. Matusiak (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2010, Warszawa 2010

⁴ K. B. Matusiak, M. Mażewska, T. Niesiołowski: *Lokalny system wspierania przedsiębiorczości*, MPiPS, Warszawa 1998.

Mapa 1. Rozmieszczenie inkubatorów technologicznych w 2012 r.

◆ – Inkubatory Technologiczne

Źródło: opracowanie własne

Inkubatory technologiczne działają w 12 województwach – najwięcej (po cztery) w podkarpackim, pomorskim i śląskim. W dalszym ciągu tego typu instytucji otoczenia biznesu nie ma w województwach kujawsko-pomorskim, lubelskim i opolskim.

Okolo 40% inkubatorów działa w ramach parków naukowo-technologicznych, bądź to będąc jego zaczątkiem (jak w Łodzi, Suwałkach, Kielcach), bądź działem powoływanym w ramach już istniejącej jednostki (Poznań, Gdynia). W takim modelu inkubatory pozyskują z rynku dobrze rokujące nowo powstałe innowacyjne firmy, wspomagają ich rozwój, po czym po zakończeniu procesu inkubacji dają im możliwość pozostania w parku. Ponadto w procesie inkubacji firmy są wspierane nie tylko przez zespół inkubatora, ale także pozostałe działy parku naukowo-technologicznego.

Wsparcie tworzenia nowych firm technologicznych oraz pomoc w rozwoju małych firm to, w opinii zarządów inkubatorów, najważniejsze cele działania tych instytucji (por. tab. 2). Warto podkreślić, że jest to stabilna tendencja obserwowana na przestrzeni lat. Co ciekawe, w kolejnych latach coraz mniejszy nacisk kładziony jest na współpracę ze środowiskiem naukowym i zagadnienia transferu technologii.

Tabela 2. Priorytety działalności inkubatorów technologicznych w latach 2005-2012*

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2012
wsparcie tworzenia nowych firm technologicznych	4,7 (1)**	4,6 (1)	4,6 (1)	4,5 (1)	4,3 (1)
pomoc w rozwoju małych firm	4,3 (4)	4,5 (2)	4,5 (2)	4,3 (2)	3,9 (2)
zapewnienie efektywności ekonomicznej inkubatora	4,4 (3)	3,1 (6)	3,4 (5)	3,6 (5)	3,7 (3)
asysta w transferze i komercjalizacji nowych technologii z instytucji naukowych	4,2 (6)	4,0 (3)	3,7 (4)	3,8 (3)	3,6 (4)

cd.

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2012
budowa sieci współpracy nauka-biznes	4,5 (2)	3,5 (5)	3,8 (3)	3,4 (6)	3,6 (5)
zapełnienie przygotowanej powierzchni rynkowo skutecznymi firmami	3,7 (7)	3,9 (4)	3,2 (6)	3,4 (6)	3,5 (6)
tworzenie nowych miejsc pracy	4,3 (4)	3,9 (4)	3,7 (4)	3,7 (4)	3,1 (7)

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą
** liczba w nawiasie oznacza miejsce danej cechy wśród wszystkich priorytetów działalności inkubatorów
Źródło: opracowanie własne

Do głównych trudności i barier rozwoju inkubatorów technologicznych ich menedżerowie zaliczyli w 2012 r. kwestię niewystarczających środków na ich prowadzenie (por. tab. 3). Jednocześnie za jeden z najważniejszych priorytetów działalności IT uznano zapewnienie stabilności finansowej instytucji. Może to oznaczać, że zarządy inkubatorów już odczuwają wyczerpywanie się projektowych źródeł finansowania ich działalności i z niepokojem patrzą w najbliższą przyszłość. Z drugiej strony można uznać, że obszar finansowania IT uznawany jest za niewralgiczny i staje się istotniejszy niż zagadnienia merytoryczne. Kolejna grupa barier związana jest z ograniczeniami prawnymi i proceduralnymi oraz trudnościami we współpracy ze środowiskiem akademickim – brakiem zrozumienia pomiędzy naukowcami i biznesem, prowadzeniem działań komercjalizacyjnych poza oficjalnymi strukturami uczelni oraz pokutującym wśród naukowców negatywnym obrazem naukowca-przedsiębiorcy.

Tabela 3. Główne bariery rozwoju polskich inkubatorów technologicznych w latach 2005-2012*

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2012
niski budżet, brak wsparcia finansowego	2,6 (5)**	2,8 (2)	3,7 (1)	2,6 (7)	3,2 (1)
ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii	3,7 (1)	2,9 (1)	3,1 (5)	3,2 (2)	2,8 (2)
brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy ze środowiskiem naukowym	3,2 (2)	2,5 (3)	3,2 (4)	3,0 (3)	2,8 (2)
niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych	2,3 (8)	2,3 (4)	3,4 (2)	3,0 (3)	2,8 (2)
akademicka szara strefa	2,5 (6)	2,2 (5)	1,9 (9)	2,9 (4)	2,7 (3)
brak projektów do komercjalizacji	2,3 (8)	2,2 (5)	2,9 (6)	3,7 (1)	2,6 (4)
zła sytuacja gospodarcza w regionie	2,8 (3)	1,7 (8)	2,8 (7)	2,8 (5)	2,5 (5)
brak środków na wyposażenie i adaptację obiektów	2,6 (5)	2,8 (2)	3,3 (3)	2,9 (4)	2,3 (6)
brak rynku na nowoczesne/technologiczne produkty i technologie	*	*	2,2 (8)	3,0 (3)	2,2 (7)
problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia	2,4 (7)	2,2 (5)	2,9 (6)	3,0 (3)	2,1 (8)
brak chętnych do założenia własnej firmy	2,7 (4)	2,1 (6)	2,8 (7)	2,1 (10)	1,9 (9)
niezrozumienie idei, niechętny klimat wokół inkubatora	0,4 (10)	1,5 (9)	1,7 (10)	2,7 (6)	1,5 (10)
brak planu strategicznego rozwoju inkubatora	1,4 (9)	1,3 (11)	1,1 (12)	2,3 (9)	1,5 (10)
małe zainteresowanie usługami inkubatora	1,4 (9)	1,9 (7)	2,2 (8)	1,8 (12)	1,4 (11)
ciasne ramy organizacyjne i wymagania narzucone przez organizatorów inkubatora	1,4 (9)	1,4 (10)	1,3 (11)	2,0 (11)	1,2 (12)
zła lokalizacja, słaba dostępność komunikacyjna	0,4 (10)	1,3 (11)	1,3 (11)	2,4 (8)	1,1 (13)

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 ocenę najwyższą
** liczba w nawiasie oznacza miejsce danej cechy wśród wszystkich priorytetów działalności inkubatorów

Źródło: opracowanie własne

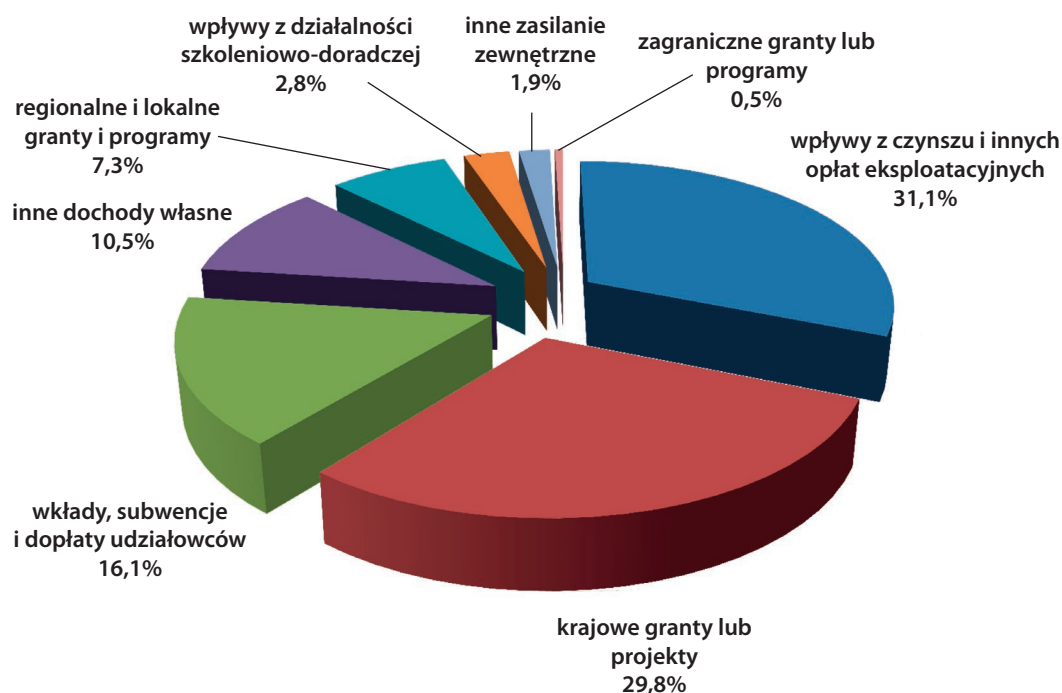
Na uwagę zasługuje spadek znaczenia barier wskazywanych jako istotne w poprzednim badaniu. W 2012 r. w opinii menadżerów IT mniej odczuwalne okazały się brak projektów do komercjalizacji oraz brak rynków zbytu na innowacyjne produkty, co tłumaczyć można wypracowaniem przez inkubatory bardziej efektywnych mechanizmów pozyskiwania i rozwijania wartościowych pomysłów biznesowych.

Organizacja inkubatorów technologicznych

W statystycznym inkubatorze na umowę o pracę jest zatrudnionych 6 osób, koordynujących jego działalność i świadczących usługi wsparcia. Wielkość zespołów waha się od 1 pracownika oddelegowanego do opieki nad zagadnieniami inkubacji, do kilkunastu (10-16) w ośrodkach takich jak poznański InQbator Technologiczny Poznańskiego Parku Naukowo-Technologicznego Fundacji UAM i Kielecki Inkubator Technologiczny. Zespoły administracji liczą najczęściej 2-3 osoby, natomiast liczebność zespołów merytorycznych zawiera się w przedziale od 1 do 13 osób. Ta wartość zależy od dwóch głównych czynników – etapu rozwoju inkubatora oraz przyjętego modelu świadczenia usług (w większych zespołach usługi merytoryczne są świadczone także przez pracowników inkubatora).

Inkubatory dysponowały w 2011 r. przeciętnie środkami finansowymi w wysokości 1 509 381 zł. Z własnych dochodów (czynszu, opłat eksploatacyjnych, szkoleń) pokryta została 1/3 ponoszonych kosztów, kolejna 1/3 to pieniądze pochodzące z krajowych dotacji (projektów, które inkubatory realizują z Programu Operacyjnego kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Regionalnych Programów Operacyjnych), a pozostała część to dopłaty właścicieli i inne dochody. Marginalne znaczenie dla budżetu IT mają programy i granty zagraniczne – tylko jeden inkubator wskazał je jako składnik swojego budżetu.

Wykres 1. Struktura finansowania inkubatora technologicznego (według stanu na koniec w 2011 r.) (w %)

Źródło: opracowanie własne

Na uwagę zasługuje zmiana struktury budżetu inkubatorów. W porównaniu z poprzednimi latami zdecydowanie spadł poziom samofinansowania się tych instytucji (wpływu z opłat, szkoleń itp.), osiągając najniższy od początku prowadzenia badań wynik 33,9%. Zdecydowanie wzrosło natomiast znaczenie krajowych grantów i projektów. W chwili obecnej inkubatory wykorzystują środki, jakie na rozwój ich oferty i infrastruktury przeznaczono w programach operacyjnych. Jest to z jednej strony szansa na realizację zadań statutowych za pieniądze zewnętrzne, z drugiej zagrożenie, że zarządy w zbyt dużym stopniu oprą swoją działalność na środkach projektowych, a po zakończeniu okresu programowania 2007-2014 inkubatory będą miały trudności z osiągnięciem samodzielności finansowej. Z tych samych względów niepokój wzbudzić może także zdecydowane zwiększenie wsparcia, jakiego udzielają inkubatorom, w formie subwencji i dopłat, ich właściciele.

Tabela 4. Struktura finansowania bieżącej działalności inkubatorów technologicznych w latach 2004-2012 (w %)

Wyszczególnienie:	2004	2006	2008	2009	2012
wpływy z czynszu i innych opłat eksploatacyjnych	44,1	51,7	67,9	54,9	31,1
wpływy z działalności szkoleniowo-doradczej	2,0	5,7	0	0,1	2,8
inne dochody własne	3,1	5,1	4,1	5,9	10,5
europejskie granty i projekty	11,5	11,5	6,2	6,7	0,5
krajowe granty i projekty	22,1	10,8	5,2	9,6	29,8
regionalne/lokalne granty i projekty	1,7	2,5	12,1	0,6	7,3
wkłady, subwencje i dopłaty udziałowców	0	0,6	4,5	1,3	16,1
inne zasilanie zewnętrzne	15,5	12,1	0	20,9	1,9

Źródło: opracowanie własne

Ponad 50% badanych inkubatorów deklaruje, że prowadzi monitoring i ewaluację swojej działalności, głównie w celu bieżącej analizy efektywności prowadzonych działań oraz dalszego udoskonalania oferty. Genezą wielu działań jest uczestnictwo w badaniach prowadzonych przez podmioty zewnętrzne (agencje rządowe, stowarzyszenia, właścicieli inkubatorów), które oczekują od zarządów inkubatorów szeregu danych. Dla części podmiotów ewaluacja wynika z wdrożonego systemu jakości ISO 9001. Najczęściej badane są obszary związane z organizacją pracy inkubatora, jakością usług świadczonych przez inkubator, potrzebami klientów. Zbierane są także (w formie ankiet, wywiadów itp.) informacje o lokatorach IT pozwalające śledzić rozwój firm i weryfikować, czy nadal spełniają one kryteria, jakie stawia się podmiotom inkubowanym.

Usługi świadczone przez inkubatory technologiczne

Oferta infrastrukturalna

Statystyczny inkubator technologiczny zajmuje powierzchnię 2 570 m², z czego 72,2% (podobnie jak w 2009 r.) stanowi powierzchnia netto pod wynajem dla firm i innych użytkowników. W większości inkubatorów czas korzystania z oferty infrastrukturalnej wynosi od 3 do 5 lat, natomiast 33% inkubatorów nie stosuje ograniczeń. Większość IT stosuje zróżnicowane stawki najmu zależne od typu lokatora, czasu i typu wynajmowanej powierzchni. Szczególnie atrakcyjna oferta jest skierowana do nowo powstałych przedsiębiorstw, które rozpoczynając współpracę z inkubatorem mogą liczyć niekiedy nawet na 75% zniżkę w opłatach. W inkubatorach technologicznych obserwujemy duże różnice w wysokości opłat za czynsz – od kilku (2,20 zł/m² powierzchni produkcyjnej lub biurowej w Krośnieńskim Inkubatorze Technologicznym Krintech) do kilkudziesięciu zł/m² (60 zł/m² komercyjnie wynajmowanej powierzchni biurowej w Inkubatorze Technologicznym Krakowskiego Parku Technologicznego). Stawki są uzależnione od: standardu, lokalizacji, rodzaju firmy lub rodzaju powierzchni (produkcyjna, biurowa, inna) i sytuacji na lokalnym rynku nieruchomości. W inkubatorach zlokalizowanych w dużych miastach (Gdyni, Krakowie, Łodzi, Poznaniu) stawki za wynajęcie 1 m² powierzchni biurowej w pierwszym roku są zbliżone i wynoszą ok. 20-30 zł.

Tabela 5. Przeciętne opłaty za wynajem m² powierzchni w inkubatorach technologicznych w 2012 r.

Typ powierzchni	wysokość opłat (w zł za m ²)		
	w momencie wejścia	po roku	stawka komercyjna
Produkcyjna	11,6	14,4	21,3
Biurowa	20,1	23,2	33,2
Pozostała	13,0	16,7	22,1

Źródło: opracowanie własne

Inkubatory oddają zazwyczaj do dyspozycji inkubowanych firm – oprócz wyposażonej powierzchni – sprzęt biurowy (faks, kopiarka), sieć komputerową, szerokopasmowy Internet oraz salę seminarijną. Natomiast tylko nieco ponad 1/3 dysponuje warsztatami i laboratoriami oraz barkiem.

W ponad połowie inkubatorów stawki czynszu w trzyletnim okresie inkubacji różnią się od rynkowych – zazwyczaj są niższe o 50-75%, chociaż w jednym przypadku lokatorzy strategiczni płacą za wynajmowaną powierzchnię dwukrotność średniej ceny w regionie.

Na przestrzeni ostatnich 3 lat 40% inkubatorów wprowadziło do swojej oferty wirtualną inkubację. W części instytucji nowa usługa była podyktowana potrzebą znalezienia nowego źródła dochodów, w części zaś była powodowana chęcią związania z inkubatorem firm, którym nie mógł on zaoferować wolnej powierzchni pod wynajem.

Oferta merytoryczna

Inkubatory technologiczne od wielu lat sukcesywnie rozwijają zakres oferowanego wsparcia. Pomoc obejmuje różnego typu doradztwo i konsulting (por. tab.6). Usługi wsparcia w 8 na 10 inkubatorów są świadczone lokatorom w oparciu o model mieszany – częściowo przez zespół inkubatora, a częściowo poprzez partnerów zewnętrznych.

Tabela 6. Zakres tematyczny doradztwa i szkoleń oferowanych w inkubatorach technologicznych w latach 2005-2011 (realizowanych w % IT)

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2011
przedsiębiorczość i tworzenie firm	86	92	88	93	93
dostęp do środków z funduszy europejskich	86	92	100	93	80
prawo gospodarcze	71	92	50	79	47
księgowość i rachunkowość	71	67	56	79	60
finanse i podatki	71	92	56	71	53
opracowanie biznesplanu	71	100	63	71	73
informatyka, komputery	43	42	56	71	47
badania rynku i marketing	71	83	69	50	67
wdrażanie nowych produktów i technologii	29	75	13	50	53
ochrona własności intelektualnej	*	*	*	50	53
pośrednictwo kooperacyjne	86	58	38	50	47
zarządzanie biznesem	14	75	31	43	60
współpraca międzynarodowa	29	58	31	29	40
zarządzanie jakością	14	42	38	29	33
audyt technologiczny	*	*	*	29	40
informacja technologiczna i patentowa	57	83	56	*	*
zarządzanie zasobami ludzkimi	*	*	*	*	53

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Poza zakresem wsparcia wymienionym powyżej niektóre inkubatory wprowadzają do swojej oferty dodatkowe elementy takie jak coaching w Inkubatorze Technologicznym Krakowskiego Parku Technologicznego, czy wspieranie inicjatyw klastrowych w Inkubatorze Technologicznym Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego.

Zdecydowanie uboższa jest oferta instrumentów wsparcia finansowego. Najpopularniejszy instrument – dostęp do funduszy pożyczkowych – jest w ofercie tylko 53% IT. Także co drugi inkubator współpracuje z aniołami biznesu, a 40% z funduszami kapitału załóżkowego. Natomiast współpraca z funduszami poręczeniowymi, pośrednictwo kredytowe oraz subwencje praktycznie nie istnieją.

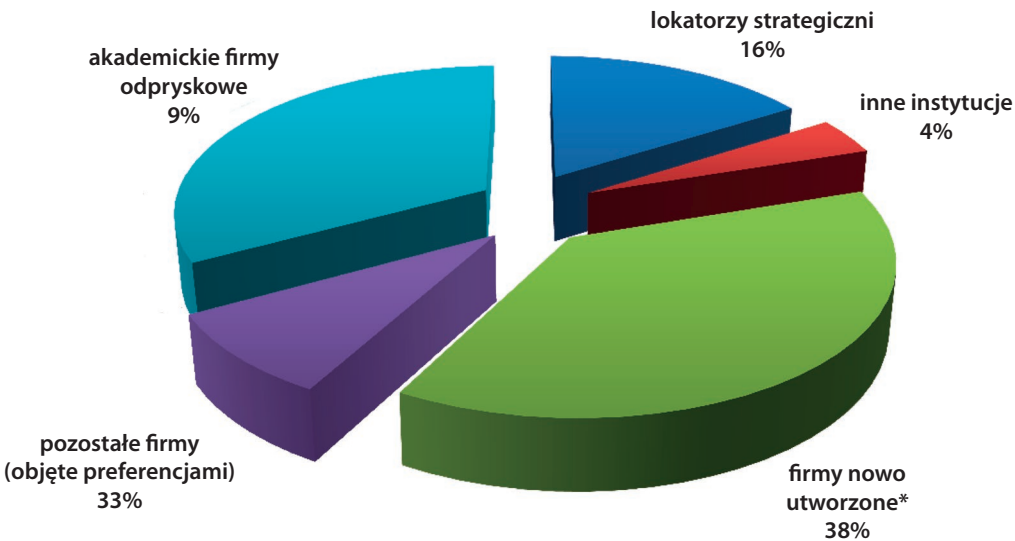
Ponad połowa analizowanych inkubatorów oferuje swoim klientom usługę preinkubacji. W części przypadków opiera się ona na współpracy z Fundacją Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości. Są także inkubatory technologiczne, które wypracowały swoje narzędzia preinkubacji. W Pomorskim Inkubatorze Innowacji i Przedsiębiorczości prowadzony jest 6-miesięczny program konsultacyjno-szkoleniowy. Inkubator Technologiczny Krakowskiego Parku Technologicznego prowadzi zajęcia z przedsiębiorczości w szkołach gimnazjalnych

i ponadgimnazjalnych, szkolenia i doradztwo dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą oraz konkursy na miejsce w IT KPT. Natomiast w InQbatorze Technologicznym Poznańskiego Parku Naukowo-Technologicznego Fundacji UAM działania o charakterze preinkubacyjnym można podzielić na dwie grupy. Inicjatywy promujące własny biznes jako sposób na życie zawodowe to m.in. kurs przedsiębiorczości dla studentów i doktorantów Uniwersytetu im. A. Mickiewicza. Natomiast inicjatywy doskonalące pomysły na biznes to np. „Pierwszy Krok we Własny Biznes”: program szkoleniowo-doradczy dla wielkopolskich pomysłodawców wywodzących się ze środowiska akademickiego, przygotowujący pomysły na biznes do osiągnięcia gotowości inwestycyjnej.

Lokatorzy

W badanych inkubatorach technologicznych w połowie 2012 r. działało łącznie 258 podmiotów, w których zatrudnionych było prawie tysiąc osób. 38% lokatorów to firmy nowo utworzone, które w momencie wejścia do inkubatora funkcjonowały na rynku nie dłużej niż rok, a 9% firmy odpryskowe (por. wykres 2, tab. 7).

Wykres 2. Struktura lokatorów inkubatorów technologicznych wg typów w 2012 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 7. Użytkownicy polskich inkubatorów technologicznych

Typ rezydenta:	Liczba podmiotów		Zatrudnienie		Zajmowana powierzchnia (m ²)	
	2010	2012	2010	2012	2010	2012
firmy nowo utworzone*	139	99	522	226	10 705,79	3 139,62
akademickie firmy odpryskowe	68	22	352	2	3 310,74	27,00
pozostałe firmy (objęte preferencjami)	109	85	318	247	11 545,73	4 602,66
lokatorzy strategiczni	37	42	506	410	8 659,33	5 822,45
inne instytucje	29	10	199	42	2 311,92	3 438,00
Łącznie	382	258	1 897	927	36 533,51	17 030,00

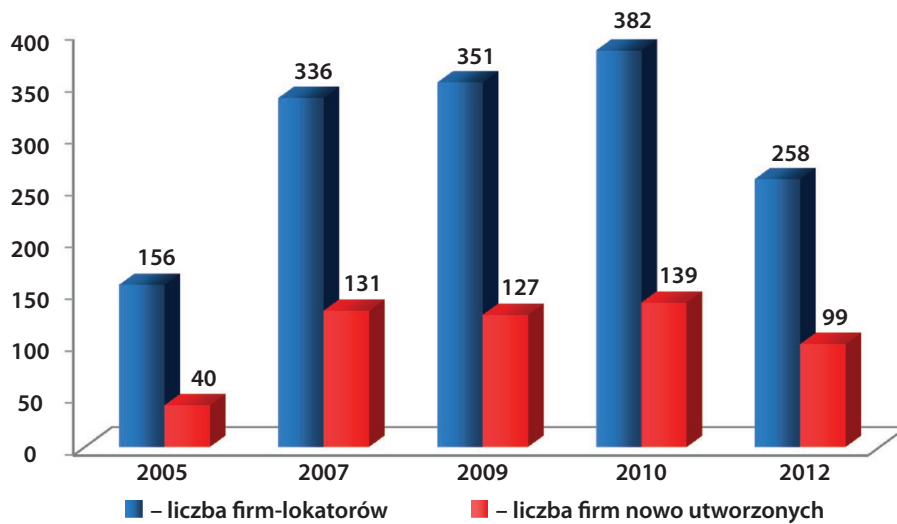
* w momencie wejścia do inkubatora nie starsze niż rok

Źródło: opracowanie własne

Do inkubatora w ubiegłym roku średnio zgłaszało się około 80 osób zainteresowanych rozpoczęciem działalności lub kontynuacją już istniejącego biznesu. Zaznaczyć trzeba, że w większych ośrodkach wartość ta była dwu, a nawet trzy krotnie wyższa (150-250 osób). Z przedstawianych projektów biznesowych przeciętnie

20-25% zespoły inkubatora uznają za „warte zainteresowania”. Ze względu na zakończenie okresu inkubacji, a także zapotrzebowanie na większą powierzchnię pod działalność niż mógł im zaoferować inkubator, w latach 2010-2012, instytucje te opuściło ponad 50 firm.

Wykres 3. Dynamika zmian liczby lokatorów inkubatorów technologicznych w latach 2005-2012

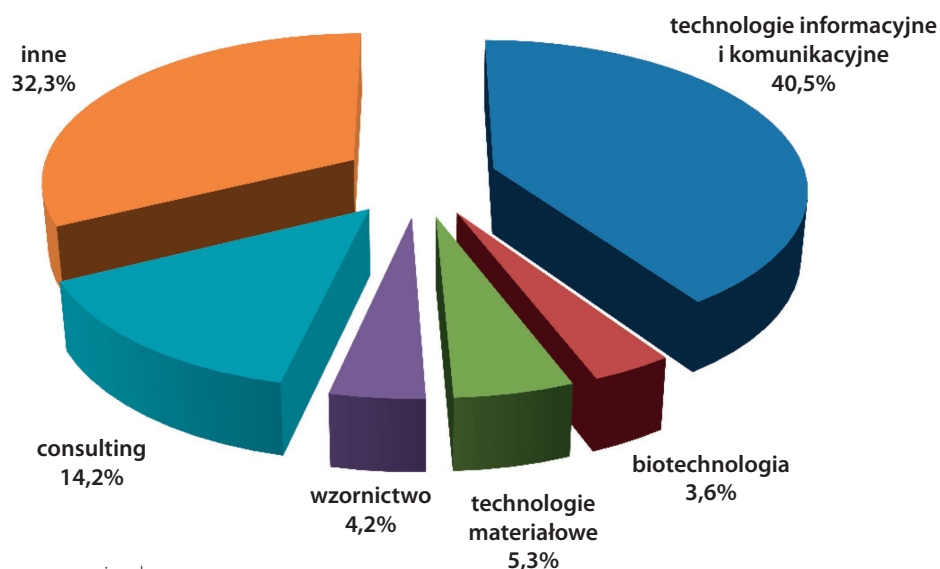

Źródło: opracowanie własne

W większości inkubatorów procedura wyboru firm jest zawarta w regulaminie działalności instytucji i opiera się na określonych kryteriach wejścia oraz preferencjach wobec wskazanych branż lub typów przedsiębiorstw. Proces wyboru obejmuje najczęściej przesłanie przez kandydata wypełnionego formularza zgłoszeniowego oraz biznesplanu i ich ocenę pod kątem stopnia spełniania określonych w regulaminie kryteriów naboru, którymi mogą być: wielkość firmy (mikro, mała, średnia); działalność bazująca na wdrażaniu innowacji technologicznych lub badań B+R; działalność w określonych branżach (np. w Inkubatorze Technologicznym Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego są to technologie systemów informatycznych i sieci telekomunikacyjnych, technologie inżynierii materiałowej i nanotechnologie, biotechnologie, chemia żywności i leków oraz technologie związane z ochroną środowiska i wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii); zbieżność planowanej działalności z profilem działalności inkubatora.

Ocena firm jest dokonywana bądź to przez składającą się z pracowników inkubatora Komisję Rekrutacyjną, bądź przy wsparciu ciał doradczych takich jak Rada Inkubatora, Komitet Naukowy. Często obejmuje także spotkanie z potencjalnym lokatorem. Decyzja o zawarciu umowy z podmiotami zainteresowanymi działalnością w ramach Inkubatora jest uzależniona od stopnia spełnienia kryteriów oraz dostępności wolnej powierzchni i ostatecznie jest podejmowana przez zarządy tych instytucji.

Wykres 4. Struktura lokatorów wg branż w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne

Osoby zarządzające inkubatorami technologicznymi szacują, że przy ich pomocy powstało ponad 1200 firm, w 2011 r. było ich ponad 110. Trzeba jednak zaznaczyć, że są to tylko podmioty, które zlokalizowały swoją siedzibę w IT. Statystyka ta nie obejmuje firm, które skorzystały z innych elementów oferty inkubatorów (pre-inkubacji, szkoleń, doradztwa) i w efekcie tej współpracy zdecydowały się założyć firmę.

Wśród założycieli firm zlokalizowanych w inkubatorach przeważają studenci i doktoranci. 28,8% firm, które są lokatorami inkubatorów zakładanych jest właśnie przez tę grupę, natomiast 8,1% przez pracowników naukowych. Ponad 90% podmiotów rezydujących w IT to mikroprzedsiębiorcy. Małe firmy stanowią niecałe 10% lokatorów, natomiast firmy średnie występują incydentalnie.

Tylko co trzeci inkubator monitoruje działalność firm, które zakończyły okres inkubacji. Do firm kierowane są newslettery, zaproszenia na szkolenia i wydarzenia organizowane przez inkubator, zaproszenia do wzięcia udziału w konkursach. Część firm, które opuszczają inkubator lokowanych jest w strukturach parku, co jest najskuteczniejszą gwarancją dalszej współpracy. Natomiast nieco ponad 40% firm, które opuściły inkubator, współpracuje z nim nadal korzystając przede wszystkim z oferty doradztwa i usług proinnowacyjnych (np. w postaci audytów innowacyjności). W porównaniu do poprzedniego badania wartość ta spadła dość znacząco (w 2010 r. było to ok. 60%).

LISTA ADRESOWA INKUBATORÓW TECHNOLOGICZNYCH

1. Inkubator Technologiczny
[Bełchatowsko-Kleszczowski
Park Przemysłowo-Technologiczny]
97-400 Bełchatów, ul. Przemysłowa 4
tel.: 44/733-11-20; faks: 44/733-11-65
e-mail: bkppt@ppt.belchatow.pl
www.ppt.belchatow.pl
2. Inkubator Technologiczny
[Stowarzyszenie Inicjatyw
Społeczno-Gospodarczych
w Białogardzie]
78-200 Białogard, ul. Kołobrzaska 58
tel.: 94/311-86-88; faks: 94/311-86-88
e-mail: biuro@sisg.pl
www.sisg.pl
3. Beskidzki Inkubator Technologiczny
[Agencja Rozwoju Regionalnego]
43-300 Bielsko-Biała,
ul. 1 Dywizji Pancerniej 45
tel.: 33/470-83-00
e-mail: bit@bit.arsa.pl
www.bit.arsa.pl
4. Technobit Venture
[Agencja Rozwoju Regionalnego]
43-382 Bielsko-Biała,
ul. Cieszyńska 365
tel.: 33/816-91-62
e-mail: technobit_venture@arsa.pl,
araszka@arsa.pl
www.technobit.pl
5. Inkubator Technologiczny
[Centrum Edukacyjno-Wdrożeniowe
w Chojnicach]
89-620 Chojnice, ul. Piłsudskiego 30a
tel.: 52/334-44-50; faks: 52/334-44-51
e-mail: inkubator@cewchojnice.eu
www.cew.bizneschojnice.eu
6. Elbląski Inkubator Nowoczesnych
Technologii Informatycznych
[Centrum Sportowo-Biznesowe]
82-300 Elbląg, al. Grunwaldzka 135
tel.: 55/611-55-09; faks: 55/611-55-50
e-mail: biuro@einti.eu
www.einti.eu
7. Inkubator Technologiczny
[Pomorska Specjalna Strefa
Ekonomiczna Sp. z o.o.]
80-172 Gdańsk, ul. Trzy Lipy 3
tel.: 58/739-61-17; faks: 58/739-61-18
e-mail: office@gpnt.pl
www.gpnt.pl
8. Pomorski Inkubator Innowacji
i przedsiębiorczości
[Gdyńskie Centrum Innowacji]
81-451 Gdynia, al. Zwycięstwa 96/98
tel.: 58/735-11-41; faks: 58/622-55-88
e-mail: b.horiszna@gci.gdynia.pl
www.ppnt.gdynia.pl
9. Zachodnie Centrum Innowacji
Sp. z o.o.
[Zachodnie Centrum Innowacji
Sp. z o.o.]
66-400 Gorzów Wielkopolski,
ul. Nowa 5
tel.: 95/739-03-03; faks: 95/793-03-05
e-mail: aip@inkubator-gorzow.pl
www.inkubator-gorzow.pl
10. Inkubator Technologiczny
[Fundacja „Kaliski Inkubator
Przedsiębiorczości”]
62-800 Kalisz, ul. Częstochowska 25
tel.: 62/764-12-42; faks: 62/764-50-16
e-mail: sekretariat@kip.kalisz.pl
www.kip.kalisz.pl
11. Kielecki Inkubator Technologiczny
[Kielecki Park Technologiczny]
25-510 Kielce, ul. Piotrkowska 6
tel.: 41/367-63-55; faks: 41/367-63-55
e-mail: inkubator@um.kielce.pl
www.inkubator.kielce.pl
12. Inkubator Technologiczny
Krakowskiego Parku
Technologicznego
[Krakowski Park Technologiczny
Sp. z o. o.]
31-864 Kraków, al. Jana Pawła II nr 41L
tel.: 12/640-19-40; faks: 12/640-19-45
e-mail: biuro@sse.krakow.pl
www.technoinkubator.com
13. Krośnięński Inkubator
Technologiczny
[Krośnięński Inkubator
Technologiczny „
Krintech” Sp. z o.o.]
38-400 Krosno, al. Żwirki i Wigury 6C
tel.: 43/436-21-06; faks: 43/436-21-06
e-mail: biuro@krintech.pl
www.krintech.pl
14. Regionalny Inkubator
Technologiczny
Agencja Rozwoju Regionalnego
59-220 Legnica, ul. Rataja 26
tel.: 76/862-27-77
e-mail: iwona.hajduk@arleg.eu
www.arleg.eu
15. Łódzki Inkubator Technologiczny
[Łódzki Regionalny
Park Naukowo-Technologiczny
Sp. z o.o.]
93-465 Łódź, Dubois 114/118
tel.: 42/684-44-44; faks: 42/684-50-00
biuro@technopark.lodz.pl
www.technopark.lodz.pl
16. Inkubator Przedsiębiorczości
IN-MARR
[Agencja Rozwoju Regionalnego
„MARR” SA]
39-300 Mielec, al. Wojska Polskiego 9
tel.: 17/788-00-10; faks: 17/788-00-13
e-mail: in-marr@inkubator.ptc.pl
www.inkubator.mielec.pl
17. Inkubator Technologiczny
[Fundacja „Instytut Karpacki”]
33-300 Nowy Sącz, ul. Łącznik 21h
tel.: 18/547-37-72
e-mail: biuro@instytut-karpacki.org
http://www.instytut-karpacki.org
18. Inkubator Technologiczny
Fundacja Uniwersytetu
im. A. Mickiewicza w Poznaniu
[Poznański Park Naukowo-
Technologiczny]
61-612 Poznań, ul. Rubież 46
tel.: 61/622-69-00; faks: 61/622-69-01
e-mail: inqbat@ppnt.poznan.pl
www.inqbat.pl
19. Inkubator Innowacji
Technologicznych
i Usługowych – „Architektura
i Budownictwo”
[Śląski Park Przemysłowo-
Technologiczny
Sp. z o.o.]
41-700 Ruda Śląska,
ul. Szyb Walenty 26
tel.: 32/789-51-01; faks: 32/789-51-14
e-mail: sekretariat@sppt.pl
www.sppt.pl
20. Rybnicki Inkubator Technologiczny
[Górnośląska Agencja Przekształceń
Przedsiębiorstw SA]
44-200 Rybnik, ul. Jankowicka 23/25
tel.: 32/756-95-02; faks: 32/756-95-17
e-mail: jacek.rzymelka@gapp.pl
www.gapp.pl
21. Inkubator Technologiczny
Podkarpackiego Parku Naukowo-
Technologicznego „AEROPOLIS”
[Rzeszowska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
35-959 Rzeszów, ul. Szopena 51
tel.: 17/867-62-06; faks: 17/852-06-11
e-mail: aeropolis@arr.rzeszow.pl
www.aeropolis.com.pl
22. Słupski Inkubator Technologiczny
[Pomorska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA
w Słupsku]
76-200 Słupsk, ul. Poznańska 1A
tel.: 59/840-11-72 w.44 ;
faks: 59/841-32-61
e-mail: office@parr.slupsk.pl
www.parr.slupsk.pl
23. Inkubator Technologiczny
[Miasto Stalowa Wola]
37-450 Stalowa Wola,
ul. Kwiatkowskiego 9
tel.: 15/814 91 12; faks: 15/814 91 19
e-mail: phasny@itstw.pl
www.itstw.pl
24. Inkubator Technologiczny
[Park Naukowo-Technologiczny
Polska-Wschód w Suwałkach
Sp. z o.o.]
16-400 Suwałki, ul. Noniewicz 10
tel.: 87/562-84-61; faks: 87/562-84-78
e-mail:
boguslaw.brzostowski@park.suwalki.pl
www.park.suwalki.pl
25. Szczecińskie Centrum
Przedsiębiorczości
[Zachodniopomorskie
Stowarzyszenie
Rozwoju Gospodarczego]
70-035 Szczecin, ul. Kolumba 86
tel.: 91/489-22-74; faks: 91/489-20-51
e-mail: zsrg@zsrg.szczecin.pl
www.zsrg.szczecin.pl

26. Centrum Inkubacji Biznesu
[Szczeciński Park
Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o.]
71-441 Szczecin,
ul. Niemierzyńska 17A
tel.: 91/489-20-50; faks: 91/433-60-53
e-mail: biuro@spnt.pl
www.spnt.pl
27. Inkubator Platform Technologicznych
[Naczelna Organizacja Techniczna]
00-043 Warszawa, ul. Czackiego 3/5
tel.: 785870464; faks: 22/336-12-75
e-mail: marcin.ryll@not.org.pl
www.ipt.not.org.pl
28. Dolnośląski Inkubator Naukowo-
-Technologiczny
[Wrocławski Park Technologiczny]
54-424 Wrocław, ul. Muchoborska 18
tel.: 71/798-58-00; faks: 71/780-40-34
e-mail: wpt@technologypark.pl,
dynowska@technologypark.pl
www.technologypark.pl
29. Inkubator Naukowo-Technologiczny
[Inkubator Naukowo-Technologiczny
Sp. z o.o.]
53-203 Wrocław,
al. gen. J. Hallera 180/14,
tel.: 71/714-26-61; faks: 71/712-24-22
e-mail: biuro@int.org.pl
www.int.org.pl

PREINKUBATORY I AKADEMICKIE INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Ukierunkowanie polityki europejskiej na rozwój innowacyjnych przedsięwzięć pociągnęło za sobą zwiększone zainteresowanie przedsiębiorczością akademicką, a w szczególności poszukiwaniem nowych form transferu technologii, stymulowaniem powstawania akademickich firm odpryskowych oraz aktywizacją środowiska akademickiego do podejmowania inicjatyw gospodarczych przy wykorzystaniu nabywanej w trakcie nauki i pracy na uczelni wiedzy. Analiza zapotrzebowania środowiska akademickiego na wsparcie w wyżej wymienionym zakresie zaowocowała wypracowaniem koncepcji uczelnianych preinkubatorów¹.

Definicja AIP

Aktywność akademickich inkubatorów przedsiębiorczości inicjowana jest zazwyczaj przez środowisko akademickie. Mają one służyć pomocą w przygotowaniu do utworzenia firmy oraz wstępnej oceny szans jej rynkowego powodzenia. Preinkubatory realizują swoje zadania statutowe w obszarze edukacji i promocji przedsiębiorczości oraz wsparcia działań na rzecz komercjalizacji nowych produktów i technologii. Idea wspierania akademickiej przedsiębiorczości zakłada aktywne ich włączanie w procesy edukacyjne poprzez wykorzystanie takich narzędzi jak:

- akcje promocyjne powiązane z zajęciami w zakresie przedsiębiorczości,
- uczelniane konkursy na biznesplany wśród studentów, doktorantów i młodych prawników nauki,
- organizacja szkoleń i doradztwa dla potencjalnych przedsiębiorców akademickich,
- tworzenie i rozwój centrów akademickiej kreatywności,
- tworzenie szerokiej sieci zewnętrznych kontaktów z inwestorami ryzyka, stowarzyszeniami absolwentów, innymi instytucjami wsparcia biznesu.

W założeniach programowych preinkubator w ramach szkoły wyższej powinien stwarzać możliwości rozwoju nowych biznesów poprzez ułatwianie dostępu do:

- doradztwa technologicznego i patentowego,
- wiedzy naukowców i studentów przy świadczeniu usług doradczych i szkoleniowych,
- baz danych o badaczach i wynalazcach, pomysłach, patentach i technologiach.

Akademickie inkubatory obok centrów transferu technologii (CTT) stanowią element instytucjonalnej struktury modelu przedsiębiorczego uniwersytetu. Jak pokazuje badanie przeprowadzone nad AIP przez Ośrodek Przetwarzania Innowacji w marcu 2012 roku początkowy entuzjazm związany z uruchamianiem preinkubatorów na polskich uczelniach po kilku latach funkcjonowania nieco osłabł, a same ośrodki szukają sposobu na funkcjonowanie w specyficznym otoczeniu.

¹ W ramach tego pojęcia identyfikuje się zarówno akademickie inkubatory przedsiębiorczości z niezbędną do ich działania infrastrukturą, jak i preinkubatory będące specyficzną formą wsparcia. Preinkubator to „specyficzny typ inkubatora przedsiębiorczości „odkryty” pod koniec lat 90., stanowiący przedłużenie procesu dydaktycznego o możliwości przygotowania do praktycznego działania na rynku oraz weryfikacji wiedzy i umiejętności we własnej firmie. Tworzone w otoczeniu szkół wyższych inkubatory są ofertą wsparcia studentów i pracowników naukowych w praktycznych działaniach rynkowych. W tego typu jednostkach, oprócz funkcji realizowanych w tradycyjnych inkubatorach, podejmuje się szereg specyficznych działań zorientowanych na edukację przedsiębiorczości oraz komercjalizację nowych produktów i technologii” K.B. Matysiak (red.) Słownik Pojęć, Innowacje i transfer technologii, PARP, Warszawa 2011. W Polsce najczęściej spotykamy określenie „akademicki inkubator przedsiębiorczości” (AIP).

Zapisy **Ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym” z dnia 27.07.2005, Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm. (nazywanej dalej Ustawą)** stwarzają możliwości do rozwoju uczelnianej infrastruktury przedsiębiorczości i transferu technologii, pozostawiając jednocześnie swobodę wyboru formy organizacyjno-prawnej (jednostka ogólnouczelniana, spółka handlowa lub fundacja), adekwatnej do potrzeb danej uczelni. Ustawa dopuszcza również łączenie przez pracowników uczelni i studentów pracy naukowej i nauki z posiadaniem statusu przedsiębiorcy, a akademicki inkubator przedsiębiorczości tworzy się w celu wsparcia tej aktywności. Zarówno na świecie jak i w Polsce brak jest schematów i ścisłych modeli organizacyjnych dla tego typu inicjatyw, a doświadczenia zagraniczne w tym obszarze są bardzo zróżnicowane².

Liczebność i struktura AIP

Przeprowadzone badania umożliwiły identyfikację w połowie 2012 r. łącznie 73 preinkubatorów i inkubatorów akademickich. Obecnie na uczelniach funkcjonują trzy rodzaje preinkubatorów działających w oparciu o odrębne podstawy prawne. Pierwsza grupa (21 ośrodków, co stanowi 28% wszystkich podmiotów) funkcjonuje w oparciu o Ustawę, zawierającą zapisy o prawnych możliwościach współpracy Uczelni z otoczeniem gospodarczym między innymi poprzez szerzenie idei przedsiębiorczości w środowisku akademickim³. Drugą większą grupę stanowi sieć Fundacji Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości dysponującej obecnie 45 preinkubatorami (co stanowi 61% wszystkich podmiotów). Trzecią grupą są akademickie inkubatory działające w ramach parków technologicznych i niezależnych instytucji wsparcia – 7 ośrodków (11% wszystkich podmiotów).

Charakterystyka Fundacji AIP

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości Fundacji Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (FAIP) działające na podstawie umów z 45 krajowymi uczelniami mają swoją specyfikę wynikającą zarówno z posiadanej formy prawnej, sieciowego charakteru działania jak również mniej sformalizowanego sposobu funkcjonowania aniżeli preinkubatory powołane do życia przez uczelnie.

Organizacyjnie sieć FAIP obejmuje:

1. Biuro Zarządu zlokalizowane w Warszawie koordynujące działania w całej Polsce. Prowadzi ono obsługę administracyjną i finansową wszystkich filii oraz realizowanych w nich projektów biznesowych, świadczy też wyspecjalizowane usługi w dużej mierze realizowane przy wykorzystaniu technologii informacyjnych.
2. 45 akademickich inkubatorów przedsiębiorczości działających na uczelniach całej Polski, zarządzanych przez dyrektorów AIP, koordynujących działania w swoich regionach oraz sprawujący stałą opiekę nad inkubowanymi firmami.

Zasady działania preinkubatorów FAIP:

Nabór do inkubatora odbywa się na drodze konkursu oraz indywidualnych spotkań ze studentami posiadającymi pomysł na działalność gospodarczą. Inkubowany projekt jest realizowany w oparciu o osobowość prawną Fundacji, co oznacza, że osoby go realizujące są de facto zleceniobiorcami FAIP. Taka konstrukcja uwalnia je od konieczności rejestracji firmy i powoduje, że Fundacja bierze w pewnej mierze na siebie ryzyko niepowodzenia realizacji projektu. Zakres oraz warunki wejścia i wyjścia z inkubatora określane są w umowie pomiędzy Fundacją a realizatorem projektu. Przyjęte rozwiązanie ma swoje zalety w postaci ograniczenia ryzyka biznesowego dla projektodawcy oraz ominięcia formalności związanych z rejestracją firmy.

Do wad tej konstrukcji należy zaliczyć funkcjonowanie w nieco sztucznych warunkach w sumie jako podwykonawca Fundacji, możliwość problemów związanych z prawami do własności intelektualnej lub prawami do zakupionego do realizacji projektu środków trwałych, wartości niematerialnych i wyposażenia. Wszelkie koszty prowadzenia inkubatora ponoszone przez Fundację są następnie dzielone na liczbę projektów realizowanych w inkubatorze i opłacane przez inkubowane projekty z ich przychodów. Pokrywanie kosztów pobytu w inkubatorze odbywa się stopniowo, a pełne opłaty inkubowani ponoszą po kilku miesiącach funkcjonowania.

² J. Guliński, K. Zasiadły (red.), *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka. Przewodnik po doświadczeniach międzynarodowych*, PARP, Warszawa 2005.

³ Mówi o tym 86 artykuł Ustawy, mówiący: „W celu lepszego wykorzystania potencjału intelektualnego i technicznego uczelni oraz transferu wyników prac naukowych do gospodarki, uczelnie mogą prowadzić akademickie inkubatory przedsiębiorczości oraz centra transferu technologii.” Akademicki inkubator przedsiębiorczości tworzy się w celu wsparcia działalności gospodarczej środowiska akademickiego lub pracowników uczelni i studentów będących przedsiębiorcami. AIP utworzony:

- w formie jednostki ogólnouczelnianej działa na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez senat uczelni;
- w formie spółki handlowej lub fundacji działa w oparciu o odpowiednie dokumenty ustrojowe.

Okres inkubacji trwa do czasu osiągnięcia samodzielności, nie dłużej jednak niż 3 lata. Po wyjściu z inkubatora firma zobowiązana jest przez tak długi okres, jak długo trwała inkubacja, dzielić się pewnym procentem zysków z inkubatorem.

Inkubatory FAIP świadczą swoim klientom usługi w zakresie:

- szkoleń z przedsiębiorczości dla studentów i pracowników naukowych;
- mentoringu, indywidualne prowadzenie obiecujących projektów przez wybranych opiekunów;
- obsługi księgowej i prawnej uczestników programu AIP.

Przyszły przedsiębiorca może tu również uzyskać dostęp do komputera z podłączeniem do Internetu, drukarki, faksu, telefonu oraz innych urządzeń multimedialnych oraz pomoc w dostępie do infrastruktury laboratoryjnej. Inkubatory Fundacji AIP dzięki specyficznemu sposobowi współpracy z realizatorami projektów wyróżniają się możliwością ciągłego monitorowania postępów biznesowych potencjalnego przedsiębiorcy. Pozwala im to na szybką reakcję w przypadku nieprzewidzianych trudności.

Dla wsparcia rozwoju obiecujących projektów w marcu 2008 r. uruchomiony został fundusz AIP Seed Capital. Inne formy pomocy oferowane w ramach sieci FAIP obejmują: (1) wspólne działania promocyjne (Kampania „Wspieraj Młody Biznes AIP”), w ramach której jest możliwość pozyskiwania nowych, atrakcyjnych zleceń; (2) pozyskiwanie wsparcia finansowego – dotacje, stypendia, kredyty, finansowanie inwestorów kapitałowych; (3) szeroką ofertę szkoleniową.

Natomiast w 2009 r. Fundacja w ramach Działania 5.2 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka uruchomiła projekt sześciu „Biznes Linków”⁴ wraz z systemem świadczenia usług proinnowacyjnych dla przedsiębiorców i przedsiębiorstw w fazie preinkubacji i inkubacji.

W najbliższym okresie Fundacja AIP planuje:

- Rozwój usług świadczonych młodym przedsiębiorcom, wdrażanie nowych wartości dodanych ułatwiających start w biznesie
- Coraz silniejszy nacisk na promocje idei przedsiębiorczości i postaw przedsiębiorczych wśród młodych Polaków, ogólnopolskie kampanie promocyjno – informacyjne
- Rozwój sieci biura AIP.

Uczelniane AIP

Akademickie inkubatory przedsiębiorczości działające w ramach państwowych szkół wyższych, najczęściej powiązane są z uczelnianymi ośrodkami transferu technologii lub biurami karier⁵. Ten typ AIP funkcjonuje zazwyczaj w formie samodzielnego projektu. Potencjalni i już działający przedsiębiorcy przede wszystkim ze środowiska akademickiego, mogą skorzystać w nich z szerokiej palety form wsparcia procesu założycielskiego. Obejmują one między innymi doradztwo i szkolenia, pomoc w transferze technologii, dostęp do baz danych i kontaktów międzynarodowych, a często również informację i pomoc w zakresie dostępu do krajowych i zagranicznych grantów oraz funduszy ryzyka (venture capital). Mankamentem takiej formy działania według zarządzających inkubatorami jest natomiast powszechna uczelniana biurokracja i często brak zrozumienia dla idei realizowanej działalności.

Akademickie inkubatory generują wiele korzyści dla uczelni, bezpośrednio obejmujących:

- uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej oraz poprawę wizerunku uczelni,
- poprawę relacji z otoczeniem i lokalnym biznesem,
- zwiększenie dochodów ze współpracy i transferu technologii do firm absolwenckich,
- zwiększenie zamówień oraz sponsorowanie działalności badawczej,
- pozyskiwanie dodatkowych środków z programów wspierania przedsiębiorczości technologicznej,
- dodatkowe możliwości dochodów studentów oraz pracowników naukowych i inżynierów-techników.

Najczęściej spotykanym wśród uczelnianych inkubatorów rozwiązaniem prawnym – organizacyjnym jest ogólnouczelniana jednostka podległa bezpośrednio rektorowi lub prorektorowi. Prowadzą one działalność usługową, szkoleniową lub naukową, której zadaniem jest propagowanie i wspieranie przedsiębiorczości w środowisku akademickim uczelni. Ich działalność koncentruje się na preinkubacji. Wybrane w drodze starannej selekcji projekty przygotowane przez studentów, absolwentów, doktorantów i młodych pracowników nauki uzyskują szeroką pomoc merytoryczną i finansową do momentu stabilizacji rynkowej.

⁴ Biznes linki są platformą wspierającą start-upy, przy wykorzystaniu na specjalnie przygotowanego programu rozwoju biznesu pozwalającego firmom uzyskiwać wsparcie merytoryczne i organizacyjne oraz nawiązywać kontakty między nimi. W ramach swojej działalności Biznes linki oferują klientom: wirtualny adres, przestrzeń coworkingową w 6 miastach Polski, obsługę księgową i prawną, mentoring i szkolenia oraz włączenie do sieci networkingowej firm biznes linku

⁵ Np. Akademicki Inkubator Technologiczny przy Uniwersyteckim Ośrodku Transferu Technologii Uniwersytetu Warszawskiego czy Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Akceleratorze Technologii Uniwersytetu Łódzkiego.

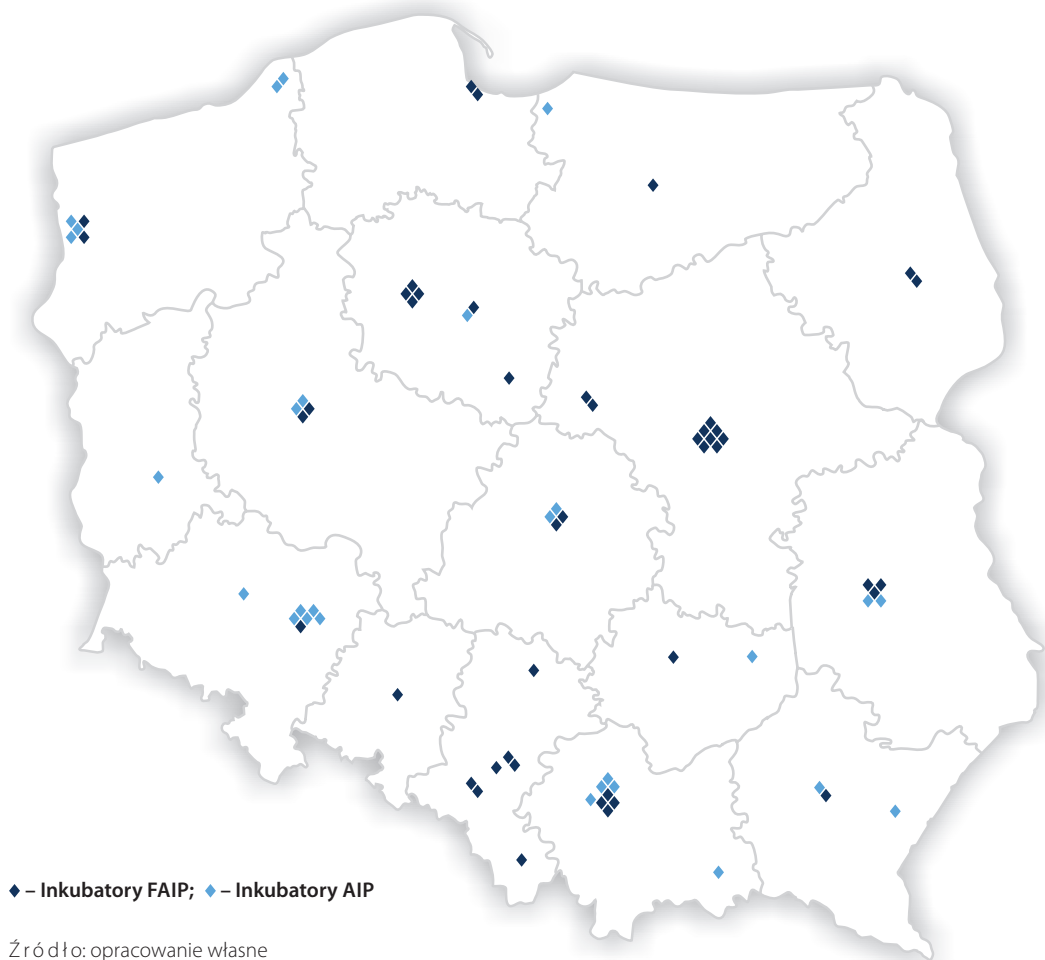
Preinkubatory poza uczelniane

Preinkubatory działające w ramach parków i inkubatorów technologicznych⁶. Tworzenie akademickich preinkubatorów w ramach funkcjonujących już instytucji wsparcia biznesu jest odpowiedzią na stosunkowo małą aktywność uczelni w tym zakresie. Parki i inkubatory technologiczne dysponujące świetnym zapleczem infrastruktury technicznej i rozległymi kontaktami krajowymi i międzynarodowymi są idealnym miejscem dla powstawania firm opartych na innowacyjnych rozwiązaniach oraz typu spin off. W odróżnieniu od poprzednich rodzajów preinkubatorów, potencjalny przedsiębiorca, a później firma, od początku działalności ma w nich styczność ze środowiskiem biznesu i szerokim kompleksem usług oferowanych w parkach i inkubatorach technologicznych. Sposób i zakres działania w każdej grupie jest nieco inny. Najbardziej podstawowe wsparcie oferują preinkubatory FAIP, które w większości nie dysponują powierzchnią do inkubacji. Uczelniane ośrodki również rzadko dysponują dobrze przygotowaną powierzchnią inkubacyjną. Przeprowadzone badanie wskazuje, że w grupie uczelnianych AIP nastąpiło znaczące zmniejszenie aktywności uczelni w zakresie tworzenia AIP. Wśród funkcjonujących ośrodków jest wiele takich, które prowadzą działalność statutową okazjonalnie lub nie prowadzą jej w ogóle ze względu na szczupłe zasoby i umiejętności. **Akademickie ośrodki wsparcia przedsiębiorczości są bardzo zróżnicowane zarówno pod względem poziomu rozwoju, jak i zakresu świadczonych usług. W oparciu o zebrane dane trudno jest określić standardową ofertę, która pozwalałaby na rzeczywiste porównanie ich aktywności⁷.**

W ciągu ostatnich trzech lat na rynku instytucji wsparcia pojawiły się nowe projekty preinkubacyjne stymulowane przez działanie funduszy załączkowych i sieci aniołów biznesu. Skutkuje to rozwojem nowego modelu preinkubacji, powiązanego z inwestycjami kapitałowymi, które bliżej zostały scharakteryzowane w rozdziale o Funduszach Kapitału Załączkowego.

Rozkład terytorialny

Mapa 1. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne

⁶ Np. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Wrocławskiego Parku Technologicznego i Preinkubator Akademicki Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego.

⁷ Por. A. Bąkowski, E. Dąbrowska, K. B. Matusiak, M. Mażewska, Akademickie ośrodki innowacji, OPI Warszawa, 2012

Rozkład terytorialny preinkubatorów zapewnia dostęp do ich usług praktycznie w każdym województwie, chociaż aktywność szczególnie uczelnianych AIP jest mocno ograniczona. Jest to związane ze skupieniem się bardziej na działalności szkoleniowo informacyjnej na rzecz środowiska akademickiego (działanie do wewnątrz uczelni). W układzie terytorialnym preinkubatory funkcjonują we wszystkich województwach. Zdecydowanie najwięcej identyfikujemy ich w regionach mazowieckim (8 w Warszawie i 2 w Płocku) i w małopolskim (9). Na uwagę zasługuje również wrocławska sieć, charakteryzująca się dużą różnorodnością organizacyjną – 1 FAIP, 3 uczelnianych i 2 parkowe. Natomiast warszawskie preinkubatory są w 100% zarządzane przez Fundację AIP. Po siedem preinkubatorów działa w regionach: zachodniopomorskim, dolnośląskim i kujawsko-pomorskim. **Jest to istotna zmiana wskazująca na stopniową aktywizację obszarów dotąd niezbyt mocno rozwijających działalność w tym zakresie. Najmniej inkubatorów jest w regionie lubuskim i warmińsko-mazurskim (po 1 inkubatorze) oraz w podlaskim (2 inkubatory).**

Tabela 1. Wybrane charakterystyki inkubatorów akademickich w latach 2005-2012

Wyszczególnienie	2005	2007	2009	2010	2012
liczba preinkubatorów	18	49	51	62	73*
średnia powierzchnia preinkubatora (w m ²)	42	127	121	84	410
zatrudnienie	1	2	2	1	2
łączna liczba projektów/firm	60	490	1 632	2 832	1487
średni roczny budżet (w tys. zł)*	*	244,2	100,5	70,7	215

* w tym 21 uczelnianych, 7 pozauczelnianych i 45 filii Fundacji Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne

Potencjał i infrastruktura AIP

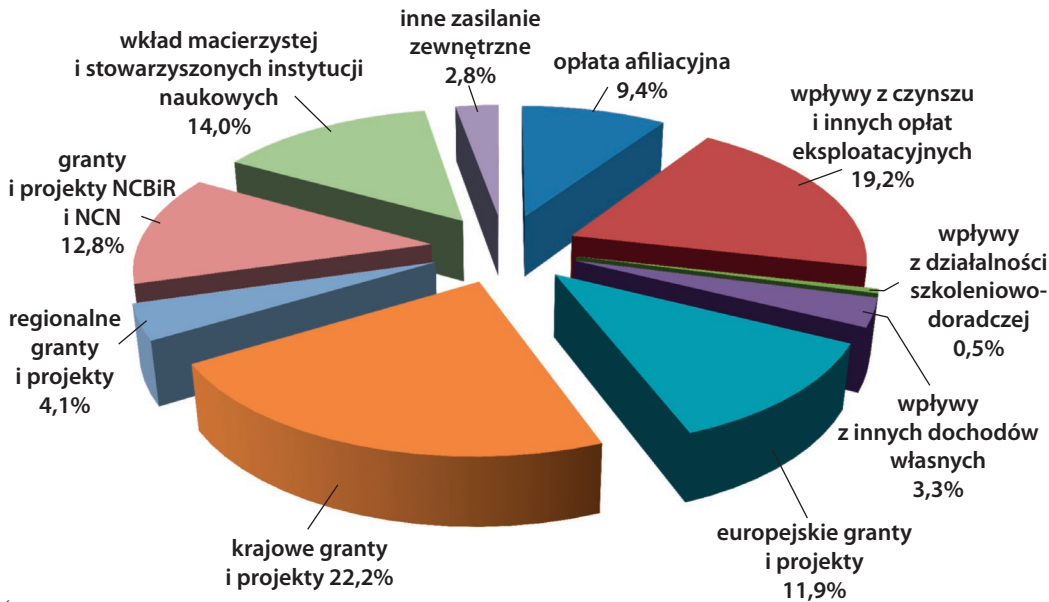
Przeciętny akademicki inkubator przedsiębiorczości posiada do dyspozycji pomieszczenia o łącznej powierzchni 410 m² (mediana 180m²), to duża zmiana w porównaniu do poprzedniego badania wynikająca przede wszystkim z realizacji dużych projektów infrastrukturalnych w tym zakresie. Należy jednak zauważyć, że najmniejszy z badanych inkubatorów ma powierzchnię 18 m² a największy 3000 m². Obiektów będących w dyspozycji AIP o powierzchni powyżej 1000 m² są w badanej grupie dwa. Dużo częściej spotkać można AIP o powierzchni kilkudziesięciu metrów, **natomiast średni inkubator FAIP ma 54 m²**. Znacznej poprawie uległo wyposażenie techniczne obejmujące: telefon, faks, koparkę, komputery z dostępem do Internetu. Usługi sekretariatu oferuje 60% ośrodków, ponad 20% może ułatwić firmom dostęp do laboratoriów badawczych, a dostęp do baz danych zapewnia tylko co piąty AIP. Sale seminaryjne, dostęp do szerokopasmowego Internetu i sieć komputerową oferują ponad 70% badanych ośrodków. Centra kreatywności nie są jeszcze zbyt rozprzestrzeniona formą wsparcia, wśród uczelnianych i parkowych AIP tylko jeden dysponuje taką formą pracy z klientami. Wśród inkubatorów Fundacji Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości jest 8 ośrodków dysponujących tą formą wsparcia.

W „statystycznym” preinkubatorze stałe zatrudnienie ma 3 pracowników, na czas określony zatrudnionych są kolejne 3 osoby, a ponad 16 uczestniczy w jego pracach w formie umów-zleceń. W działalności AIP pojawiło się również zjawisko rejestrowanego wolontariatu. W roku 2011 średnio w AIP pracowało 1,1 wolontariusza. Utrzymanie ośrodka to roczny średni budżet w wysokości 1 5915 232 zł⁸ (mediana 215 000 zł), a najniższy z podanych budżetów wynosił 15 000 zł. Poziom dysponowanych budżetów sukcesywnie maleje od 2006 r. Należy podkreślić, że w wielu przypadkach projektowy charakter działalności, wolontariat zaangażowanych osób i specyficzna improwizacja organizacyjna, nie pozwalają na zdefiniowanie pełnych kosztów.

W roku 2011 zdecydowanie zmieniła się struktura budżetów ośrodków. Wyraźnie widać, że ośrodki zaczęły sięgać po tzw. „projektowe” pieniądze i miejsce preinkubacji powoli zastępuje działalność w zakresie upowszechniania wiedzy i promocję przedsiębiorczości. Znajduje to odbicie w danych statystycznych o wynikach ich aktywności. Dofinansowanie instytucji macierzystych dla których preinkubatory są najczęściej jedynie ogniwem szerszej aktywności wynosi średnio 15,5%. Jest to zapewne związane z koniecznością wniesienia wkładu własnego w realizowane projekty. Tendencja w strukturze przychodów może okazać się niebezpieczna dla ośrodków w przypadku ograniczenia możliwości pozyskania funduszy ze źródeł projektowych.

⁸ Tak wysoka kwota budżetu wynika z realizacji dużego projektu finansowanego ze środków europejskich

Wykres 1. Struktura finansowania przeciętnego AIP w 2011 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2. Struktura finansowania bieżącej działalności AIP w latach 2006-2011

Wyszczególnienie:	2006	2008	2009	2011
budżet inkubatora akademickiego (w tys. zł)	244,2	100,5	70,7	215
w tym w %:				
opłata afiliacyjna	*	51,9	58,4	9,4
wpływy z czynszu i innych opłat eksploatacyjnych	20,5	13,8	6,5	19,2
wpływy z działalności szkoleniowo-doradczej	2,7	2,8	2,1	0,5
wpływy z innych dochodów własnych	13,2	1,9	0,2	3,3
europejskie granty i projekty	16,6	1,5	3,3	11,9
krajowe granty i projekty	2,9	4,2	11,3	22,2
regionalne granty i projekty	12,9	1,7	0,3	4,1
lokalne granty i projekty		4,1	3,4	*
granty i projekty NCBiR i NCN	*	*	*	12,8
wkład macierzystej i stowarzyszonych instytucji naukowych	10,5	18,1	12,3	14,0
inne zasilanie zewnętrzne	20,7	0	1,2	2,8

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Istotne zmiany w strukturze źródeł finansowania AIP wynikają w części ze zmiany sposobu obciążania kosztami ich klientów (pobieranie opłat za konkretne usługi w miejsce opłat afiliacyjnych), w części zaś ze zmniejszającej się liczby preinkubowanych podmiotów.

Bariery funkcjonowania

Do głównych barier rozwoju AIP ich menedżerowie zaliczyli w 2012 r. w kolejności: brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy ze środowiskiem naukowym, ograniczenia prawne i brak w instytucjach naukowo-badawczych procedur transferu technologii oraz niski budżet i brak wsparcia finansowego.

Tabela 3. Główne bariery rozwoju AIP w latach 2005-2012*

Wyszczególnienie	2005	2007	2009	2010	2012
brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy ze środowiskiem naukowym	3	3,4	3,2	3	3,3
ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii	3,3	2,7	2,7	4,2	3,1
niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych	1,7	3,1	3	2,3	3
niski budżet i brak wsparcia finansowego	4,3	3,9	3,9	3,6	2,9
brak projektów do komercjalizacji	**	2,7	2,5	3,1	2,9
akademicka szara strefa	1,7	2,7	2,7	2,5	2,7
brak środków na wyposażenie i adaptację	3,1	3,5	3,2	3,1	2,6
brak chętnych do założenia własnej firmy	**	**	**	**	2,5
problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia	**	3,1	2,4	2,6	2,5
zła sytuacja gospodarcza w regionie, marazm i zastój	**	**	**	**	2,4
ciasne ramy organizacyjne i wymagania narzucone przez organizatorów Inkubatora	**	**	**	**	2,3
niedostateczna ilość fachowych doradców/trenerów	**	**	2,4	2,3	2,2
niezrozumienie idei, niechętny klimat wokół Inkubatora	**	**	**	**	2,1
małe zainteresowanie usługami Inkubatora	**	**	**	**	2,1

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

** w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeerii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Działalność preinkubatorów zmienia się zależności od ich możliwości organizacyjnych, kadrowych i rzeczowych. Ostatnie lata wskazują na istotne zmiany w działalności AIP, które są ukierunkowane na akcje informacyjne i promocyjne w zakresie przedsiębiorczości oraz prowadzenie działalności szkoleniowej dla pracowników naukowych i studentów. Niepokojący jest spadek liczby ośrodków organizujących konkursy na biznes plany oraz ograniczenie obsługi prawno – księgowej dla początkujących firm. Wskazuje to na ograniczanie aktywności w zakresie preinkubacji na rzecz ogólnie pojętego upowszechniania przedsiębiorczości w środowisku akademickim.

Podstawową formą wsparcia we wszystkich preinkubatorach są usługi doradcze, szkoleniowe i informacyjne. Oferta jest programowo skoncentrowana na zagadnieniach przedsiębiorczości, tworzenia firmy i opracowania biznesplanu. W ostatnim czasie również upowszechnianie zagadnień w zakresie ochrony własności intelektualnej. Duże znaczenie dla nowopowstających podmiotów ma również oferta w zakresie wsparcia finansowego, obejmującego granty i dopłaty do nowych przedsięwzięć gospodarczych. Jednak jak wskazują przeprowadzone badania tylko 20% firm inkubowanych korzysta z dofinansowania działalności ze środków europejskich. W dużo mniejszym stopniu rozwijana jest też oferta w zakresie komercjalizacji wiedzy, wdrażania nowych produktów i usług czy internacjonalizacji.

Tabela 4. Identyfikowane elementy programów preinkubacji w latach 2009-2012 (w % AIP)

Elementy programu inkubacji	2009	2010	2012
akcje informacyjne i promocyjne w zakresie przedsiębiorczości	96	96	90
udostępnianie infrastruktury AIP dla początkujących przedsiębiorców (biurko, telefon, komputer, sale seminaryjne, adres itp.)	89	88	70
obsługa księgowa i prawna	74	81	50
otwarty konkurs na biznesplan	79	77	50
szkolenia z przedsiębiorczości dla studentów i pracowników naukowych	85	73	90
zajęcia dydaktyczne z przedsiębiorczości na miejscowej uczelni/ach	40	46	50
mentoring, indywidualne prowadzenie obiecujących projektów przez wybranych opiekunów	47	46	40
pomoc w dostępie do infrastruktury laboratoryjnej	37	31	50

Źródło: opracowanie własne

Oferta AIP

Tabela 5. Zakres doradztwa, informacji i szkoleń w preinkubatorach w latach 2005-2012

(% ośrodków świadczących usługi w wybranych obszarach)

Usługi doradcze, szkoleniowe i informacyjne:	2005	2007	2009	2010	2012
przedsiębiorczość i tworzenie firmy	80	100	96	92	90
księgowość i rachunkowość	50	85	81	88	60
opracowanie biznesplanu	70	88	83	80	90
dostęp do środków z funduszy europejskich	70	55	81	76	80
badania rynku i marketing	50	85	63	64	70
prawo gospodarcze	70	85	67	60	60
finanse i podatki	50	85	58	56	70
zarządzanie biznesem	*	88	58	56	50
ochrona własności intelektualnej	*	28	38	36	90
pośrednictwo kooperacyjne	*	*	*	*	20
księgowość, rachunkowość	*	*	*	*	60
informatyka i komputery	*	*	*	*	20
audyt technologiczny	*	*	*	*	20
zarządzanie zasobami ludzkimi	*	*	*	*	50
internacjonalizacja i współpraca międzynarodowa	*	*	*	*	20
wdrażanie nowych usług i produktów	*	*	*	*	20
zarządzanie jakością	*	*	*	*	40

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Organizacja usług świadczonych klientom AIP opiera się w części na pracy własnego zespołu inkubatora, a w części na podwykonawstwie, 30% ośrodków realizuje usługi wyłącznie w oparciu o własnych doradców i konsultantów. Nie ma jednak takiego ośrodka, który w całości podzlecałby swoje zadania. Ośrodki FAIP i uczel-niane funkcjonują w bezpośredniej zależności od władz uczelni i prawie zawsze podlegają one bezpośrednio rektorowi lub prorektorowi ds. nauki i współpracy z gospodarką, ponadto nadzór nad pracą 70% ośrodków

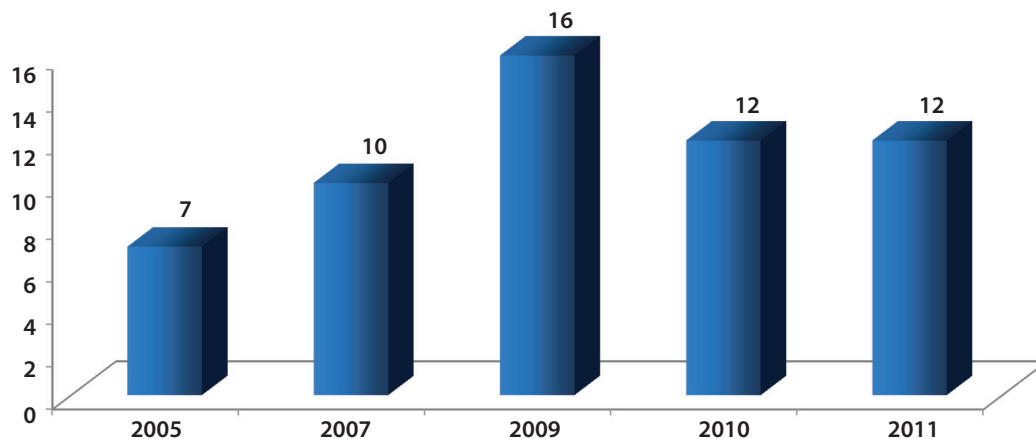
sprawują rady nadzorcze lub programowe. Pomimo wydawałoby się dobrego umocowania i wsparcia merytorycznego aż 40 % preinkubatorów nie współpracuje z uczelniami, na których działa. Te zaś które deklarują taką współpracę ograniczają ją przede wszystkim do organizacji lub uczestnictwa w akcjach promocyjno – informacyjnych, lub zaangażowaniu w prace kół naukowych.

Półowa ośrodków w odpowiedzi na zapotrzebowanie swoich klientów stara się specjalizować w określonych obszarach tematycznych, najpopularniejsze są biotechnologia i ICT. Większość AIP poza FAIP nie rozwija sformalizowanych powiązań sieciowych, wyjątkami są ośrodki stowarzyszone w zagranicznych organizacjach. Polskie instytucje sieciowe również nie cieszą się zainteresowaniem preinkubatorów.

Rezultaty działania

Do preinkubatora zgłasza się miesięcznie około 12 osób zainteresowanych rozpoczęciem samodzielnej działalności gospodarczej. Pomimo przyrostu liczby ośrodków średnia liczba klientów w ciągu ostatnich 2 lat nie zmieniła się. W ocenie zarządzających AIP 30% pomysłów wartych jest głębszej analizy⁹. Ostatecznie do przeciętnego AIP trafiło w 2011 r. 19 projektów biznesowych (mediana 12). Ze swoimi projektami do AIP zgłaszają się najczęściej absolwenci uczelni (38 %) oraz studenci ostatnich lat studiów (32%). Doktoranci i młodzi pracownicy nauki stanowią prawie 20% autorów projektów. Zwiększył się też udział kobiet wśród projektodawców. W 2011 roku stanowiły one ponad 24% wszystkich klientów AIP. Statystyki ośrodków pokazują, że średni czas inkubacji firmy w AIP wynosi 1 rok i 8 miesięcy.

Wykres 2. Średnia liczba zainteresowanych rozpoczęciem działalności gospodarczej w AIP (miesięcznie) w latach 2005-2011

Źródło: opracowanie własne

Wskazywane główne problemy realizacji pomysłów biznesowych dotyczą od lat braku finansowania początkowych etapów życia firmy, niskiej determinacji do realizacji swoich projektów oraz braku u potencjalnych przedsiębiorców przygotowania ekonomicznego do prowadzenia firmy.

Tabela 6. Główne problemy realizacji pomysłów biznesowych w AIP w latach 2005-2012*

Wyszczególnienie:	2005	2007	2008	2010	2012
brak finansowania początkowych etapów życia firmy	4,1	4,1	3,9	4,2	4
nieznajomość wśród kandydatów na przedsiębiorców procedur prawno-administracyjnych tworzenia i prowadzenia firmy	3,4	3,3	3,2	3,3	2,8
mała determinacja działania potencjalnych przedsiębiorców	-	3,3	3,3	3,2	3,2
niska rynkowa orientacja projektów	2,6	2,7	2,7	3,1	2,9
brak wiedzy i przygotowania ekonomicznego	3,3	3,5	3	3	3,2

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

Źródło: opracowanie własne

⁹ Dla porównania w 2009 roku wartych zainteresowania było 39% zgłaszanych pomysłów

W końcu 2011 roku w analizowanych AIP inkubowanych na różnym poziomie rozwoju było 1675 pomysłów biznesowych. Wśród inkubowanych projektów jest wiele bardzo ciekawych, głównie w obszarze usług i zastosowań technologii informatycznych. **AIP mogą się też poszczycić sukcesami swoich podopiecznych. W konkursach krajowych nagrody zdobyło dotąd 70 firm, a 6 w międzynarodowych.**

Możliwości i zagrożenia w działalności AIP

W założeniach Ustawy uczelnie preinkubatory powinny były mieć dużo większą łatwość rozwoju współpracy z jednostkami o charakterze dydaktycznym i naukowo-badawczym, korzystać z infrastruktury szkół wyższych i ich zasobów kadrowych. Również sam fakt powołania przez uczelnię miał uwiarygadniać ich działalność, stabilizując m.in. przepływy finansowe związane z realizacją zewnętrznych projektów. Jednak **polska nauka i szkolnictwo wyższe ciągle wciąż w niewielkim zakresie dostrzegają szanse rozwojowe w aktywizacji przedsiębiorczości akademickiej i współpracy z biznesem. Szeroka problematyka przedsiębiorczości akademickiej sprowadzana jest często do preinkubacji i akademickich inkubatorów przedsiębiorczości traktowanych jak chwilowa moda.** Wiele uczelnianych inicjatyw ma służyć wyłącznie pozyskiwaniu unijnych pieniędzy przeznaczonych na podnoszenie potencjału kapitału ludzkiego, na stymulowanie innowacyjnej gospodarki itp. W tych warunkach, akademickie inkubatory niejednokrotnie powołuje się kiedy są środki, a kiedy fundusze się kończą zainteresowanie tematem zanika. Po wyczerpaniu środków inicjatywy ulegają likwidacji, bądź przechodzą w „stan uśpienia”.

Dla intensyfikacji programów preinkubacji kluczowe znaczenie ma rozwój współpracy szkół wyższych i pracowników naukowych ze środowiskiem biznesu, lokalną i regionalną administracją oraz instytucjami wsparcia. Wsparcie przedsiębiorczości akademickiej powinno mieć na poziomie regionu kompleksowy charakter. Wymaga to rozwoju sieci współpracy uczelni z ośrodkami innowacji czyli z parkami i inkubatorami technologicznymi, aniołami biznesu, funduszami załączkowymi, klastrami, funduszami venture capital itp. Powodzenie w tym zakresie zależy jednak od rzeczywistej woli współpracy uczelni z ośrodkami. Istotnym partnerem w realizacji tego zadania mogą być władze regionalne i lokalne, mające za zadanie koordynację realizacji Regionalnych Systemów Innowacji jako sieci współpracy przedsiębiorstw, administracji, instytucji naukowo-badawczych oraz ośrodków innowacji i przedsiębiorczości.

LISTA ADRESOWA PREINKUBATORÓW I AKADEMICKICH INKUBATORÓW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości

1. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu [Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu]
82-300 Elbląg, ul. Wojska Polskiego 1
tel.: 55/239-88-03; faks: 55/239-88-04
e-mail: aip@pwsz.elblag.pl
www.aip.pwsz.elblag.pl
2. Akademickie Biuro Karier z Inkubatorem Przedsiębiorczości [Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna im. Ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu]
37-500 Jarosław, ul. Czarnieckiego 16
tel.: 16/624-40-67
e-mail: praktyki@pwste.edu.pl
www.pwszjar.edu.pl
3. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości [Fundacja Transferu Wiedzy i Przedsiębiorczości]
75-451 Koszalin, ul. Spasowskiego 1/27
tel.: 94/717-30-78; faks: 94/717-30-58
e-mail: biuro@aip.koszalin.pl
www.aip.koszalin.pl
4. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Koszalińskiej [Politechnika Koszalińska]
75-620 Koszalin, ul. Raclawicka 15-17
tel.: 94 3478418
e-mail: parknt@tu.koszalin.pl
www.pnt.tu.koszalin.pl
5. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica [Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie]
30-059 Kraków, ul. Reymonta 17
tel.: 617-41-07
e-mail: aip@agh.edu.pl
6. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości UJ [Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.]
30-387 Kraków, ul. Gronostajowa 7
tel.: 12/664-60-18; faks: 12/664-53-98
e-mail: citru@uj.edu.pl
www.inkubator.krakow.pl
7. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Krakowskiej [Politechnika Krakowska]
30-866 Kraków, ul. Skarżyńskiego 9/801
tel.: 12/374-37-63; faks: 12/374-37-61
e-mail: inkubator@pk.edu.pl
www.aip.edu.pl
8. Akademicki Inkubator Technologiczny [Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy]
59-220 Legnica, ul. Sejmowa 5a lok. 17
tel.: 76/723-21-20; faks: 76/723-29-04
e-mail: wa-pwsz@pwsz.legnica.edu.pl
www.pwsz.legnica.edu.pl
9. Lubelski Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Lubelskiej [Politechnika Lubelska]
20-501 Lublin, ul. Nadbystrzycka 44, Dom studencki nr 2, XI piętro
tel.: 81/538-41-24; faks: 81/538-41-25
e-mail: inkubator@pollub.pl
www.inkubator.pollub.pl/o_inkubatorze.php
10. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie [Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie]
20-209 Lublin, ul. Mełgiewskiej 7/9
tel.: 81/749-17-70 81/749-32-19; faks: (81) 749-32-13
e-mail: sekretariat@wsei.lublin.pl
agnieszka.sasiadek@wsei.lublin.pl
www.aip.wsei.lublin.pl
11. Inkubator Uniwersytetu Łódzkiego Centrum Innowacji – Akcelerator Technologii [Fundacja Uniwersytetu Łódzkiego]
90-237 Łódź, ul. Matejki 21/23
tel.: 42/365-49-84; faks: 42/635-49-85
e-mail: ciat@uni.lodz.pl
www.ciat.uni.lodz.pl
12. Inkubator Technologiczny ARTERION [Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości i Nauki]
90-223 Łódź, ul. Rewolucji 1905 r. 82
tel.: 42/631-50-20; faks: 42/631-50-20
e-mail: eszczygielska@arterion.pl
www.arterion.pl
13. Inkubator Przedsiębiorczości Media 3.0 [Miasteczko Multimedialne]
33-300 Nowy Sącz, ul. Zielona 27
tel.: 18/449-94-62; faks: 18/449-94-61
e-mail: innowacje@milionnastart.pl
www.milionnastart.pl
14. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości [Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości]
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Akademicka 12
tel.: 41/260-40-42; faks: 41/263-21-10
e-mail: inkubator@wsbp.edu.pl
www.inkubator.wsbip.edu.pl
15. Poznański Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie Poznański Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości]
60-822 Poznań, ul. Słowackiego 17/12
tel.: 61/665-76-70; faks: 61/665-76-71
e-mail: info@paip.pl
www.paip.pl
16. Preinkubator Akademicki UAM [Uczelniane Centrum Innowacji i Transferu Technologii UAM]
60-813 Poznań, ul. Zwierzyniecka 7
tel.: 61/829-24-22; faks: 61/829-24-88
e-mail: preinkub@amu.edu.pl
www.http://ucitt.pl/preinkubator/index.php
17. Preinkubator Akademicki Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego [Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
35-084 Rzeszów, ul. Poznańska 2C
tel.: 17/850-42-99; faks: 17/850-42-98
e-mail: preinkubator@rarr.rzeszow.pl
www.preinkubator.rzeszow.pl
18. Preinkubator przedsiębiorczości akademickiej UR/CTE [Centrum Transferu Ekotechnologii Sp. z o.o.]
32-050 Skawina, al. Mickiewicza 21
tel.: 668118032; faks: 12/662-41-94
e-mail: kontakt@ctet.pl
www.centrumtransferu.pl
19. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym [Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie]
71-424 Szczecin, ul. Janosika 8
tel.: 91/449-60-44; faks: 91/449-60-47
e-mail: anna.wolkowicz@zut.edu.pl
www.aip.zut.edu.pl
20. Dział Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości w Regionalnym Centrum Innowacji i transferu Technologii [Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie]
71-424 Szczecin, ul. Janosika 8
tel.: 91/449-43-58; faks: 91/449-43-58
e-mail: rslusarczyk@zut.edu.pl
www.innowacje.zut.edu.pl
21. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Szczecińskiego [Uniwersytet Szczeciński]
71-616 Szczecin, ul. Malczewskiego 10-12, p. 123
tel.: 91/444-37-03; faks: 91/444-37-02
e-mail: inkubator@univ.szczecin.pl
www.inkubator.univ.szczecin.pl

22. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
[Uniwersytet Mikołaja Kopernika
w Toruniu]
87-100 Toruń, ul. Gagarina 9
tel.: 56/611-26-40; faks: 56/611-26-41
e-mail: aip@umk.pl
www.aip.umk.pl/portal, www.
innowacje.umk.pl

23. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Politechnika Wrocławska]
50-370 Wrocław
ul. Wybrzeże Stanisława
Wyspiańskiego 27
tel.: 71/320-44-16; faks: 71/320-44-03
e-mail: inkubator@pwr.wroc.pl
www.inkubator.pwr.wroc.pl

24. Dolnośląski Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości przy Wrocławskim
Parku Technologicznym
[Wrocławski Park Technologiczny SA]
54-424 Wrocław, ul. Duńska 9
tel.: 71/798-58-16; faks: 71/780-40-34
e-mail: dynowska@technologpark.pl
www.technologpark.pl

25. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
przy Uniwersytecie Przyrodniczym
[Uniwersytet Przyrodniczy we
Wrocławiu]
50-375 Wrocław, ul. C.K. Norwida 25
tel.: 71/320-52-70; faks: 71/320-52-70
e-mail: magdalena.suchan@up.wroc.
pl

26. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Wrocławski]
50-382 Wrocław, ul. Szczytnicka 11
tel.: 71/375-70-10; faks: 71/375-70-10
e-mail: otwt@uni.wroc.pl
www.otwt.uni.wroc.pl

27. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
przy Wrocławskim Medycznym Parku
Naukowo-Technologicznym
[Wrocławski Medyczny
Park Naukowo-Technologiczny
Sp. z o.o.]
53-135 Wrocław, ul. Kutnowska 1-3
tel.: 71/750-46-20; faks: 71/750-46-21
e-mail: marta.sobczak@
parkmedyczny.pl
www.parkmedyczny.pl

28. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Zielonogórski]
65-516 Zielona Góra
ul. Prof. Szafrana 2
tel.: 68/328-78-36; faks: 68/328-78-36
e-mail: Sekretariat@aip.uz.zgora.pl
www.aip.uz.zgora.pl

Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości

1. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet w Białymstoku]
15-062 Białystok, ul. Warszawska 63,
lok. 134 A, tel.: 515 229 807
e-mail:
lukasz.siemieniuk@inkubatory.pl
www.aipbialystok.pl

2. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Wyższa Szkoła Finansów
i Zarządzania]
15-472 Białystok, ul. Ciepła 40 lok. 15,
tel.: 515 229 807
e-mail:
lukasz.siemieniuk@inkubatory.pl
www.aipbialystok.pl

3. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Akademia Techniczno-
Humanistyczna]
43-309 Bielsko-Biała,
ul. Willowa 2, pok. 306 i 307, bud. L;
tel.: 785 805 038
e-mail: mateusz.maik@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl

4. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Wyższa Szkoła Gospodarki]
85-229 Bydgoszcz,
ul. Garbary 2, bud. E
tel.: 603 959 328
e-mail: radoslaw.ratajczak@
inkubatory.pl
www.aip.byd.pl

5. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Technologiczno-
Przyrodniczy]
85-786 Bydgoszcz,
ul. Kaliskiego 7, bud. 2.1, biuro 22 i 23
tel.: 603 959 328
e-mail:
radoslaw.ratajczak@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl

6. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Kazimierza Wielkiego]
85-092 Bydgoszcz, ul. Ogińskiego 16,
VI piętro, pokój 606-609
tel.: 515 229 765
e-mail: pawel.zywiecki@inkubatory.pl
www.aip.byd.pl

7. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Wyższa Szkoła Bankowa]
85-719 Bydgoszcz,
ul. Fordońska 74 pok. 102
tel.: 515 229 765
e-mail: pawel.zywiecki@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl

8. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Górnośląska Wyższa Szkoła
Przedsiębiorczości]
41-506 Chorzów, ul. Raclawicka 23,
bud. B, pok. 110
tel.: 785 805 038
e-mail: mateusz.maik@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl

9. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Politechnika Częstochowska]
42-200 Częstochowa,
ul. Armii Krajowej 19B sala 206
tel.: 515 229 805
e-mail: kamil.kropisz@inkubatory.pl
www.aipczechochowa.pl

10. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Gdański]
81-824 Gdańsk, ul. Armii Krajowej 110,
pok. 206, tel.: 515 229 847
e-mail:
przemyslaw.sola@inkubatory.pl
www.ug-inkubatory.pl

11. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Akademia Wychowania Fizycznego
i Sportu]
80-336 Gdańsk,
ul. Czyżewskiego 29, pok. 21-23,
tel.: 515 229 847
e-mail:
przemyslaw.sola@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl

12. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania]
40-952 Katowice ul. Krasińskiego 2
tel.: 785 805 038
e-mail: mateusz.maik@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl

13. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Śląski]
40-007 Katowice, ul. Bankowa 14 pok.
415-417, tel.: 785 805 038
e-mail: mateusz.maik@inkubatory.pl
wojciech.kiljanczyk@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl

14. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Jana Kochanowskiego
w Kielcach]
25-406 Kielce, ul. Świętokrzyska 15
budynek G pok. 206 (II piętro)
tel.: 515 061 843
e-mail: szczepan.bogucki@
inkubatory.pl
www.aipkielce.pl

15. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Ekonomiczny]
31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27,
pawilon A, pokój 106 (podziemie),
tel.: 515 229 775
e-mail:
sebastian.kolisz@inkubatory.pl,
www.aipkrakow.pl

16. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Krakowska Akademia im. A. Frycza-
Modrzewskiego]
30-705 Kraków, ul. Gustawa Herlinga-
Gruzińskiego 1, budynek A, pok. 013,
tel.: 515 229 775
e-mail:
sebastian.kolisz@inkubatory.pl,
karina.gera@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl

17. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja]
31-425 Kraków, al. 29 Listopada 46 (budynek Wydziału Leśnego), pokój: 022 (parter)
tel.: 515 229 775
e-mail: sebastian.kolisz@inkubatory.pl, karina.gera@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
18. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera]
31-033 Kraków, ul. Westerplatte 11, Biuro Karier
tel.: 515 229 775
e-mail: sebastian.kolisz@inkubatory.pl, karina.gera@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
19. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej]
20-040 Lublin, ul. Sowińskiego 12/15,
tel.: 515 229 854
e-mail: piotr.niziol@inkubatory.pl
http://www.inkubator.biz.pl
20. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Katolicki Uniwersytet Lubelski]
20-325 Lublin, ul. Droga Męczenników Majdanka 70,
bud nr 2, pok 30
tel.: 515 229 854
e-mail: piotr.niziol@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
21. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji]
20-150 Lublin, ul. Bursaki 12, pok. 105
tel.: 515 229 854
e-mail: piotr.niziol@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
22. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Społeczna Akademia Nauk]
90-113 Łódź,
ul. Sienkiewicza 9, pok 03
tel.: 786 805 059 lub 665 669 195
e-mail: pawel.tomczyk@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
23. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Łódzki]
90-237 Łódź,
ul. Matejki 34a, pok. 24, 25;
www.inkubatory.pl
24. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Warmińsko-Mazurski]
10-957 Olsztyn, ul. Heweliusza 2/2
tel.: 515 229 849
radoslaw.mazur@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
25. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Wydział Ekonomiczny w Opolu Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu]
45-372 Opole,
ul. Augusta Końskiego 72,
tel.: 606 667 965
e-mail: michal.rozanski@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
26. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica]
09-402 Płock, al. Kilińskiego 12, bud. A, pok. 5
tel.: 515 229 765
e-mail: pawel.zywiecki@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
27. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny]
09-411 Płock, ul. Zglenickiego 42 bud.K pok.121
tel.: 515 229 765
e-mail: pawel.zywiecki@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
28. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu],
61-895 Poznań,
ul. Powstańców Wielkopolskich 16, sala 002
tel.: 515 061 876
e-mail: zuzanna.kaniewska@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
29. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Adama Mickiewicza]
61-614 Poznań,
ul. Umultowska 85, pok.: 119
tel.: 515 061 877
e-mail: zuzanna.kaniewska@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
30. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Śląski – Ośrodek Dydaktyczny w Rybniku]
44-200 Rybnik, ul. Rudzka 13a
tel.: 515 229 774
e-mail: judyta.mojesz@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
31. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[AIP w Rybnickim Inkubatorze Technologicznym]
44-200 Rybnik, ul. Jankowicka 23/25
tel.: 785 805 030
e-mail: piotr.calicki@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
32. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Rzeszowski]
35-959 Rzeszów,
ul. Rejtana 16c pok 014
tel.: 515 229 756
e-mail: grzegorz.kolasinski@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
33. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Szczeciński]
71-004 Szczecin,
ul. Cukrowa 8, pok. 934, 935
tel.: 785 805 063
e-mail: konrad.gawel@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
34. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Zachodniopomorska Szkoła Biznesu]
71-210 Szczecin,
ul. Żołnierska 54, pok. 10, 11
tel. 785 805 063
e-mail: konrad.gawel@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
35. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Wyższa Szkoła Bankowa]
87-100 Toruń, ul. Dekerta 26
korespondencyjny:
ul. Młodzieżowa 31A, 87-100 Toruń
tel.: 515 229 765
e-mail: pawel.zywiecki@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl
36. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Politechnika Warszawska]
00-663 Warszawa ,
al. Niepodległości 222/2
tel.: 515 229 828
e-mail: piotr.proczek@inkubatory.pl
www.aippw.pl
37. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Szkoła Główna Handlowa]
02-555 Warszawa ,
al. Niepodległości 147 lok.25
tel.: 515 229 790
e-mail: tomasz.jablonski@inkubatory.pl
www.aipsggh.pl
38. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego]
02-787 Warszawa,
ul. Nowoursynowska 161h, pokój 116
tel.: 515 229 779
e-mail: michal.misztal@inkubatory.pl
www.aipsggw.pl
39. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
[Uczelnia Łazarskiego]
02-662 Warszawa ,
ul. Świeradowska 43, pok. 37
tel.: 515 229 779
e-mail: michal.misztal@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl

40. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Warszawski WNE]
00-241 Warszawa , WNE
ul. Długa 44/50 pok.13
tel.: 515 229 783
e-mail:
grzegorz.stepien@inkubatory.pl
www.aipuw.pl

41. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Warszawski WZ]
02-678 Warszawa, WZ
ul. Szturmowa 1/3, p. C422
tel.: 515 229 783
e-mail:
grzegorz.stepien@inkubatory.pl
www.aipuw.pl

42. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Wyższa Szkoła Informatyki
Stosowanej i Zarządzania]
01-447 Warszawa,
ul. Newelska 6, pok 421
e-mail:
mirosław.miluski@przedsiębiorca.pl
www.inkubatory.pl

43. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Wojskowa Akademia Techniczna]
01-476 Warszawa ,
ul. Gen. Sylwestra Kaliskiego 25A,
pok. 116
tel.: 519 183 721
mirosław.miluski@przedsiębiorca.pl
www.inkubatory.pl

44. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Wyższa Szkoła Humanistyczno-
Ekonomiczna]
87-800 Włocławek, ul.Toruńska 148
tel.: 603 959 328
e-mail: radosław.ratajczak@
inkubatory.pl
www.inkubatory.pl

45. Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości
[Uniwersytet Ekonomiczny we
Wrocławiu]
52-345 Wrocław,
ul. Komandorska 118/120
bud. B/M pok.2
tel.: 515 229 852
e-mail:
lukasz.schodowski@inkubatory.pl
www.inkubatory.pl

INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Wstęp

Inkubatory przedsiębiorczości pełnią funkcję narzędzia mającego na celu wsparcie przedsiębiorców rozpoczynających prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Działanie inkubatorów wpisuje się w politykę wspierania przedsiębiorczości, zarówno na poziomie krajowym, jak również regionalnym i lokalnym. **Znaczący wpływ inkubatorów przedsiębiorczości występuje na poziomie lokalnych społeczności, umożliwiając im rozwój i wykorzystanie sprawdzonych wzorców w zakresie tworzenia przedsiębiorstw.** W ramach prawidłowo sporządzonej oferty inkubatorów przedsiębiorczości można wyodrębnić podstawowe usługi obniżające koszty bieżącego prowadzenia przedsiębiorstwa, jak również szereg usług dodatkowych, zapewniających przedsiębiorcom przewagę nad firmami działającymi na rynku bez podobnego wsparcia. Do podstawowych usług należy wynajęcie powierzchni biurowej oraz produkcyjnej na korzystnych warunkach finansowych – niższych niż rynkowe. Najczęściej w skład oferowanej powierzchni wchodzi podstawowe wyposażenie (często również komputerowe), co stanowi istotne ułatwienie prowadzenia działalności i obniżenie kosztów w pierwszej fazie działania przedsiębiorstwa. Oferta inkubatorów to też usługi doradczo-szkoleniowe, mające znaczący wpływ na przygotowanie przedsiębiorstw do sprawniejszego radzenia sobie z konkurencją. Wraz z wejściem Polski do UE inkubatory coraz częściej oferują przedsiębiorcom również wsparcie w ubieganiu się o dotacje na powstanie i rozwój firm. Najprawdopodobniej system finansowego wsparcia przedsiębiorstw będzie rozwijany również w latach następnych, być może w postaci nisko oprocentowanych pożyczek.

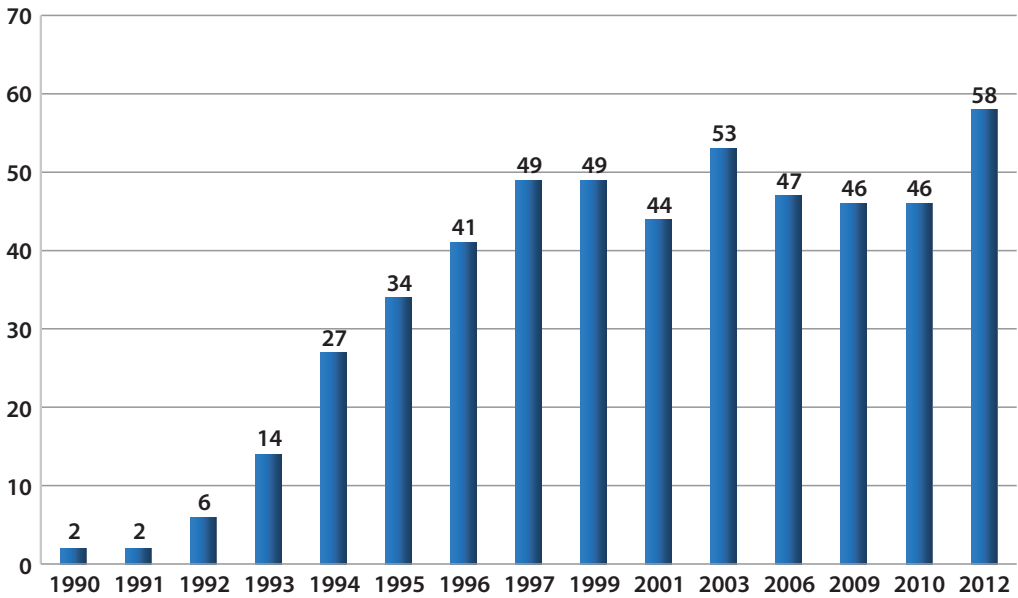
Działalność inkubatorów przedsiębiorczości (IP) jest formą najbardziej podstawowego, aczkolwiek pełnego wsparcia pomysłodawców projektów biznesowych. W przypadku mniejszych miejscowości lub miast pozbawionych silnych ośrodków akademickich lub przemysłu są one najlepiej dostosowywającymi się do potrzeb lokalnych instytucjami mającymi na celu nie tylko wsparcie przedsiębiorczości, ale również wywieranie wpływu na rozwój przedsiębiorczego klimatu na lokalnym rynku. Finalnie działalność inkubatorów przyczynia się do zmniejszania bezrobocia oraz pozytywnie wpływa na strukturę zawodową lokalnej społeczności. W przypadku większych ośrodków – miejskich, inkubatory przedsiębiorczości zazwyczaj są elementem systemu wspierania przedsiębiorczości tworzonego wraz z innymi instytucjami wsparcia dostosowanymi do specyfiki lokalnej i regionalnej (parki technologiczne, strefy ekonomiczne, inkubatory technologiczne, AIP).

Polskie IP

Tworzenie pierwszych inkubatorów przedsiębiorczości w Polsce sięga lat dziewięćdziesiątych, pod koniec których nastąpiła stabilizacja liczby tego typu instytucji; w latach 1999-2010 było ich między 44 a 53.

W 2012 roku zidentyfikowano w Polsce 58 inkubatorów przedsiębiorczości. Odnotowano również dynamiczny wzrost ich liczby względem poprzednich lat. Trend najprawdopodobniej nie zostanie utrzymany ze względu na lukę w finansowaniu powstawania nowych inkubatorów ze środków UE. Wzrost ilości inkubatorów wynika z zakończenia procesów tworzenia infrastruktury, rozpoczętych w ramach perspektywy finansowej 2007-2013. W tym samym okresie doszło również do zlikwidowania 3 jednostek w Łodzi, Bornym Sulimowie oraz Tarnowie. Przyrost liczby jednostek względem 2010 roku, w którym odnotowano działanie 46 inkubatorów, jest najbardziej znaczącym od początku funkcjonowania tych instytucji w Polsce. Warto zaznaczyć, iż przyrost ten wystąpił nawet pomimo przekształcania części inkubatorów przedsiębiorczości w inkubatory technologiczne.

Wykres 1. Liczba inkubatorów przedsiębiorczości w Polsce w latach 1990 – 2012

Źródło: opracowanie własne oraz na podstawie Raportów „Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce” z lat 1995-2010.

Mapa 1. Inkubatory Przedsiębiorczości w 2012 r.

◆ – Inkubatory Przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne

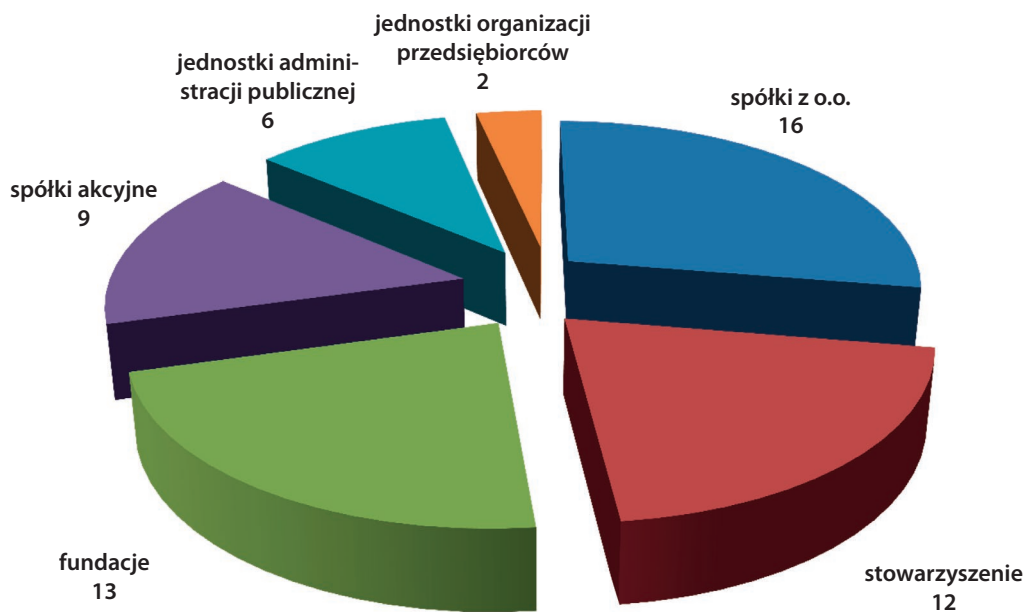
Identycznie jak w poprzednich latach najwięcej inkubatorów przedsiębiorczości działa w województwie śląskim - jest ich aż 11; następnie w województwie mazowieckim, małopolskim oraz dolnośląskim – po 6; cztery w województwie łódzkim; trzy w lubuskim, podkarpackim , kujawsko-pomorskim, zachodniopomorskim,

pomorskim i wielkopolskim; po dwa w województwie warmińsko-mazurskim, świętokrzyskim i opolskim oraz jeden w województwie lubelskim. Za wyjątkiem województwa śląskiego oraz mazowieckiego, inkubatory przedsiębiorczości usytuowane są głównie w mniejszych miejscowościach i stanowią jedyne ośrodki wspierania przedsiębiorczości, również innowacyjnej, na swoim terenie.

Infrastruktura IP

Inkubatory przedsiębiorczości w Polsce są dość zróżnicowane pod względem organizacji prawnej. Znacząca liczba inkubatorów (43,5%) to spółki prawa handlowego, w tym 28% to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością natomiast 15,5% to spółki akcyjne. W badaniu wyodrębniono również 21% podmiotów działających na zasadach stowarzyszenia i aż 22% funkcjonujących na zasadach fundacji. Pozostałe 13,5% inkubatorów to podmioty utworzone w ramach instytucji samorządu gospodarczego (3,5%) oraz 10% jednostek budżetowych administracji publicznej.

Wykres 2. Podział inkubatorów przedsiębiorczości pod względem struktury organizacyjnej

Źródło: opracowanie własne

Struktura organizacyjna inkubatorów wynika najczęściej z charakteru założycieli oraz zawieranych do powołania inkubatorów partnerstw. W przypadku partnerstw inkubator działa zazwyczaj w formie spółki prawa handlowego. Lokalne inicjatywy społeczne przekształcają się zazwyczaj w fundacje i stowarzyszenia. Natomiast działania samorządu to najczęściej inkubatory przedsiębiorczości zorganizowane w formie jednostek administracji publicznej. Oczywiście często dochodzi również do utworzenia struktur nieco odmiennych np. inkubatory utworzone jako spółki prawa handlowego z udziałem samorządu.

Inkubatory przedsiębiorczości w Polsce nadal charakteryzują się dużą różnorodnością pod względem wielkości zajmowanej i wynajmowanej przedsiębiorstwom powierzchni. Średnio przeciętny inkubator zajmuje obecnie powierzchnię 2590 m² (od 506 do 9602 m²), z czego na wynajem dla firm-lokatorów przeznacza się około 70% powierzchni. W 2011 r. powierzchnia jak w poprzednim okresie była wykorzystana niemal w całości (99%). Inkubatory nie dysponują obecnie rezerwami wolnej powierzchni, którą dysponowały jeszcze 2-3 lata temu, kiedy uruchomiono kilka nowych, dużych jednostek, dopiero rozpoczynających rekrutację firm. Należy zwrócić uwagę, iż miniony rok nie potwierdził wcześniejszego trendu spadkowego liczby inkubatorów przedsiębiorczości o powierzchni poniżej 2000 m². Powierzchnia 2000 m² jest według międzynarodowego standardu uznawana jako granica zapewniająca ich samowystarczalność ekonomiczną. W 2011 roku aż 48,6% badanych inkubatorów przedsiębiorczości nie przekraczało powierzchniowo 2000 m².

Z badań za 2011 rok wynika, iż w polskich inkubatorach przedsiębiorczości działa średnio 17,5 podmiotów, co w ujęciu całościowym przekłada się na około 1000-1100 podmiotów w skali całego kraju (firmy, lokatorzy strategiczni, inne instytucje). Wszyscy lokatorzy inkubatorów dla potrzeb analitycznych podzieleni zostali na cztery kategorie; po raz pierwszy w badaniu dodano nową kategorię – „firmy odpryskowe”:

- firmy nowo utworzone – nie starsze niż rok w momencie wejścia do inkubatora;
- akademickie firmy odpryskowe;

- pozostałe małe firmy objęte wszystkimi ulgami i preferencjami;
- lokatorzy strategiczni (płacący od momentu wejścia czynsz komercyjny) o stabilnej pozycji na lokalnym rynku¹.

W toku prowadzonych badań nie stwierdzono działalności „akademickich firm odpryskowych” w inkubatorach przedsiębiorczości, co może wynikać zarówno z ich faktycznego braku, jak również z różnego rozumienia określenia „akademickie firmy odpryskowe” przez zarządzających inkubatorami.

Miniony rok zakończył fazę znaczących zmian w strukturze procentowej poszczególnych grup lokatorów inkubatorów. Procentowo ustabilizowała się grupa lokatorów strategicznych i stanowi ona obecnie około 25% firm zlokalizowanych w inkubatorach. Zatrzymany został również trend spadkowy procentowego udziału firm nowo utworzonych i od 3 lat firmy te stanowią grupę od 22,6% do 28,4% lokatorów inkubatorów. Łącznie przedsiębiorstwa to grupa ponad 95% lokatorów. Pozostałe około 5% to fundacje, stowarzyszenia, a także oddziały instytucji publicznych.

Wydaje się, iż bieżąca struktura procentowa lokatorów statystycznego inkubatora pozostanie na niezmiennym poziomie w kolejnych latach. Struktura tego typu podlega jedynie drobnym zmianom wynikającym z zakończenia procesu inkubacji przedsiębiorstw oraz starzenia się firm inkubowanych.

Tabela 1. Struktura podmiotów w inkubatorach przedsiębiorczości w latach 1995-2011

Kategorie podmiotów:	1995*	1998*	2000**	2004	2007	2009	2010	2011
firmy nowo utworzone	67,7%	46,9%	44,3%	37,6%	41,2%	28,4%	22,6%	28,3%
pozostałe firmy	24,5%	28,4%	31,1%	40,5%	32,2%	46,6%	37,4%	40,1%
lokatorzy strategiczni	-	18,2%	19,1%	17,7%	21,1%	20,9%	25,8%	26,8%
inne instytucje	7,8%	6,5%	5,5%	4,2%	5,5%	4,1%	13,5%	4,8%
łącznie	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
firmy, które opuściły inkubatory	70	269	562	1058	840	586	678	409

* analiza łącznie z inkubatorami technologicznymi nazywanymi wówczas centrami technologicznymi

** analiza łącznie z inkubatorami technologicznymi nazywanymi wówczas centrami technologicznymi oraz parkami technologicznymi

Źródło: opracowanie własne

Procentowy udział lokatorów strategicznych – którymi są podobnie jak w parkach technologicznych dojrzałe firmy związane z inkubatorem na okres wielu lat zapewniające stabilność finansów – nie powinien ulegać dalszemu wzrostowi, ze względu na możliwość wypaczenia docelowego charakteru inkubatorów (odejście od definicji inkubatora, jego misji i celów). Będzie to natomiast zależało od sytuacji ekonomicznej poszczególnych jednostek. Jednorazowy wzrost procentowego udziału „innych instytucji” w gronie lokatorów inkubatorów w 2010 roku należy traktować jako jednorazowe odchylenie od średniej.

Inkubatory grupują głównie micro i małe firmy. Jak wynika z badania blisko 90% firm – lokatorów to mikro-przedsiębiorstwa, zaledwie 9% to firmy małe. Jest to zgodne z oczekiwaniami biorąc pod uwagę głównie zatrudnienie, mikroprzedsiębiorstwa zatrudniają do 9 osób natomiast małe firmy aż do 50. Kryterium obrotu nie jest w tym wypadku istotne i z reguły nie ma wpływu na kwalifikacje firm w inkubatorach ze względu na początkowy etap działalności przedsiębiorstwa².

¹ W Polsce przyjęła się formuła spotykana często w USA osiedlania w inkubatorach na komercyjnych zasadach tzw. pewnych płatników, zapewniających instytucji stałe dochody, czego często nie mogą w pierwszym okresie zapewnić firmy dopiero wchodzące na rynek. Dla lokatorów strategicznych przeznacza się z reguły ok. 30-40% powierzchni inkubatora. Dobór tego typu firm uwzględnia lokalne i regionalne preferencje rozwoju struktury przemysłu. Por.: K. B. Matusiak, Ośrodki..., s. 385.

² Zgodnie z Ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r. DZ. U. 2004 nr 173 poz. 1807 z późn. zm. Art. 104-106, wyodrębnia się następujące kategorie przedsiębiorstw: średnie przedsiębiorstwo – średnie przedsiębiorstwo to przedsiębiorstwo, które zatrudnia mniej niż 250 pracowników oraz jego roczny obrót nie przekracza 50 milionów euro lub całkowity bilans roczny nie przekracza 43 milionów euro; małe przedsiębiorstwo – małe przedsiębiorstwo to przedsiębiorstwo, które zatrudnia mniej niż 50 pracowników oraz jego roczny obrót nie przekracza 10 milionów euro lub całkowity bilans roczny nie przekracza 10 milionów euro; mikroprzedsiębiorstwo – mikroprzedsiębiorstwo to przedsiębiorstwo, które zatrudnia mniej niż 10 pracowników oraz jego roczny obrót nie przekracza 2 milionów euro lub całkowity bilans roczny nie przekracza 2 milionów euro.

Tabela 2. Struktura przedsiębiorstw w inkubatorach przedsiębiorczości w 2011

Kategoria przedsiębiorstwa	Udział procentowy
mikroprzedsiębiorstwa	89%
małe	9%
średnie	2%

Źródło: opracowanie własne

W statystycznym inkubatorze przedsiębiorczości 2% przedsiębiorstw to przedsiębiorstwa zakwalifikowane jako „średnie”. Firmy tego typu najprawdopodobniej są jednocześnie lokatorami strategicznymi inkubatorów, a kwalifikacja do grupy firm średnich może w równym stopniu dotyczyć liczby zatrudnionych, jak również obrotu lub rocznego bilansu.

Przeprowadzone badanie miało za zadanie również sprawdzenie jakie branże reprezentują przedsiębiorstwa ulokowane w inkubatorach przedsiębiorczości. Podobnie jak w parkach technologicznych podstawową grupę przedsiębiorstw można zakwalifikować do branży ICT i w przypadku inkubatorów przedsiębiorczości statystycznie grupa ta stanowi 34% lokatorów. Kolejną dość liczną grupę przedsiębiorstw stanowią przedsiębiorstwa reprezentujące branżę doradczą oraz doradczo-szkoleniową.

Tabela 3. Branże reprezentowane przez lokatorów inkubatorów przedsiębiorczości

Rodzaj branży	Udział procentowy
Technologie informacyjne i komunikacyjne	34%
Consulting	12%
Wzornictwo	4%
Technologie materiałowe	2%
Inne	48%

Źródło: opracowanie własne

Badanie wykazało również, że prawie połowa przedsiębiorstw ulokowanych w inkubatorach reprezentuje inną niż wyszczególnione w tabeli nr 3 branże. Należą do nich: produkcja, usługi ogólne, handel, usługi architektoniczne, ochroniarskie, fotograficzne, usługi w zakresie organizacji czasu wolnego (np. szkoły językowe, organizacja szkoleń i warsztatów tematycznych itp.). Badanie zakładało dokładne sprecyzowanie wyłącznie priorytetowych dziedzin. **Ponad 52% udział branż priorytetowych ukazuje, iż w mniejszych miejscowościach inkubatory przedsiębiorczości przejmują rolę inkubatorów technologicznych, do których dostęp jest wyraźnie utrudniony. Wyodrębniona w badaniu grupa ze względu na swoją wielkość powinna być bardziej wnikliwie zbadana w kolejnych analizach pomimo, iż nie reprezentuje kluczowych branż.**

Oferta IP

Niemal wszystkie inkubatory przedsiębiorczości określają maksymalny czas pobytu firmy-rezydenta na ich terenie. Średnio wynosi on 36 miesięcy, czyli 3 lata. To ok. pół roku mniej w stosunku do lat poprzednich, w których średni czas maksymalnego pobytu wynosił 3,5 roku. Przedział czasu, w którym inkubatory umożliwiają pobyt firmom zamyka się pomiędzy rokiem a 5 latami. Około 10% inkubatorów wskazuje, iż nie nakłada firmom ograniczeń czasowych co do najmu powierzchni. Skrócenie średniego maksymalnego czasu pobytu jest dobrym prognostykiem na przyszłość i świadczy o nastawieniu na wsparcie firm w fazie preinkubacji i inkubacji. Faza rozwoju przedsiębiorstw będzie w ten sposób realizowana w ramach innych wyspecjalizowanych jednostek (parki technologiczne) lub na wolnym rynku.

Z biegiem lat następuje również coraz większe zróżnicowanie stawek wynajmu powierzchni oferowanych przez inkubatory. Wzrost kosztów utrzymania budynków oraz zakończenie wielu nowych procesów inwestycyjnych skutkuje też oddaniem do użytku inkubatorów o wyższym standardzie infrastruktury, co przekłada się na znaczne podwyższenie średnich cen najmu każdego z oferowanych rodzajów powierzchni. Średni koszt wynajmu powierzchni biurowej wzrósł o ponad 26% w ciągu minionego roku. Na wysokość stawki mają wpływ czynniki takie jak: (1) typ powierzchni (produkcyjna, biurowa, inna); (2) lokalizacja obiektu (aglomeracje, małe miasteczka, dostępność komunikacyjna); (3) standard obiektu (nowy, stary, infrastruktura

techniczno-serwisowa) oraz (4) poziom zróżnicowania świadczonych oferowanych lokatorom usług (doradztwo, informacja, szkolenia, inne usługi). Zdecydowanie „droższe” są inkubatory zlokalizowane w większych miastach. Podobnie jak w poprzednim badanym okresie świadczą one więcej usług swoim klientom, niż obiekty zlokalizowane w mniejszych miejscowościach³. Stawki czynszu zawierają się w przedziale od 3 zł do 54 zł za m². Standardowo poziom cen najmu powierzchni w inkubatorach zależy również od „stażu” firmy w inkubatorze. Najmniejsze koszty ponoszą firmy działające w okresie do jednego roku i w tym przypadku oferowane im są warunki najmu na poziomie 13,4 zł/m² powierzchni biurowej i 6,5 zł/m² powierzchni produkcyjnej. Przedsiębiorstwa działające w strukturze inkubatora ponad rok ponoszą średnio koszt na poziomie 16,7 zł/m² w przypadku powierzchni biurowej oraz 8,9 zł/m² powierzchni produkcyjnej. Firmy, które zakończyły okres inkubacji lub działają od początku na zasadach partnera strategicznego (komercyjnego) muszą liczyć się z opłatami na średnim poziomie 28,8 zł/m² powierzchni biurowej i 11 zł/m² powierzchni produkcyjnej.

Tabela 4. Średnia wysokość opłat za wynajmowaną powierzchnię w inkubatorach przedsiębiorczości w latach 2009-2011 (w zł za m²)

Typ wynajmowanej powierzchni:	Na wejściu			Po roku			Stawka komercyjna		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
produkcyjna	5,5	5,6	6,5	6,2	5,1	8,9	9,9	13,6	11
biurowa	7,4	6,8	13,4	9,7	9,8	16,7	16,1	17,1	28,8
pozostała	7,6	6,8	4,5	8,0	8,6	6	11,3	15,7	7
średni koszt	6,8	6,4	8,1	7,9	7,8	10,5	12,4	15,5	15,6
stawka minimalna	0	0	3	0	0	4	0,5	2,0	9
stawka maksymalna	20	20	41	25	25	41	30	35	54

Źródło: opracowanie własne

Należy podkreślić, iż nadal zwłaszcza pierwszy rok działalności przedsiębiorstwa w inkubatorze związany jest ze znacznie niższym stałym kosztem, niż ma to miejsce w przypadku wynajmu powierzchni komercyjnych. Średnia cena wynajmu pomieszczeń biurowych oraz produkcyjnych w inkubatorze jest w zależności od regionu od 33% niższa niż w biurach komercyjnych. Jednak na podstawie powyższej tabeli można dostrzec, iż występujące maksymalne ceny usług wynajmu znacznie przewyższają ceny komercyjne w biurach. Tak wysoki poziom cen może stać w sprzeczności z misją inkubatorów przedsiębiorczości, które powinny wspierać powstające firmy udzielaniem powierzchni użytkowej na preferencyjnych warunkach, a nie stanowić wsparcia do rozwijania przedsiębiorstw o największym potencjale. Poziom cen czynszu niejednokrotnie jest równy bądź nawet wyższy od poziomu cen na rynku a przesłankami do tego są: prestiż lokalizacji inkubatora, oferta wynajmu połączona z bogatą ofertą doradczą oraz jako przesłanka negatywna – problem z rozliczaniem pomocy de minimis przekazywanej lokatorom w formie obniżonych cen usług.

Inkubatory przedsiębiorczości w Polsce w dość ograniczonym zakresie prowadzą projekty preinkubacyjne, które powinny być jednym z podstawowych narzędzi wsparcia przyszłych przedsiębiorców. Zaledwie 36% badanych wskazało, iż takie projekty są prowadzone, jednak nie podano ich specyfiki.

Odnotowano dynamiczny wzrost zainteresowania usługami inkubatorów przedsiębiorczości w zakresie utworzenia działalności gospodarczej. W 2009 roku średnia ilość zgłoszeń wynosiła 51, w 2010 roku 30, natomiast w 2011 roku średnia przewyższyła 135. Warto jednak zaznaczyć, iż ponad połowa badanych wykazuje, że zainteresowanie w 2011 roku nie przekraczało 25 osób. Wśród zainteresowanych dominują mężczyźni, którzy stanowią 85% grupy. Istotne pod względem statystycznym jest przeobrażenie się grupy odbiorców usług inkubatorów zdominowanych w latach poprzednich przez osoby bezrobotne (ponad 70% w 2009 oraz ponad

³ M. Matusiak, Inkubatory przedsiębiorczości [w:] K.B. Matusiak (red.), Ośrodki Innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, Raport 2010, PARP, Warszawa 2010, s. 78.

44% w 2010 roku) w grupę osób nieaktywnych zawodowo⁴ (np. studentów) oraz niezatrudnionych. Obecnie osoby bezrobotne stanowią jedynie 18% klientów inkubatorów przedsiębiorczości. Zarządzający inkubatorami szacują, że ponad 18% zgłaszanych projektów dotyczy pomysłów o dużym potencjale rynkowym. Jest to wysoki odsetek biorąc pod uwagę, iż na rzecz zaawansowanych pomysłów działają inkubatory technologiczne i parki naukowo-technologiczne. Wzrost ten jest skorelowany również ze wzrostem zainteresowania usługami inkubatorów osób młodych pochodzących głównie z grupy osób nieaktywnych zawodowo. Na przełomie 2010 i 2011 roku odnotowano wzrost zainteresowania usługami świadczonymi przez inkubatory z poziomu 7,6% do poziomu 13,2%. Przyczyn tak dynamicznych zmian może być kilka. Jedną z ważniejszych jest mniejsze wsparcie powiatowych urzędów pracy w postaci przekazywanych dotacji osobom bezrobotnym. Możemy również zaobserwować zmiany w konfiguracji grup docelowych projektów UE. Przykładem może być Działanie 6.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, które w większym stopniu zaczęło dopuszczać do wsparcia inne grupy beneficjentów, aniżeli tylko grupy osób bezrobotnych a także intensyfikację działań wsparcia przedsiębiorczości akademickiej.

Większość, bo aż 73% ankietowanych inkubatorów przedsiębiorczości, posiada procedurę wyboru projektodawców do inkubacji. W kontekście świadczenia usług dla niemalże wszystkich grup ewentualnych beneficjentów jest to bardzo wysoki odsetek, który stanowi element ułatwiający współpracę wyłącznie ze stosunkowo dobrze przygotowanymi osobami. Posiadanie procedury wyboru jest pod względem zarządzania pozytywnym sygnałem i świadczy o chęci odpowiedniego doboru „portfela” projektów do inkubacji. Jako podstawowe elementy procedury naboru zarządzający inkubatorami wskazują kolejno: poprawne przygotowanie wniosku aplikacyjnego, pozytywny wynik wewnętrznego konkursu, legitymowanie się krótkim okresem działania na rynku. **W niektórych inkubatorach przedsiębiorczości prowadzona jest wewnętrzna ocena innowacyjności pomysłu warunkująca możliwość działania w ramach inkubatora.**

Proces inkubacji przedsiębiorstw jest zawsze wspierany usługami o charakterze szkoleniowo-doradczym. Usługi tego typu wymagają jednak współpracy z wykwalifikowanymi specjalistami z różnych branż biznesowych i okołobiznesowych. Inkubatory przedsiębiorczości w 50% badanych przypadków dysponują własną kadrą konsultantów lub częściowo własną kadrą wspieraną partnerami zewnętrznymi. W badaniu nie zidentyfikowano inkubatorów opartych wyłącznie na usługach doradczych zakupionych na rynku. W minionych latach pakiet oferowanych klientom usług ulegał przeobrażeniom i był uzupełniany o nowe rozwiązania. Jednym z nich jest usługa „wirtualnej inkubacji”, która z jednej strony umożliwia przedsiębiorcy korzystanie ze wsparcia doradczego i szkoleniowego natomiast z drugiej nie oferuje wynajmu powierzchni. Usługa umożliwia również rejestrację działalności gospodarczej na terenie inkubatora, czyli korzystanie z adresu w dobrze identyfikowalnym miejscu. Jednak jak wynika z badań, tego typu usługę wdrożyło nie więcej niż 10% badanych inkubatorów, a liczba firm z niej korzystających jest nadal znikoma.

Analizowane inkubatory przedsiębiorczości w Polsce łączą kluczowe priorytety często niezależne od cech lokalnych. Z najnowszych danych wynika, iż do najważniejszych priorytetów działalności inkubatorów w 2011 r. należą w kolejności⁵:

■ pomoc w rozwoju małym firmom	4,3
■ zapełnienie przygotowanej powierzchni rynkowo efektywnymi firmami	4,2
■ tworzenie nowych miejsc pracy	4,2
■ zapewnienie efektywności ekonomicznej inkubatora	4,2
■ wspieranie aktywności określonych grup społecznych/zawodowych (pracownicy naukowcy, kobiety itp.)	3,4
■ rozwój wybranych gałęzi gospodarki, uznanych za strategiczne dla regionu	2,9
■ budowa sieci współpracy nauka – biznes	2,9
■ wspieranie tworzenia firm technologicznych	2,7
■ transfer i komercjalizacja technologii	2

⁴ Osoby niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy. Stan bierności zawodowej dotyczy także osób niepełnosprawnych oraz młodzieży, która nie rozpoczęła jeszcze kariery zawodowej lub czasowo wycofała się z rynku pracy z powodu kontynuowania edukacji lub konieczności opieki nad dzieckiem, rodziną. o Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) za biernych zawodowo uważa się osoby w wieku 15 lat i więcej. Porównaj: http://gazetapraca.pl/gazetapraca/1,94505,5795560,Bierni_zawodowo____nieaktywni_zawodowo.html

⁵ Ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 jest oceną najniższą, a 5 najwyższą. W nawiasach podano wyniki z badania przeprowadzonego rok wcześniej (2010).

Z roku na rok rzeczywiste priorytety funkcjonowania inkubatorów w coraz większym stopniu pokrywają się ze sztywną definicją inkubatora. Analizując dane należy zwrócić uwagę na wysoką wagę w ocenie zarówno aspektów misji inkubatorów przejawiających się w takich priorytetach jak „pomoc w rozwoju firm”, czy tworzenie nowych „miejsc pracy”, z koniecznością pragmatyzmu działania przejawiającego się w równie ważnym dla inkubatorów „zapewnieniu efektywności ekonomicznej inkubatora”.

Wzorem lat ubiegłych dla celów analitycznych wyróżniono trzy grupy usług świadczonych przez inkubatory: (1) doradztwo, informacja, kursy, szkolenia; (2) infrastruktura techniczno-serwisowa oraz (3) pomoc finansowa. W skład pierwszej grupy usług wchodzi następujące pozycje realizowane przez odsetek inkubatorów:

Tabela 5. Grupa usług świadczonych przez inkubatory (doradztwo, informacja, kursy, szkolenia)

doradztwo, informacja, kursy, szkolenia z zakresu:	2010	2011
– przedsiębiorczości, tworzenie firmy	91%	91%
– opracowania biznesplanu	81%	91%
– finansów, podatków	67%	64%
– dostępu do funduszy europejskich	81%	73%
– księgowości, rachunkowości	57%	64%
– zarządzania biznesem	33%	64%
– zarządzania zasobami ludzkimi	**	45%
– analizy rynku i marketingu	**	45%
– prawa	52%	36%
– wdrażania nowych usług i produktów	**	27%
– informatyki	38%	18%
– zarządzania jakością	**	18%
– pośrednictwa kooperacyjnego	**	9%
– internacjonalizacji i współpracy międzynarodowej	**	9%
– audytów technologicznych	**	9%
– inne, jakże:	**	9%
– ochrony własności intelektualnej	**	0%

** kategorie te nie występowały w ankietach przy pomocy których zbierano dane w danym roku

Źródło: opracowanie własne

W skład drugiej grupy elementów wsparcia wchodzi następujące pozycje realizowane przez odsetek inkubatorów:

Tabela 6. Grupa usług świadczonych przez inkubatory (infrastruktura techniczno-serwisowa)

infrastruktura techniczno-serwisowa:	2010	2011
– kopiarka, faks	95%	91%
– Internet szerokopasmowy	77%	91%
– sala seminaryjna	81%	91%
– recepcja, obsługa sekretariatu	86%	73%
– sieć komputerowa	**	73%
– dostęp do baz danych	29%	18%
– kawiarnia, bar	14,3%	18%
– warsztaty/laboratoria	**	9%
– centrum kreatywności	**	0%

** kategorie te nie występowały w ankietach przy pomocy których zbierano dane w danym roku

Źródło: opracowanie własne.

Według danych w tej kategorii najczęściej oferowanymi usługami świadczonymi przez inkubatory jest dostęp do sprzętu biurowego takiego jak kopiarka, faks, sala seminaryjna, czy też szerokopasmowy Internet, który udostępniany jest przez inkubatory zdecydowanie częściej niż w roku poprzednim. Także zabezpieczenie miejsca spotkań integracyjnych (bar, kawiarnia) zdaje się mieć obecnie większe znaczenie niż w roku 2010. Ponad 10% spadek odnotowano w dwóch pozycjach: usług z zakresu dostępu do baz danych oraz recepcji i obsługi sekretariatu. Spadki można wytłumaczyć obniżeniem atrakcyjności usług i dostępności na rynku (bazy danych).

Według danych z 2011 r. w trzeciej kategorii (pomoc finansowa) usług świadczonych przez inkubatory najczęściej zaznaczaną usługą były lokalne/regionalne fundusze pożyczkowe. Tę usługę realizuje prawie połowa badanych. Nieco mniej inkubatorów, ale równie znaczna część świadczy usługi współpracy z „aniołami biznesu”.

Tabela 7. Grupa usług świadczonych przez inkubatory (pomoc w uzyskaniu wsparcia finansowego)

pomoc w uzyskaniu wsparcia finansowego:	2010	2011
lokalny/regionalny fundusz pożyczkowy	62%	45%
współpraca z „aniołami biznesu”	**	36%
fundusz poręczeniowy	47%	18%
fundusz kapitału zaangażowanego	15%	9%
subwencje, granty, dopłaty	**	9%
kredyty i pośrednictwo kredytowe	24%	9%
inne formy	**	0%

** kategorie te nie występowały w ankietach przy pomocy których zbierano dane w danym roku

Źródło: opracowanie własne

W ramach usług pierwszej grupy należy odnotować coraz większe zainteresowanie inkubatorów świadczeniem kompleksowych usług doradczo-szkoleniowych w zakresie biznesu. Znaczący wzrost w obszarze tworzenia biznes planów oraz ogólnie rozumianym zarządzaniu biznesem może świadczyć, w kontekście samodzielnie realizowanych usług, o wzroście kompetencji pracowników inkubatorów i/lub o poszukiwaniu przez zarządzających alternatywnych form finansowania bieżącej działalności inkubatora. Spadek zainteresowania usługami doradczymi inkubatorów w zakresie finansowania przez fundusze pożyczkowe, poręczeniowe, kredyty czy fundusze kapitału zaangażowanego z pewnością nie świadczy o braku poszukiwania środków finansowych przez przedsiębiorców, a raczej o bezpośrednim kontakcie przedsiębiorców z instytucjami finansowymi.

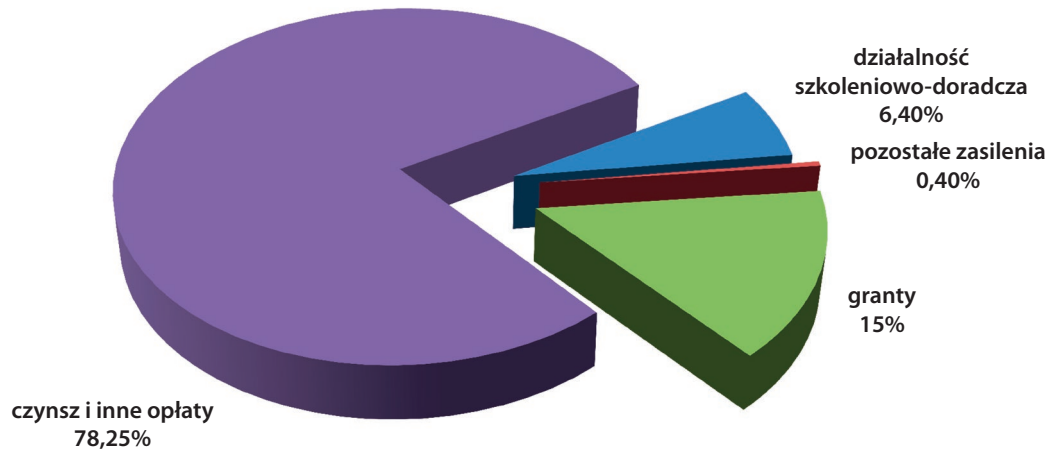
Pozytywnym aspektem działania inkubatorów przedsiębiorczości jest współpraca z sieciami aniołów biznesu (na poziomie 36% ogółu) co wskazuje, iż instytucje starają się pośredniczyć w aspekcie finansowania działalności, a także mają wiedzę i partnerów mogących to finansowanie zapewnić. Z drugiej strony zainteresowanie sieci aniołów biznesu inkubatorami przedsiębiorczości świadczy o potencjale inkubatorów w zakresie inkubowania wartościowych pomysłów biznesowych mogących znaleźć partnerów na rynku. Inkubatory przedsiębiorczości dzięki wypracowaniu procedur wyboru projektów stały się również wiarygodnym partnerem dla instytucji finansujących innowacyjność.

Potencjał IP

W 2011 r. badane inkubatory przeznaczyły na działalność operacyjną środki w wysokości średnio 606 706,5 zł przy jednoczesnym znacznym zróżnicowaniu od 50 000 do 1 957 386 zł (w 2009 r. średnio 671 424,4 zł przy zróżnicowaniu od 38 243 do 2 507 051,1 zł). Miniony rok był pierwszym, gdy wydatkowane środki nieznacznie spadły w ujęciu średnim oraz maksymalnym wydatkowanych kwot. Podobnie jak w latach poprzednich większość wydatków pokrywana jest z wpływów z czynszu i innych opłat eksploatacyjnych (średnio 78%). Wpływy z czynszów wzrosły w średnim, ogólnym budżecie inkubatorów o ponad 7% w przeciągu ostatniego roku. Komercyjna działalność szkoleniowa i doradcza pokrywa średnio 6,4% rocznego budżetu inkubatorów przedsiębiorczości. Kolejnym źródłem finansowania wydatków bieżących są granty europejskie. W sumie finansowanie z grantów (europejskich, regionalnych, krajowych, lokalnych) stanowi średnio 15% budżetu statystycznego inkubatora. Należy podkreślić, iż dla 20% badanych inkubatorów środki unijne stanowiły 86% rocznego budżetu operacyjnego instytucji. Negatywne skutki takiego sposobu finansowania mogą dotknąć inkubatory przedsiębiorczości już począwszy od 2013 roku. Najniższe pozycje w strukturze budżetu zajmują tradycyjnie od wielu lat: subwencje i dopłaty udziałowców, wkład macierzystych i stowarzyszonych instytucji

naukowych oraz regionalne granty i projekty. Wsparcie trzech ostatnich nie przekracza łącznie 0,6% budżetu statystycznego inkubatora.

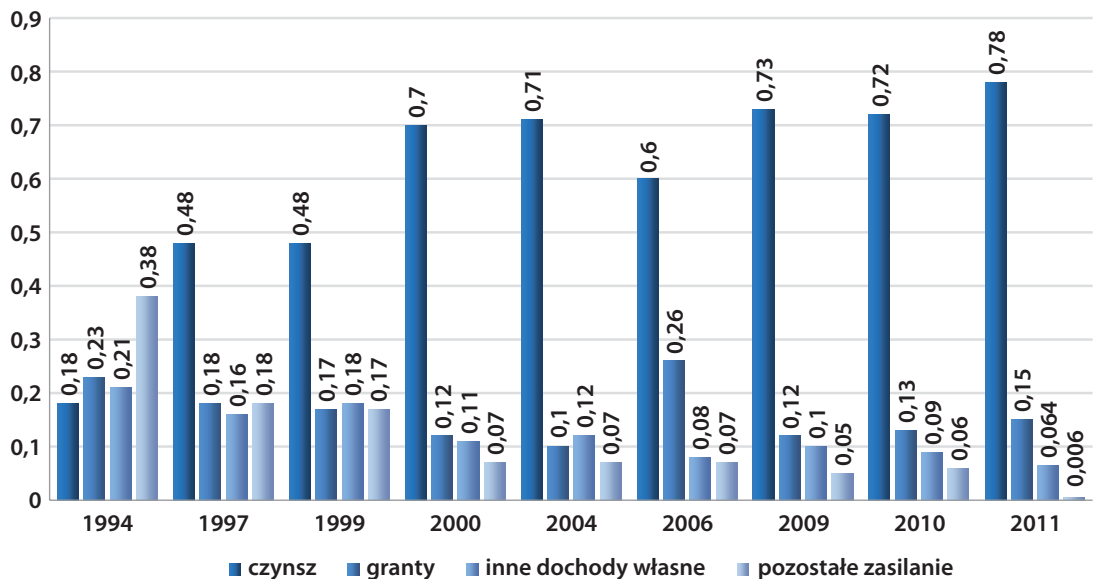
Wykres 3. Budżet operacyjny inkubatorów w 2011 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Podobnie jak parki i inkubatory technologiczne, tworzone obecnie inkubatory od początku działalności przygotowywane są do bycia samowystarczalnymi finansowo. Wyłącznie takie podejście umożliwia niezależnienie instytucji od stałego subwencjonowania inkubatorów przez właścicieli. Analizując dane z poprzednich lat można zaobserwować trend polegający na rosnącym wpływie opłat z czynszów i innych opłat na budżet operacyjny inkubatorów. Wpływ subwencji lokalnych czy regionalnych jest znikomy i zmniejszył się w całej statystyce o 4% w stosunku do poprzedniego badania.

Wykres 4. Struktura budżetu inkubatora przedsiębiorczości w latach 1994-2011

Źródło: opracowanie własne

W minionym roku nieznacznie spadło średnie etatowe zatrudnienie pracowników inkubatorów przedsiębiorczości. W ramach obsługi administracyjnej wydzielone są średnio 2 etaty, natomiast zespół merytoryczny statystycznie jest zbudowany z 2,5 etatu. Największy odnotowany zespół liczy aż 13 osób, którym przyporządkowano obowiązki w ramach 10,5 etatu. Natomiast spotykane są również zespoły złożone z 2 osób (2 etatów). W analizie warto zwrócić uwagę na niepokojącą proporcję pomiędzy pracownikami merytorycznymi oraz administracyjnymi w instytucjach. Nawet w większych instytucjach proporcja zachowana jest na identycznym poziomie mimo dużo większego globalnego zatrudnienia w inkubatorze. Administracja wydaje się być zbyt rozbudowana szczególnie w większych inkubatorach.

Tabela 8. Średnia liczba zatrudnionych i charakter zatrudnienia w inkubatorach przedsiębiorczości w latach 1994-2011

Charakter zatrudnienia:	2001	2004	2007	2009	2010	2011
etat	6	6	3	4	5	4,5

Źródło: opracowanie własne

Bariery działalności IP

Istotne znaczenie w skutecznym i efektywnym funkcjonowaniu inkubatora odgrywa rola radzenia sobie z napotykanymi trudnościami i barierami. W odróżnieniu do poprzednich lat tabela z danymi z 2011 r. zawiera kilka nowych kategorii; sprawdzano m.in., czy ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii mogą stanowić poważny problem utrudniający rozwój inkubatora. I tak spośród 17 kategorii najczęściej wskazywaną trudnością jest niski budżet i brak wsparcia finansowego, co stanowi problem dla większości analizowanych inkubatorów. Następną najczęściej wskazywaną barierą są ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii. W dalszej kolejności wskazywano brak środków na wyposażenie i adaptację inkubatora. Dla prawie połowy badanych barierą utrudniającą rozwój jest brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy ze środowiskiem naukowym. Najrzadziej wskazywanym elementem hamującym rozwój jest zdaniem badanych brak planu strategicznego rozwoju inkubatora.

Tabela 9. Trudności i bariery rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości w latach 2001-2011*

Rodzaje trudności:	2011	2010	2009	2007	2004	2001
niski budżet i brak wsparcia finansowego na rozwój usług wsparcia	3,4	3,5	3,8	**	**	**
ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii	3,1	**	**	**	**	**
brak środków na wyposażenie i adaptację inkubatora	2,9	4,2	3,8	3,6	3,4	3,9
brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy ze środowiskiem naukowym	2,9	**	**	**	**	**
brak wsparcia i problemy współpracy z lokalnymi instytucjami	2,6	2,9	2,7	2,3	2,2	3,6
brak projektów do komercjalizacji	2,6	**	**	**	**	**
zła sytuacja w regionie, marazm i zastój	2,5	2,7	2,9	2,7	3,6	4,4
brak zrozumienia dla idei inkubatora i niechętny klimat	2,3	2,8	2,6	1,0	1,0	**
niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych	2,2	**	**	**	**	**
brak chętnych do zakładania firm	2,2	2,4	2,1	2,6	2,6	3,8
brak rynku na nowoczesne/technologiczne produkty i technologie	2,2	**	**	**	**	**
nikłe zainteresowanie usługami inkubatora	2,0	2,6	2,1	1,6	2,2	**
ciasne ramy organizacyjne narzucone przez organizatorów inkubatora	2,0	2,2	2,4	**	**	**
zła lokalizacja, a przez to słaba dostępność	1,7	2,0	2,0	2,1	1,4	3,7
akademicka szara strefa	1,5	**	**	**	**	**
brak planu strategicznego rozwoju inkubatora	1,4	**	**	**	**	**
mały obiekt, niewielka powierzchnia pod wynajem	**	3,1	3,0	**	**	**

* ocen dokonywano na skali pięciostopniowej, gdzie 1 jest oceną najniższą, a 5 najwyższą

** kategorie te nie występowały w ankietach przy pomocy których zbierano dane w danym roku

Źródło: opracowanie własne

Dla inkubatorów przedsiębiorczości bariery nie stanowi akademicka szara strefa, co jest bezpośrednio związane z kształtującym się w ostatnich latach wyraźnym podziałem kompetencji pomiędzy parkami technologicznymi, inkubatorami technologicznymi, a inkubatorami przedsiębiorczości. Inkubatory przedsiębiorczości zazwyczaj nie mają możliwości działania w kręgach akademickich, ze względu na ulokowanie w mniejszych miejscowościach pozbawionych ośrodków akademickich. Trudny do interpretacji jest niski wynik zagrożenia wynikającego z „braku planu strategicznego rozwoju inkubatora”. Dane można interpretować jako brak zainteresowania posiadaniem takiej strategii, będącej narzędziem niepotrzebnym zarządzającym inkubatora (np. ze względu na brak możliwości rozbudowy czy zmiany pakietu usług). Druga interpretacja to brak bariery w tym aspekcie ze względu na posiadanie strategii.

Podsumowanie

Dane zgromadzone w wyniku przeprowadzonego badania w niewielkim stopniu różnią się od lat poprzednich. Zasadnicza część wartości wskaźników pozostała na niezmiennym poziomie. Podtrzymane zostały również główne trendy w rozwoju instytucji oraz ich cech na przestrzeni całego wieloletniego okresu badania. Reasumując, należy stwierdzić, że:

- nieznacznie zwiększyła się ilość inkubatorów przedsiębiorczości w Polsce,
- poziom wykorzystania powierzchni przez najemców wynosi od 2 lat niemalże 100%,
- rośnie powierzchnia pod wynajem statystycznego, polskiego inkubatora przedsiębiorczości,
- inkubatory przedsiębiorczości zasadniczą część wpływów na bieżącą działalność czerpią w coraz większym stopniu z opłat związanych z wynajęciem powierzchni i świadczeniem usług własnych,
- rośnie budżet operacyjny przeciętnego, polskiego inkubatora,
- zwiększa się pakiet usług oraz udogodnień oferowanych przedsiębiorcom przez inkubatory przedsiębiorczości,
- większość nowotworzonych inkubatorów przedsiębiorczości jest planowana i tworzona z zastosowaniem celowości ekonomicznej i zapewnieniem samowystarczalności.

W odniesieniu do powyższych wniosków można stwierdzić, iż działalność inkubatorów, która podlega obecnie w dużej mierze mechanizmom rynkowym, dąży do profesjonalizacji i zapewnienia samofinansowania. Zwiększenie potencjału infrastrukturalnego oraz merytorycznego powoduje „ucieczkę do przodu” części instytucji i pozwoli na ich działanie również w okresie braku finansowego zasilania zewnętrznego. Istnieje jednak spora część inkubatorów, które ze względu na ograniczone zasoby będą wymagały stałego wsparcia fundatorów, bez których nie będą w stanie funkcjonować. Jednym z głównych zagrożeń działania inkubatorów, oprócz luki finansowej, będzie z pewnością profesjonalizacja innych instytucji otoczenia biznesu oraz wzajemne przenikanie terenu działania, kompetencji, a także usług. Zaawansowane instytucje otoczenia biznesu takie jak parki naukowo-technologiczne, inkubatory technologiczne czy akademickie inkubatory przedsiębiorczości wychwytyują, i z pewnością będą to robiły w coraz większym stopniu, poszczególne projekty biznesowe, ale również całe grupy docelowe pomysłodawców.

LISTA ADRESOWA INKUBATORÓW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

1. Małopolski Inkubator Przedsiębiorczości
[Urząd Miejski w Andrychowie]
34-120 Andrychów,
ul. Starowiejska 22A
tel.: 33/870-33-79; fax: 33/870-23-16
e-mail: mip@um.andrychow.eu
www.mip.um.andrychow.eu
2. Będziński Inkubator Przedsiębiorczości
[Powiat Będziński]
42-500 Będzin, ul. Sielecka 11
tel.: 32/761-45-40; fax: 32/761 40 43
e-mail: inkubator@powiat.bedzin.pl
www.inkubator.powiat.bedzin.pl
3. Bielskie Centrum Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie „Bielskie Centrum Przedsiębiorczości”]
43-382 Bielsko-Biała,
ul. Cieszyńska 367
tel.: 33/496-02-00; fax: 33/496-02-22
e-mail: bcp@bcp.org.pl
www.bcp.org.pl
4. Inkubator Przedsiębiorczości [Centrum Przedsiębiorczości Sp. z o.o.]
41-500 Chorzów, ul. Opolska 21
tel.: 32/249-85-15; fax: 32/241-37-42
e-mail: inkubator@centrum.pub.pl
www.centrum.pub.pl
5. Częstochowski Inkubator Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie Częstochowski Inkubator Przedsiębiorczości]
42-200 Częstochowa, ul. Łódzka 8/12
tel.: 34/360-55-75; fax: 34/3605571
e-mail: biuro@czip.org.pl
www.czip.org.pl
6. Dzierżoniowski Inkubator Przedsiębiorczości [Urząd Miasta Dzierżoniowa]
58-200 Dzierżoniów, ul. Świdnicka 38
tel.: 74/646-47-51; fax: 74/646-47-51
e-mail: gci.dzierzoniow@poczta.onet.pl
www.dzierzoniow.pl
7. Inkubator Przedsiębiorczości [Elckie Forum Wspierania Samozatrudnienia Bezrobotnych]
19-300 Elk, Stary Rynek 8
tel.: 87/621-34-71; fax: 87/621-34-71
e-mail: forumelk@op.pl
8. Gdański Inkubator Przedsiębiorczości STARTER [Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości]
80-386 Gdańsk, ul. Lęborska 3b
tel.: 58/731 65 56; fax: 58 /731 65 64
e-mail: biuro@inkubatorstarter.pl
www.inkubatorstarter.pl
9. Inkubator Przedsiębiorczości [Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.]
44-100 Gliwice,
ul. Wincentego Pola 16
tel.: 32/339-31-18; fax: 32/339-31-17
e-mail: e.bilewicz@arl.pl
www.arl.pl
10. Centrum Edukacji i Biznesu „Nowe Gliwice” [Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.]
44-100 Gliwice, ul. Bojkowska 37
tel.: 32/461-29-00; fax: 32/461-29-31
e-mail: e.bilewicz@arl.pl
www.arl.pl
11. Lubuska Fundacja Zachodnie Centrum Gospodarcze [Lubuska Fundacja Zachodnie Centrum Gospodarcze]
66-400 Gorzów Wielkopolski,
ul. Przemysłowa 14-15
tel.: 95/735-49-00
e-mail: finsterjosef@tlen.pl
www.lfzcg.gorzow.pl
12. Inkubator Przedsiębiorczości [Fundacja „Jastrzębski Inkubator Przedsiębiorczości”]
44-330 Jastrzębie Zdrój, ul. 1 Maja 47
tel.: 32/476-29-11; fax: 32/476-21-10
e-mail: inkubator@xm.pl
www.inkubator.xm.pl
13. Kleszczowski Inkubator Przedsiębiorczości [Agencja Rozwoju Regionalnego „ARREKS” SA]
97-400 Kleszczów, ul. Główna 122
tel.: 44/731-37-31; fax: 44/731-37-32
e-mail: arreks@arreks.com.pl
www.arreks.com.pl
14. Inkubator Przedsiębiorczości [Fundacja na rzecz Rozwoju Miasta Knurów]
44-190 Knurów, ul. Dworcowa 38A
tel.: 32/235-96-70; fax: 32/235-19-50
e-mail: biuro@fundacja.knurow.pl
www.fundacja.knurow.pl
15. Koszaliński Inkubator Przedsiębiorczości [Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości]
75-130 Koszalin,
ul. Szarych Szeregów 7
tel.: 94/341-15-86; fax: 94/341-15-86
e-mail: akinkubator@poczta.onet.pl
www.inkubatorkoszalin.pl
www.fundacja.koszalin.pl
16. Inkubator Przedsiębiorczości [Fundacja Promocji Gospodarczej Regionu Krakowskiego]
30-969 Kraków, ul. Mroźowa 20A
tel.: 12/642-16-70; fax: 12/644-53-06
e-mail: biuro@fpgrk.krakow.pl
www.fpgrk.krakow.pl
17. Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego [Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego SA]
99-300 Kutno, ul. Wyszyńskiego 11
tel.: 24/355-74-50; fax: 24/355-74-50
e-mail: arrk@kutno.net.pl
www.arrk.kutno.net.pl
18. Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości]
82-200 Malbork,
al. Wojska Polskiego 499
tel.: 55/272-36-78; fax: 55/272-36-78
e-mail: pkd@swp.malbork.pl
www.swp.malbork.pl
19. Agencja Rozwoju Regionalnego MARR SA [ARR MARR S.A.]
39-300 Mielec, ul. Wojska Polskiego 9
tel.: 17/788-00-13; fax: 17/788-66-18
e-mail: wacław_graniczka@marr.com.pl
www.marr.com.pl
20. Namysłowski Inkubator Przedsiębiorczości Namysłowskie Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych
46-100 Namysłów, ul. Łęczańska 11
tel.: 77 4105261 w.46;
fax: 77/410-41-01
e-mail: nsig@o2.pl
www.nsig.pl
21. Noworudzki Inkubator Przedsiębiorczości [Agencja Rozwoju Regionalnego „AGROREG” SA]
57-402 Nowa Ruda, ul. Kłodzka 27
tel.: 74/872-50-25; fax: 74/872-50-25
e-mail: arr@agroreg.com.pl
www.agroreg.com.pl
22. Regionalne Centrum Przedsiębiorczości [Szczecińska Fundacja Talent-Promocja-Postęp]
72-200 Nowogard,
ul. Wojska Polskiego 3
tel.: 91/392-08-91; fax: 91/392-08-91
e-mail: rcp_nowpgard@o2.pl
www.fundacjatpp.pl
23. Nowosądecki Inkubator Przedsiębiorczości [Urząd Miasta Nowy Sącz]
33-300 Nowy Sącz,
ul. Wyspiańskiego 13
tel.: 18/442-35-68; fax: 18/442-35-69
e-mail: sekretariat@inkubator.nowysacz.pl
www.inkubator.nowysacz.pl
24. Inqbe [PARP]
10-416 Olsztyn, ul. Towarowa 1
tel.: 89 532 06 06; fax: 89 532 06 06
e-mail: biuro@inqbe.pl
www.inqbe.pl
25. Opolski Inkubator Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości”]
45-064 Opole, ul. 10 Sudeckiej
Dywidzji Zmechanizowanej 4
tel.: 77/457-48-52; fax: 77/402-38-77
e-mail: inkubator@spp.opole.pl
www.spp.opole.pl
26. Inkubator Przedsiębiorczości [Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.]
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski,
ul. Sandomierska 26A
tel.: 41/265-14-70; fax: 41/249-58-87
e-mail: marzec@arl.ostrowiec.pl
www.inkubator.arl.ostrowiec.pl
27. Inkubator Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie „Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości”]
63-500 Ostrów Wielkopolski,
ul. Szkolna 24
tel.: 62/736-11-60; fax: 62/736-11-60
e-mail: ocwp@ocwp.org.pl
www.ocwp.org.pl
28. Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości]
63-500 Ostrzeszów,
ul. Przemysłowa 27
tel.: 62/730-17-31; fax: 62/730-48-98
e-mail: inkubator@klik.pl

29. Oświęcimski Inkubator Przedsiębiorczości [Centrum Biznesu Małopolski Zachodniej Sp. z o.o.] 32-600 Oświęcim, ul. Unii Europejskiej 10 tel.: 33/844-73-44; fax: 33/844-73-44 e-mail: cbmz@cbmz.pl www.cbmz.pl
30. Poddębicki Inkubator Przedsiębiorczości [Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczości] 99-200 Poddębice, ul. 1 Maja 15 tel.: 43/678-31-58; fax: 43/678-31-58 e-mail: biuro@fcwp.pl www.fcwp.pl
31. SpeedUp Iqbator [SpeedUp Iqbator] 61-657 Poznań, ul. Sadowa 32 tel.: 61/827-09-99 e-mail: info@speedupiqbator.com www.iqbator.pl
32. Inkubator Przedsiębiorczości [Fundacja Puławskie Centrum Przedsiębiorczości] 24-110 Puławy, ul. Mościckiego 1 tel.: 81/887-64-52; fax: 81/887-64-52 e-mail: fpcp@fpcp.org.pl www.fpcp.org.pl
33. Inkubator Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości”] 26-600 Radom, ul. Kościuszki 1 tel.: 48/360-00-45; fax: 48/360-00-46 e-mail: rcp@radom.net www.srcp.radom.pl
34. Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości [Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości Sp.z.o.o.] 41-703 Ruda Śląska, ul. Karola Goduli 36 tel.: 32/342-22-30; fax: 32/342-22-30 e-mail: info@inkubatorrudzki.pl www.inkubatorrudzki.pl
35. Inkubator Przedsiębiorczości [Regionalna Izba Gospodarcza] 38-500 Sanok, ul. Rynek 15 tel.: 13/463-04-44; fax: 13/463-04-44 e-mail: rigsank@pro.onet.pl www.rig.sanok.noestrada.pl
36. Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Powiatu Sławieńskiego] 76-100 Sławno, ul. Chełmońskiego 30 tel.: 59/810-30-21; fax: 59/810-48-03 e-mail: inkubator@powiatslawno.pl www.inkubator.slawno.ta.pl
37. Inkubator Przedsiębiorczości [Ślupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości] 76-200 Słupsk, ul. Tuwima 23 tel.: 59/846-91-16; fax: 59/841-30-38 e-mail: biuro@inkubator.slupsk.pl www.inkubator.slupsk.pl
38. Inkubator Przedsiębiorczości [Regionalne Centrum Przedsiębiorczości Sp. z o.o.] 86-050 Solec Kujawski, ul. Unii Europejskiej 4 tel.: 52/387-02-03; fax: 52/387-02-10 e-mail: inkubator@rcp.soleckujawski.pl www.rcp.soleckujawski.pl
39. Starachowicki Inkubator Przedsiębiorczości [Regionalna Izba Gospodarcza w Starachowicach] 27-200 Starachowice, ul. Zgodna 2 tel.: 41/274-53-92; fax: 41/274-53-92 w.119 e-mail: sipstar@o2.pl www.rig.org.pl
40. Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości [Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Tarnowskiej] 33-230 Szczucin, ul. W. Witosa 7 tel.: 14/643-55-94; fax: 14/643-55-94 e-mail: achrab@op.pl
41. Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gospodarczego Ziemi Świeckiej „Inkubator Przedsiębiorczości”] 86-100 Świecie, ul. Chmielniki 2B tel.: 52/331-28-68; fax: 52/331-28-68 e-mail: inkubator@op.pl www.inkubator.com.pl
42. Tarnobrzski Inkubator Przedsiębiorczości [Tarnobrzaska Agencja Rozwoju Regionalnego SA] 39-400 Tarnobrzeg, ul. M.Dąbrowskiej 15 tel.: 15/822-61-87; fax: 15/823-19-52 e-mail: tarr@tarr.pl www.tarr.pl
43. Inkubator Przedsiębiorczości [Inkubator Przedsiębiorczości Sp. z o.o.] 42-600 Tarnowskie Góry, ul. Sienkiewicza 49 tel.: 32/393-29-52; fax: 32/393-29-40 e-mail: inkubator@tarnogorski.pl www.inkubator.tarnogorski.pl
44. Tarnowski Inkubator Przedsiębiorczości [Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA] 33-100 Tarnów, ul. Szujskiego 66 tel.: 14/623-55-04; fax: 14/621-39-55 e-mail: wojtek@tarr.tarnow.pl www.tarr.tarnow.pl
45. Inkubator Obserwatorium Zarządzania [Fundacja Obserwatorium Zarządzania] 02-952 Warszawa, ul. Wiertnicza 141 tel.: 22/ 314 14 05 e-mail: katarzyna.szymanska@obserwatorium.pl www.inkubator.obserwatorium.pl
46. Ventures Hub [Ventures Hub Sp. z o.o.] 02-675 Warszawa, ul. Wołoska 7 tel.: 22/567 00 20 e-mail: biuro@ventureshub.pl www.ventureshub.pl
47. 1410Ventures [1410Ventures] 00-790 Warszawa, ul. Willowa 2 lok.1 team@1410ventures.com www.1410ventures.com
48. TechnoBoard Inkubator small e-biznesu [TechnoBoard Inkubator small e-biznesu] 00-695 Warszawa, ul. Nowogrodzka 50 tel.: 22/629-24-42 e-mail: biuro@technoboard.pl www.technoboard.pl
49. AerFinance Ventures [AerFinance Ventures] 02-174 Warszawa, ul. Sabły 60 tel.: 22/213-18-65 e-mail: kontakt@aer-vc.com www.aer-vc.com
50. Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości [Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości] 87-800 Włocławek, ul. Toruńska 148 tel.: 54/423 20 00 e-mail: biuro@inkubator.wloclawek.pl www.inkubator.wloclawek.pl
51. iNKubator [Nasza Klasa sp. z o.o.] Wrocław, ul. Gen. J. Bema 2 e-mail: inkubator@nasza-klasa.pl www.inkubator.nk.pl
52. HexFund [HexFund Sp. z o.o.] 53-025 Wrocław, ul. Skarbowcow 23a e-mail: info@hexfund.com www.hexfund.com
53. Venture Incubator [VENTURE INCUBATOR Spółka Akcyjna] 53-238 Wrocław, ul. Hallera 180/18 tel.: 71/714-20-88; fax: 71 712 24 22 e-mail: office@ventureincubator.pl www.ventureincubator.pl
54. Trinity Adventure [TRINITY AdVENTURE Sp. z o.o.] 50-079 Wrocław, ul. Ruska 11/12 tel.: 71/712-21-50 e-mail: biuro@trinityadventure.pl www.trinityadventure.pl
55. Inkubator Przedsiębiorczości Ośrodka Wspierania Przedsiębiorczości [Centrum Przedsiębiorczości SA] 43-225 Wola, ul. Przemysłowa 6 tel.: 32/211-91-77; fax: 32/211-91-77 e-mail: sekretariat@cpsa.com.pl www.cpsa.com.pl
56. Zelowski Inkubator Przedsiębiorczości [Fundacja Rozwoju Gminy Zelów] 97-425 Żelów, ul. Mickiewicza 4 44/634-10-06; fax: 44/634-12-30 e-mail: w.pajewski@frgz.pl www.frgz.pl
57. Żagański Inkubator Przedsiębiorczości [Żagańska Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.] 68-100 Żagań, ul. Jana Pawła II nr 15 68/477-10-83 e-mail: p.slugocki@arl-zagan.pl www.zagan.org/news,zagan,706.html
58. Inkubator Przedsiębiorczości [Fundacja „Przedsiębiorczość”] 68-200 Żary, ul. Mieszka I nr 13 68/479-16-04; fax: 68/479-16-04 e-mail: fp@fundacja.zary.pl www.fundacja.zary.pl

CENTRA TRANSFERU TECHNOLOGII

We współczesnej gospodarce wiedza staje się zasobem, który w coraz większym stopniu decyduje o konkurencyjności przedsiębiorstw. Czynnikiem decydującym o sukcesie jest wytworzenie mechanizmów przepływu wiedzy pomiędzy podmiotami życia społeczno-gospodarczego¹ oraz jej komercjalizacji, czyli przekształcania wiedzy w innowacje. Zdolność przekształcania wiedzy w nowe produkty, usługi, technologie, metody marketingowe i rozwiązania organizacyjne decyduje coraz silniej nie tylko o konkurencyjności przedsiębiorstw, ale regionów i całych gospodarek.²

Transfer technologii może przebiegać efektywnie jedynie w procesie, na który składają się ciągłe interakcje pomiędzy osobami i podmiotami tworzącymi środowisko innowacyjne³. Stąd działania zmierzające do tworzenia jednostek zdolnych do inicjowania i realizacji procesu komercjalizacji wiedzy: centrów transferu technologii. Ośrodki te zdolne do wykorzystania wszelkich możliwości stwarzanych przez infrastrukturę innowacji (fundusze finansujące innowacje, inkubatory i parki technologiczne) czyli system ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, są w stanie efektywnie i skutecznie wspierać ten proces. Centra transferu technologii tworzy się w celu sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania wyników prac rozwojowych i badań przedkonkurencyjnych do gospodarki.

Definicja CTT

Centra transferu technologii (CTT) to zróżnicowana organizacyjnie grupa nienastawionych na zysk jednostek doradczych, szkoleniowych i informacyjnych, aktywnych w obszarze transferu i komercjalizacji technologii oraz wszystkich towarzyszących temu procesowi zadań. Działalność CTT na styku sfery nauki i biznesu ma owocować adaptacją nowoczesnych technologii przez małe i średnie firmy lub powstawaniem nowych firm bazujących na nowych technologiach, a tym samym przyczyniać się do podniesienia innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw oraz regionalnych struktur gospodarczych. CTT mają zapewniać swego rodzaju bufor, pozwalający na pogodzenie komercjalizacji, badań naukowych i działalności dydaktycznej na uczelniach⁴.

CTT w Polsce

Pierwsze w Polsce CTT zostało powołane w roku 1995: Wrocławskie Centrum Transferu Technologii przy Politechnice Wrocławskiej. Od tego czasu notuje się stały wzrost liczby CTT. Dynamiczny wzrost jednostek doradczych szkoleniowych i informacyjnych aktywnych w obszarze transferu i komercjalizacji technologii zwanych centrami transferu technologii nastąpił w latach 2005-2007, kiedy to ich liczba została podwojona. Było to niewątpliwie związane z uruchomieniem programów wsparcia komercjalizacji wyników badań naukowych w ramach pierwszego okresu programowania funduszy strukturalnych 2004-2006. Kolejny istotny przyrost liczby ośrodków nastąpił w roku 2007 i był przede wszystkim następstwem powołania na terenie całego kraju, w ramach projektu „Sieć Ośrodków i Innowacji NOT” finansowanego ze środków funduszy strukturalnych⁵, w wyniku którego powstało 35 ośrodków transferu technologii na bazie regionalnych stowarzyszeń naukowo-technicznych. Ośrodki powołane przez NOT miały za cel wspomaganie wdrażania innowacji w małych i średnich przedsiębiorstwach. W raporcie SOOIPP w roku 2010 zidentyfikowano ich jeszcze 34. Ośrodki Innowacji NOT zmieniły profil działalności po roku 2010. Obecnie żaden z nich nie pełni już funkcji CTT⁶. Ma to wpływ na spadek liczby CTT w 2012 roku.

Największa liczba CTT funkcjonowała w roku 2010, w którym zidentyfikowano 90 ośrodków. W połowie roku 2012 zostało zidentyfikowanych 69 CTT.

¹ Technostarterzy: dlaczego i jak, J.G.Wissema, PARP, Warszawa, 2005

² Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, red. K.B. Matusiak, PARP, Warszawa, 2010

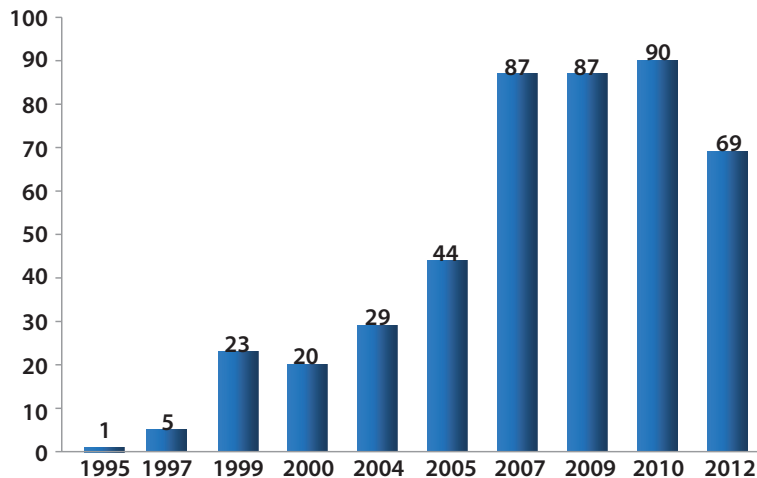
³ Transfer technologii z uczelni do biznesu: tworzenie mechanizmów transferu technologii, red. K.Santarek, PARP, Warszawa 2008

⁴ Innowacje i transfer technologii: Słownik pojęć, red. K.B. Matusiak, Warszawa 2011

⁵ Program Operacyjny SPO WKP 2004-2006.

⁶ Informacja o zaprzestaniu aktywności w tym zakresie została uzyskana telefonicznie z centrali NOT w Warszawie; ponadto było to potwierdzane przez pracowników regionalnych stowarzyszeń n-t, z którymi kontaktowały się osoby zbierające dane.

Wykres 1. Liczba polskich CTT w latach 1995-2012.

Źródło: opracowanie własne

Powstanie i rozwój CTT jest determinowane bliskością środowiska naukowego, otwartego na transfer swoich osiągnięć do gospodarki. W roku 2012 spośród 69 zidentyfikowanych CTT w ramach jednostek naukowych⁷ działało 59,4%.

Analizowane CTT można podzielić na 2 podgrupy: akademickie CTT, funkcjonujące w ramach uczelni lub jako odrębne podmioty prawne powołane lub zależne od uczelni oraz CTT nie związane bezpośrednio z uczelniami. Akademickie CTT stanowią 49,3% wszystkich CTT.

Mapa 1. Centra Transferu Technologii w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej polskich centrów transferu technologii funkcjonuje w Krakowie (9), Warszawie (8), Poznaniu (7), Łodzi (5). Najwięcej akademickich CTT funkcjonuje w Krakowie (5) i Łodzi (4)

Tabela 1. Liczba CTT w zależności od formy organizacyjnej w latach 2007-2012

Wyszczególnienie:	2007	2009	2010	2012
Jednostki instytucji naukowych	27	26	29	41
Fundacje i stowarzyszenia	10	12	12	12
Spółki	9	10	10	10
Pozostałe	5	4	5	6
Ośrodki innowacji NOT	35	35	34	0
Ogółem*	52	52	56	69
W tym akademickie (jednostki uczelniane)	19	18	21	34
W tym parkowe i inkubatorowe	3	8	5	7

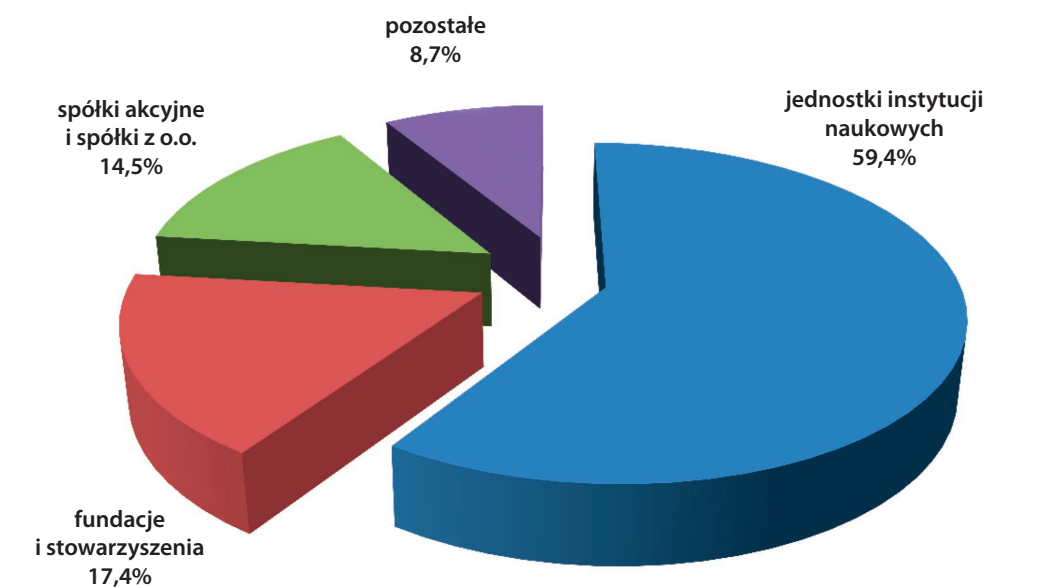
* – z wyłączeniem Ośrodków Innowacji NOT
Źródło: opracowanie własne

Struktura i organizacja CTT

W roku 2010 spośród 56 funkcjonujących CTT⁸ w ramach jednostek naukowych działało 51,8%, a jednostki działające w ramach uczelni (akademickie centra transferu technologii) stanowiły 37,5%. W roku 2012, po okresie stabilizacji w latach 2007-2010, nastąpił znaczący wzrost liczby CTT funkcjonujących w ramach szkół wyższych.

Pod względem organizacyjno-prawnym największą grupę stanowią CTT funkcjonujące w ramach jednostek naukowych (59,4%). Druga grupa to podmioty samodzielne: fundacje i stowarzyszenia (17,4%), następnie spółki prawa handlowego (14,5%) oraz podmioty pozostałe⁹ (8,7%). Liczba podmiotów w trzech ostatnich grupach pozostaje praktycznie nie zmieniona w latach 2007-2012. Nie zmienia się również liczba CTT funkcjonujących w ramach parków technologicznych i inkubatorów.

Wykres 2. Organizacyjne przyporządkowanie CTT w 2012 r. (w%)

Źródło: opracowanie własne

⁸ Z wyłączeniem ośrodków NOT
⁹ Pozostałe formy organizacyjno-prawne to izby gospodarcze, kluby wynalazczości i racjonalizacji oraz konsorcja

CTT funkcjonujące w ramach jednostek naukowych działają w formule organizacyjnej działu, biura lub zespołu wysoko usytuowanego w hierarchii jednostki naukowej, bo bezpośrednio podporządkowanego Dyrektorowi, Rektorowi lub Prorektorowi. Jednostki te nie posiadają osobowości prawnej. Większość z nich posiada dodatkowo ciała doradcze w postaci rad nadzorujących, programowych lub opiniodawczych. CTT działające jako niezależne podmioty podporządkowane są organom statutowym organizacji. W jednym wypadku akademicki CTT działający w formie spółki kontrolowany jest przez Kanclerza uczelni.

W niniejszym badaniu udział wzięło 38 ośrodków tego typu (55,1% wszystkich CTT), w tym dwa, które rozpoczynają działalność i są w fazie organizacyjnej. Wśród badanych ośrodków akademickie CTT stanowiły 86,8%. W ramach działu administracyjnego uczelni funkcjonuje 88,2% akademickich CTT. Pozostałe to odrębne od uczelni podmioty, posiadające osobowość prawną, działające w formule spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub fundacji.

Znamienne jest to, że nie wzrasta liczba akademickich CTT funkcjonujących jako spółki. Mimo, iż powszechnie uważa się, iż spółki prawa handlowego profesjonalnie zajmujące się komercjalizacją technologii stanowią strukturę organizacyjno-prawną, zapewniającą większą efektywność działania. Ponadto zostały stworzone odpowiednie unormowania prawne umożliwiające tworzenie takich spółek przez jednostki naukowe, a zwłaszcza szkoły wyższe. Na przeszkodzie stoi tu prawdopodobnie zbyt duże ryzyko związane z utworzeniem takiego podmiotu przez jednostkę naukową.

Akademickie CTT są jednym z elementów uczelnianej struktury transferu technologii i komercjalizacji wyników badań naukowych. Na uczelniach z reguły funkcjonują różne podmioty, które obok akademickich CTT zajmują się współpracą z przemysłem, ochroną praw własności i komercjalizacją. W zakresie ochrony praw własności intelektualnej akademickie CTT wskazało na biuro rzecznika patentowego, lub na inne działy, które zajmują się tą tematyką. W zakresie współpracy z przemysłem obok akademickich CTT zajmują się tą tematyką różnorodne struktury uczelniane, poczynając od struktur podlegających np. prorektorowi ds. kontaktów z gospodarką lub prorektorowi ds. nauki, poprzez centra zaawansowanych technologii, międzywydziałowe centra badawcze i biura karier, po uczelniane ośrodki innowacji i przedsiębiorczości: preinkubatory i inkubatory technologiczne oraz działy transferu technologii i centra innowacji. Centra zaawansowanych technologii, międzywydziałowe centra badawcze oraz uczelniane ośrodki innowacji i przedsiębiorczości realizują również zadania w zakresie komercjalizacji technologii. Na wielu uczelniach działają niezależnie obok siebie odrębne jednostki organizacyjne, specjalizujące się w określonych obszarach transferu technologii. Zwykle jest to formula jednostki działającej wewnątrz struktury organizacyjnej uczelni i jednostki zewnętrznej, funkcjonującej jako podmiot posiadający odrębną od uczelni osobowość prawną.

Cele działalności

Realizacja zadań związanych z transferem technologii i komercjalizacją wyników badań jest na uczelniach rozproszona i nie jest koordynowana. Odpowiedzialność poszczególnych uczelnianych ośrodków zajmujących się tą tematyką nie jest jasno rozdzielona i często nakłada się. Nie sprzyja to efektywności podejmowanych działań. Tym niemniej akademickie CTT pozytywnie oceniają współpracę w ramach uczelni.

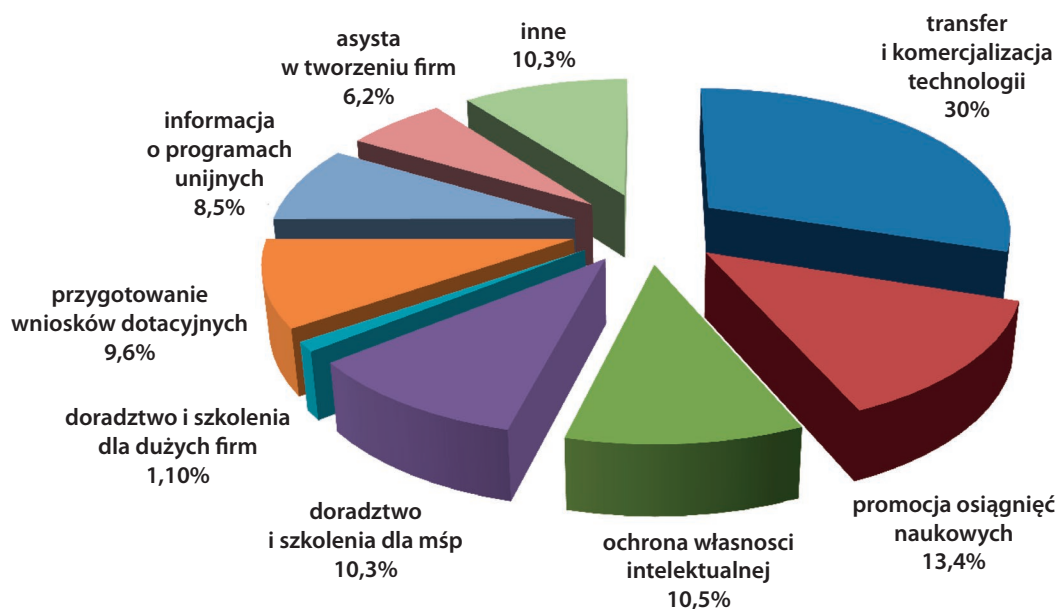
Głównym celem działalności centrów transferu technologii jest szeroko rozumiana eksploatacja i komercjalizacja wiedzy. CTT jako główne cele działalności wskazują: komercjalizację i transfer technologii (transfer technologii do gospodarki, komercjalizacja wyników badań naukowych, kontakty z przedsiębiorcami dla transferu technologii, budowa uczelnianego systemu transferu technologii) oraz zarządzanie własnością intelektualną (ochrona wyników badań naukowych, udostępnianie praw z patentów, umowy licencyjne i wdrożeniowe). Ponadto wśród trzech głównych celów najczęściej wskazywane są: wspieranie przedsiębiorczości, promowanie wyników badań naukowych oraz kreowanie współpracy z biznesem. W kategorii „inne” znalazły się: podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności regionu, wzmacnianie współpracy przedsiębiorców w powiązaniach kooperacyjnych (klastry), specjalistyczne ekspertyzy.

CTT największą część czasu pracy przeznaczają na podstawową działalność związaną z transferem i komercjalizacją nowych technologii oraz doradztwo technologiczne, patentowe. Na tę działalność ośrodki poświęcają 30% swojego czasu pracy. Na działania promujące osiągnięcia naukowe pod kątem możliwości ich komercjalizacji poświęcają 13,4%. Istotną pozycję w czasie pracy akademickich CTT zajmuje również ochrona własności intelektualnej (10,5%) i doradztwo dla MSP (10,3%). Wszystkie te typy działań są charakterystyczne dla obszaru transferu technologii. Struktura rodzajowa aktywności CTT jest zgodna z deklarowanymi celami przedstawionymi wcześniej.

Wykres 3. Cele działalności CTT (wg. liczby wskazań¹⁰)

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 4. Struktura działalności według przeznaczanego czasu pracy w 2012 r. (w%)

Źródło: Opracowanie własne

W strukturze rodzajowej aktywności CTT wyraźnie zaznacza się tendencja do poświęcania coraz więcej czasu na działalność podstawową związaną z transferem technologii i ochroną własności intelektualnej. Ponadto CTT coraz więcej czasu poświęcają wsparciu tworzenia nowych firm i tematyce przedsiębiorczości. W ostatnim czasie nastąpił zdecydowany spadek znaczenia szkoleń i doradztwa dla MSP w działalności CTT. Te tendencje wynikają także z faktu, że coraz większy odsetek w strukturze CTT stanowią akademickie CTT. Obserwowane zmiany są typowe dla działalności tej podgrupy¹¹.

Istotną pozycję w strukturze działalności stanowi przygotowanie wniosków projektowych. Przy czym w porównaniu z latami ubiegłymi działalność ta jest coraz mniej znacząca dla CTT.

¹⁰ Odpowiedzi udzieliło 38 ośrodków a każdy mógł wskazać maks. 3 najważniejsze.

¹¹ A.Bąkowski, E.Dąbrowska, K.B.Matusiak, M.Mażewska, Akademickie Ośrodki Innowacji, SOOIPP, Warszawa, 2012.

Tabela 2. Zmiany struktury rodzajowej aktywności CTT według przeznaczanego czasu pracy w latach 2005-2012 (w %)

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2012
transfer i komercjalizacja technologii, doradztwo technologiczne i patentowe	16,1	16,1	19,9	22,4	30,0
promocja osiągnięć lokalnego środowiska naukowego	6,5	8,5	11,4	12,9	13,4
ochrona własności intelektualnej	.	.	6,3	6,2	10,5
doradztwo i szkolenia dla MSP	23,2	31,6	22,8	20,8	10,3
przygotowanie wniosków dotacyjnych	17,8	12,6	14,0	12,1	9,6
działalność informacyjna o programach unijnych	9,0	10,6	10,3	10,9	8,5
pomoc w tworzeniu i funkcjonowaniu nowo powstałym firmom	11,3	4,2	5,1	4,9	6,2
doradztwo i szkolenia dla dużych firm	.	2,5	4,9	2,5	1,1
pozostałe	21,5	13,9	5,5	7,3	10,3

Źródło: Opracowanie własne

Potencjał i infrastruktura CTT

Średnie zatrudnienie etatowe w CTT wynosi 9 osób, a dodatkowo średnio 14 osób pracuje na umowach zlecenia lub o dzieło. Przy czym obserwuje się olbrzymie zróżnicowanie od 1 osoby do 26 w grupie pracowników etatowych i od 0 do 58 w grupie osób na umowach zlecenia i o dzieło. Mediana zatrudnienia etatowego nie odbiega od średniej i wynosi 7 osób. Natomiast mediana dla zatrudnienia na umowy cywilno-prawne jest znacznie poniżej średniej i wynosi 6 (dla centrów zatrudniających takie osoby). Różnica ta wynika z faktu, że 2 ośrodki wykazały zatrudnianie aż 108 osób na umowy cywilno-prawne. Ośrodków, w których pracowników etatowych jest 10 lub więcej jest w badanej grupie 41,7%.

Dla porównania wg raportu „Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2010” centrum transferu technologii zatrudniało średnio 8 pracowników etatowych, a dodatkowych 17 uczestniczyło w jego pracach w formie umów-zleceń. Zatrudnienie w etatowe w stosunku do roku 2012 nieznacznie wzrosło, natomiast zmniejszyła się ilość osób współpracujących zatrudnionych na umowy cywilno-prawne.

Tabela 3. Wybrane charakterystyki CTT w latach 1999-2012

Wyszczególnienie:	1999	2000	2004	2005	2007	2009	2010	2012
liczba centrów	23	20	29	44	87	90	90	69
powierzchnia w m ²	111	192	247	178	176	161	162	162
zatrudnienie etatowe	2,5	3,5	6	7	9	8	8	9
konsultanci, doradcy i wykładowcy (umowy zlecenia)	15	30	20	26	19	14	17	15
budżet ośrodka (w tys. zł)*,	.	118	.	881	662	963	1050	1797
w tym dochody własne (w%)	.	58,8	.	34,5	24,1	34,4	24,5	9,5
liczba klientów*	482	495	520	628	1 054	574	696	702

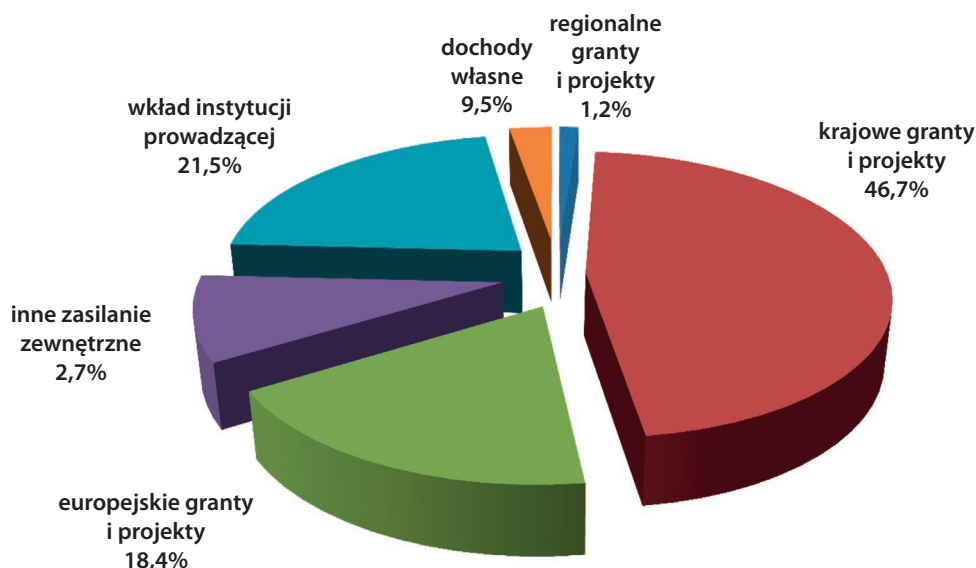
* prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

Źródło: Opracowanie własne

Powierzchnia użytkowa jaką średnio dysponuje CTT wynosi w roku 2012: 162m², przy jednoczesnym dużym zróżnicowaniu – od 13 do 900 m². Mediana jest nieco niższa od średniej i wynosi ok. 151 m². Na tej powierzchni znajdują się głównie pomieszczenia biurowe i pokoje konsultantów. Praktycznie wszystkie centra dysponują podstawową infrastrukturą biurową (faks, kopiarka, telefon) i siecią komputerową (94,4%) oraz dostępem do szerokopasmowego Internetu (69,4%). Dostęp do baz danych oraz sal konferencyjnych i seminaryjnych posiada 77,8% badanych. Niektóre ośrodki dysponują własnym zapleczem seminaryjnym inne deklarują dostęp do infrastruktury jednostki macierzystej, głównie dotyczy to ośrodków uczelnianych. Ograniczony pozostaje ciągle dostęp do

laboratoriów i warsztatów. Na takie możliwości wskazuje tylko 25% badanych. W stosunku do roku 2010 nastąpił pod tym względem pewien postęp, gdyż wówczas na takie możliwości wskazywało co dziesiąte centrum. Średnio ośrodek CTT dysponuje rocznym budżetem w wysokości ok. 1 797 217 zł (od 120 tys. do 4 mln). Mediana kształtuje się na nieco niższym poziomie wynoszącym 1 400 000 zł. Jest to związane z tym, że trzy ośrodki dysponują budżetem pomiędzy 3,5 a 4 mln zł – znacznie przewyższającym budżet pozostałych ośrodków. W stosunku do poprzedniego badania (dane na koniec 2009 roku) średni budżet CTT zwiększył się znacząco, bo aż o 71,1%, w ciągu 2 ostatnich lat. Najważniejszym źródłem zasilania są granty i projekty (66,3%). Bardzo istotną rolę w finansowaniu CTT odgrywa wkład instytucji macierzystej, kształtujący się średnio na poziomie 21,5%. Wpływy z działalności własnej stanowią zaledwie 9,5% budżetu.

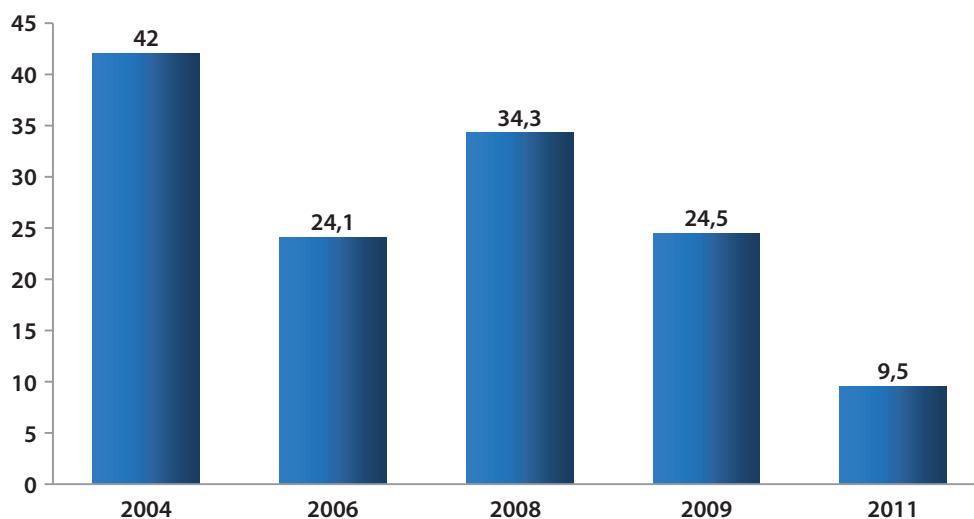
Wykres 5. Struktura finansowania CTT w 2011 r. (w%)

Źródło: opracowanie własne

W stosunku do sytuacji CTT na koniec roku 2009 można zaobserwować znaczące zmniejszenie wpływów własnych (z 24,5% do 9,5%), przy wzroście wkładu instytucji macierzystej (z 8,9% do 21,5%).

Wykres 6. Udział dochodów własnych w finansowaniu CTT w latach 2004-2011 (w%)

Źródło: Opracowanie własne

Mimo wzrostu średniego budżetu CTT w tym okresie o ok. 70%, przychody z działalności własnej spadły nie tylko procentowo w strukturze finansowania, ale także obniżyły się co do wartości bezwzględnej. W badanej grupie ok. 50% ośrodków nie posiada żadnych przychodów z prowadzonej działalności własnej, lub są one na marginalnym poziomie poniżej 2% budżetu. Zaledwie 25% posiada wpływy własne, przekraczające 10% budżetu całkowitego. Dla CTT, które posiadają największe przychody własne w strukturze finansowania kształtują się one na poziomie 30-40%.

Przychody z tytułu realizacji projektów utrzymują się na tym samym poziomie w strukturze finansowania. W 2011 roku stanowiły one 66,8% w strukturze finansowania w stosunku do 66,9% w roku 2009. Przesunięciu uległy jedynie relacje pomiędzy projektami finansowanymi ze źródeł regionalnych, europejskich i krajowych, na korzyść tych ostatnich. Realizacja projektów finansowanych ze środków publicznych stanowi główne źródło finansowania CTT.

Zmiana w strukturze finansowania CTT w stosunku do lat ubiegłych polega na zdecydowanym wzroście poziomu finansowania ze strony instytucji prowadzącej oraz dramatycznym spadku przychodów z tytułu działalności własnej. W ten sposób CTT finansowane są niemal w 90% ze środków publicznych. Dochody własne, a zwłaszcza dochody z działalności szkoleniowej i doradczej, spadły do poziomu najniższego od 7 lat. Działalność CTT jest zatem coraz bardziej uzależniona od funduszy publicznych.

Tabela 4. Struktura finansowania bieżącej działalności CTT w latach 2004-2012.

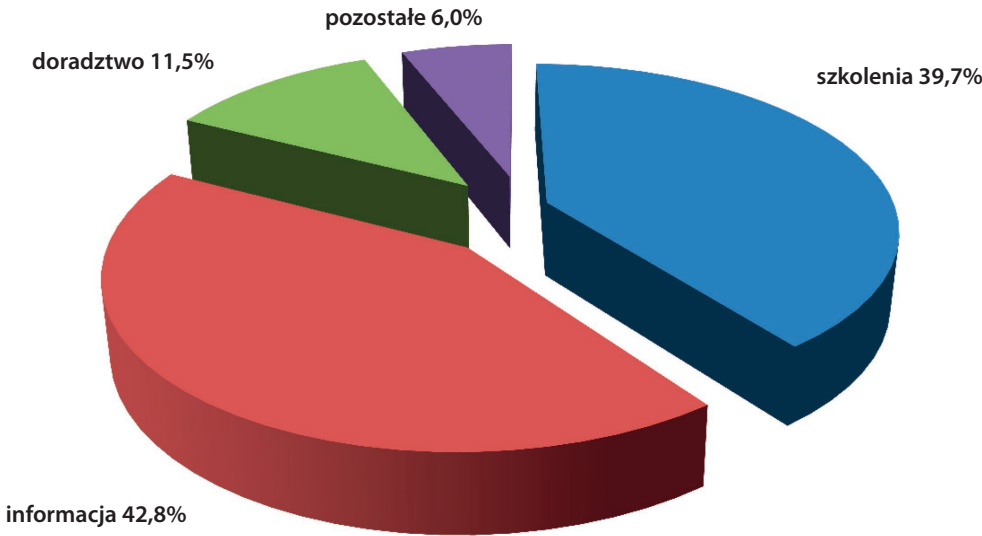
Wyszczególnienie:	2004	2006	2008	2009	2012
budżet (w tys. zł)	881,5	662,3	963,9	1 050,2	1 797,2
w tym w%:					
wpływy z działalności szkoleniowej	7,5	7,8	9,9	6,8	2,3
wpływy z działalności doradczej	19,9	7,4	18,8	8,6	2,2
inne dochody własne	14,6	8,9	5,6	9,1	5,0
europejskie granty i projekty	24,2	39,3	28,3	25,4	18,4
krajowe granty i projekty	13,0	15,9	18,2	33,4	46,7
regionalne/lokalne granty i projekty	2,4	.	.	8,1	1,2
wkłady, subwencje i dopłaty udziałowców	16,5	6,6	16,1	8,9	21,5
inne zasilanie zewnętrzne	9,8	14,2	3,1	0,1	2,7

Źródło: Opracowanie własne

Przychody własne CTT pochodzą z wpłat za prowadzone szkolenia (działalność szkoleniowa), doradztwo (działalność doradcza) oraz przychody inne. Jako główne źródła przychodów innych wskazywane były: sprzedaż licencji, umowy na zlecenia komercyjne, wynajem powierzchni. Przychody własne z innych źródeł stanowią 5% w strukturze finansowania i są największą pozycją w przychodach własnych. Przychody z działalności doradczej stanowią 2,3%, a z działalności szkoleniowej – 2,2% budżetu. Inne zasilanie zewnętrzne stanowi 2,7% budżetu. Jako źródła najczęściej wskazywane są duże firmy i administracja publiczna.

Oferta CTT

Wykres 7. Struktura usług CTT wg liczby korzystających klientów w 2011 r. (w%)

Najwięcej klientów korzysta z usług informacyjnych i szkoleniowych. Zahamowana została tendencja zmniejszania się w strukturze usług udziału klientów korzystających z usług informacyjnych obserwowana w latach ubiegłych. Liczba klientów korzystających z działalności doradczej, o dużej wartości dodanej wciąż pozostaje na stosunkowo niskim poziomie.

Tabela 5. Struktura klientów CTT według rodzajów usług w latach 2003-2011 (w %)

Wyszczególnienie:	2003	2004	2006	2008	2009	2011
szkolenia	28,5	40,2	40,8	39,3	47,8	39,7
informacja	60,2	46,1	30,4	43,8	36,4	42,8
doradztwo	8,5	10,8	18,7	15,3	8,1	11,5
pozostałe	2,8	2,9	10,1	1,6	7,8	6,0

Źródło: opracowanie własne

CTT, coraz bardziej koncentrują swoją działalność na obszarach związanych z transferem technologii, kosztem innych działań. Zjawisko to jest przejawem postępującej profesjonalizacji oferty realizowanej przez zespoły specjalistów skupionych w CTT. Oferują one szkolenia, doradztwo i informacje przede wszystkim w ramach projektów, finansowanych ze środków publicznych, w których uczestniczą. Jedynie niewielka część usług świadczona jest na zasadach rynkowych.

Tabela 6. Zakres tematyczny kursów i szkoleń realizowanych w CTT w latach 2005-2012 (w%)

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2012
ochrona własności intelektualnej	*	*	54	47	63
przedsiębiorczość i tworzenie firmy	39,5	42	62	70	58
dostęp do środków z funduszy europejskich	58	48	65	53	34
opracowanie biznesplanu	32	31	50	50	32
wdrażanie nowych produktów i technologii	13	11	46	23	29
zarządzanie jakością	40	44	35	30	24
badania rynku i marketing	18	23	35	33	21
internacjonalizacja i współpraca międzynarodowa	*	14	35	22	21
zarządzanie biznesem	26	29	35	33	21
zarządzanie zasobami ludzkimi	*	*	33	30	21
prawne	*	*	21	20	21
audyt technologiczny	*	*	*	10	18
finanse i podatki	21	23	35	33	18
pośrednictwo kooperacyjne	*	12	23	*	16
księgowość i rachunkowość	21	19	20	21	13
informatyka, komputery	16	31	19	23	5

*w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Działalność szkoleniowa CTT koncentruje się na dwóch podstawowych tematach związanych z transferem technologii: ochronie własności intelektualnej i przedsiębiorczości. Większość CTT prowadzi tego typu szkolenia. Pozostałe szkolenia oferowane są przez znacznie mniejszą liczbę CTT i pozostają na nieco niższym poziomie w stosunku do lat ubiegłych. Istotnemu ograniczeniu uległy szkolenia związane z pozyskiwaniem środków pomocowych.

Priorytety w zakresie usług informacyjnych odpowiadają usługom doradczym i szkoleniowym. Wyraźnie koncentrują się one na podstawowych aspektach transferu technologii: przedsiębiorczości, ochronie własności intelektualnej i wdrażaniu nowych technologii. Dominująca w ostatnich latach usługa doradcza i informacyjna

dotycząca przygotowywania wniosków dotacyjnych i informacji o możliwościach finansowania w ramach programów europejskich, wraz z wyczerpywaniem się środków z funduszy europejskich, zdecydowanie straciła prymat na rzecz usług z zakresu transferu technologii. Istotny wzrost świadczonych usług nastąpił w zakresie ochrony własności intelektualnej.

Tabela 7. Zakres tematyczny doradztwa w CTT w latach 2005-2012 (w%)

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2012
przedsiębiorczość i tworzenie firmy	53	57	74	73	73
wdrażanie nowych produktów i technologii	71	61	61	73	70
ochrona własności intelektualnej	*	*	58	53	70
dostęp do środków z funduszy europejskich	76	80	90	77	68
internacjonalizacja i współpraca międzynarodowa	32	23	42	30	59
opracowanie biznesplanu	71	71	71	50	57
audyt technologiczny	*	*	*	28	51
pośrednictwo kooperacyjne	49	48	58	53	43
badania rynku i marketing	49	38	36	43	41
zarządzanie biznesem	37	31	19	27	35
prawne	21	29	23	23	35
zarządzanie jakością	49	40	32	33	24
zarządzanie zasobami ludzkimi	*	18	14	20	24
finanse i podatki	13	19	19	17	22
księgowość i rachunkowość	5	17	10	10	16
informatyka, komputery	29	33	19	20	5

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

CTT świadczą coraz więcej usług informacyjnych i doradczych związanych z internacjonalizacją. W tym zakresie nastąpił istotny wzrost w stosunku do roku 2010. Podobnie wzrosło znaczenie usług w zakresie audytu technologicznego. Może to świadczyć o postępującej specjalizacji tematycznej CTT.

Ponad 60% badanych CTT, prowadzi działalność w określonych obszarach tematycznych. Najczęściej wskazywane dziedziny specjalizacji technologicznej (wg. częstotliwości wskazań) to:

- life science, w tym medycyna, biotechnologia,
- chemia,
- ochrona środowiska, ekotechnologie,
- branża rolno-spożywcza,
- energia,
- inżynieria materiałowa,
- inżynieria produkcji.

W dalszym ciągu CTT w swoich usługach w stosunkowo małym stopniu koncentrują się na fazie implementacji transferu technologii, co przejawia się niską pozycją w katalogu usług: analiz rynkowych, testowania i prototypowania technologii, zarządzania biznesem. Z drugiej strony usługi te oraz usługi związane z prowadzeniem biznesu (np. prawne, podatki i finanse, zarządzanie zasobami ludzkimi) są coraz powszechniej świadczone przez CTT w stosunku do lat ubiegłych.

Tabela 8. Zakres tematyczny oferty informacyjnej CTT w latach 2005-2012 (w %)

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2012
przedsiębiorczość i tworzenie firmy	61	69	77	68	70
ochrona własności intelektualnej	*	*	77	68	68

cd.

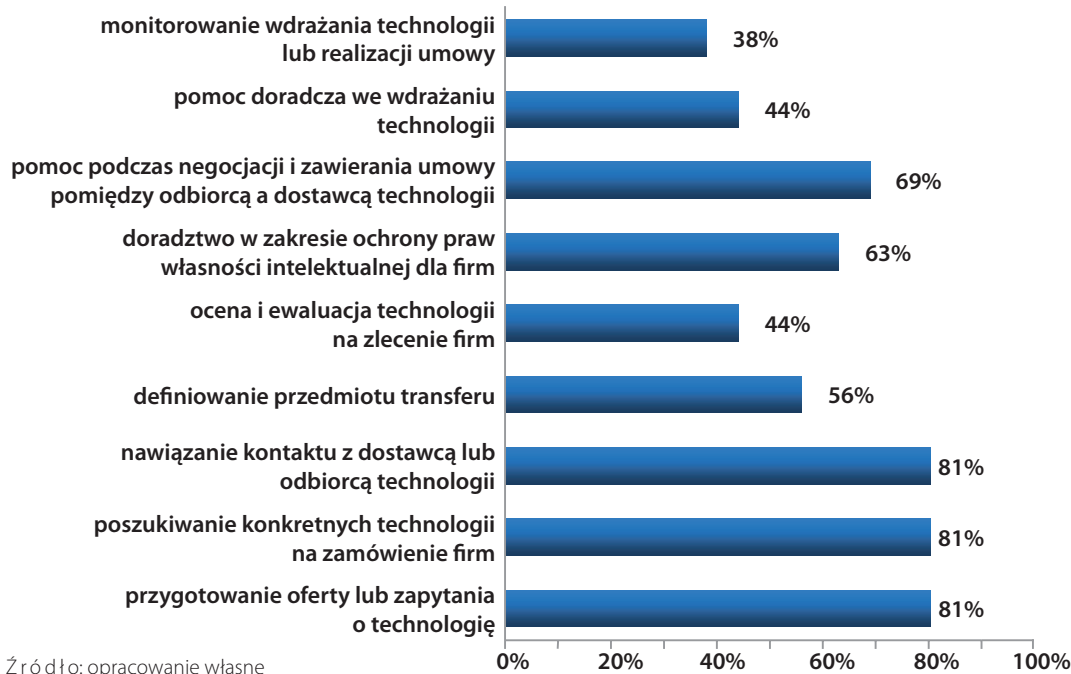
Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2012
dostęp do środków z funduszy europejskich	84	82	90	71	68
wdrażanie nowych produktów i technologii	63	59	70	55	65
internacjonalizacja i współpraca międzynarodowa	34	35	47	45	65
opracowanie biznesplanu	66	69	70	42	65
audyt technologiczny	*	*	*	45	57
pośrednictwo kooperacyjne	63	44	63	48	51
prawne	29	33	33	35	46
badania rynku i marketing	45	37	43	48	43
zarządzanie biznesem	47	36	43	29	41
księgowość i rachunkowość	16	21	27	29	41
finanse i podatki	24	23	40	35	32
zarządzanie jakością	40	46	43	39	32
informatyka, komputery	32	27	20	23	19

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

W katalogu usług wykonywanych przez CTT usługi proinnowacyjne, takie jak: tworzenie firmy technologicznej, wdrażanie nowych usług i produktów oraz ochrona własności intelektualnej znalazły się na najwyższych pozycjach. Obserwowany jest również wzrost znaczenia kolejnych dwóch usług proinnowacyjnych: internacjonalizacji i audytu technologicznego. Niektóre CTT oferują również usługę mentoringu. Posiadanie w ofercie usługi mentoringu, rozumianej jako „indywidualne wsparcie i strategiczne doradztwo dla przedsiębiorcy, przeprowadzane przez doświadczonego praktyka biznesu” deklaruje 10 badanych ośrodków (14%). CTT realizowały szereg usług pro-innowacyjnych w ramach podpisanych kontraktów obejmujących co najmniej jedną z tych usług. Kontrakty tego typu były realizowane przez 85% CTT.

Wykres 8. Typ usług proinnowacyjnych realizowanych w 2011 r. przez CTT

Źródło: opracowanie własne

Dostępność w CTT specjalizowanego wsparcia finansowego dla przedsięwzięć innowacyjnych i tworzenia firm technologicznych jest nadal niezadowalająca. Pomoc w dostępie do finansowania oferuje 60% CTT. Oferując wsparcie w uzyskaniu kapitału zaangażowanego i kapitału ryzyka (14,3%), kapitału „aniołów biznesu” (22,9%).

Najwięcej ośrodków udostępnia pomoc w dostępie dotacji i grantów (28,6%). W stosunku do 2010 roku nastąpił jednak postęp, gdyż wówczas pomoc w dostępie do tego typu finansowania oferowało 43% CTT. Ośrodki w dalszym ciągu bardzo słabo wykorzystują możliwości współpracy z funduszami pożyczkowymi i instytucjami udzielającymi kredytów bądź poręczeń kredytowych (8,6%). W sytuacji dynamicznego rozwoju instytucji finansowania przedsięwzięć innowacyjnych współpraca taka będzie się z pewnością rozwijać. Podobnie jak powstawanie specjalizowanych funduszy przy szkołach wyższych, ściśle współpracujących z CTT.

Regulaminy oraz procedury ochrony i komercjalizacji technologii

Coraz większa liczba uczelni wdraża własne regulaminy ustanawiające zasady zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej. Regulaminy takie wdrożyło 50% badanych CTT. Jest to ważne narzędzie wspomagające ich działalność. Ponadto, oprócz regulaminów, wdrażane są specjalne procedury związane z ochroną praw autorskich i praw pokrewnych oraz praw własności przemysłowej. Procedury takie wdrożone są w ponad 50% badanych CTT. Regulaminom nie zawsze towarzyszą procedury, a czasami procedury zastępują regulaminy. Łącznie regulaminy i/lub procedury wykorzystuje 62,5% CTT. Certyfikat ISO 9000 lub 9001 posiada 50% CTT.

Najgorzej przedstawia się sytuacja jeżeli chodzi o zasady dotyczące komercjalizacji wyników badań i prac rozwojowych na uczelniach. Jedynie 2 CTT przywołały „Regulaminy ochrony, korzystania oraz komercjalizacji własności intelektualnej”. Istnienie innego rodzaju regulacji w tym zakresie deklaruje niemal co trzecie CTT. Najefektywniej funkcjonujące CTT mają opracowane i wdrożone niektóre procedury związane z transferem technologii i komercjalizacją badań. Są one opracowywane na potrzeby wewnętrzne, oparte o praktykę danego centrum i nie stanowią zestawu procedur opisujących procesy transferu i komercjalizacji technologii. Nie istnieją standardowe procedury procesu komercjalizacji wyników badań naukowych.

Brak wdrożonych regulaminów ochrony własności intelektualnej, a zwłaszcza procedur procesów transferu technologii stanowi istotną przeszkodę w efektywnej działalności CTT. Wdrożenie procedur świadczenia usług stanowi warunek konieczny dla profesjonalizacji świadczonych przez nie usług. Ich wypracowanie wymaga horyzontalnej współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy ośrodkami.

Rezultaty działalności

Głównym celem działania CTT jest komercjalizacja know-how wytworzonego w środowisku naukowym i budowanie powiązań między nauką a gospodarką. Większość CTT wyraźnie kładzie nacisk na komercjalizację know-how poprzez tworzenie nowych firm. Przedsiębiorczość i tworzenie firmy znalazła się na pierwszym miejscu wśród świadczonych przez nie usług.

Szereg akademickich CTT realizuje programy preinkubacji, a niektóre realizują równocześnie funkcje inkubatora. W wyniku tej działalności utworzono łącznie 71 firm. Firmy utworzone zostały przy pomocy akademickich CTT i CTT ulokowane w parkach i inkubatorach. Średnio jedno takie CTT pomogło w utworzeniu 4 firm.

W kategoriach ilościowych przeciętne centrum wypracowało w 2011 roku następujące rezultaty:

- skomercjalizowano 3,7 technologii
- złożono 12,9 zgłoszeń patentowych do Urzędu Patentowego RP,
- złożono 1,6 zgłoszeń patentowych do Europejskiego Urzędu Patentowego (EPO),
- uzyskano 1 znak towarowy,
- uzyskano 0,6 wzory użytkowe,
- opracowano 2,75 biznes plany,
- przygotowano 8,4 wnioski dotacyjne,
- otrzymano wsparcie dla 4,7 projektu biznesowego realizowanego z udziałem CTT,
- otrzymano wsparcie dla 3,6 projektu naukowo-badawczego przygotowywanego z udziałem CTT.

Rezultaty osiągnięte przez CTT w roku 2011 są niemal 2 krotnie wyższe niż w roku 2009. Rezultaty osiągane przez CTT są jednakże bardzo zróżnicowane. Znaczące rezultaty osiąga jedynie grupa najlepiej funkcjonujących CTT – 50% badanych ośrodków osiąga niemal 90% wszystkich rezultatów.

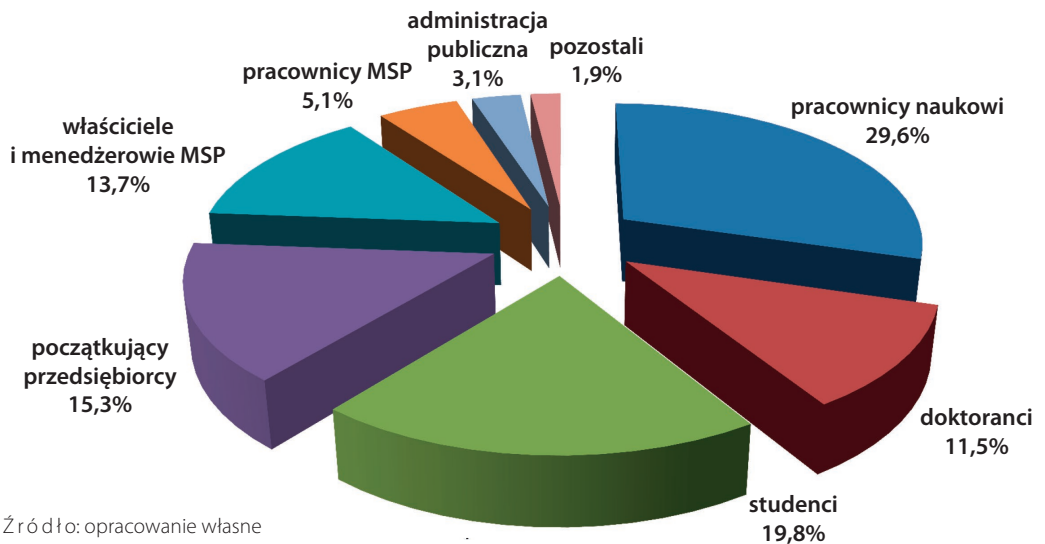
Klienci CTT

Średnia liczba klientów jednego CTT wyniosła 702 osoby w roku 2011 i utrzymuje się na stałym poziomie w ciągu ostatnich lat, tzn. pozostaje w granicach: 500-700 osób korzystających z usług CTT rocznie.

Wśród korzystających z usług CTT klientów największą grupę stanowią klienci pochodzący ze środowiska akademickiego: pracownicy naukowcy, doktoranci i studenci – stanowią 60,9% klientów. Właściciele i menedżerowie firm oraz pracownicy MSP stanowią znacznie mniejszą (18,8%) grupę klientów. Oznacza to niezwykle

istotne zmiany w strukturze klientów CTT w stosunku do lat ubiegłych, kiedy to najliczniejszą grupą odbiorców usług byli menadżerowie i pracownicy MSP, stanowiący średnio ok. połowy odbiorców usług CTT. Ponadto istotnie wzrosła ilość studentów i początkujących przedsiębiorców korzystających z usług CTT. W poprzednich latach grupa początkujących przedsiębiorców stanowiła mniej niż 10% klientów. W 2011 roku przekroczyła 15%. Wyraźnie uwidacznia się tu efekt dominacji akademickich CTT, których działalność nastawiona jest przede wszystkim na środowisko uczelniane i które często pełnią również rolę preinkubatorów wspomagając przedsiębiorczość akademicką i zakładanie nowych firm w oparciu o rozwiązania opracowane na uczelni.

Wykres 9. Struktura korzystających z usług centrów transferu technologii w 2011 r.(w %)

Źródło: opracowanie własne

W grupie „pozostali klienci” wskazywani są pracownicy innych instytucji wsparcia biznesu (IOB). Świadczyć to może o zapoczątkowaniu horyzontalnej współpracy pomiędzy IOB.

Tabela 9. Struktura klientów CTT w latach 2003-2011

Wyszczególnienie:	2003	2004	2006	2008	2009	2011
ogółem	520	628	1 054	574	696	702
w tym w %:						
pracownicy naukowci	29,1	15,7	16,2	25,4	21,6	29,6
studenci	11,1	8,5	7,3	8,7	13,7	19,8
doktoranci	.	.	.	.	.	11,5
właściciele i menedżerowie MSP	46,5	47,6	45,6	27,7	31,1	13,7
pracownicy MSP		14,2	14,2	18,2	16,3	5,1
początkujący przedsiębiorcy	3,7	5,8	9,3	8,2	8,9	15,3
urzędnicy administracji publicznej	5,1	3,1	3,1	.	1,9	3,1
pozostali	4,5	5,1	4,3	11,8	6,6	1,9

Źródło: opracowanie własne

Współpraca

Średnio jedno CTT deklaruje stałą współpracę z 94 firmami (mediana 29), głównie lokalnymi MSP. Pojęcie „firm współpracujących” w praktyce oznacza przedsiębiorstwa, z którymi dane centrum kontaktuje się przy okazji realizacji różnych działań. Spośród współpracujących firm 11% prowadzi działalność naukowo-badawczą. Średnia liczba firm współpracujących nie zmieniła się w stosunku do roku 2010 (90 firm), podobnie jak odsetek firm współpracujących, prowadzących działalność B+R (9%). Bliską współpracę CTT mają z firmami, z którymi podpisały listy intencyjne (zaledwie 5% wszystkich firm współpracujących), usługobiorcami (44,8%), uczestnikami wspólnych projektów (15,8%) oraz uczestnikami wspólnych przedsięwzięć (15%). CTT bardzo wysoko oceniają współpracę z jednostkami naukowymi (3,9 w skali od 0-5) oraz klimat wokół centrum (3,8 w skali od 0-5).

CTT uczestniczą w działaniach sieci krajowych i międzynarodowych. Najczęściej wskazywana jest sieć Enterprise Europe Network, Proton Europe, KSU/KSI, KIGNET, współpraca z SOOIPP i klastrami. Ponadto uczelnie CTT posiadają umowy o współpracy z zagranicznymi uczelniami.

Bariery działalności CTT

Wszystkie bariery rozwoju są postrzegane w roku 2012 jako mniej znaczące, w porównaniu do poprzedniego badania, co należy uznać za zjawisko sprzyjające rozwojowi CTT. Najsilniej utraciła na znaczeniu główna bariera z roku 2010: brak projektów do komercjalizacji, choć wciąż stanowi jedną z 5 najważniejszych. Do głównych barier rozwoju kierujący CTT zaliczają ponadto utrzymującą się niechęć środowiska naukowego do działań komercjalizacyjnych i współpracy z biznesem, małe zainteresowanie tworzeniem technologicznych firm oraz zawile procedury prawne transferu i komercjalizacji technologii. Ten ostatni czynnik wydaje się kluczowy. Jest on związany z trudnościami na jakie napotykają CTT w kompleksowej realizacji projektów transferu technologii wymagających specjalistycznej wiedzy w wielu dziedzinach. CTT nie dysponują kadrami eksperckimi, bądź nie są w stanie opłacić stosownych usług zewnętrznych. Ponadto brakuje wdrożonych i skutecznych procedur postępowania. W roku 2012 po raz pierwszy zapytano o istnienie bariery wizerunkowej w działalności CTT. "Nierozumienie idei centrum i jego funkcji" znalazło się na szóstej pozycji w rankingu istotności barier. Istnienie tej bariery jest zapewne konsekwencją bardzo zróżnicowanego charakteru CTT i realizowanych przez nie zadań, czy też funkcjonowania na uczelniach kilku zespołów realizujących pokrewne zadania co nie jest jasne dla potencjalnych klientów.

Tabela 10. Bariery rozwoju CTT w Polsce w latach 2005-2012*

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2012
niechęć środowiska naukowego do działań komercjalizacyjnych współpracy z biznesem	2,7	2,7	3,6	3,0	3,0
małe zainteresowanie tworzeniem technologicznych firm	3,4	2,5	3,4	3,2	2,9
zawile procedury prawne transferu i komercjalizacji technologii	3,3	2,6	3,2	2,7	2,9
brak projektów do komercjalizacji	2,9	2,5	3,0	3,3	2,7
niski budżet, brak wsparcia finansowego	2,6	2,8	3,3	2,8	2,7
nierozumienie idei Centrum i jego funkcji	**	**	**	**	2,6
brak rynku na nowoczesne/technologiczne produkty i technologie	**	**	3,1	2,8	2,5
zła sytuacja gospodarcza w regionie, marazm i zastój	2,8	2,4	3,1	2,8	2,4
małe zainteresowanie biznesu ofertą centrum	2,5	2,1	2,9	2,7	2,4
szara strefa w zakresie usług doradztwa, komercjalizacji i usług technologicznych	2,6	2,3	2,3	2,6	2,3
ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii	3,4	2,2	2,9	2,5	2,2
problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami	2,7	2,4	3,2	2,8	2,2

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą
** w danym roku ankietę nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Plany i kierunki rozwoju

Jako główne zadanie na przyszłość CTT wskazują: wdrożenie kompleksowego systemu transferu technologii w organizacjach macierzystych, wdrożenie systemu zarządzania własnością intelektualną oraz procedur wyceny technologii.

CTT zamierzają w dalszym ciągu coraz bardziej koncentrować swoją działalność na transferze technologii i ograniczać wszelkie działania, które nie są związane z głównym nurtem ich działalności. Wymagać to będzie dalszej profesjonalizacji usług, w tym podniesienia kompetencji personelu, oraz wprowadzania nowych usług proinnowacyjnych, w tym także wypracowania portfolio usług świadczonych komercyjnie. Ponadto:

- planują zwiększenie efektywności i doprowadzenie do wzrostu wskaźników takich jak liczba licencji i liczba nowych spin-off oraz
- rozwój bazy lokalowej, która docelowo ma pozwolić na uruchomienie inkubatora akademickiego.

CTT wskazują na następujące kierunki rozwoju:

- profesjonalizację usług poprzez wzmocnienie potencjału ludzkiego CTT, doskonalenia kompetencji pracowników i wdrożenie narzędzi wspierających transfer technologii,
- integrację usług związanych z transferem technologii: łączenie funkcji CTT z preinkubacją, inkubacją i finansowaniem załączkowym,
- kreowanie wśród naukowców wiedzy o możliwościach oferowanych przez CTT (przedsiębiorczości akademickiej i procesów komercjalizacji),
- rozwijanie działalności w zakresie przedsiębiorczości akademickiej i kreowania firm start-up,
- wzmocnienie kontaktów zewnętrznych z przedsiębiorcami i wdrożenie systemu badania potrzeb klientów
- wzmocnienie swojej pozycji w regionie, poprzez wzmocnienie kontaktów oraz współpracę z władzami samorządowymi,
- rozwój kontaktów sieciowych krajowych z IOB i międzynarodowych,
- wprowadzanie nowych usług proinnowacyjnych, w tym mentoring, broker technologii, funkcjonowanie firmy na rynkach zagranicznych,
- tworzenie spółek celowych dla realizacji zadań CTT.

Obecna ocena efektów działalności CTT jest w dalszym ciągu niesatysfakcjonująca, mimo iż w porównaniu z rokiem 2009 nastąpił niemal dwukrotny wzrost wszystkich wskaźników w zakresie rezultatów działania.

W działalności CTT następują istotne zmiany, które będą miały wpływ na ich funkcjonowanie w przyszłości. Przede wszystkim wzrasta liczba akademickich CTT. W przyszłości ten trend będzie się prawdopodobnie pogłębiał. Akademickie CTT jako pozostające bezpośrednio w kontakcie ze środowiskiem naukowym wydają się mieć najlepsze perspektywy rozwojowe w przyszłości.

Zmiany zachodzą również w strukturze finansowania CTT. Wzrasta rola finansowania ze strony instytucji macierzystej, a maleją przychody własne. Działalność CTT nie byłaby możliwa bez zasilania ze strony publicznych programów transferu technologii i rozwoju przedsiębiorczości. CTT są uzależnione od finansowania publicznego, ale dzięki temu realizują swoje fundamentalne zadania w zakresie komercjalizacji wiedzy. Nacisk na dążenie do samofinansowania przez wzrost dochodów własnych będzie prowadził do realizacji usług komercyjnych, które niekoniecznie realizują cele działania CTT. Zwłaszcza w sytuacji gdy CTT stają się zdominowane przez akademickie CTT, funkcjonujące w ramach szkół wyższych, możliwości ich działalności rynkowej będą siłą rzeczy ograniczone. Należy oczekiwać, że zdecydowana większość akademickich CTT będzie w dalszym ciągu funkcjonowała w strukturze szkół wyższych. Niektóre z nich mają w planach powołanie spółki celowej. Wydaje się, że ten proces będzie postępował, a liczba CTT funkcjonujących jako spółki prawa handlowego będzie się zwiększała. Poprawa efektywności funkcjonowania CTT wymaga:

- Stabilizacji kadry i rozwoju kwalifikacji personelu. Działalność CTT wymaga specjalistycznej wiedzy, w tym zwłaszcza wiedzy praktycznej. Wzajemne uczenie się poprzez wymianę doświadczeń pomiędzy pracownikami różnych ośrodków i praktykami wydaje się najbardziej efektywne.
- Zapewnienia stabilnego finansowania podstawowej działalności CTT.
- Wypracowania procedur procesów transferu technologii (obejmujących poszczególne etapy komercjalizacji technologii) i ich zaimplementowanie w CTT obok procedur związanych z zarządzaniem własnością intelektualną. Wprowadzenie przejrzystych procedur powinno mieć pozytywny wpływ zarówno na motywowanie klientów do podjęcia współpracy z CTT, jak i na budowę pozytywnego wizerunku CTT i powinno się przyczynić do obniżenia głównych barier i sprzyjać rozwojowi najlepszych CTT.
- Monitorowania i okresowej ewaluacji działalności CTT poprzez wprowadzenie stosownego systemu jednolitego dla wszystkich CTT.
- Badania potrzeb klientów i wprowadzanie nowych usług proinnowacyjnych wychodzących na przeciw tym potrzebom. CTT dostrzegają tę konieczność i z pewnością będą podejmować wysiłki w tym kierunku. Jak na razie badana jest raczej satysfakcja klientów z usług CTT, niż potrzeby klientów w systematyczny sposób. Integrowania w ramach CTT działalności w transferze technologii z preinkubacją, a w miarę możliwości także inkubacją nowych firm technologicznych i finansowaniem załączkowym. Taka tendencja już się ujawnia i z pewnością będzie sprzyjała rozwojowi CTT.

CTT są zbiorowością bardzo zróżnicowaną. Jedną grupę stanowią podmioty silne i rozwinięte, o stabilnym budżecie, zatrudniające kilkanaście osób i osiągające widoczne rezultaty. Te centra mają duży potencjał rozwojowy. Strategią ich rozwoju powinno być wprowadzenie zasad, o których mowa powyżej. Druga grupa to podmioty słabe, które działalność statutową realizują incydentalnie, najczęściej na zasadach projektowych, o bardzo małym budżecie i zatrudniające pojedyncze osoby. Tę grupę można szacować na ok. 40% CTT. Nie jest ona zdolna do samodzielnego wprowadzenia powyższych zaleceń. Strategią rozwoju tej grupy powinno być uczenie się od bardziej zaawansowanych centrów i wprowadzanie rozwiązań już wdrożonych i sprawdzonych w innych ośrodkach.

LISTA ADRESOWA CENTRÓW TRANSFERU TECHNOLOGII

1. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Politechnika Białostocka]
16-001 Białystok – Kleosin,
ul. Ojca Stefana Tarasiuka 2
tel.: 85/746-98-91; faks: 85/746-98-92
e-mail: citt@pb.edu.pl
www.cit.pb.edu.pl
2. Międzynarodowe Wschodnie Centrum Innowacji
[Stowarzyszenie Innowacyjna Polska Wschodnia]
15-740 Białystok, ul. Antoniukowska 7
tel.: 85/675-00-95; faks: 85/675-00-95
e-mail: ipw@ipw.org.pl
www.ipw.org.pl
3. Wschodni Ośrodek Transferu Technologii
[Uniwersytet w Białymstoku]
15-097 Białystok,
ul. Skłodowskiej-Curie 14
tel.: 85/745-77-83; faks: 85/745-77-84
e-mail: mariusz.buzun@uwb.edu.pl
wott.uwb.edu.pl
4. Regionalne Centrum Innowacyjności przy Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy
[Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy]
85-255 Bydgoszcz,
ul. Ks. Kordeckiego 20,
tel.: 52/340-85-46
e-mail: krzysztof.chmara@utp.edu.pl
www.utp.edu.pl
5. Centrum Innowacji w Energetyce
[Politechnika Częstochowska]
42-200 Częstochowa,
ul. Dąbrowskiego 73
tel.: 34/325-09-33
e-mail: rsekret@is.pczest.pl
www.cie.pcz.pl
6. Centrum Transferu Technologii
[Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu]
82-300 Elbląg, ul. Wojska Polskiego 1
tel.: 55/239-88-03; faks: 55/239-88-52
e-mail: j.niedojadlo@pwsz.elbag.pl
www.pwsz.elbag.pl/332.html
7. Samodzielne Stanowisko ds. Innowacji – BUSINESS POINT
[Gdański Uniwersytet Medyczny]
80-210 Gdańsk,
ul. M. Słodowskiej-Curie 3A
tel.: 58/349-10-09; faks: 58/349-10-09
e-mail: ikowalczyk@gumed.edu.pl
www.naukaibiznes.gumed.edu.pl
8. Centrum Transferu Technologii
[Stowarzyszenie Centrum Transferu Technologii]
80-320 Gdańsk, ul. Grunwaldzka 529
tel.: 58/552-14-98; faks: 58/552-14-97
e-mail: ctt@post.pl
www.ctt.gda.pl
9. Dział Współpracy z Gospodarką
[Politechnika Gdańska]
80-952 Gdańsk, ul. Narutowicza 11/12
tel.: 58/347-63-94; faks: 58/341-58-22
e-mail: cwip@pg.gda.pl
www.cwip.pg.gda.pl
10. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
– Instytut Metali Nieżelaznych
[Instytut Metali Nieżelaznych]
44-100 Gliwice, ul. Sowińskiego 5,
tel.: 32/238-02-00
e-mail: imn@imn.gliwice.pl
www.imn.gliwice.pl
11. Regionalne Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Górnośląska Agencja Przekształceń Przedsiębiorstw SA]
40-045 Katowice, ul. Astrów 10
tel.: 32/730-48-00; faks: 32/251-58-31
e-mail: rcitt@gapp.pl
www.gapp.pl
12. Centrum Innowacji, Transferu Technologii i Rozwoju
[Uniwersytet Śląski]
40-007 Katowice, ul. Bankowa 12
tel.: 32/359-21-74
e-mail: sekretariat.fundacja@gmail.com
www.us.edu.pl
13. Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o.
[Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii]
25-528 Kielce, ul. Zagnańska 84
tel.: 41/343-29-10; faks: 41/343-29-12
e-mail: grochal@it.kielce.pl
www.it.kielce.pl
14. Centrum Transferu Wiedzy
[Park Naukowo-Technologiczny Politechniki Koszalińskiej]
75-620 Koszalin, ul. Raclawicka 15-17
tel.: 94/3478-41-65
e-mail: parknt@tu.koszalin.pl
www.pnt.tu.koszalin.pl
15. Centrum Transferu Technologii
[Politechnika Krakowska]
31-155 Kraków, ul. Warszawska 24
tel.: 12/628-28-45; faks: 12/632-47-95
e-mail: sekretariat@transfer.edu.pl
www.transfer.edu.pl
16. Centrum Transferu Technologii
[Fundacja „Progres and Bussiness”]
30-041 Kraków, ul. Miechowska 5B
tel.: 12/636-01-00; faks: 12/636-87-87
e-mail: ctt@pbf.pl
www.pbf.pl
17. Centrum Informacji Ekologicznej
[Fundacja Partnerstwo dla Środowiska]
31-028 Kraków, ul. Św. Krzyża 5/6
tel.: 12/430-24-65; faks: 12/430-24-64
e-mail: joanna.wegrzycka@fpds.pl
www.fpds.pl
18. Centrum Innowacji, Transferu Technologii i Rozwoju Uniwersytetu CITTRU
[Uniwersytet Jagielloński]
31-110 Kraków, ul. Czapskich 4
tel.: 12/663-38-32; faks: 12/663-38-31
e-mail: cittru@uj.edu.pl,
gabriela.konopka-cupial@uj.edu.pl
www.cittru.uj.edu.pl
19. Centrum Innowacji, Transferu i Monitorowania Rozwoju Technologii Wytwarzania
[Instytut Zaawansowanych Technologii Wytwarzania]
30-011 Kraków, ul. Wrocławska 37A
tel.: 12/631-72-90; faks: 12/633-94-90
e-mail: ios@ios.krakow.pl
www.ios.krakow.pl/CITiMRTW/index.php
20. Centrum Transferu Technologii AGH
[Akademia Górniczo-Hutnicza im. St. Staszica w Krakowie]
30-059 Kraków, al. Mickiewicza 30
tel.: 12/617-32-85
e-mail: tpyrc@agh.edu.pl
www.ctt.agh.edu.pl
21. Centrum Transferu Technologii Medycznych Park Technologiczny Sp. z o.o.
[Centrum Transferu Technologii Medycznych Park Technologiczny Sp. z o.o.]
30-721 Kraków, ul. Prądnicka 80
tel.: 12/614-35-58; faks: 12/614-26-05
e-mail: k.kipiel@ctt.krakow.pl
www.ctt.krakow.pl
22. Centrum Transferu Technologii Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie
[Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie]
31-120 Kraków, Al. Mickiewicza 21
tel.: 12/662-41-93; faks: 12/662-44-06
e-mail: ctt@ur.krakow.pl
ctt.ur.krakow.pl
23. Preinkubator Przedsiębiorczości Akademickiej CTE/UR w Krakowie
[Centrum Transferu Ekotechnologii Sp. z o.o.]
31-120 Kraków, ul. Mickiewicza 21
tel.: 12/662-41-94
e-mail: kontakt@ctet.pl
www.centrumtransferu.pl
24. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Podkarpacka Izba Gospodarcza]
38-400 Krosno, ul. Lewakowskiego 14
tel.: 13/432-34-47; faks: 13/432-34-47
e-mail: a.uliasz@pigkrosno.pl
www.pigkrosno.pl
25. Lubelskie Centrum Transferu Technologii
[Politechnika Lubelska]
20-618 Lublin, ul. Nadbystrzycka 36
tel.: 81/538-42-70; faks: 81/538-42-67
e-mail: lctt@pollub.pl
www.lctt.pollub.pl

26. Wojewódzki Klub Techniki i Racjonalizacji
[Wojewódzki Klub Techniki i Racjonalizacji]
20-086 Lublin, ul. Szewska 4
tel.: 81/532-13-39; faks: 81/532-13-39
e-mail: info@wktir.pl
www.wktir.pl
27. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego
[Lubelski Park Naukowo-Technologiczny]
20-262 Lublin, ul. Dobrzańskiego 3
tel.: 81/479-09-17; faks: 81/479-09-17
e-mail: biuro@citt.lublin.pl
www.citt.lublin.pl
28. Centrum Innowacji i Komercjalizacji Badań
[Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej]
20-031 Lublin, pl. M.C. Skłodowskiej 5
tel.: 81/537-55-40; faks: 81/537-54-99
e-mail: centruminnowacji@umcs.pl
http://www.umcs.lublin.pl/articles.php?aid=6512
29. Ośrodek Rozwoju Innowacji Przedsiębiorstw EUROPARTNER
[Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości]
90-103 Łódź, ul. Piotrkowska 86
tel.: 42/630-36-67; faks: 42/ 632-90-89
e-mail: fundacja@frp.lodz.pl
www.frp.lodz.pl
30. Centrum Transferu Technologii Politechniki Łódzkiej
[Centrum Transferu Technologii Politechniki Łódzkiej]
90-924 Łódź, ul. ks. Skorupki 10/12
tel.: 42/631-28-40; faks: 42/631-28-40
e-mail: ctt@info.p.lodz.pl
ctt.p.lodz.pl
31. Dział Transferu Technologii Politechniki Łódzkiej
[Politechnika Łódzka]
90-924 Łódź, ul. ks. I. Skorupki 6/8
tel.: 42/631-21-41; faks: 42/636-60-29
e-mail: monika.kasieczka-burnecka@p.lodz.pl
www.p.lodz.pl/dtt
32. Centrum Transferu Technologii [Uniwersytet Łódzki]
90-237 Łódź, ul. Matejki 22/26
tel.: 42/635-49-87; faks: 42/635-49-88
e-mail: ctt@uni.lodz.pl
ctt.uni.lodz.pl
33. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi [Uniwersytet Medyczny w Łodzi]
90-647 Łódź, pl. gen. J. Hallera 1 pok.15
tel.: 42/272-52-04
e-mail: ciitt@umed.lodz.pl
helena.stolarek@umed.lodz.pl
umed.pl/ciitt
34. Centrum Transferu Technologii [Agencja Rozwoju Regionalnego MARR SA w Mielcu]
39-300 Mielec, ul. Wojska Polskiego 9
tel.: 17/788-00-10; faks: 17/788-00-13
e-mail: in-marr@inkubator.ptc.pl
www.inkubator.mielec.pl
35. Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii (CPTT)
[Uniwersytet Zielonogórski]
65-516 Nowy Kisielin, ul. Szafrana 2
tel.: 504070281
e-mail: a.weber-danilewicz@cptt.uz.zgora.pl
www.cptt.uz.zgora.pl
36. Centrum Jakości i Innowacji [Wydział Nauk Technicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie]
10-724 Olsztyn, ul. Heweliusza 10
tel.: 89/523-47-27; faks: 89/523-47-27
e-mail: barski@uwm.edu.pl
www.uwm.edu.pl/wnt/cji/
37. Centrum Innowacji i Transferu Technologii [Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie]
10-957 Olsztyn, ul. Prawocheńskiego 4
tel.: 89/523-39-00; faks: 89/523-49-00
e-mail: ciitt@uwm.edu.pl
www.uwm.edu.pl/ciitt
38. Opolskie Centrum Transferu Innowacji [Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych – Oddział Inżynierii Materiałowej, Procesowej i Środowiska w Opolu]
45-641 Opole, ul. Oświęcimska 21
tel.: 77/456-32-01; faks: 77/456-26-61
e-mail: octi@icimb.opole.pl
www.icimb.pl
39. Dział Nauki i Transferu Technologii Politechniki Opolskiej [Politechnika Opolska]
45-758 Opole, ul. Prószkowska 76
tel.: 77/400-04-08; faks: 77/400-04-08
e-mail: a.czabak@po.opole.pl
www.dnntt.po.opole.pl
40. Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa [Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa]
60-734 Poznań, ul. Głogowska 26
tel.: 61/869-01-00; faks: 61/869-01-01
e-mail: wiph@wiph.pl
www.wiph.pl
41. Dział Transferu Technologii Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza [Fundacja Uniwersytetu im. A. Mickiewicza]
61-612 Poznań, ul. Rubież 46
tel.: 61/827-97-49; faks: 61/827-97-46
e-mail: een@ppnt.poznan.pl
dtt.ppnt.poznan.pl
42. Instytut Logistyki i Magazynowania [Instytut Logistyki i Magazynowania]
61-755 Poznań, ul. Estkowskiego 6
tel.: 61/850-49-36; faks: 61/852-63-76
e-mail: Piotr.Nowak@ilim.poznan.pl
www.ilim.poznan.pl
43. Uczelniane Centrum Innowacji i Transferu Technologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza [Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza]
60-813 Poznań, ul. Zwierzyniecka 7C
tel.: 61/829-24-22; faks: 61/829-24-88
e-mail: ucitt@amu.edu.pl
www.ucitt.pl
44. Wielkopolski Klub Techniki i Racjonalizacji [Wielkopolski Klub Techniki i Racjonalizacji]
61-773 Poznań, Stary Rynek 97/100
tel.: 61/853-33-71; faks: 61/852-80-10
e-mail: wktir@horyzont.com.pl
www.wktir.poznan.pl
45. Fundacja Przedsiębiorczości Akademickiej [Fundacja Przedsiębiorczości Akademickiej]
61-809 Poznań, ul. Św. Marcin 80/82
tel.: 515/129-641; faks: 61/852-49-46
e-mail: fpa@bioinfo.pl
www.fpa.org.pl
46. Centrum Innowacji, Rozwoju i Transferu Technologii Politechniki Poznańskiej [Politechnika Poznańska]
60-965 Poznań, ul. Kórnicka 5
tel.: 61/647-58-71; faks: 61/647-58-69
e-mail: ciritt@put.poznan.pl
www.ciritt.put.poznan.pl
47. Wielkopolski Instytut Jakości [Wielkopolski Instytut Jakości Sp. z o.o.]
61-626 Poznań, ul. Szelągowska 49
tel.: 61/855-39-90; faks: 61/855-39-92
e-mail: sekretariat@wnj.pl
www.wnj.pl
48. Ośrodek Innowacyjności [Instytut Technologii Eksploatacji]
26-600 Radom, ul. Pułaskiego 6/10
tel.: 48/364-42-41 w. 263, 48/364-47-49
e-mail: innowacje@itee.radom.pl
www.itee.radom.pl/osrodek_innow
49. Centrum Transferu Technologii [Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
35-959 Rzeszów, ul. Szopena 51
tel.: 17/867-62-33; faks: 17/852-06-11
e-mail: ctt@rarr.rzeszow.pl
www.rarr.rzeszow.pl
50. Stowarzyszenie na rzecz Innowacyjności i Transferu Technologii „HORYZONTY” [Stowarzyszenie na rzecz Innowacyjności i Transferu Technologii „HORYZONTY”]
35-959 Rzeszów, ul. Wincentego Pola 2
tel.: 17/865-17-07; faks: 17/865-17-07
e-mail: horyzonty@man.rzeszow.pl
horyzonty.man.rzeszow.pl
51. Uniwersyteckie Centrum Transferu Technologii [Uniwersytet Rzeszowski]
35-959 Rzeszów, ul. Rejtana 16C
tel.: 17/872-14-61
e-mail: ucitt@univ.rzeszow.pl
www.univ.rzeszow.pl/ucitt
52. Regionalne Centrum Innowacji i Transferu Technologii [Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie]
71-424 Szczecin, ul. Janosika 8
tel.: 91/449-43-54; faks: 91/449-43-54
e-mail: innowacje@zut.edu.pl
www.innowacje.zut.edu.pl

53. Centrum Transferu Technologii Morskich
[Akademia Morska w Szczecinie]
70-500 Szczecin,
ul. Wały Chrobrego 1-2
tel.: 91/480-94-80
e-mail: d.idziaszczyk@am.szczecin.pl
www.cttm.am.szczecin.pl
54. Enterprise Europe Network
[Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
87-100 Toruń, ul. Włocławska 167
tel.: 56/658-89-50; faks: 56/658-89-50
e-mail: een@tarr.org.pl
www.een.tarr.org.pl
55. Interdyscyplinarne Centrum Nowoczesnych Technologii UMK w Toruniu
[Uniwersytet Mikołaja Kopernika]
87-100 Toruń, ul. Gagarina 11
tel.: 603-690-109
e-mail: icnt@umk.pl
www.umk.pl
56. Fundacja Centrum Innowacji FIRE
[Fundacja Centrum Innowacji FIRE]
02-051 Warszawa, ul. Glogera 1 m 27
tel.: 22/658-22-00; faks: 22/658-22-00
e-mail: kontakt@innowacje.org.pl
www.innowacje.org.pl
57. Centrum Transferu Technologii i Rozwoju Przedsiębiorczości
[Politechnika Warszawska]
02-008 Warszawa, Koszykowa 80
tel.: 22/234-71-66; faks: 22/234-71-68
e-mail: sekretariat@ctt.pw.edu.pl
www.Ctt.pw.edu.pl
58. Mazowieckie Centrum Usług Pomocniczych dla Innowatorów Indywidualnych
[Instytut Tele- i Radiotechniczny]
03-450 Warszawa, ul. Ratuszowa 11
tel.: 22/812-00-27; faks: 22/619-29-47
e-mail: wynalazca@iel.waw.pl
www.wynalazca.waw.pl
59. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Przemysłowy Instytut Elektroniki]
00-241 Warszawa, ul. Długa 44/50
tel.: 22/831-38-39; faks: 22/831-30-14
e-mail: pie@pie.edu.pl
www.pie.edu.pl
60. Centrum Transferu Technologii i Promocji Innowacji
[Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego]
02-673 Warszawa,
ul. Racjonalizacji 6/8
tel.: 22/847-53-68
e-mail: r.podgorzak@imbigs.pl
een-centralpoland.eu
61. Fundacja Partnerstwa Technologicznego TECHNOLOGY PARTNERS
[Fundacja Partnerstwa Technologicznego TECHNOLOGY PARTNERS]
02-106 Warszawa, ul. Pawińskiego 5A
tel.: 22/658-36-07; faks: 22/658-14-76
e-mail: info@technologypartners.pl
www.technologypartners.pl
62. Fundacja Poszanowania Energii
[Fundacja Poszanowania Energii]
00-002 Warszawa,
ul. Świętokrzyska 20
tel.: 22/405-47-72
e-mail: biuro@fpe.org.pl
www.fpe.org.pl
63. Wrocławskie Centrum Transferu Technologii
[Politechnika Wrocławska]
50-372 Wrocław,
ul. Smoluchowskiego 48
tel.: 71/3203318; faks: 71/3203948
e-mail: wctt@wctt.pl
www.wctt.pl
64. Medyczne Centrum Transferu Technologii,
Centrum Doradztwa Biznesowego i Patentowego
[Wrocławski Medyczny Park Naukowo-Technologiczny]
53-135 Wrocław, ul. Kutnowska 1-3
tel.: 71/750-46-20; faks: 71/750-46-21
e-mail: sekretariat@parkmedyczny.pl
www.parkmedyczny.pl
65. Dolnośląski Ośrodek Transferu Wiedzy i Technologii
Dolnośląski Ośrodek Transferu Wiedzy i Technologii
53-676 Wrocław, ul. Sokolnicza 5/60
tel.: 71/790-18-80
e-mail: biuro@dotwit.pl
www.dotwit.pl
66. Samodzielna Sekcja ds. Innowacji i Promocji Absolwentów
[Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu]
50-375 Wrocław, ul. Norwida 25
tel.: 71/320-52-19
e-mail: innowacje@up.wroc.pl
www.up.wroc.pl
67. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Akademia Medyczna we Wrocławiu]
50-368 Wrocław, ul. Chałubińskiego 6
tel.: 71/784-11-48
e-mail: citt@am.wroc.pl
www.citt.am.wroc.pl
68. Centrum Innowacji i Transferu Technologii
[Politechnika Śląska]
41-800 Zabrze, ul. Jagiellońska 38A
tel.: 32/278-75-10; faks: 32/278 75 11
e-mail: citt1@polsl.pl
www.citt.polsl.pl
69. Wschodni Klub Techniki i Racjonalizacji
[Wschodni Klub Techniki i Racjonalizacji]
22-400 Zamość, ul. Piłsudskiego 33
tel.: 84 639 50 61; faks: 84 639 50 35
e-mail: biuro@wktir.eu
www.wktir.eu

FUNDUSZE KAPITAŁU ZAŁĄŻKOWEGO

Wstęp

Fundusze kapitału załączkowego (FKZ) należą do instrumentów finansowych wysokiego ryzyka (Venture Capital). Dostarczają one kapitału pomysłodawcom lub początkującym przedsiębiorcom w zamian za udziały w spółce utworzonej w celu komercjalizacji rozwiązania. W odróżnieniu od kredytu lub pożyczki udzielanej przez bank, FKZ angażując się finansowo w przedsięwzięcie, nie wymaga od pomysłodawcy zabezpieczenia majątkowego, ani wiarygodności wynikającej z wieloletniego prowadzenia działalności gospodarczej. Fundusz w zamian za zainwestowany kapitał obejmuje znaczący (często większościowy) pakiet udziałów w spółce i zachowuje kontrolę finansową nad jej działalnością, a jego przedstawiciele we władzach spółki posiadają decydujący wpływ na proces zarządzania przedsięwzięciem. Inwestycje FKZ stanowią mechanizm finansowy, który początkującym, innowacyjnym przedsiębiorcom oferuje kapitał operacyjny, praktycznie niedostępny w tej wysokości z innych źródeł.

Zasady działania FKZ

Fundusze Kapitału Załączkowego są podmiotami prowadzącymi profesjonalną działalność inwestycyjną. Dostarczają one stosunkowo niewielkie kwoty (do 1 mln €) inwestując je w projekty na bardzo wczesnym etapie rozwoju – fazie zasiewu (*seed*) oraz fazie rozruchu (*start-up*). Głównym celem zaangażowania kapitału przez fundusz załączkowy jest osiągnięcie dynamicznego wzrostu wartości rynkowej i rozwoju utworzonego podmiotu. Oferowane przez FKZ finansowanie *seed capital* przeznaczone jest zazwyczaj na zbudowanie prototypu produktu, wstępne badania rynkowe, przygotowanie rzetelnego biznesplanu w celu pozyskania kolejnego źródła finansowania (druga runda), a następnie wdrożenie przedsięwzięcia w życie¹.

Szczególną wagę FKZ przywiązują do zabezpieczenia praw własności intelektualnej do rozwiązania będącego przedmiotem komercjalizacji, co pozwala na uzyskanie wyłączności do rozwiązań zastosowanych przez spółkę. Stąd w ramach zainwestowanych środków FKZ przewiduje wydatki na pokrycie kosztów procedury patentowej oraz na wdrożenie przedsięwzięcia w życie. Fundusze angażują się wyłącznie w przedsięwzięcia innowacyjne o wysokiej stopie zwrotu, które dodatkowo muszą zapewniać funduszowi możliwość „wyjścia” ze spółki w określonym momencie związanym z osiągnięciem założonych wskaźników przez przedsięwzięcie. Dopływ kapitału do spółki odbywa się w transzach, po realizacji przez zarząd spółki określonych zadań zapisanych w umowie inwestycyjnej (*mile stones*). Tak nakreśloną działalność FKZ należy uznać za służącą podniesieniu efektywności procesu transferu i komercjalizacji technologii. Po osiągnięciu celu inwestycyjnego związanego z rozwojem przedsięwzięcia i wzrostem jego wartości FKZ wycofuje się ze spółki odsprzedając swoje udziały (dezinwestycja). Nabywcą udziałów może być inny inwestor zainteresowany dalszym rozwojem i wzrostem wartości firmy, inwestor branżowy lub członkowie dotychczasowego zarządu spółki. Inną opcją jest „wyjście” FKZ ze spółki poprzez sprzedaż akcji na giełdzie, co zwykle wymaga przekształcenia firmy w spółkę akcyjną. FKZ, w odróżnieniu od banków, oferują kapitał bez konieczności spłaty odsetek, co dodatkowo pomaga spółce utrzymać płynność finansową w szybko rozwijających się przedsięwzięciach², które jeszcze przez długi okres nie będą w stanie generować niezbędnych dochodów. Fundusze mają do zaoferowania kapitał długoterminowy, o charakterze udziałowym, wnoszony zazwyczaj na okres 3 – 7 lat. Z przeprowadzonych badań wynika, że kapitał własny FKZ jest zasilany głównie ze środków publicznych. Pozostałymi udziałowcami są inne fundusze kapitałowe, przedsiębiorcy i osoby fizyczne.

¹ P. Głodek, *Fundusz kapitału załączkowego*, [w:] K. B. Matusiak (red.), *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, PARP, Warszawa 2008, s. 106-107.

² K.B. Matusiak, *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce*, Raport 2007, SOOIPP, Łódź–Kielce–Poznań 2007, s. 337.

W ostatnim okresie fundusze załączkowe powstają głównie w dużych ośrodkach gospodarczych charakteryzujących silną pozycją środowiska akademickiego.

FKZ w poszukiwaniu interesujących projektów inwestycyjnych coraz ściślej współpracują z instytucjami naukowymi upatrując w nich źródła projektów znajdujących się na wczesnym etapie rozwoju. Obserwowane przesunięcie zainteresowania FKZ w stronę projektów będących na etapie prac badawczych zwiększa poziom ryzyka decyzji inwestycyjnych i może być spowodowane brakiem dostatecznej liczby projektów o odpowiednim potencjale rynkowym w relacji do możliwości inwestycyjnych FKZ. Konsekwencją tej sytuacji jest coraz większe zainteresowanie współpracą funduszy z innowacyjnymi przedsiębiorcami, w tym z akademickimi firmami odpryskowymi (*spin-off*, *spin-out*) oraz z instytucjami naukowymi.

Problemem pozostają ciągle niesprzyjające rozwiązania prawne w zakresie komercjalizacji wyników prac badawczych prowadzonych przez instytucje naukowe, a obecnie obowiązujące przepisy zdecydowanie niechęć mają do obejmowania udziałów w spółkach wdrażających innowacyjne rozwiązania. Kolejną barierą dla zaangażowania się FKZ w projekty wymagające kontynuacji prac badawczych jest wysoki poziom kosztów operacyjnych FKZ w relacji do zainwestowanego kapitału. Nakłady na poszukiwanie i ewaluację projektu inwestycyjnego są tu porównywalne jak w przypadku dużych inwestycji kapitałowych na etapie ekspansji, a zainwestowana przez FKZ kwota jest znacznie mniejsza i obarczona znacznie większym ryzykiem niepowodzenia. W związku z tym FKZ muszą się liczyć z większym udziałem inwestycji, które kończą się niepowodzeniem, mimo intensywnego zaangażowania kadry prowadzącej poszczególne projekty.

Wyjściem naprzeciw problemom pozyskania kapitału przez spółki typu *start-up* jest uruchomienie działań rządowych wspierających zaangażowanie inwestycyjne FKZ w początkową fazę rozwoju projektów. Operacja ta polega na dokapitalizowaniu FKZ środkami publicznymi (Krajowy Fundusz Kapitałowy) lub przekazanie im w zarząd kapitału pochodzącego ze środków publicznych (Działanie 3.1 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (3.1 POIG)).

Historia FKZ w Polsce

Pierwsze inicjatywy utworzenia FKZ w Polsce pojawiły się w 2005 r. w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (Poddziałanie 1.2.3 „Wspieranie powstawania funduszy kapitału załączkowego typu seed capital”). Jego istotą było dofinansowanie zwrotne udzielane przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a także z budżetu państwa. Obecnie jednym z głównych mechanizmów finansowania dla FKZ jest Działanie 3.1 POIG. Program jest przeznaczony dla instytucji otoczenia biznesu (IOB) wspierających kapitałowo innowacyjne przedsięwzięcia i posiadających doświadczenie w usługach komercjalizacji technologii. Program przewiduje dwuetapowe wsparcie pomysłodawców. W pierwszym etapie najbardziej obiecujące rynkowo projekty uczestniczą w programie preinkubacji, który służy potwierdzeniu technicznej doskonałości i innowacyjności rozwiązania (*proof of concept*). Najlepsze projekty o największym potencjale rynkowym są prezentowane inwestorom kapitałowym. W ramach programu IOB zakłada spółkę z autorem pomysłu i ewentualnie z zewnętrznym inwestorem kapitałowym. IOB otrzymuje na ten cel środki z PARP, za które może objąć w utworzonej spółce mniej niż 50% udziałów, a maksymalne dokapitalizowanie jednego przedsięwzięcia ze środków publicznych projektu jest równoważne kwocie 200 000 €. Pozostałe udziały muszą zostać objęte przez inwestorów prywatnych. Również pomysłodawca może zostać udziałowcem tworzonej spółki w zamian za wniesiony kapitał lub aport w postaci praw własności intelektualnej. W rezultacie realizacji programu wybrane IOB zaczęły pełnić rolę preinkubatora i funduszu FKZ. Środki pozyskane z dezinwestycji są przeznaczone na kolejne wejścia kapitałowe FKZ.

Drugim programem skierowanym na wsparcie funduszy VC inwestujących w innowacyjne przedsięwzięcia jest Działanie 3.2 PO IG realizowane przez Krajowy Fundusz Kapitałowy (KFK). Instytucja ta będąca w 100% spółką zależną Banku Gospodarstwa Krajowego obejmuje do 50% udziałów w wybranych w procesie negocjacji funduszach VC deklarujących inwestycje w przedsięwzięcia innowacyjne MSP „ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorców innowacyjnych, prowadzących działalność badawczo-rozwojową oraz przedsiębiorców o dużym potencjale rozwoju”³. KFK dodatkowo pozyskał środki z tzw. Funduszu Szwajcarskiego⁴. Dotychczas KFK dokapitalizował 13 funduszy VC kwotami od 40-100 mln. zł.

³ <http://www.kfk.org.pl/o-firmie/o-funduszu>

⁴ Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, czyli tzw. Fundusz Szwajcarski, jest to forma bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Szwajcarię Polsce oraz 9 innym państwom członkowskim Unii Europejskiej, które przystąpiły do niej 1 maja 2004 r. Na mocy zawartych umów międzynarodowych, ponad 1 mld franków szwajcarskich trafi do dziesięciu nowych państw członkowskich. Dla Polski, Program Szwajcarski przewiduje niemal połowę środków (ok. 489 mln CHF).

– <http://mojregion.eu/inne-programy/menu-c/fundusz-szwajcarski.html>

Tak więc dzięki programom pomocowym powstała cała sieć funduszy załączkowych, spośród których zidentyfikowano 44 podmioty. Nie jest to pełna lista KFZ, z których część funduszy nie jest beneficjentem programów wsparcia.

Kapitał załączkowy FKZ

Działające w Polsce FKZ charakteryzują się dużą rozpiętością w wartości posiadanego kapitału inwestycyjnego (od kilkuset tysięcy do stu milionów złotych). Średnia wartość kapitału, którym dysponuje FKZ w Polsce wynosi w ok. 10 mln. zł. Jest to kwota wystarczająca na przeprowadzenie inwestycji w fazie zasiewu (*seed*), szczególnie w branżach nie wymagających kosztownego oprzyrządowania. FKZ obejmują w tworzonych spółkach od 25-51% udziałów. Z przeprowadzonych badań wynika, że średnio obejmują one ok. 40% udziałów, funkcjonując na ogół jako udziałowiec mniejszościowy. Mimo mniejszościowego udziału FKZ zapewniają sobie wpływ na decyzje o kierunku, sposobie i szybkości rozwoju przedsięwzięcia. Średnia kwota środków zainwestowanych przez FKZ w jedno przedsięwzięcie waha się w granicach od 300 tys.- 2,5 mln zł. Tak duża rozpiętość inwestycji wynika z zasadniczych różnic w kapitałochłonności rozwijanych przedsięwzięć, z których po jednej stronie znajdują się projekty informatyczne (relatywnie niskie nakłady), a po drugiej – projekty technologiczne wymagające już na wstępie zakupu drogich urządzeń i specjalistycznej infrastruktury.

Rozkład terytorialny FKZ

W ramach prowadzonych badań zidentyfikowano 68 FKZ, ponad 2/3 z nich zostały utworzone w ramach Dz. 3.1 PO IG. Rozkład terytorialny zarejestrowanych spółek wyraźnie wskazuje na dwa główne regiony pod względem liczby działających FKZ (mazowieckie – 25 i małopolskie – 12) i trzy ośrodki towarzyszące (śląskie – 5, pomorskie – 4 i wielkopolskie – 7), w sześciu regionach pozostałych województwach liczba FKZ nie przekracza 2. W pięciu regionach nie zarejestrowano żadnego funduszu. Krajowy Fundusz Kapitałowy (KFK) przyczynił się do powołania 13 nowych funduszy typu FKZ. Analiza funduszy dokapitalizowanych przez KFK pokazuje, że poza Warszawą i Krakowem zarejestrowano tylko jeden fundusz (SATUS – Bielsko-Biała).

Mapa 1. Fundusze Kapitału Załączkowego w 2012r.

◆ – Fundusze Kapitału Załączkowego

Źródło: Opracowanie własne

Przedstawiony rozkład regionalny FKZ wykazuje silną korelację z dynamiką gospodarczą regionów i pozycją działających w nich instytucji naukowych. Jest rzeczą naturalną, że wykazują one zainteresowanie rozwiązaniami pochodzącymi z dużych ośrodków akademickich. Obserwowana tendencja może być także wynikiem większej przedsiębiorczości pracowników i studentów wywodzących się z tych ośrodków.

Należy zaznaczyć, że chociaż Fundusze utworzone w ramach PO IG nie deklarują regionalnego charakteru lecz ze względu na sposób ich funkcjonowania projekty, których lokalizacja nie jest zbyt odległa od siedziby funduszu posiadają dla FKZ dodatkowe atuty.

Struktura kapitałowa FKZ

Największym udziałowcem FKZ jest kapitał pochodzący ze środków publicznych. Stanowi on ok. 57% całości pozostającego w dyspozycji funduszy kapitału. Natomiast głównym źródłem środków publicznych jest Krajowy Fundusz Kapitałowy – jego udział w FKZ stanowi ok. 35% całego zainwestowanego kapitału oraz ok. 61,5% kapitału publicznego. Brak jest danych o zaangażowaniu w FKZ środków pochodzących z funduszy emerytalnych i firm ubezpieczeniowych. Ten segment rynku kapitałowego nadal charakteryzują zachowania konserwatywne w zakresie ryzyka inwestycyjnego.

Dużą grupę udziałowców FKZ reprezentują osoby fizyczne i przedsiębiorcy (ok. 18,8%) oraz inne fundusze VC (ok. 22,25%). Zaangażowanie tych ostatnich ma szczególny charakter wynikający ze specyficznych warunków uczestnictwa w przeprowadzonych konkursach Działania 3.1 POIG. Wiele VC wykorzystało możliwość aplikowania o środki na kapitał poprzez utworzenie podmiotów *no profit*. Dzięki temu, mogły one skorzystać ze znacznego dofinansowania swojej aktywności w ramach tego działania.

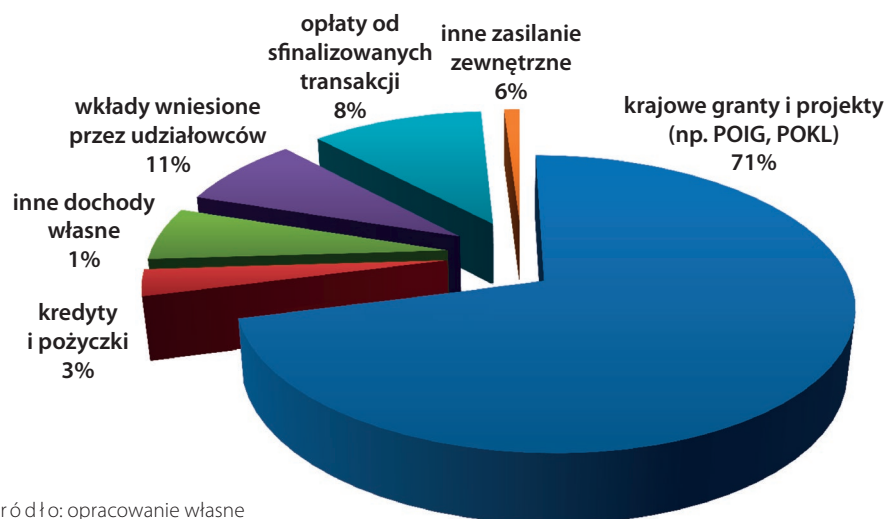
Znikomy udział w kapitale FKZ posiadają fundacje i stowarzyszenia (0,1%), które mimo że spełniają kryteria organizacji *no profit*, to ich obszar zainteresowań, zasadniczo nie pokrywa się ze wspieraniem tworzenia innowacyjnych podmiotów gospodarczych poprzez zasilanie ich kapitałem założycielskim.

Zatrudnienie

Obserwujemy dużą rozpiętość zatrudnienia w FKZ. Badane fundusze zatrudniają od 3 do 12 osób. Szczególnie trudno wytłumaczyć górny poziom zatrudnienia (12 osób), ponieważ funkcjonowanie tak rozbudowanego zespołu na ogół nie znajduje uzasadnienia w charakterze działalności FKZ. Średnio FKZ zatrudniają ok. 5 osób. Najwyższy poziom zatrudnienia występuje w FKZ utworzonych w ramach Działania 3.1 POIG.

Budżet operacyjny

Wykres 1. Budżet operacyjny FKZ (według danych na koniec 2011 r.)

Źródło: opracowanie własne

Zasadniczym wkładem do budżetu FKZ są środki pochodzące z grantów publicznych (71%). Wkład innych prywatnych podmiotów, w tym funduszy VC, (niektóre FKZ są ich podmiotami zależnymi) stanowi ok. 11%. Natomiast, wpływy od sfinalizowanych transakcji stanowią obecnie zaledwie 8%. Wraz z rozwojem uruchamianych w różnym okresie (2008-2010) projektów przychody FKZ powinny charakteryzować się silną tendencją wzrostową. Zachowanie udziału wpływów na dotychczasowym lub lekko rosnącym poziomie pozwala przewidywać, że po zakończeniu programu fundusze nie osiągną samodzielności finansowej. W konsekwencji będą wymagać dalszego dofinansowania lub będą musiały zostać zlikwidowane.

W okresie przeprowadzania badania charakter budżetu operacyjnego beneficjentów determinował ich działalność przede wszystkim jako podmiotów realizujących grant publiczny ze wszystkimi tego konsekwencjami poczynając od nadzoru, po system sprawozdawczości, którym FKZ muszą się podporządkować. W rezultacie ta specyficzna działalność biznesowa, jaką są inwestycje kapitałowe została podporządkowana nadzorowi administracyjnemu, który nie posiada w tym obszarze niezbędnego doświadczenia.

Oczekiwane przez pomysłodawców obszary wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych

Analiza wyników badania wskazuje, że podmioty będące przedmiotem inwestycji FKZ oczekują od funduszu wsparcia w zakresie⁵:

- budowy i realizacji strategii spółki – 4,27 pkt.
- doradztwa w zakresie budowy organizacji i jej struktury – 4,18 pkt.
- budowy kontaktów i relacji biznesowych – 3,95 pkt.
- pomocy w zarządzaniu finansami – 3,86 pkt.
- utrzymania płynności firmy – 3,82 pkt.
- pomocy prawnej – 3,73 pkt.
- udostępniania know-how w zarządzaniu przedsięwzięciem – 3,59 pkt.
- wsparcia marketingowego i PR – 3,55 pkt.

Najmniejsze zainteresowanie dotyczy wsparcia następujących usług:

- poszukiwania wykwalifikowanej kadry zarządzającej i pracowniczej – 2,5 pkt.
- pomoc w zarządzaniu własnością intelektualną – 3,27 pkt.

Z powyższych danych wynika, że pomysłodawcom poszukującym inwestycji kapitałowej najbardziej brakuje wiedzy z zakresu efektywnej organizacji i zarządzania firmą, wiedzy ekonomicznej związanej z zarządzaniem finansami oraz znajomości prawa. Oznacza to, że FKZ, który jest w stanie dostarczyć przedsiębiorcy odpowiedni dla niego pakiet usług z tego zakresu staje się nie tylko finansowym, lecz autentycznym partnerem gospodarczym, który pod względem wnoszonych zasobów wiedzy i doświadczenia uzupełnia deficyty pomysłodawcy przedsięwzięcia. Uzyskane wyniki badania wskazują ponadto, że w większości przypadków partner finansowy nie powinien mieć problemów z przejęciem działań zarządczych w spółce pozostawiając pomysłodawcy technologiczną/techniczną stronę rozwoju projektu. Generalnie taki podział obowiązków uznaje się za sprzyjający szybkiemu rozwojowi przedsięwzięcia.

Analizując najmniej pożądane pozycje oczekiwanego wsparcia ze strony FKZ można przyjąć, że pomysłodawcy nie posiadając stosownej wiedzy zarządczej i finansowej uznają, że kwestia doboru kadry w tym zakresie leży po stronie FKZ i w związku z tym nie zgłaszają w tym zakresie potrzeb.

Należy zwrócić szczególną uwagę na niezbyt wysoką pozycję doradztwa w zakresie ochrony praw własności intelektualnej. Może to m.in. wynikać z następujących przyczyn:

- właściwego zabezpieczenia tych praw przed momentem dokonania inwestycji kapitałowej FKZ;
- braku dostatecznej wiedzy pomysłodawców nt. znaczenia prawidłowego zabezpieczenia praw własności intelektualnej i opracowania w tym zakresie strategii rozwoju przedsięwzięcia,
- uznaniu, że ten obszar problemów należy do zakresu spraw będących w gestii FKZ, ponieważ dzięki zabezpieczeniu praw własności intelektualnej fundusz obniża poziom ryzyka przeprowadzonej inwestycji;
- wśród zgłaszanych pomysłów dominująca część projektów pochodzi z sektora IT, gdzie uzyskanie ochrony nie wymaga rejestracji i opiera się na prawach autorskich twórców.

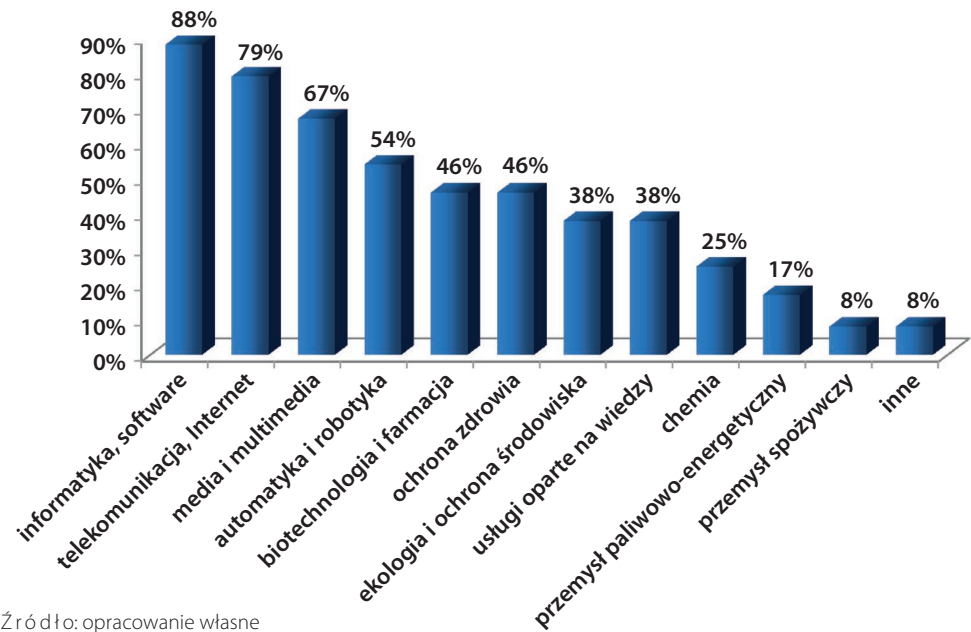
Dokładna diagnoza, która będzie stanowić ważną wskazówkę do oceny efektywności dotychczasowego wsparcia problematyki własności intelektualnej w ramach PO IG i RPO wymaga dodatkowych badań.

Profil branżowy przedsięwzięć zakwalifikowanych do preinkubacji

Część FKZ posiada swój zdefiniowany profil branżowy, inne fundusze nie zawężają swojego profilu kierując się na etapie preinkubacji przede wszystkim jakością nadsyłanych projektów. Pozostała część FKZ posiada profil wielobranżowy. Jest to uzasadnione małą podażą projektów nadających się do inwestycji kapitałowych. W rezultacie, charakterystyka branżowa projektów zakwalifikowanych do preinkubacji nie zawsze pokrywa się z preferowanymi branżami przez badane FKZ. Jak wykazało przeprowadzone badanie, deklarowane spektrum branż, w których FKZ poszukują klientów jest również bardzo szerokie. Poniżej wskazano na reprezentację branżowych preferencji inwestycyjnych wśród badanych FKZ.

⁵ Średnia wskazań, skala 0 – 5 pkt.

Wykres 2. Preferowane przez FKZ branże przedsięwzięć inwestycyjnych

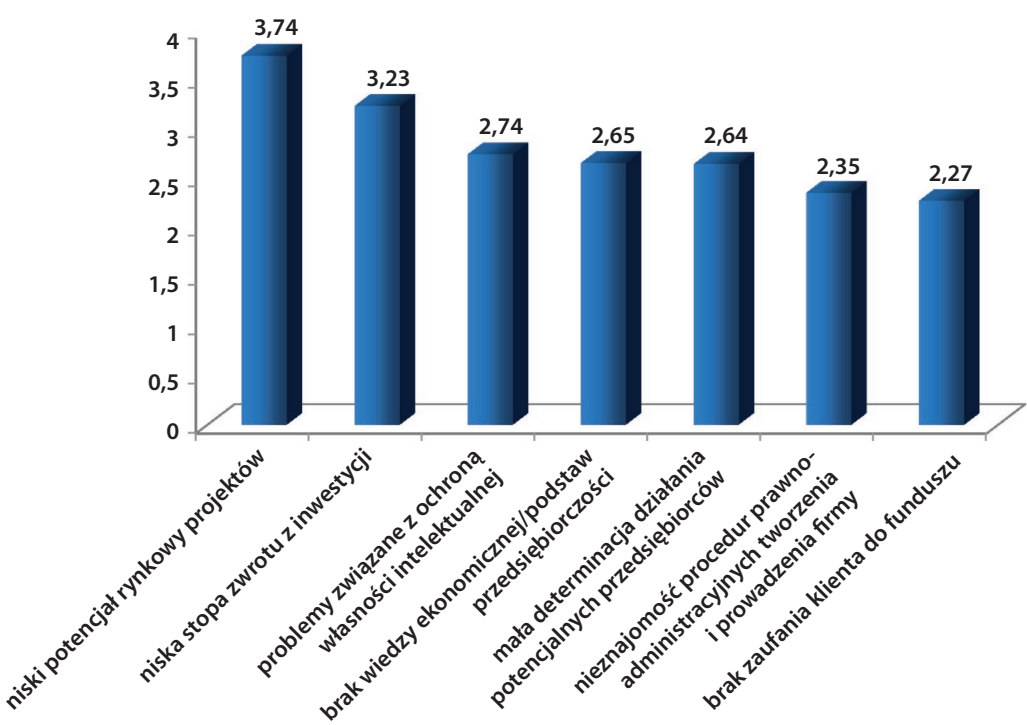
Źródło: opracowanie własne

Dane na temat faktycznie wspieranych projektów wskazują iż najwięcej preinkubowanych pomysłów reprezentuje szeroko definiowaną branżę IT/media – ok. 33%. Kolejnymi branżami są biotechnologia i handel elektroniczny po ok. 8,5%. Przedsięwzięcia związane z telekomunikacją stanowią 6,5% populacji zakwalifikowanych zgłoszeń. Wśród pozostałych aplikacji trudno jest wyróżnić dominującą branżę (żadna z nich nie przekracza 4,5%).

Pozyskiwanie nowych projektów

Liczba projektów zgłaszanych do FKZ jest bardzo zróżnicowana i waha się od 3-50 projektów w miesiącu zgłaszanych do jednego funduszu. Występuje szereg czynników wpływających na tę wielkość. Niewątpliwie, na zainteresowanie współpracą z funduszem ma wpływ jego aktywność na rynku. Wśród składanych projektów, w opinii menadżerów FKZ, tylko co piąty nadaje się do dalszej analizy biznesowej. Sytuacja ta znajduje potwierdzenie w identyfikacji problemów związanych z podejmowaniem decyzji inwestycyjnych.

Wykres 3. Problemy realizacji inwestycji kapitałowych

Problemy z niskim potencjałem rynkowym zgłaszanych projektów oceniono na 3,74 pkt. w skali 0-5 pkt. Kolejną istotną przyczyną braku zainteresowania przedstawianymi projektami (3,23 pkt.) jest zbyt niska dla FKZ stopa zwrotu, która podważa celowość przeprowadzenia „wejścia” kapitałowego. Problemem o dużym znaczeniu są również kwestie związane z ochroną własności intelektualnej. Dla inwestora kapitałowego ma to zasadnicze znaczenie, ponieważ prawa do wynalazku często stanowią jedyny wkład pomysłodawcy do utworzonej spółki. Często tym wkładem jest wynalazek znajdujący się dopiero na etapie zgłoszenia patentowego, co nie daje prawa wyłączności do rozwiązania i zwiększa ryzyko przedsięwzięcia. Wszelkie występujące problemy związane z zabezpieczeniem praw własności intelektualnej są więc równoznaczne ze spadkiem wartości aportu i utratą potencjalnej przewagi konkurencyjnej produktu opartego na wynalazku.

Druga grupa problemów z jakimi spotykają się fundusze poszukujące możliwości inwestowania wiąże się z brakiem podstawowej wiedzy ekonomicznej u pomysłodawców oraz wiedzy i doświadczenia w zakresie prowadzenia biznesu (2,65 pkt.), a także z niską determinacją pomysłodawców w doprowadzeniu przedsięwzięcia do zamierzonego celu (2,64 pkt.). O ile rozwiązanie pierwszego problemu może być skompensowane poprzez zwiększone zaangażowanie kadry funduszu, o tyle drugi problem jest krytyczny dla rozwoju innowacyjnego przedsięwzięcia. Pomysłodawcy rozpoczynając komercjalizację często nie zdają sobie sprawy z nakładów pracy niezbędnych do osiągnięcia sukcesu. Ich motywacja również znacząco spada, gdy wynagrodzenie w początkowej fazie projektu jest znacząco niższe od oczekiwań. Wycofanie się pomysłodawcy może się przyczynić do upadku spółki wdrażającej rozwiązanie.

Najmniejszym z występujących, aczkolwiek całkiem realnym według FKZ problemem, jest brak zaufania pomysłodawcy do funduszu (2,27 pkt.). Biorąc pod uwagę, że respondentami badań były fundusze, a nie przedsiębiorcy, kwestii tej należy poświęcić specjalną uwagę, ponieważ posiada ona istotny wpływ na rozpoczęcie współpracy i późniejsze relacje stron.

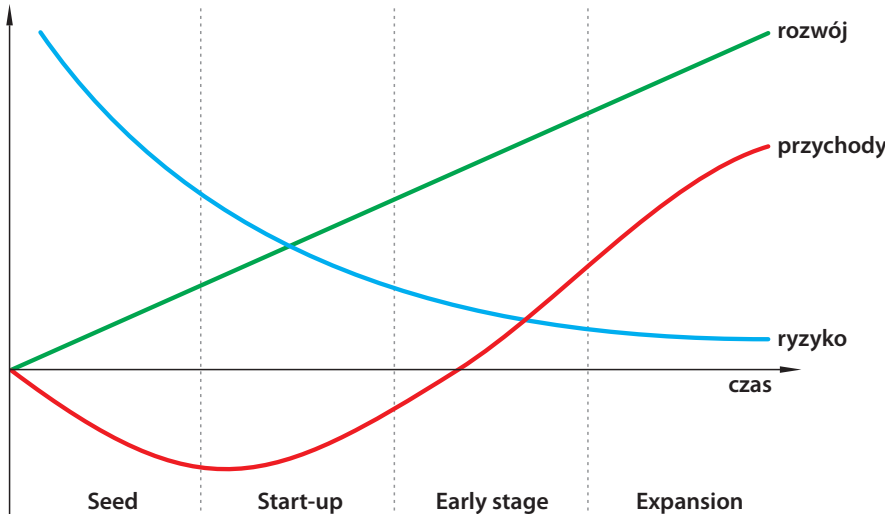
Profil wnioskodawców składających aplikacje do FKZ

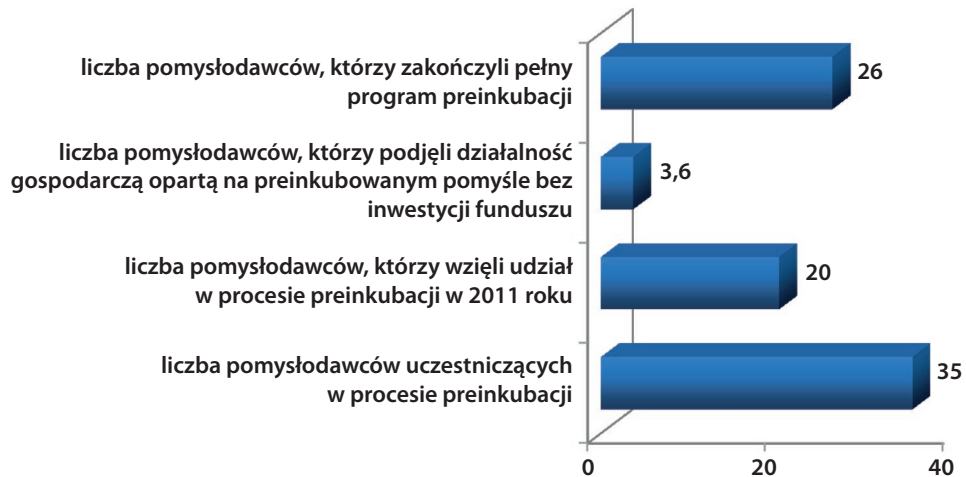
Największą grupą składającą wnioski o dokapitalizowanie przez FKZ stanowią przedsiębiorcy (ok. 53%). Nie obserwuje się wpływu czasu prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorców na liczbę złożonych przez nich wniosków, co może oznaczać, że mimo wielu lat działalności nie uzyskują oni zdolności kredytowej, a finansowanie kapitałem inwestycyjnym jest jedynym dostępnym źródłem finansowania. Do grupy składającej najmniej wniosków (ok. 3,5%) należą młodzi pracownicy nauki, natomiast wszyscy pracownicy zatrudnieni w sektorze nauki stanowią zaledwie 7,15% wnioskodawców, co oznacza, że model komercjalizacji poprzez utworzenie własnej firmy, która poszukuje inwestora kapitałowego ciągle nie cieszy się uznaniem środowiska akademickiego.

Rodzaje wsparcia procesu inwestycyjnego realizowane przez FKZ

Wsparcie jakiego udzielają FKZ w głównej mierze wynika z braku wiedzy i kompetencji pomysłodawców. Jest ono niezbędne do prawidłowego rozwoju projektu i wzrostu wartości firmy. Rodzaj udzielanego wsparcia charakteryzuje nie tylko popyt na specjalistyczne usługi doradcze, ale również wskazuje na aktualny potencjał pomysłodawców.

Wykres 4. Zależność przychodów oraz ryzyka we wczesnych fazach rozwoju przedsiębiorstwa

Wykres 5. Średnie wartości wyników działania FKZ w 2011 roku.

Źródło: Opracowanie własne

Najwyższe wskazania (4 pkt.⁶) najczęściej wskazywany przez respondentów rodzaj udzielanego wsparcia dotyczy usług doradczych w zakresie:

- wsparcia w budowie kontaktów i relacji biznesowych;
- pomocy w zarządzaniu finansami;
- pomocy prawnej;
- wsparcia w budowie i realizacji strategii;
- doradztwa w zakresie budowy organizacji i jej struktury.

Najniższe wskazania (3 pkt.) dotyczą wsparcia inkubowanego przedsięwzięcia w poszukiwaniu wykwalifikowanej kadry zarządzającej i pracowników.

Uwzględniając fakt, że ostatni nabór do Działania 3.1 POIG miał miejsce w 2010 r., to średnia liczba preinkubowanych projektów przypadających na jeden fundusz (37 od 2008 r.) wskazuje silną, rosnącą dynamikę (w 2011 r. – na jeden FKZ przypadało średnio ok. 20 preinkubowanych projektów). Przyczyn dynamiki wzrostu należy przede wszystkim upatrywać w rozwoju, wraz z upływem czasu, metod akwizycji projektów pozytywnych przez fundusze biorące udział w Dz. 3.1 PO IG.

Z przeprowadzonych badań wynika, że prawie 26% projektów kończy proces preinkubacji. Średni udział wejść inwestycyjnych w preinkubowane projekty jest bardzo wysoki i wynosi 42,7%. Niemniej rozpiętość udziału wejść inwestycyjnych między poszczególnymi ośrodkami jest dość znaczna i zawiera się od 0-100% preinkubowanych projektów. Obydwe skrajne wielkości wzbudzają niepokój. Dolna wartość budzi wątpliwości co do prawidłowości przebiegu rekrutacji do procesu preinkubacji pod kątem rynkowego potencjału akceptowanych projektów, a górna, co do przesłanek ekonomicznych podejmowania inwestycji kapitałowej w każdy z preinkubowanych projektów.

Przeprowadzone badanie pozwala na jeszcze jedno spostrzeżenie. Występuje mianowicie pewna pula wartościowych projektów, które nie spotkały się z zainteresowaniem inwestorów kapitałowych, lecz stały się podstawą uruchomienia działalności gospodarczej przez pomysłodawców. Ponieważ rolą FKZ nie jest poszukiwanie inwestora branżowego, to szanse tych przedsięwzięć na wejście na rynek zostają znacznie ograniczone ze względu na brak zewnętrznego wsparcia finansowego.

Preferowane przez FKZ formy wyjścia z inwestycji (w skali 0 – 5)

Za preferowaną ścieżkę wyjścia z inwestycji FKZ uznają sprzedaż udziałów innemu inwestorowi kapitałowemu lub branżowemu (4,26 pkt.). Niżej oceniane jest wyjście poprzez sprzedaż udziałów na giełdzie (3,35 pkt.), które wymaga zazwyczaj przekształcenia spółki w spółkę akcyjną i wiąże się z dodatkowymi kosztami i czasem niezbędnym do przeprowadzenia całej operacji. Prawie na tym samym poziomie jest traktowany wykup udziałów przez zarząd spółki (3,43 pkt.). Choć w tym przypadku sprzedaż nie pociąga za sobą dodatkowych kosztów, jednak trudno wówczas znaleźć odniesienie do rynkowej wartości sprzedawanych udziałów.

Jednym z ważniejszych elementów współpracy z przedsiębiorcami jest sprawowanie kontroli nad inwestycją. W tym zakresie FKZ mają również swoje preferencje. W większości wskazań przedstawiciel Funduszu preferuje

funkcję członka rady nadzorczej spółki w utworzonej spółce (4,36 pkt.), kolejną formą kontroli jest uzgodnienie, że wydatki zarządu spółki powyżej ustalonej kwoty wymagają kontrasygnaty przedstawiciela FKZ (3,73 pkt.). Najmniej popularną formułą jest udział przedstawiciela FKZ w charakterze członka zarządu spółki (1,73 pkt.). Wynika to z charakteru funkcjonowania FKZ, którego szczupła kadra koncentruje się na działaniach nadzorczych w wielu spółkach, a nie na bezpośrednim zarządzaniu podmiotem będącym przedmiotem inwestycji.

Podstawowe bariery rozwoju oraz realizacji zadań FKZ (w skali 0 – 5)

Fundusze pomimo działania w ośrodkach o potwierdzonym dużym potencjale innowacyjnym nie są zbyt usatysfakcjonowane sytuacją w jakiej przychodzi im działać. Według zarządzających FKZ do najważniejszych barier w realizacji zadań przez FKZ należą⁷:

- niedobór projektów nadających się do komercjalizacji – 3,95 pkt.
- niechęć środowiska naukowego do komercjalizacji osiągnięć naukowych – 3,33 pkt.
- niechęć władz instytucji naukowych do komercjalizacji wyników prac badawczych poprzez tworzenie spółek – 3,29 pkt.
- ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii – 3,00 pkt.
- niski budżet, brak wsparcia finansowego – 2,77 pkt.
- brak zaufania przedsiębiorców do takiej formy finansowania przedsięwzięcia – 2,77 pkt.
- brak wiedzy beneficjentów o mechanizmach finansowania poprzez inwestycje kapitałowe – 2,73 pkt.

Szczególną uwagę należy zwrócić na problem braku dobrych projektów do komercjalizacji. Świadczy to o dalszym utrzymywaniu się niekorzystnej sytuacji, w której środowisko naukowe (naukowcy i władze instytucji naukowych), korzystając ze środków publicznych, może z powodzeniem działać w oderwaniu od realnych potrzeb gospodarki w zakresie generowania rozwiązań posiadających znaczący potencjał rynkowy. Warto ponadto podkreślić, że większość wskazań w tym zakresie dotyczy braku współpracy środowisk naukowych i gospodarczych.

Główni partnerzy w realizacji celów statutowych FKZ

Głównymi partnerami FKZ są fundusze, które je utworzyły oraz podmioty dostarczające projekty o wysokim potencjale komercyjnym, w ramach porozumień o współpracy. FKZ próbują w ten sposób rozwiązać jeden z głównych problemów swojej działalności jakim jest brak dostatecznej liczby projektów wartych inwestycji kapitałowych.

Źródła informacji FKZ o projektach (skala 0-5)

Podstawowym źródłem informacji są indywidualne zgłoszenia przedsiębiorców do FKZ (4,39 pkt.), co oznacza, że oferta FKZ, mimo wielu problemów i barier cieszy się nadal dużym popytem wśród przedsiębiorców. W dalszej kolejności znajdują się aktywne formy pozyskiwania projektów (3,52 pkt.) jak: organizowane przez FKZ spotkania, warsztaty, seminaria, konferencje. Pozostałe ważne źródła informacji to: Internet i biuletyny (3,91 pkt.) oraz kontakty nieformalne (3,64 pkt.).

Najmniej efektywnym źródłem pozyskiwania projektów są kontakty z izbami gospodarczymi i organizacjami pracodawców (1,57 pkt.), które bardziej się skupiają na funkcjach przedstawicielskich i lobbingsowych niż na działaniach marketingowych na rzecz swoich członków.

Pozytywne aspekty uruchomienia Działania 3.1 PO IG dla FKZ

Podmioty, które stały się beneficjentami Działania 3.1 PO IG potwierdzają słuszność założeń Programu i wskazują na jego główne na korzyści w postaci:

- dostępu do kapitału umożliwiającego uruchomienie wdrożenia przedsięwzięć innowacyjnych oraz
- podniesienia poziomu kompetencji pracowników IOB działających na rynku komercjalizacji projektów innowacyjnych.

Kolejnym pozytywnymi efektami są:

- pojawienie się inkubatorów, które dla wybranych projektów mogą dostarczyć kapitał podnoszący wiarygodność aplikacji kierowanej do funduszy VC;
- udrożnienie kanału komercjalizacji w wyniku utworzenia spółki dla projektów wywodzących się z instytucji naukowych;

⁷ Skala ocen od 0 do 5, gdzie brak wpływu – 0 pkt., a decydujący wpływ – 5 pkt.

- poprawa pozycji inkubatora/preinkubatora, który oprócz oferowanej przedsiębiorcom/pomysłodawcom powierzchni niezbędnej do realizacji przedsięwzięcia, może się wykazać dostępem do własnego kapitału, często wystarczającego na fazę uruchomienia wdrożenia;
- uruchomienie komplementarnego źródła finansowania projektów, które nie kwalifikowały się do wsparcia w ramach Działania 8.1 i 8.2 POIG;
- rozwój przedsiębiorczości i kreacja nowych miejsc pracy w innowacyjnych firmach;
- inspiracja do podejmowania działań w zakresie uporządkowania spraw związanych z transferem technologii z instytucji naukowych.

Negatywne aspekty uruchomienia Działania 3.1 PO IG dla FKZ:

- Respondenci podkreślają niekorzystny wpływ programu na działalność rynku funduszy inwestycyjnych przez podmioty, które oferują łatwo dostępne środki inwestycyjne dla projektów o niskiej wartości. Wskazuje się również na „fetysz” osiągania założonego wskaźnika wejść inwestycyjnych (był brany pod uwagę przy rozstrzyganiu konkursów do Działania 3.1 PO IG), co prowadzi do uruchamiania przedsięwzięć inwestycyjnych bez wystarczająco rzetelnej analizy biznesowej. Świadomość tej sytuacji wśród pomysłodawców objawia się m.in. ich słabą determinacją do rozwoju przedsięwzięć i realizacją słabo dopracowanych modeli biznesowych.
- Publiczny charakter funduszu sprawia, że programowi towarzyszy opinia łatwej dostępności kapitału dla pomysłów, które już z założenia mogą zakończyć się niepowodzeniem. Powoduje to znaczny wzrost oczekiwań pomysłodawców w zakresie wyceny ich projektów, co z kolei utrudnia dokonywanie opłacalnych inwestycji umożliwiających kontynuowanie działalności funduszu w przyszłości w oparciu o środki pozyskane z wyść kapitałowych.
- Zagrożeniem dla bieżących wyników programu stanowi powierzenie przez PARP realizacji programu podmiotom nie posiadającym doświadczenia w świadczeniu usług komercjalizacji innowacyjnych pomysłów.
- Istotne zagrożenie wynika również z faktu, że w rezultacie przeprowadzonego konkursu w ramach PO IG Działania 3.1 środki zamiast na wzmocnienie dotychczas działających IOB w zakresie komercjalizacji innowacyjnych pomysłów, w większości przypadków zostały skierowane do podmiotów powołanych jedynie w celu pozyskania oferowanego finansowania. Istnieje zatem całkiem realna obawa o trwałość zainicjowanych rozwiązań (powstałych FKZ) po zakończeniu finansowania projektu.

Niezbędne działania doskonalące w przypadku przyszłej edycji podobnego programu

Poniżej przedstawiono ważniejsze postulaty zmierzające do udoskonalenia w przyszłości formuły Działania 3.1 POIG zgłaszane w ramach przeprowadzonych badań przez ankietowane fundusze FKZ:

- ujednolicenie oceny projektów inwestycyjnych zgłaszanych przez FKZ do PARP,
- dopracowanie jednoznacznych zasad reinwestycji kapitału pozyskanego po wyjściu z inwestycji,
- uznanie za koszty kwalifikowane kosztów nadzoru i budowy narzędzi do nadzoru nad wynikubowanymi spółkami do czasu dezinvestycji,
- zdefiniowanie procedur oceny raportów z preinkubacji przy realizacji wejść kapitałowych z tzw. *aggio*,
- uproszczenie systemu rozliczania wniosków o płatność w celu usunięcia zagrożenia utraty płynności finansowej przez FKZ.

Możliwe przyczyny nieosiągnięcia przez FKZ założonych wskaźników projektu

W badaniu zwrócono się również do zarządzających funduszami o podanie głównych przyczyn nieosiągnięcia założonych wskaźników. Najważniejsze i najczęściej podawane przez respondentów przyczyny to:

- niewystarczająca ilość projektów o dużym potencjale rynkowym,
- bariery negocjacyjne zagrażające terminowej finalizacji fazy założycielskiej spółki celowej,
- brak determinacji pomysłodawców do zobowiązania się do osiągnięcia zakładanych celów biznesowych,
- regulacje podatkowe utrudniające transfer IP z uczelni wyższych do biznesu,
- niekorzystne regulacje podatkowe dla udziałowców wnoszących aport.

Wszystkie powyższe przyczyny leżą praktycznie poza zasięgiem oddziaływania FKZ i trudno je uznać za subiektywne. Należy również nadmienić, że ok. 30% badanych podmiotów nie dostrzega żadnych zagrożeń związanych z osiągnięciem planowanych wskaźników projektu.

Problemy z jakimi borykają się FKZ w dużej mierze wynikają z ich słabego osadzenia w systemie wspierania biznesu, do którego adresowany był program. Sytuacja ta wynika częstokroć z braku formalnych i nieformalnych kontaktów wypracowywanych na przestrzeni dłuższego okresu działania na tym segmencie rynku, ale też w znacznym zakresie z braku dobrej jego znajomości. Polska gospodarka, znajdująca jeszcze ciągle w fazie transformacji, wymaga zarówno rozwoju i umocnienia IOB, jak i działających dla zysku funduszy VC. Podmioty te mają wiele wspólnych obszarów współpracy związanych z poszukiwaniem i przygotowaniem projektów do komercjalizacji. Niestety, z chwilą pojawienia się dedykowanych środków publicznych w ich zachowaniach przeważają postawy egoistyczne, a cel nadrzędny jakim jest kooperacja zmierzająca do osiągnięcia wzrostu konkurencyjności gospodarki, schodzi na dalszy plan. Z tego względu, uruchamiając w przyszłości programy wsparcia w obszarze komercjalizacji innowacyjnych rozwiązań należy prowadzić konsekwentną politykę demarkacyjną między grupami docelowymi potencjalnych beneficjentów.

LISTA ADRESOWA FUNDUSZY KAPITAŁU ZAŁĄŻKOWEGO

1. Fundusz Inwestycyjny powstały w ramach projektu „Innowacja kluczem do sukcesu”
[Belchatowski Kleszczowski Park Przemysłowo Technologiczny Sp. z o.o.]
97-400 Belchatów, ul. Przemysłowa 4
tel.: 512-981-622; faks: 44/733-11-65
e-mail: e.miszta@ppt.belchatow.pl
www.ppt.belchatow.pl
2. Technobit Venture
[Agencja Rozwoju Regionalnego]
43-382 Bielsko-Biała, ul. Cieszyńska 365
tel.: 33/816-91-62
e-mail: technobit_venture@arrsa.pl, araszk@arrsa.pl
www.technobit.pl
3. EuroPG Investments
[EuroPG Investments Sp. z o.o.]
80-177 Gdańsk, ul. Damroki 1/D-10
tel.: 58/732-72-32; faks: 58/732-19-58
e-mail: info@einvesto.pl
www.inwestycjewinnowacje.pl
4. Fundusz Kapitałowy Agencji Rozwoju Pomorza S.A.
[AGENCJA ROZWOJU POMORZA S.A.]
80-387 Gdańsk, ul. Arkońska 6
tel.: 58/323-31-00; faks: 58/323-31-49
e-mail: mieszk.bisewski@arp.gda.pl
www.invest.arp.gda.pl
5. Fundusz INVENO
[Inveno Sp. z o.o.]
81-451 Gdynia, al. Zwycięstwa 96/98 lok. B12
tel.: 58/735-11-17; faks: 58/735-11-19
e-mail: biuro@inveno.pl
www.inveno.pl
6. Akcelerator Technologiczny Gliwice
[Park Naukowo Technologiczny w Gliwicach]
44-100 Gliwice, ul. Konarskiego 18C
tel.: 32/335-85-03 wew. 503; faks: 32/335-85-03 wew. 500
e-mail: sekretariat@technopark.gliwice.pl, karolina.warchalowska@technopark.gliwice.pl
www.technopark.gliwice.pl
7. Inicjowanie innowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych wykorzystujących potencjał lotnictwa lekkiego
[Bielski Park Technologiczny Lotnictwa, Przedsiębiorczości i Innowacji Sp. z o.o.]
43-512 Kaniów, ul. Kóski 73
tel.: 32/750-82-32; faks: 32/750-82-33
e-mail: parklotniczy@parklotniczy.pl
www.parklotniczy.pl
8. Kapitał dla innowacji w obszarze poszanowania energii
[Park Naukowo-Technologiczny Euro-Centrum Sp. z o.o.]
40-568 Katowice, ul. Ligocka 103
tel.: 32/205-00-92; faks: 32/250-47-85
e-mail: kontakt@euro-centrum.com.pl
www.euro-centrum.com.pl
9. Internet Ventures
[Internet Ventures]
40-030 Katowice, ul. Lompy 9/2
tel.: 600 032 601
e-mail: bartosz.bereszko@internetventures.pl
www.internetventures.pl
10. Fundusz Kapitału Załączkowego SATUS
[Spółka Zarządzająca Funduszami Kapitału Załączkowego STATUS Sp. z o.o. S.K.]
30-062 Kraków, Oleandry 2
tel.: 12/294-72-15; faks: 12/294-72-16
e-mail: dmajewski@satus.pl
www.satus.pl
11. Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych Venture Capital SATUS
[Satus Venture Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa]
30-062 Kraków, ul. Oleandry 2
tel.: 12/294-72-15; faks: 12/294-72-16
e-mail: siec@satus.pl
www.satus.pl
12. Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego
[Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego]
31-542 Kraków, ul. Kordylewskiego 11
tel.: 12/617-66-01; faks: 12/617-66-66
e-mail: marr@marr.pl
www.marr.pl
13. MicroBioLab
[MicroBioLab Sp. z o.o.]
31-038 Kraków, ul. Starowiślna 6/35
tel.: 607490642
e-mail: kontakt@microbiolab.pl
www.microbiolab.pl
14. JCI Venture
[JCI Venture Sp. z o.o.]
30-348 Kraków, ul. Bobrzyńskiego 14
tel.: 12/297-46-00; faks: 12/297-46-46
e-mail: pawel.blachno@jci.pl
www.jciventure.pl
15. IIF
[IIF SA]
31-101 Kraków, ul. Plac Na Groblach 21
tel.: 12/376-51-73; faks: 12/376-51-73
e-mail: biuro@iif.pl
www.iif.pl
16. Nomad Fund
[Nomad Management GmbH S.K.A.]
31-315 Kraków, ul. Radzikowskiego 47B
tel.: 12/362-43-62
e-mail: info@nomadfund.pl
www.nomadfund.pl
17. Fundusz Załączkowy KPT
[Fundusz jest spółką celową]
31-864 Kraków, ul. Jana Pawła II 41L
tel.: 12/387-81-60; faks: 12/387-81-60
e-mail: biuro@fzkpt.pl
www.fzkpt.pl
18. Innovation Nest
[Innovation Nest]
30-331 Kraków, ul. Ludwinowska 7/9
e-mail: innest@innovationnest.pl
www.innovationnest.p
19. Regionalny Inkubator Technologiczny
[Agencja Rozwoju Regionalnego]
59-220 Legnica, ul. Rataja 26
tel.: 76/862-27-77
e-mail: iwona.hajduk@arleg.eu
www.arleg.eu
20. Zainwestujmy w Innowacje – Inkubator Technologiczny
[Centrum Innowacji i Transferu Technologii Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego Sp. z o.o.]
20-026 Lublin, ul. Fryderyka Chopina 33/3
tel.: 81/479 01 90; faks: 81/479 01 90
e-mail: biuro@zainwestujmy.pl
www.zainwestujmy.pl
21. Fundusz Start Money
[Centrum Innowacji – Akcelerator Technologii Fundacja Uniwersytetu Łódzkiego]
90-327 Łódź, ul. Matejki 21/23 II p. pok. 216
tel.: 42/635-49-84; faks: 42/635-49-85
e-mail: fundusz@startmoney.pl
www.startmoney.pl
22. Inkubator Przedsiębiorczości Media 3.0
[Miasteczko Multimedialne Sp z o.o.]
33-300 Nowy Sącz, ul. Zielona 27
tel.: 18/449-94-60; faks: 18/449-94-61
e-mail: biuro@miasteczkomultimedialnepl
www.milionnastart.pl
23. Inkubator Technologiczny
[Fundacji „Instytut Karpacki”]
33-300 Nowy Sącz, ul. Łącznik 21h
tel.: 18/547-37-72
e-mail: biuro@instytut-karpacki.org
http://www.instytut-karpacki.org
24. Inqbe
[InQbe Sp. z o.o.]
10-416 Olsztyn, ul. Towarowa 1
tel.: 89/532-06-06; faks: 89/532-06-06
e-mail: biuro@inqbe.pl, achomik@inqbe.pl
www.inqbe.pl
25. Science2Business
[Fundacja na Rzecz Budowy Społeczeństwa Opartego na Wiedzy „Nowe Media”]
10-693 Olsztyn, ul. Sosnkowskiego 47
tel.: 89/535-91-44, 797 122 760
e-mail: m.witkowski@fnm.pl
www.science2business.pl
26. BIB Seed Capital
[BIB Seed Capital Sp. z o.o.]
61-809 Poznań, ul. Św. Marcina 80, lok. 355
tel.: 61/852-49-46; faks: 61/852-49-46
e-mail: seed@bioinfo.pl
www.seed.bioinfo.pl

27. SpeedUp
[Speed Up S.C.]
61-495 Poznań,
ul. 28 Czerwca 213/215
tel.: 61/827-09-99
e-mail: info@speedupgroup.com
www.speedupgroup.pl
28. Inkubator Innowacji
[Poznański Akademicki Inkubator
Przedsiębiorczości]
60-587 Poznań, ul. Cienista 3
tel.: 61/665-76-72; faks: 61/665-76-71
e-mail: parafricanowicz@paip.pl
www.inkubator-innowacji.pl
29. Stworzenie w ramach
Wielkopolskiego Instytutu Jakości
Inkubatora Przedsiębiorczości
wspierającego powstawanie
innowacyjnych firm.
[Wielkopolski Instytut Jakości
Sp. z o.o.]
61-626 Poznań, ul. Szelągowska 49
tel.: 61/855-39-90; faks: 61/855-39-92
e-mail: sekretariat@wnj.pl
www.wnj.pl
30. LMS DigitalFarm – kapitał dla
innowacyjnych przedsięwzięć
marketingowych
[LMS Spółka z ograniczoną
odpowiedzialnością]
61-734 Poznań,
ul. Nowowiejskiego 57
www.lmsinvest.pl
31. Inkubator Technologiczny
[Fundacja Uniwersytetu im. A.
Mickiewicza
w Poznaniu – Poznański Park
Naukowo-Technologiczny]
61-612 Poznań, ul. Rubież 46
tel.: 61/622-69-00; faks: 61/622-69-01
e-mail: inqbator@ppnt.poznan.pl
www.inqbator.pl
32. InnoFund
[Centrum Transferu Innowacji
i Przedsiębiorczości Wyższej
Szkoły Informatyki i Zarządzania
w Rzeszowie]
35-225 Rzeszów,
ul. Sucharskiego 2 pok. 243
tel.: 17/866-11-21
e-mail: biuro@innofund.pl
www.innofund.pl
33. T-Park. Kapitał dla Innowacji.
[Dolnośląska Agencja Rozwoju
Regionalnego S.A.]
58-310 Szczawno-Zdrój,
ul. Szczawieńska 2
tel.: 74/648-04-47; faks: 74/648-04-17
e-mail: kapitaldlainnowacji@t-park.pl
www.darr.pl
34. Fundusz Kapitału POMERANUS SEED
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
70-466 Szczecin,
ul. Monte Cassino 32
tel.: 91/312-92-48; faks: 91/312-92-01
e-mail: biuro@pomeranusseed.pl
www.pomeranusseed.pl
35. Dase Financial Group S.A.
[Dase Financial Group SA]
58-100 Świdnica,
ul. Armii Krajowej 29/8
tel.: 74/850-17-86
e-mail: biuro@dase.pl
www.dase.pl
36. Ekoinkubator
[EDORADCA Sp. z o.o.]
83-110 Tczew,
ul. Kubusia Puchatka 5/12
tel.: 509748734
e-mail: ekoinkubator@edoradca.pl
www.ekoinkubator.pl
37. BBI Seed Foun Fundusz Kapitałowy
[BBI Seed Fund Sp. z o.o.]
00-688 Warszawa, ul. Emilii Plater 28
tel.: 22/630-33-99; faks: 22/630-33-70
e-mail: marcin.majewski@bbiseed.pl
www.bbiseed.pl
38. Wiedza i Kapitał dla
Innowacji Informatycznych
i Telekomunikacyjnych”
[Fundacja Nowe Technologie]
33-100 Tarnów, ul. Mickiewicza 1/5
tel.: 14/636-12-34; faks: 14/690-80-77
e-mail:
biuro@fundacjanowetechnologie.pl
www.fundacjanowetechnologie.pl
39. AIP Seed Capital
[Fundacja Akademickie
Inkubatory Przedsiębiorczości]
00-672 Warszawa, ul. Piękna 68
tel.: 515229822
e-mail: inwestycje@aipseedcapital.pl
www.aipseedcapital.pl
40. Giza Polish Ventures
[GPV I sp. z o.o.]
04-870 Warszawa,
ul. Trakt Lubelski 40a
tel.: 517 713 531
e-mail: ewa@gpventures.pl
www.gpventures.pl
41. Business Angel Seedfund
[Business Angel Seedfund
Sp. z o.o. S.K.A.]
00-695 Warszawa, ul. Trzy Lipy 3
tel.: 22/821-97-70; faks: 22/821-97-71
e-mail: biuro@seedfund.pl
www.seedfund.pl
42. AerFinance Ventures
[Aerfinance Ventures sp. z o.o.]
02-174 Warszawa, ul. Saboty 60
tel.: 22/213-18-65; faks: 22/609-20-13
e-mail: kontakt@aer-vc.com
www.aer-vc.com
43. Efund
[eFund S.A.]
00-695 Warszawa,
ul. Nowogrodzka 50
tel.: 22/556-82-74
e-mail: office@efunds.eu
www.efunds.eu
44. IQ Partners
[IQ PARTNERS S.A.]
02-675 Warszawa, ul. Wołoska 7
tel.: 22/567-00-00
e-mail: biuro@iqpartners.pl
www.iqpartners.pl
45. Ventures Hub
[Ventures Hub Sp. z o.o.]
02-675 Warszawa, ul. Wołoska 7
tel.: 22/567-00-20; faks: 22/567-00-21
e-mail: biuro@ventureshub.pl,
mnarczewska@ventureshub.pl
www.ventureshub.pl
46. hardGamma Ventures
[hardGAMMA Ventures]
00-113 Warszawa, ul. Emilii Plater 53
e-mail: info@hardgamma.com
www.hardgamma.com
47. Xevin Investments
[Xevin Investments Sp. z o.o.]
01-646 Warszawa, ul. Jelinka 32
tel.: 22/211-21-66
tel.: kontakt@xevin.pl
www.xevin.pl
48. Opera Venture Capital
[OPERA Towarzystwo Funduszy
Inwestycyjnych S.A.]
00-124 Warszawa, Rondo ONZ 1
tel.: 22/354 84 00
e-mail: office@opera.pl
www.opera.pl
49. Asset Management Black Lion
[Assets Management Black Lion
Sp. z o.o.
SKA SKA]
03-808 Warszawa, ul. Mińska 25
tel.: 22/323-19-00
e-mail: piotr.debek@blacklion.com.pl
www.blacklion.com.pl
50. Skyline Venture
[Skyline Investment S.A.]
02-797 Warszawa,
Al. Komisji Edukacji
Narodowej 18, lok 3b
tel.: 22/859-17-80
e-mail: zarzad@skyline.com.pl
www.skyline.com.pl
51. LST Capital S.A.
[LST CAPITAL S.A.]
00-104 Warszawa,
Plac Grzybowski 10 lok. 31
tel.: 22/654 66 15
e-mail: office@lstcapital.pl, l.fasolek@
lstcapital.com
www.lstcapital.pl
52. Spinaker Innowacji
[BonusCard Sp. z o.o.]
02-386 Warszawa, ul. Altowa 2
tel.: 885 885 504
e-mail: agnieszka.wilhelmi@
bonuscard.pl
www.bonuscard.pl
53. Investin
[Investin]
00-697 Warszawa,
Aleje Jerozolimskie 51 lok. 5
tel.: 22/835-77-33
e-mail: biuro@investin.pl
www.investin.pl
54. TechnoBoard
[TechnoBoard Sp z o.o.]
00-695 Warszawa,
ul. Nowogrodzka 50
tel.: 22/629-24-42; faks: 22/266-02-09
e-mail:
gsperczyński@technoboard.pl,
apanasik@technoboard.pl,
inkubator@technoboard.pl
www.technoboard.pl
55. KIGMED.eu
[Krajowa Izba Gospodarcza]
00-074 Warszawa, ul. Trębacka 4
tel.: 22/630-96-68, 630-96-05; faks:
22/827-73-45
e-mail: kigmed@kig.pl
www.kigmed.eu

56. IQ Advisors
[IQ Advisors Sp. z o.o.]
03-938 Warszawa,
ul. Zwycięzców 28/18
tel.: 22/567-00-00; faks: 22/567-00-01
e-mail: biuro@iqadvisors.nazwa.pl
www.iqadvisors.nazwa.pl
57. Helix Ventures
[Helix Ventures Sp. z o.o.]
00-113 Warszawa, ul. Emilii Plater 53
tel.: 22/540-73-70; faks: 22/540-73-71
e-mail: dwiatr@helixventures.net
www.helixventures.net
58. Fabryka Innowacji
[Fundacja Towarzystwo Ekonomiczno-Społeczne]
02-691 Warszawa, ul. Kolady 3
tel.: 22/201-90-94; faks: 22/349-28-12
e-mail:
biuro@fabrykainnowacji.org.pl
www.fabrykainnowacji.org.pl
59. Zwiększenie liczby innowacyjnych przedsiębiorstw poprzez dwuetapowe wsparcie pomysłodawców projektów innowacyjnych
[Akcelerator Innowacji NOT Sp. z o.o.]
00-050 Warszawa,
ul. Świętokrzyska 14
tel.: 22/336-14-04; faks: 22/336-14-05
e-mail: aino@ainot.pl
www.ainot.pl
60. Inicjowanie działalności innowacyjnej o potencjał globalny w obszarach ICT
[Profound Ventures Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością]
00-640 Warszawa, ul. Mokotowska 1
tel.: 22/881-667-566
www.profoundventures.home.pl
61. Inkubator Obserwatorium Zarządzania
[Fundacja Obserwatorium Zarządzania]
02-952 Warszawa, ul. Wiertnicza 141
tel.: 22/314-14-05
e-mail: katarzyna.szymanska@obserwatorium.pl
www.inkubator.obserwatorium.pl
62. Mazowiecki Inkubator Technologiczny Sp. z o.o.
[Arteria S.A.]
00-080 Warszawa, ul. Miodowa 1
tel.: 509 398 256
e-mail: biuro@e-mit.pl
www.e-mit.pl
63. Inkubator Naukowo – Technologiczny sp. z o.o.
[Inkubator Naukowo – Technologiczny sp. z o.o.]
53-203 Wrocław, ul. Hallera 180/14
tel.: 71/714-26-61; faks: 71/712-24-22
e-mail: biuro@int.org.pl
www.int.org.pl
64. MCI.BioVentures
[MCI.BIO Ventures Sp. z o.o.]
51-641 Wrocław, ul. Bartoszowicka 3
tel.: 71/337-37-10; faks: 71/337-37-11
e-mail: bio@mci.pl
www.bioventures.pl
65. incuBIT.NETable – Instytut preinkubacji i komercjalizacji
[TRINITY AdVENTURE Sp. z o.o.]
50-079 Wrocław, ul. Rуска 11/12
tel.: 71/712-21-50
e-mail: biuro@trinityadventure.pl
www.trinityadventure.pl
66. Akcelerator EIT+
[Wrocławskie Centrum Badań EIT+ Sp. z o. o.]
54-066 Wrocław,
ul. Stabłowicka 147, pokój 108
tel.: 71/720-16-40; faks: 71/720-16-00
e-mail: cezary.iwan@eitplus.pl
akceleratorplus.pl
67. Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wrocławskim Medycznym Parku Naukowo-Technologicznym
[Wrocławski Medyczny Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o.]
53-135 Wrocław, ul. Kutnowska 1-3
tel.: 71/750-46-20; faks: 71/750-46-21
e-mail:
marta.sobczak@parkmedyczny.pl
www.parkmedyczny.pl
68. Projekt Nickel Inkubator prowadzony przez Nickel Technology Park Poznań sp. z o.o.
[Nickel Technology Park Poznań sp. z o.o.]
62-002 Złotniki, Suchy Las, ul. Krzemowa 1,
tel. 61/658-54-99, fax 61/842-06-25,
e-mail: filip.brzoska@nickel.com.pl,
www.nickelinkubator.pl

SIECI ANIOŁÓW BIZNESU

Sieci aniołów biznesu (SAB) to instytucje, które dzięki aktywnej działalności finansowej i edukacyjnej w ciągu ostatnich 10 lat wypracowały sobie rozpoznawalność na rynkach przedsiębiorców poszukujących finansowania. Kiedy w 2003 roku powstała pierwsza w Polsce sieć – Polban, termin „anioły biznesu” był pojęciem enigmatycznym i nieznanym nawet dla wielu ekonomistów, budzącym obawy i nieufność. Obecnie, dzięki wielu inicjatywom upowszechniającym ideę i zasady ich działania, przedsiębiorcy są świadomi możliwości pozyskania finansowania i konsekwencji jakie niosą za sobą poszczególne formy współpracy z instytucjami finansowymi tego rodzaju.

Definicja pojęcia anioł biznesu

Anioł biznesu to zamożna osoba prywatna, która zazwyczaj posiada doświadczenie jako przedsiębiorca oraz inwestuje część swojego prywatnego majątku w firmy we wczesnych fazach rozwoju. Jest to dla nich forma alokacji kapitału, oferowanego pomysłodawcom wraz z osobistym wsparciem merytorycznym, specjalistyczną wiedzą i umiejętnościami, w zamian za udziały w spółce¹. Jeden z najbardziej znanych na świecie aniołów biznesu, W.H. Payne, uzupełnia tę definicję o informację, że są to inwestorzy, którzy w większości przypadków sprzedali udziały w swoich firmach, bądź też są emerytowanymi biznesmenami, którzy po prostu lubią pracować z przedsiębiorcami, pomagać im. W ten sposób odwdzięczają się za pomoc, którą oni otrzymali na początku swojej kariery. Wspieranie młodych firm to ich pasja. Czerpią satysfakcję z tego, że mają swój udział w sukcesach nowych firm, a jednocześnie osiągają ponadprzeciętne zyski². Aby zrównoważyć poziom ryzyka, jakim obarczone są inwestycje w młode spółki, oczekują oni, że wspierane firmy w ciągu kilku lat osiągną wielokrotny wzrost wartości, co przełoży się na zwrot z dokonanej inwestycji na poziomie 10-30 krotnie większym niż zainwestowana kwota. Dla wielu osób te wielkości wydają się nierealne, jednak istnieją setki firm, które taki wynik osiągnęły. Jest to możliwe szczególnie w przypadku przedsiębiorstw, które swoją działalność opierają na zaawansowanych technologiach, dlatego też aniołowie biznesu szukają przede wszystkim innowacyjnych firm.

Pojęcie anioła biznesu pochodzi z USA, gdzie mianem tym obdarzano zamożne osoby, które wspierały broadwayowskie przedstawienia. Z czasem przyłgnęło ono do bogatych przedsiębiorców, którzy swoim kapitałem i doświadczeniem wspierali perspektywiczne przedsięwzięcia, w zamian za udziały w firmach. Rozkwit tego typu działalności miał miejsce w Dolinie Krzemowej, gdzie inwestorzy, którzy pomnożyli swoje majątki dzięki zakupom akcji firm wysokich technologii, szukali możliwości ulokowania kapitałów w ryzykowne projekty, mające perspektywy przyniesienia wysokich stóp zwrotu. Często efektem tych poszukiwań było lokowanie kapitałów w młode, innowacyjne firmy³.

Aniołowie biznesu w Europie i USA

Ze względu na anonimowość aniołów biznesu oraz fakt, iż duża część z nich nie jest zrzeszona w żadnej organizacji anielskiej, całociowy rynek tego typu inwestorów nie może zostać precyzyjnie oszacowany. Najbardziej dojrzałym rynkiem jest USA. Mimo, że Europa jako całość stara się doganiać rynek amerykański, jeszcze długa droga przed naszym kontynentem. Jak wynika z poniższej tabeli, w 2010 roku w Europie istniało 400 SAB. W tej płaszczyźnie udało się wyprzedzić USA, jednak wciąż mamy prawie 3,5 razy mniej samych aniołów,

¹ Ch. Saublens, "All money is not the same! SME access to finance. Guidebook for public decision-makers and intermediaries", Eurada, Bruksela 2006, s. 7, 44

² W. H. Payne, „The Definitive Guide to Raising Money from Angels”, 2006, s. 5-6

³ B. Mikołajczyk, M. Krawczyk, „Aniołowie biznesu w sektorze MSP”, Difin, Warszawa 2007, s. 49

4,5 razy mniejszą liczbę zawieranych rocznie przez nich inwestycji i 3 razy mniejszy roczny wolumen inwestycji venture capital we wczesne fazy rozwoju przedsiębiorstw. Europejski rynek aniołów biznesu wciąż dojrzewa, kształtuje się, podczas gdy USA wyznacza trendy i kierunki rozwoju. Dojrzałość tego rynku przejawia się w bardziej rozbudowanych strukturach sieciowych (mniej sieci, ale więcej zrzeszonych inwestorów) i nieco większych inwestycjach, często zawieranych w syndykatach przez kilku aniołów.

Tabela 1. Podsumowanie statystyk dotyczących aniołów biznesu w Europie i USA w 2010 roku

2010	Europa	USA
Liczba sieci aniołów biznesu	400	340
Sieci komercyjne	20%	Bd
Inwestycja w I rundzie	200 tys. €	158 tys. €
Liczba aniołów biznesu	75 tys.	259tys.
Wielkość inwestycji dokonywana przez aniołów biznesu (rocznie)	3-4 mld €	18 mld €
Inwestycje venture capital w fazie seed i start-up/early stage (rocznie)	ok 2 mld €	ok. 6 mld €

Źródło: J. Błoński, Rozwój rynku aniołów biznesu, 2011

Definicja sieci aniołów biznesu

Sieci aniołów biznesu to wyspecjalizowane instytucje, zrzeszające inwestorów indywidualnych – aniołów biznesu. Ich głównym zadaniem jest wspieranie działalności inwestycyjnej aniołów biznesu.

Wśród działań realizowanych przez sieci należy wyróżnić:

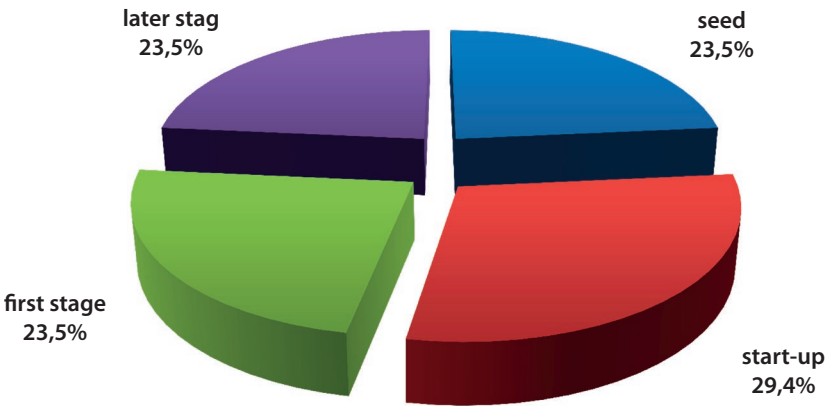
- identyfikację potencjalnych inwestorów i innowacyjnych przedsiębiorców oraz określenie ich preferencji;
- usługi bezpośredniego kojarzenia propozycji projektów z inwestorami;
- usługi polegające na tworzeniu forum, na którym wybrani przedsiębiorcy mogą zaprezentować swoje biznesplanu grupom wyselekcjonowanych inwestorów;
- prowadzenie baz danych i serwisów internetowych;
- doradztwo i szkolenia.

Sieci stanowią również platformę wymiany doświadczeń między inwestorami oraz promują w swoim otoczeniu wiedzę o specyfice i możliwościach pozyskania kapitału od aniołów biznesu. Inwestorom zapewniają one anonimowość oraz dostęp do wysokiej jakości perspektywicznych projektów, a przedsiębiorcom – dostęp do kapitału i cennych partnerów.

Preferencje inwestycyjne aniołów biznesu

Polscy aniołowie biznesu poszukują inwestycji w horyzoncie czasowym 3-5 lat, obejmujących przedział kwotowy od 50 tysięcy do ponad 5 milionów złotych. W celach inwestycyjnych interesują ich przede wszystkim przedsiębiorstwa młode, najlepiej funkcjonujące już na rynku – będące w fazie startu (29%). Przeszły już one bowiem pierwszą weryfikację rynku, ale jednocześnie wciąż są w fazie, gdy ich wartość rośnie najszybciej. W dalszej kolejności aniołowie biznesu chcą inwestować w firmy będące w fazie załóżkowej (seed) – 23%, first oraz later stage – po 24%.

Wykres 1. Preferowane fazy finansowania

Od strony branżowej inwestycje aniołów biznesu skoncentrowane są przede wszystkim na nowych technologiach. Przedstawiciele sieci określili te preferencje w następujący sposób:

Tabela 2. Branżowe preferencje SAB

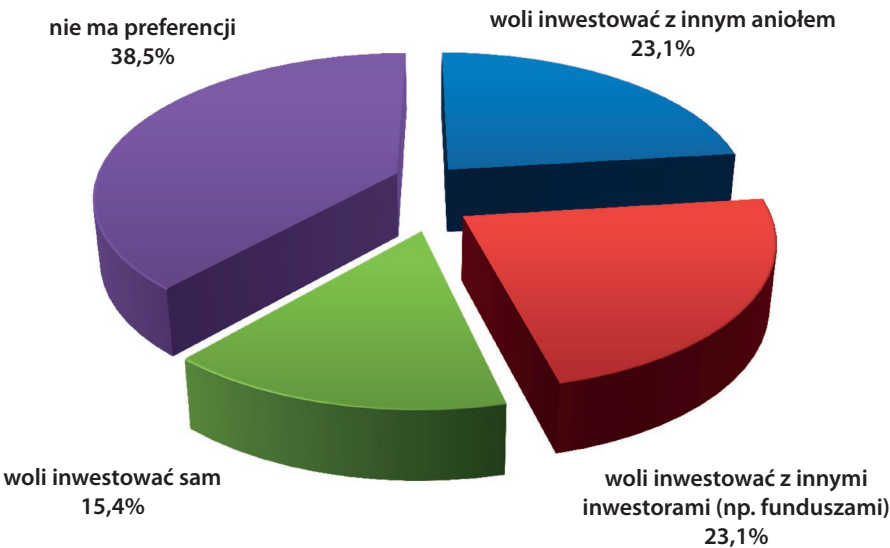
Branża	% sieci o danych preferencjach		
	2012	2010	2009
Telekomunikacja	100%	86%	100%
Media i multimedia	100%	100%	83%
Internet	100%	100%	100%
Biotechnologia i farmacja	100%	86%	83%
Ochrona zdrowia	86%	71%	67%
Ochrona środowiska i ekologia	86%	86%	100%
Przemysł paliwowo – energetyczny	71%	43%	67%
Software	71%	100%	100%
Przemysł komputerowy	71%	57%	-
Automatyka i robotyka	71%	57%	67%
Usługi oparte na wiedzy	71%	71%	83%
Chemia	71%	57%	50%
Przemysł spożywczy	29%	57%	-

Źródło: opracowanie własne

W stosunku do lat ubiegłych można zaobserwować spadek nacisku na projekty związane z software’em oraz przemysłem spożywczym. Wciąż stabilną pozycję w czołówce najbardziej poszukiwanych branż posiadają media i multimedia oraz Internet. Wzrost zainteresowania odnotowano w przypadku telekomunikacji, biotechnologii i farmacji, ochrony zdrowia, przemysłu paliwowo – energetycznego i komputerowego, automatyki i robotyki oraz chemii.

Aniołowie biznesu często traktują swoje inwestycje anielskie jako formę dywersyfikacji portfeli inwestycyjnych, dlatego też chętnie angażują się kapitałowo w syndykaty z innymi inwestorami. Spośród badanych sieci 40% zadeklarowało, że zrzeszeni inwestorzy nie mają preferencji co do inwestycji. Po 23% aniołów biznesu chętnie dzieli się ryzykiem z innymi inwestorami indywidualnymi lub funduszami, w tym głównie funduszami kapitału zaangażowanego oraz venture capital. Tylko 15% aniołów biznesu preferuje inwestycje samodzielne.

Wykres 2. Preferencje inwestycyjne aniołów biznesu

Źródło: Opracowanie własne

Inwestorzy indywidualni angażują swoje prywatne środki w bardzo ryzykowne przedsięwzięcia, których pomysłodawcami są bardzo często osoby młode, nieposiadające doświadczenia w biznesie. Aby mieć kontrolę nad decyzjami podejmowanymi w spółce, aniołowie biznesu, w ocenie przedstawicieli sieci, najczęściej chcą zostać członkiem rady nadzorczej (3,8/5), obserwatorem (3,5/5) lub doradcą (3,2/5), do rzadkości należą inwestycje, w których inwestor obejmuje etat w przedsiębiorstwie lub funkcję członka zarządu.

Nieodłącznym elementem transakcji są wyjścia z inwestycji. Jest to moment, w którym inwestor realizuje swój zysk poprzez sprzedaż udziałów. Ankietowane sieci wskazały zalecane przez nie formy wyjścia. Największą przychylnością cieszy się sprzedaż udziałów innemu inwestorowi prywatnemu (4/5) lub venture capital/private equity (3,8/5). Pozytywnie oceniają również wprowadzenie spółki do obrotu giełdowego (3/5) oraz management buyout (3/5). Mimo, iż polski rynek inwestycji aniołów biznesu jest bardzo młody, to jedna z sieci odnotowała już 2 wyjścia z inwestycji.

Cele sieci aniołów biznesu

Głównym celem sieci aniołów biznesu jest doprowadzanie do sytuacji, w której przedsiębiorca posiadający perspektywiczny projekt znajduje z jej pomocą inwestora, który w zamian za udziały dostarczy firmie niezbędnych kapitałów. W tym celu wszystkie sieci zajmują się aktywnym poszukiwaniem zamożnych inwestorów oraz przedsiębiorców mających przyszłościowe pomysły. Zanim jednak uda się skojarzyć ze sobą obie strony, sieci szkolą je i przygotowują do współpracy. Często dla pomysłodawców i inwestorów jest to sytuacja nowa, w której należy się odnaleźć i odpowiednio chronić swoje interesy. Zanim dojdzie jednak do spotkania, obowiązkiem sieci jest ocena projektów inwestycyjnych i przeprowadzenie ich pierwszej selekcji. Każda z sieci deklaruje także aktywne działania na rzecz podnoszenia świadomości społecznej o tej formie finansowania. Tylko 43% SAB zajmuje się tworzeniem konsorcjów na określone projekty.

Sieci aniołów biznesu w Polsce

Obecnie w Polsce funkcjonuje 10 sieci aniołów biznesu, z których 3 posiadają główne siedziby w Katowicach, 2 w Warszawie, oraz po jednej we Wrocławiu, Szczecinie, Łodzi, Lublinie i Krakowie. 3 sieci funkcjonują w strukturze rozproszonej i posiadają swoje biura w różnych regionach, co zwiększa dostęp potencjalnych klientów do ich usług, a także umożliwia większą koncentrację na działalności w społecznościach lokalnych. Konstrukcją taką wykorzystuje Secus Łowcy Biznesu, posiadający placówki w 5 województwach, Polban Business Angels Club obecny w 2 województwach oraz Ponadregionalna Sieć Aniołów Biznesu – Innowacja, która również posiada biura w 5 województwach. Swoją działalność większość sieci koncentruje na obszarze całego kraju. Tylko jedna zadeklarowała zasięg regionalny.

Wszystkie zbadane SAB, działające na terenie Polski, prowadzą działalność niekomercyjną. Wynika to w znacznej mierze z wymogów realizowanych przez nie projektów unijnych. Trzy z nich zadeklarowały plany komercjalizacji działalności po zakończeniu finansowania z UE. Ich niekomercyjna działalność wynika również z faktu, że duża część SAB stanowi element większej organizacji, która zapewnia im rozpoznawalność, kontakty i stanowi gwarancję jakości ich usług oraz trwałości działań. Z drugiej strony może ona jednak skutecznie blokować ambitne plany sieci, jeśli nie wpisują się one w strategię całości. Instytucjami, które stanowią fundament rozwoju tych SAB są: Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego, Satus Venture Sp. z o.o. oraz Fundacja Instytut Nauk Ekonomicznych i Społecznych. Pod względem struktury formalno – prawnej wśród pozostałych SAB wyróżniamy spółki prawa handlowego (S.A. i spółkę z o.o.), instytucję samorządu gospodarczego oraz fundację. W związku z prowadzeniem działalności niekomercyjnej SAB nie pobierają opłat za przyjęcie do sieci, członkostwo, możliwość zaprezentowania projektu przed inwestorami, szkolenia oraz success fee, które są standardem w wielu zagranicznych instytucjach tego typu i często stanowią główne Źródło ich dochodów.

Poziom zatrudnienia w polskich sieciach aniołów biznesu kształtuje się średnio na poziomie 8 osób na sieć, jednak widać wyraźną dysproporcję między nimi. W przypadku instytucji posiadających jedno biuro średnia wynosi 6 osób, zaś wśród tych o strukturze regionalnej średnia kształtuje się na poziomie 14 osób. Mimo prowadzenia działalności niekomercyjnej, budżety operacyjne SAB są dość wysokie. Wynika to z dostępu do finansowania unijnego. Jedynie 3 z badanych sieci podały ich wysokość za rok 2011. Wynoszą one średnio 2,3 mln. zł. We wszystkich przypadkach krajowe granty i projekty stanowiły 100% dysponowanego budżetu. W tym środowisku bardzo ważnym zjawiskiem jest sieciowanie – nawiązywanie ścisłej współpracy z podobnymi instytucjami w innych regionach i krajach. Doceniając te możliwości 4 SAB zostały członkami Europejskiej Sieci Aniołów Biznesu (EBAN), do której przynależność jest również wyznacznikiem jakości prowadzonych działań. Jedną z sieci była jej członkiem w latach 2006-2010. Jednocześnie 5 sieci deklaruje również członkostwo w innych instytucjach związanych z działalnością aniołów biznesu, w tym Stowarzyszeniu Sieci Aniołów

Biznesu ABAN, Business Centre Club oraz American Chamber of Commerce. Jako główne korzyści z tego typu współpracy przedstawiciele SAB wskazywali wzrost wiarygodności sieci, możliwości promocji (4,7/5), możliwość realizacji wspólnych projektów (4/5) oraz dostęp do wiedzy, kontaktów oraz doświadczeń (3,7/5).

Mapa 1. Sieci Aniołów Biznesu w 2012r.

◆ – Sieci Aniołów Biznesu

Źródło: opracowanie własne

Doceniając możliwości, jakie daje współpraca z innymi instytucjami otoczenia biznesu, sieci zawierają wiele porozumień o współpracy. Są one źródłem projektów, ale również partnerów, którzy wspierają efektywne działanie SAB, a także stanowią możliwości wyjścia z inwestycji lub pozyskania inwestorów do kolejnej rundy finansowania. Sieci deklarują współdziałanie z funduszami kapitału zaangażowanego, innymi SAB, parkami technologicznymi, izbami gospodarczymi (polskimi i zagranicznymi), Giełdą Papierów Wartościowych, kancelariami prawnymi, mediami, agencjami rozwoju regionalnego, szkołami wyższymi i funduszami venture capital.

Projekty

Zbadane SAB otrzymują średnio miesięcznie 26 projektów, z których 20% jest, według menadżerów SAB, warte bliższego zainteresowania. Wyróżnia się w tym zakresie Gildia Aniołów Biznesu, która miesięcznie otrzymuje 100 projektów oraz Silban, w którym nawet 50% otrzymanych propozycji inwestycyjnych jest godnych rozpatrzenia. Można zauważyć trend wzrostowy w stosunku do lat 2009 i 2010, w których ilość zgłoszonych projektów wynosiła odpowiednio 14 i 12. Jest to efekt większej świadomości przedsiębiorców o tej formie finansowania. Jednocześnie obserwowana jest tendencja spadkowa jakości otrzymywanych propozycji inwestycyjnych, która z 40% w 2009 roku, przez 26% w 2010 dotarła do 20% w 2012r.

Wspieranie procesu inwestycyjnego

Sieci aniołów biznesu muszą dokładać wszelkich starań w celu pozyskania perspektywicznych projektów oraz odpowiedniego przygotowania pomysłodawców do współpracy z inwestorem. W sytuacji, kiedy do sieci zgłaszają się rzesze przedsiębiorców z projektami mało ambitnymi, a często wręcz zupełnie nieuzasadnionymi biznesowo, bez perspektyw osiągnięcia oczekiwanego zysku z inwestycji, kluczowe staje się właściwe wykorzystanie

źródeł tych naprawdę wartościowych projektów. Wciąż znaczna część pozyskiwanych projektów pochodzi z indywidualnych zgłoszeń do sieci i jest wynikiem jej działalności promocyjnej. Ważnym źródłem kontaktów z przedsiębiorcami, przekładającymi się na zgłoszenia ich pomysłów są spotkania inwestycyjne, warsztaty, seminaria i konferencje. Stabilną pozycję w zestawieniu posiada również wyszukiwanie projektów w internecie oraz wykorzystywanie portali tematycznych i stron internetowych. W ostatnim czasie można zaobserwować, że sieci zaczęły przywiązywać większą uwagę do współpracy z centrami transferu technologii oraz inkubatorami przedsiębiorczości w stosunku do ocen z 2010 roku. Świadczy to o uznaniu ośrodków innowacji za partnerów mogących stać się źródłem intratnych – innowacyjnych projektów. Zastanawiającym jest jednak fakt, że z biegiem czasu spada znaczenie współpracy z inkubatorami oraz parkami technologicznymi, a to one powinny być źródłem zaawansowanych technologicznie i ukierunkowanych biznesowo projektów.

Tabela 3. Źródła projektów otrzymywanych przez SAB

Źródła projektów	2012	2010	2009
indywidualne zgłoszenia do Sieci	4,6	4,7	4,8
spotkania inwestycyjne, warsztaty, seminaria, konferencje	4,3	4,3	-
internet	3,0	2,7	3,0
centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości	3,0	2,4	2,7
fora i targi inwestycyjne	2,9	3,3	3,0
inkubatory przedsiębiorczości	2,7	3,2	2,6
inkubatory i parki technologiczne	2,6	3,0	3,6

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

** w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Sieci aniołów biznesu oferują szereg usług wspomagających proces inwestycyjny. W obecnym badaniu podkreślono duże zaangażowanie SAB w szkolenie przedsiębiorców oraz działania promocyjne. Wyraźnie widać zwiększającą się na przestrzeni kilku lat potrzebę docierania do pomysłodawców, posiadających perspektywiczne projekty oraz odpowiedniego przygotowania ich do współpracy z inwestorami indywidualnymi. Wzrasta również nacisk na gromadzenie oraz wstępną analizę projektów inwestycyjnych, dzięki czemu podnoszone są standardy SAB. Sieć staje się instytucją, z którą współpraca jest wartościowa i poszukiwana, a projekty sygnowane jej opieką noszą znak wysokiej jakości. Od pewnego czasu sieci budują swoje bazy danych projektów, dostępnych dla inwestorów, którzy nie zawsze mają możliwość uczestnictwa w pitching sessions⁴, a wyrażają wolę inwestycji. W stosunku do roku 2010 spadła ważność oceny projektów inwestycyjnych, prezentacji projektów o dużym potencjale rynkowym, pośrednictwa w kontaktach z doradcami, analitykami, rzeczoznawcami, wsparcia w negocjacjach oraz pomocy prawnej. Świadczy to o zwiększeniu koncentracji na głównym obszarze działalności sieci i odsunięciu na dalszy plan usług dodatkowych. Przedstawiciele sieci wskazali również na dodatkowe, równie ważne formy wspierania procesu inwestycyjnego, jakimi są szkolenie inwestorów oraz pomoc przy opracowaniu biznesplanów i prezentacji. Wygląda na to, że niebawem sieci zaczną budować swoją infrastrukturę informacyjno – edukacyjną, zamykając proces pozyskiwania, obróbki i inwestowania w ramach jednej instytucji i zmieniając charakter współpracy z innymi instytucjami wsparcia.

Tabela 4. Sposoby wspomagania procesu inwestycyjnego przez SAB

Rodzaj wsparcia	2012	2010	2009
szkolenie przedsiębiorców	4,8	4,0	3,7
działania promocyjne (targi, wykłady, seminaria, konferencje)	4,8	4,7	4,0
gromadzenie i wstępna analiza projektów inwestycyjnych	4,7	4,6	4,1
tworzenie bazy danych perspektywicznych projektów	4,5	-	-
ocena projektów inwestycyjnych	4,4	4,7	-
prezentacja projektów o dużym potencjale rynkowym	4,0	4,3	3,1

⁴ Pitching sessions – spotkania, podczas których przedsiębiorcy prezentują swoje pomysły przed gronem inwestorów zgodnie z narzuconą formułą wystąpień

cd.

Rodzaj wsparcia	2012	2010	2009
pośrednictwo w kontaktach z doradcami, analitykami, rzeczoznawcami	3,1	3,5	2,1
pomoc/pośrednictwo w negocjacjach	2,8	3,3	2,0
pomoc prawna, opracowywanie wzorów umów	2,4	3,0	-

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

** w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Zrealizowane inwestycje

W ramach polskich SAB od początku istnienia zrealizowano średnio po 8 inwestycji w młode spółki.

Można zaobserwować dość duży wzrost tego wskaźnika w stosunku do roku 2010, kiedy wielkość ta wynosiła 3,5. Spośród tego grona zdecydowanie wyróżnia się Sieć Inwestorów Prywatnych SATUS, która może się pochwalić już 21 sukcesami przez 3 lata działalności. Uwagę zwraca fakt, że są również sieci, które mimo 5-6 letniej obecności na rynku zrealizowały tylko 1-4 inwestycje. Firmy, które pozyskały finansowanie za pośrednictwem polskich SAB związane są przede wszystkim z nowymi technologiami, w tym ICT, technologiami mobilnymi, elektroniką, odnawialnymi źródłami energii, biotechnologią, biomedycyną i ochroną zdrowia, edukacją, jubilerstwem, budownictwem, usługami opartymi na wiedzy, automatyką, produkcją filmową, działalnością wydawniczą, chemią, finansami, ubezpieczeniami i przemysłem paliwowo – energetycznym. Kwotę całkowitego zaangażowania członków sieci w ciągu 2011 roku podały jedynie 3 SAB, spośród których średnia kształtuje się na poziomie 6,24mln zł. Rok 2011 można uznać za obfitujący w „anielskie” transakcje. W ciągu tych 12 miesięcy inwestorzy polskich SAB dokonali 33 wejść kapitałowych w spółki we wczesnych fazach rozwoju, co stanowi prawie połowę wszystkich dokonanych do tej pory za pośrednictwem sieci transakcji. Również tutaj prym wiodzie Sieć Inwestorów Prywatnych SATUS, która odnotowała aż 16 transakcji.

Inwestorzy

Statystyczna polska SAB zrzesza średnio 77 inwestorów indywidualnych. Widać tu jednak wyraźną dysproporcję, gdyż są sieci, które szczytą się 120 lub nawet 164 aniołami biznesu, oraz takie, które zrzeszają ich jedynie 16. Pozyskiwanie zamożnych osób prywatnych do grona aniołów biznesu jest nie lada wyzwaniem. Aby temu sprostać, sieci działają wielotorowo. Jako najważniejszy sposób dotarcia do potencjalnych aniołów wskazano strony internetowe sieci oraz wysyłane przez nie newslettery. Kolejnym bardzo ważnym sposobem jest marketing szeptany oraz indywidualne zgłoszenia do sieci. W tym charakterystycznym środowisku polecenie takiej formy inwestycji odnosi najlepsze efekty. W ostatnich latach wzrosło w tym kontekście znaczenie Internetu, wykorzystania kanałów informacyjnych instytucji prowadzącej (afiliującej), porozumienia o współpracy z partnerami oraz wydarzenia i targi informacyjne. Poziom zaufania dla prasy regionalnej wrócił do poziomu z roku 2009, z kolei rola izb i związków pracodawców utrzymuje się na dość stałym poziomie. Przedstawiciele sieci praktykują również kierowanie zaproszeń do indywidualnych, wybranych na podstawie określonych przez sieć kryteriów osób.

Tabela 5. Sposoby dotarcia przez sieć do potencjalnych aniołów biznesu

Sposób dotarcia	2012	2010	2009
strona internetowa, newslettery	4,1	4,0	3,7
marketing szeptany	4,0	4,0	4,1
indywidualne zgłoszenia do sieci	4,0	4,3	-
internet	3,8	3,4	-
kanały informacyjne instytucji prowadzącej (afiliującej)	3,5	2,8	2,0
porozumienia o współpracy z partnerami	3,2	2,8	2,1
wydarzenia i targi informacyjne	3,1	2,6	2,6
izby lub związki pracodawców	2,6	2,3	-
prasa regionalna	2,6	1,2	2,6

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

** w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Bariery efektywnej działalności

Mimo tego, że przedsiębiorcy poszukujący finansowania są świadomi, jakie możliwości oferują im SAB, instytucje te wciąż zmagają się z wieloma barierami utrudniającymi ich efektywne działania. Największej z nich przedstawiciele sieci upatrują w niewielkiej ilości projektów wartych zainteresowania inwestorów. Czynnikiem ten odnotował znaczny wzrost od roku 2010 (o 1,5 pkt.). Wynika to ze zwiększenia liczby otrzymywanych projektów przy jednoczesnym obniżeniu ich jakości, co potwierdza jeszcze większy wzrost (o 2,8 pkt.) wskaźnika dotyczącego niskiej jakości otrzymywanych projektów. Wzrosło również znaczenie braku wiedzy na temat tej formy finansowania. Może się to wydawać dziwne w sytuacji, gdy w prawie każdym regionie odbywają się bezpłatne szkolenia dotyczące aniołów biznesu, jednak problemem jest tu przede wszystkim brak konkretnej wiedzy, usprawniającej współpracę, wykraczającej poza informację, że ktoś oferuje kapitał w zamian za udziały.

Z każdym rokiem przedstawiciele sieci odczuwają nasilające się zjawisko braku zaufania przedsiębiorców do finansowania aniołów biznesu. Posiadając większy wybór źródeł kapitału przedsiębiorcy stają się bardziej nieufni, asekuracyjni, wrażliwi na możliwości oszukania ich i bardziej wybredni w kwestii instytucji oraz osób, z którymi współpracują. Dla przedstawicieli SAB odczuwalne są również ograniczenia prawne oraz brak procedur transferu technologii. W polskim prawie wciąż istnieje wiele luk utrudniających sprawne dokonywanie inwestycji przez aniołów biznesu. Polscy inwestorzy indywidualni z zazdrością spoglądają również na zagraniczne systemy zachęt fiskalnych, które pomogłyby zaktywizować ten rynek i zwiększyć ilość dokonywanych transakcji.

Problemem jest też brak jasnych procedur transferu technologii oraz instytucji, które byłyby w stanie skutecznie pomóc w rozwiązywaniu zawiłych sytuacji. Na stałym poziomie utrzymuje się bariera dotycząca niskiego budżetu sieci. Obecnie większość z nich utrzymuje się ze środków unijnych, jednak ponieważ okres finansowania dobiega końca, pojawia się pytanie „co dalej?”. Większość SAB nie jest w stanie przejść płynnie na drogę komercyjną i będzie poszukiwało dalszych możliwości pozyskania wsparcia zewnętrznego. Dla niektórych sieci wciąż problemem są trudności we współpracy z regionalnymi oraz lokalnymi instytucjami, brak wsparcia z ich strony oraz zła sytuacja w regionie.

Jako dodatkowe bariery znacznie utrudniające efektywne działanie sieci, ich przedstawiciele wskazali: finansowanie w formie dofinansowanych projektów – brak ciągłości po ich zakończeniu, brak funduszy/mechanizmów koinwestycyjnych, brak ulg podatkowych dla inwestorów inwestujących w młode firmy. Z drugiej strony mocno na znaczeniu straciły takie bariery jak małe zainteresowanie usługami sieci, brak chętnych do założenia własnej firmy oraz ciasne ramy organizacyjne SAB.

Tabela 6. Główne problemy realizacji zadań SAB

Bariera	2012	2010	2009
niewielka ilość projektów wartych zainteresowania inwestorów	4,3	2,8	-
brak wiedzy na temat tej formy finansowania	3,9	3,0	3,0
niska jakość otrzymywanych projektów	3,8	1,0	-
brak zaufania przedsiębiorców do takiej formy finansowania przedsięwzięcia	3,4	2,9	2,0
ograniczenia prawne i brak procedur transferu technologii	3,0	2,2	3,1
niski budżet, brak wsparcia finansowego	2,6	2,6	3,0
problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia	2,5	2,0	2,6
zła sytuacja gospodarcza w regionie, marazm i zastój	2,1	2,3	-

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

** w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Poza wykonywaniem standardowych zadań sieci istnieje szereg elementów, które utrudniają prowadzenie procesu inwestycyjnego. Za najistotniejsze zostały uznane mały potencjał rynkowy projektów oraz brak zaufania we współpracy z partnerami. Można zauważyć trend wzrostowy w ocenie tych parametrów, który świadczy o stałym obniżaniu się jakości otrzymywanych projektów oraz coraz większej potrzebie współpracy z partnerami i nie idącej za nią w parze efektywności współdziałania. Można również zauważyć problem spadku determinacji działania przedsiębiorców, odczuwających nasycenie rynku pieniędzmi od inwestorów zewnętrznych.

Biorąc pod uwagę stałe i dość szybkie zwiększanie się liczby sieci aniołów biznesu oraz funduszy kapitału zaangażowanego, uzupełniane środkami pochodzącymi z funduszy unijnych dostępnymi bezpośrednio dla firm, przedsiębiorcy zaczynają być w sytuacji dającej im komfort, że jeśli ich projekt jest naprawdę dobry, instytucje zapewniające finansowanie będą rywalizować o możliwość współpracy. **Powoli mamy do czynienia z rynkiem kapitałobiorcy.**

Jednocześnie instytucje, które pozyskały środki na działalność oraz finansowanie inwestycji z Unii Europejskiej, zobowiązały się do realizacji określonych wskaźników. W czasie obejmującym wydatkowanie pozyskanych pieniędzy muszą doprowadzić do założonej liczby transakcji. W sytuacji spadającej jakości projektów może to prowadzić do obniżenia dbałości o wysoki standard wspieranych przedsiębiorstw, na rzecz realizacji wskaźników.

Na stałym poziomie utrzymuje się brak wiedzy ekonomicznej i podstaw przedsiębiorczości wśród aplikujących o pozyskanie inwestora zewnętrznego. Nie jest to wynik zaskakujący, gdyż jego zmiana wymaga wielu lat pracy i oddolnych zmian w zakresie szkolnictwa. Wynika z tego również nieznajomość procedur prawno – administracyjnych tworzenia i prowadzenia firmy, których efekty zaczynają być bardziej odczuwalne niż w poprzednich latach. Obserwujemy także niewielki spadek roli problemów związanych z zagadnieniami własności intelektualnej, wynikającej z większej dostępności i profesjonalizacji instytucji zajmujących się ochroną IP i komercjalizacją technologii. Dodatkowo przedstawiciele sieci wskazali postrzeganie aniołów biznesu jako sponsorów, brak chęci współdzielenia ryzyka, nieadekwatną komunikację oraz brak wiedzy i doświadczenia w odniesieniu do procesu inwestycyjnego jako kolejne bariery znacznie utrudniające efektywne funkcjonowanie SAB.

Tabela 7. Główne problemy realizacji projektów inwestycyjnych

Bariera	2012	2010	2009
mały potencjał rynkowy projektów	4,3	3,7	3,3
brak zaufania we współpracy z partnerami	4,3	3,5	2,6
mała determinacja działania potencjalnych przedsiębiorców	2,9	1,6	-
brak wiedzy ekonomicznej/podstaw przedsiębiorczości	2,9	3,0	2,7
nieznajomość procedur prawno-administracyjnych tworzenia i prowadzenia firmy	2,6	2,0	2,1
problemy związane z zagadnieniem własności intelektualnej	2,4	2,8	2,6

* ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą

** w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii w kafeterii odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Plany na najbliższe lata

W ciągu najbliższych lat sieci aniołów biznesu zamierzają koncentrować się na rozwoju dotychczasowej działalności. Wymieniają w tym kontekście następujące cele:

- rozwój instrumentów koinwestycyjnych (kapitałowych i dłużnych);
- lobbing w obszarze korzystnych rozwiązań prawnych i podatkowych dla inwestorów;
- aktywne wsparcie finansowanych projektów;
- zwiększenie liczby inwestorów;
- utrzymanie tempa rozwoju;
- komercjalizacja działalności;
- zwiększenie rozpoznawalności sieci;
- promowanie inwestycji z udziałem aniołów biznesu;
- integracja z innymi sieciami aniołów biznesu;
- pogłębienie współpracy z ośrodkami transferu technologii.

LISTA ADRESOWA SIECI ANIOŁÓW BIZNESU

1. PolBAN – Business Angels Club
[PolBAN – Business Angels Club
(stowarzyszenie)]
85-766 Bydgoszcz, ul. Fordońska 393
tel.: 22/208-27-06; faks: 22/208-27-60
e-mail: sekretariat@polban.pl
www.polban.pl
2. Śląska Sieć Aniołów Biznesu SILBAN
[Fundusz Górnośląski SA]
40-086 Katowice, ul. Sokolska 8
tel.: 32/200-84-08
e-mail: biuro@silban.eu
www.silban.eu
3. Secus Wsparcie Biznesu
[Secus Wsparcie Biznesu S.A.]
40-282 Katowice,
ul. Paderewskiego 32c
tel.: 32/352-45-25; faks: 32/352-45-36
e-mail: lowcybiznesu@secus.pl
www.lowcybiznesu.pl
4. Ponadregionalna Sieć Aniołów
Biznesu – Innowacja
[Fundacja Instytut Nauk
Ekonomicznych i Społecznych]
40-010 Katowice, ul. Warszawska 36
tel.: 32/601-22-69
e-mail: biuro@ines.org.pl
www.psab.pl
5. Sieć Inwestorów Prywatnych SATUS
[Spółka Zarządzająca Funduszami
Kapitału Załączkowego SATUS
Sp. z o.o. SK]
30-063 Kraków, ul. Oleandry 2
tel.: 12/294-72-15; faks: 12/294-72-16
e-mail: siec@satus.pl
www.satus.pl
6. Lubelska Sieć Aniołów Biznesu (LSAB)
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
20-111 Lublin, ul. Rynek 7
tel.: 81/528-53-06; faks: 81/528-53-04
e-mail: lfr@wsab.org.pl
www.wsab.org.pl
7. Wschodnia Sieć Aniołów Biznesu
Gildia Aniołów Biznesu
[Łódzka Agencja Rozwoju
Regionalnego]
90-002 Łódź, ul. Tuwima 22/26
tel.: 42/664-37-74; faks: 42/664-37-50
e-mail: kontakt@aniolybiznesu.org
www.aniolybiznesu.org
8. Sieć Aniołów Biznesu AMBER
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
70-466 Szczecin, ul. Monte Cassino 32
tel.: 91/312 92 18; faks: 91/312 92 01
e-mail: info@amberinvest.org
www.amberinvest.org
9. Lewiatan Business Angels (LBA)
[Polska Konfederacja Pracodawców
Prywatnych Lewiatan]
01-001 Warszawa,
ul. Zbyszka Cybulskiego 3
tel.: 22/559-99-68
e-mail: info@lba.pl
www.lba.pl
10. Grupa Trinity
50-079 Wrocław, ul. Rуска 11/12,
tel.: 71/712-21-21,
e-mail: biuro@grupatrinity.pl,
angelika.tomiczek@grupatrinity.pl,
www.grupatrinity.pl

LOKALNE FUNDUSZE POŻYCZKOWE

Fundusze pożyczkowe działając w Polsce dwadzieścia lat, na trwałe wpisały się w polski system finansowy. Są to instytucje *non profit*, które wypracowany zysk przeznaczają na cele statutowe. Tworzą wyodrębnione organizacyjnie i finansowo jednostki w rozumieniu przepisów prawa, a ich podstawowa działalność koncentruje się na świadczeniu usług finansowych w postaci udzielania pożyczek. Głównym celem działalności funduszy pożyczkowych jest stworzenie źródeł i możliwości finansowania podmiotów zaliczanych do sektora mikro, małych i średnich, jak również ułatwienie tej grupie podmiotów dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania (kapitału zewnętrznego).

W okresie spowolnienia gospodarczego, odczuwanych skutków światowego kryzysu finansowego i ograniczenia innych form finansowania zewnętrznego, w tym kredytów bankowych, fundusze pożyczkowe bardzo często są jedynym źródłem wsparcia finansowego dla firm poszukujących zewnętrznych źródeł finansowania. Oprócz bezpośredniego finansowania potrzeb bieżących i inwestycyjnych MŚP, działalność funduszy pożyczkowych (doradcza, szkoleniowa) wspiera rozwój lokalny, zwłaszcza pozytywnie wpływa na poprawę aktywności lokalnego rynku pracy. Działania te przyczyniają się do wzrostu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki nie tylko w ujęciu lokalnym/regionalnym, ale także ogólnokrajowym. Fundusze oferują możliwość finansowania działalności bieżącej i inwestycyjnej, w tym przede wszystkim w początkowym etapie ich rozwoju. O pożyczki mogą ubiegać się przedsiębiorcy, którzy nie mogą skorzystać z tradycyjnego finansowania bankowego lub mają ograniczony do niego dostęp. Fundusze posiadają dobrze opracowany i systematycznie wdrażany standard organizacyjny oraz procedury świadczenia usług pożyczkowych. Fundusze działają na podstawie indywidualnych regulaminów działalności pożyczkowej oraz przestrzegają zasad etyki zawodowej. Wśród cech charakterystycznych dla tej grupy podmiotów finansowych wskazać można następujące:

- są instytucjami lokalnymi i prowadzą swoją działalność na określonym (ograniczonym terytorialnie) obszarze,
- oferta produktowo – usługowa dostosowana jest do potrzeb podmiotów gospodarczych i osób fizycznych zlokalizowanych na określonym obszarze,
- koncentrują się na finansowej obsłudze wyodrębnionych grup klientów – najczęściej podmiotów zaliczanych do kategorii mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,
- stosują uproszczone reguły i zasady oceny zdolności kredytowej klientów co sprawia, że procedury pożyczkowe są mniej skomplikowane i bardziej przyjazne dla potencjalnego klienta.

Na koniec 2012 roku zidentyfikowano 86 instytucji prowadzących działalność pożyczkową, z których 12 nie przedstawia wyników swojej działalności w ogóle bądź sporadycznie, co może być spowodowane znikomym znaczeniem tych usług w całej ich działalności. Mimo, że nastąpiła niewielka zmiana ilości funduszy pożyczkowych w stosunku do stanu z 2010 roku, to jednak zaszły istotne zmiany. W analizie nie uwzględniano jako osobnych funduszy, oddziałów terenowych bądź filii¹. Ujęto natomiast dane funduszy, które pojawiły się na rynku, bądź zechciały przesłać swoje wyniki.

Z zebranych danych i wywiadów telefonicznych wynika, że dziewięć funduszy zaprzestało lub okresowo zawiesiło prowadzenie działalności pożyczkowej w tym jeden został zlikwidowany jako instytucja. Ważną zmianą na rynku jest fakt przekształcenia w bank największego dotąd funduszu pożyczkowego, jakim był Fundusz Mikro sp. z o.o. z Warszawy. Wyłączenie tego podmiotu z sektora funduszy pożyczkowych wpłynęło

¹ ich wyniki zostały przedstawione w zbiorczych danych instytucji je prowadzących, np. w danych Polskiej Fundacji Przedsiębiorczości (PFP) wszystkie wyniki subregionalnych funduszy pożyczkowych powołanych i zarządzanych przez PFP, jako oddziały terenowe: „Gryf”, „Kujawiak”, „Odra”, „Pomeranus” i pozostałe, czy Kanadyjski Program Pożyczkowy.

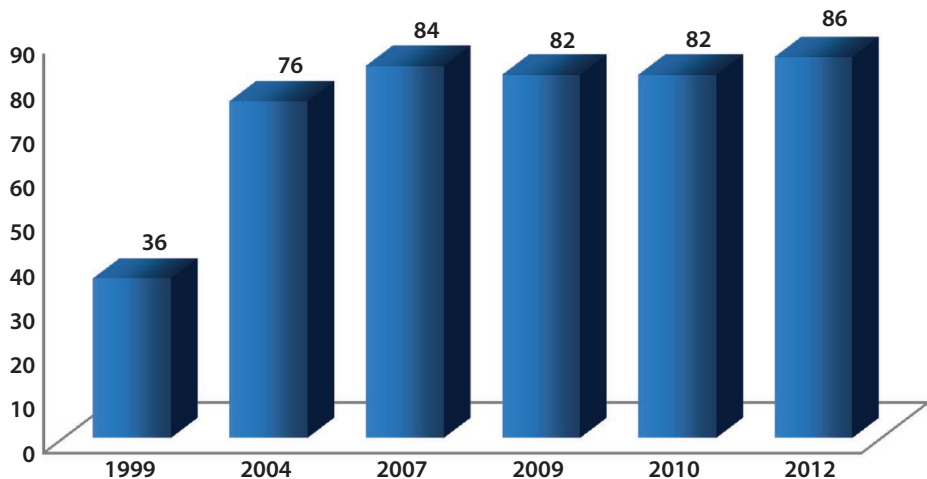
na zasadnicze zmiany wartości wśród wielu informacji charakteryzujących sektor funduszy pożyczkowych w Polsce. Większość z funduszy pożyczkowych, które przedstawiły wyniki swojej działalności (66), zrzeszona jest w Polskim Związku Funduszy Pożyczkowych (40).

Mapa1. Fundusze pożyczkowe w Polsce w 2012 r.

Najwięcej funduszy nadal jest w województwie śląskim 10, a najmniej w opolskim – 2 fundusze. W pozostałych liczba funduszy rozkłada się w miarę równomiernie: od 5 do 7.

Wykres 1. Liczba funduszy pożyczkowych w latach 1999-2012

Źródło: opracowanie własne

Rozkład terytorialny funduszy

Tabela 1. Liczba FP w poszczególnych województwach w latach 1999 – 2012

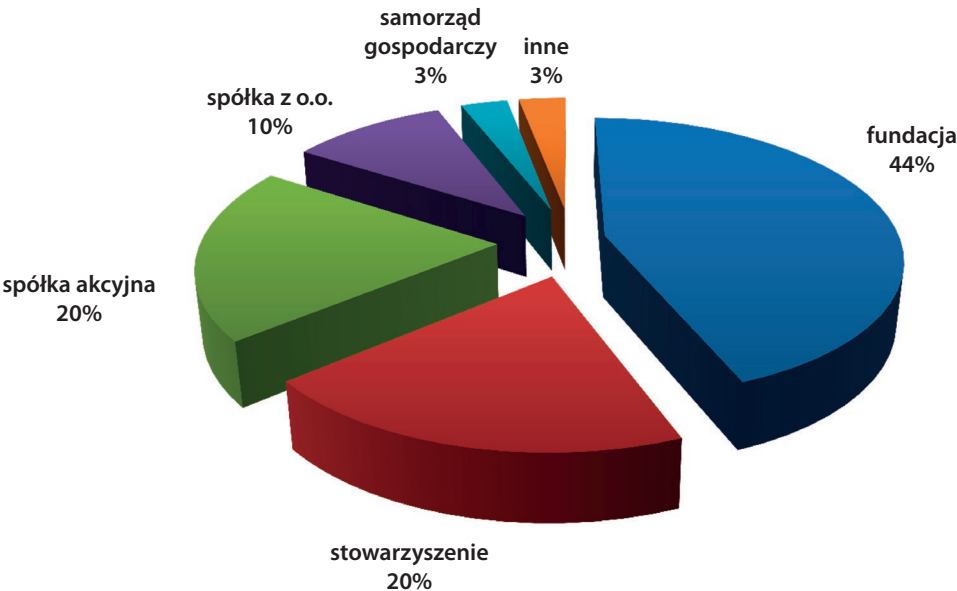
Województwo:	1999	2004	2007	2009	2010	2012
dolnośląskie	1	5	6	6	6	6
kujawsko-pomorskie	2	3	3	3	3	4
lubelskie	3	4	4	4	4	3
lubuskie	2	3	4	3	3	4
łódzkie	9	7	5	5	5	7
małopolskie	2	5	6	6	6	5
mazowieckie	5	8	5	5	5	7
opolskie	1	2	2	2	2	2
podkarpackie	2	3	6	6	6	6
podlaskie	4	4	5	5	5	5
pomorskie	5	5	5	5	5	6
śląskie	2	6	10	9	9	10
świętokrzyskie	2	3	3	3	3	3
warmińsko-mazurskie	4	7	7	6	6	6
wielkopolskie	4	4	6	7	7	7
zachodniopomorskie	3	3	7	7	7	5
łącznie:	51	72	84	82	82	86

Źródło: opracowanie własne

Formy organizacyjno-prawne

Zmiana liczby funduszy w roku 2012 nie miała wpływu na strukturę form prawno-organizacyjnych funduszy. Dominują stowarzyszenie i fundacje, ale sukcesywnie rośnie znaczenie spółek prawa handlowego.

Wykres 2. Struktura FP według formy organizacyjno-prawnej w 2011 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Czas między ostatnim, a bieżącym badaniem był okresem względnej stabilizacji w zakresie zmian organizacyjnych i liczby podmiotów koncentrujących działalność na udzielaniu pożyczek.

Fundusze pożyczkowe, rozpoczęły trwający już kilka lat, proces tworzenia i rozwijania sieci oddziałów terenowych, filii, bądź biur zamiejscowych obsługujących klientów. Z danych wynika, że jednak ponad 50% funduszy nie posiada oddziałów terenowych. Są to z reguły te podmioty, które stosunkowo najpóźniej rozpoczęły prowadzenie działalności w zakresie udzielania pożyczek oraz te, których wartość zgromadzonych kapitałów kwalifikuje je do kategorii małych i bardzo małych (i nie mają potrzeby posiadania oddziałów). Podmioty posiadające duży kapitał pożyczkowy i większe doświadczenie na rynku decydowały się na rozwój sieci oddziałów terenowych. Takich podmiotów, które posiadały co najmniej jeden oddział terenowy było ponad 49% (49,2%). Najwięcej, bo 31% ogólnej liczby funduszy zdecydowało się na uruchomienie jednego oddziału terenowego, a 7,4% posiadało ponad pięć oddziałów. Potwierdza to tendencje zanikania podziału funduszy pożyczkowych na lokalne i regionalne (ze względu na zasięg działania i znaczenie), który był podziałem sztucznym, w pewnym sensie podyktowanym względami politycznymi: m.in. projektem rządowym „Kapitał dla przedsiębiorczych”, zakładającym budowę systemu funduszy pożyczkowych, składającego się z 16 funduszy regionalnych/wojewódzkich (w których z założenia udziały musiały posiadać zarządy województw) i 100 funduszy lokalnych. Z podziałem tym wiązała się oczywiście, co przewidywał program, zróżnicowana wysokość dokapitalizowania funduszu.

Konieczność poszukiwania nowych źródeł pozyskiwania kapitału, a w przypadku ich znalezienia, realizowanie projektów zgodnie z harmonogramem i terminowe dystrybuowanie środków finansowych, spowodowało, że fundusze skierowały swoje działania daleko poza teren swojego pierwotnego działania. Ta ekspansja była i jest charakterystyczna dla funduszy posiadających duży i bardzo duży kapitał pożyczkowy. Z funduszy lokalnych (obszar powiatu/powiatów, województwo) przekształcały się w fundusze o charakterze regionalnym (województwo/województwa) lub krajowym (obejmujące cały kraj). Pomimo tego, fundusze pożyczkowe zachowały swoje cechy charakterystyczne, przedstawione na początku tego opracowania.

Tabela 2. Struktura % funduszy pożyczkowych pod względem posiadanych oddziałów terenowych

Liczba posiadanych oddziałów terenowych	Struktura %
Nie posiada żadnego oddziału	50,8%
Posiadają 1 oddział terenowy	31,5%
Posiadają 2 oddziały terenowe	2,9%
Posiadają 3 oddziały terenowe	7,4%
Posiadają ponad 5 oddziałów terenowych	7,4%
Razem	100%

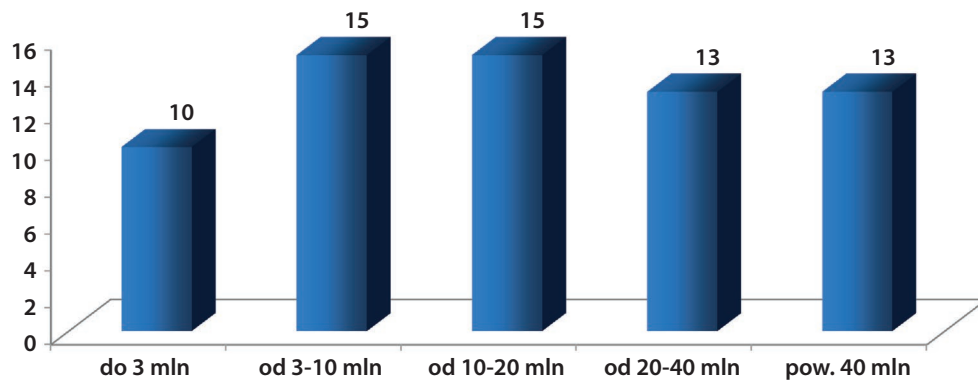
Źródło: opracowanie własne

Wielkość i struktura kapitału

Na koniec 2010 roku łączny kapitał, jaki posiadały fundusze pożyczkowe wynosił 1 565 958 869, 27 zł, natomiast 31.12.2011 r. fundusze posiadały już 1 656 943 183,64 zł. Ten bardzo duży przyrost kapitału - ponad 978 mln zł, spowodowany został pozyskaniem kapitału przez fundusze z Regionalnych Programów Operacyjnych (w 11 województwach fundusze zostały dokapitalizowane w ramach RPO, w 5 województwach wprowadzony został program JEREMIE)². W analizach uwzględniono następujący podział funkcjonujących na rynku funduszy, tj. do 3 mln zł (bardzo małe), 3-10 mln zł (małe), 10-20 mln zł (średnie), 20-40 mln zł (duże) i powyżej 40 mln zł (bardzo duże). Pomimo, iż udział liczby funduszy posiadających poniżej 3 mln zł wynosił ponad 14% ogólnej liczby podmiotów, to udział w wielkości kapitałów ukształtował się na koniec 2011 roku niewiele powyżej 1%.

² program JEREMIE, który jest wspólną inicjatywą Komisji Europejskiej i Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Skrót pochodzi od angielskiej nazwy Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises - wspólne europejskie zasoby dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Ideą tej inicjatywy jest podnoszenie konkurencyjności gospodarki europejskiej na rynku światowym. W ramach JEREMIE Europejski Fundusz Inwestycyjny oferuje pomoc przy tworzeniu bądź ulepszaniu systemu finansowania działalności oraz rozwoju MSP poprzez zastosowanie instrumentów finansowych, takich jak pożyczki czy poręczenia. Instrumenty te będą mogły być używane w sposób ciągły i odnawialny, w przeciwieństwie do pomocy w formie grantu, która może zostać użyta tylko raz.

Wykres 3. Liczba funkcjonujących na rynku funduszy pożyczkowych w zależności od wartości posiadanych kapitałów na koniec 2011 roku.

Źródło: opracowanie własne

Rozkład liczby instytucji prowadzących fundusze pożyczkowe według wartości posiadanych kapitałów przez fundusze jest stosunkowo równomierny. Jednak znacznie zmieniła się struktura wartości posiadanych kapitałów.

Tabela 3. Struktura liczby funduszy według wartości posiadanych kapitałów

Wartość posiadanego kapitału	Struktura % liczby funduszy
do 3 mln	14,3%
od 3-10 mln	22,7%
od 10-20 mln	22,5%
od 20-40 mln	20,2%
pow.40 mln	20,3%
Razem	100%

Źródło: opracowanie własne

Tabela 4. Struktura podziału funduszy pożyczkowych według kategorii wartości posiadanych kapitałów pożyczkowych

Udział % grup funduszy pożyczkowych według wielkości kapitałów	31.12.2006	31.12.2008	31.12.2010	31.12.2011
Bardzo małe (<3 mln zł)	38,60%	30,80%	17,10%	1,11%
Małe (≥3 mln zł < 10 mln zł)	34,30%	27,70%	20,00%	5,58%
Średnie (≥10 mln zł < 20 mln zł)	18,60%	20,00%	22,90%	12,64%
Duże (≥20 mln zł < 40 mln zł)	2,90%	15,40%	24,29%	22,23%
Bardzo duże (≥ 40 mln zł)	5,70%	6,20%	15,71%	58,44%
Ogółem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: opracowanie własne

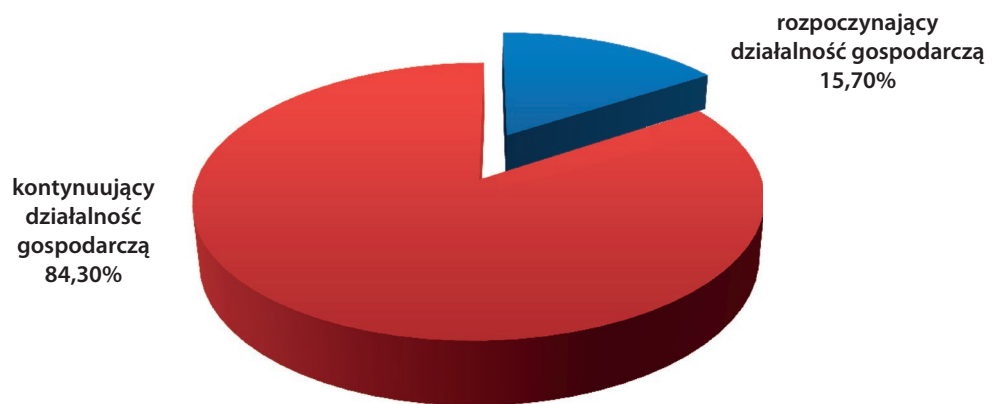
Na przestrzeni ostatnich czterech lat zaszły znaczne zmiany w poziomie wielkości kapitału poszczególnych kategorii funduszy. **Udział funduszy bardzo dużych przekraczających ponad 40 mln zł na koniec 2011 roku wyniósł blisko 60% (58,4%) i w porównaniu tylko z danymi na koniec roku 2010 wzrósł ponad 3-krotnie.**

Odbiorcy usług funduszy

Główną grupą odbiorców (beneficjentów) oferty funduszy pożyczkowych są podmioty z segmentu mikro, małych i średnich przedsiębiorców z regionu (województwa), na terenie którego zlokalizowana jest siedziba danego funduszu. W ostatnim okresie nie uległa zmianie grupa odbiorców oferty funduszy pożyczkowych:

nadal są nimi mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Ze względu na zmianę maksymalnej wysokości pożyczki (do 500 tys., zł), coraz większą grupę usługobiorców stanowią przedsiębiorcy mali i średni. W roku 2011 nastąpił spadek udziału (z 93% do 77,3%) mikroprzedsiębiorstw na rzecz małych przedsiębiorstw (wzrost z 6% do 17,8%), a także udział (blisko 3,8%) średnich przedsiębiorstw w ogólnej liczbie klientów funduszy. Niektóre fundusze, realizujące Inicjatywę Jeremie, mogą oferować pożyczki nawet na do 1 mln zł. Z danych zebranych z ankiet przesłanych przez fundusze wynika, że 22,2% ogółu ilości udzielonych pożyczek trafia do starterów, ale tylko 15,7% kapitału pożyczkowego zaangażowane jest w pożyczki dla starterów. Pozostałe 84,3% trafia do firm działających ponad 12 miesięcy.

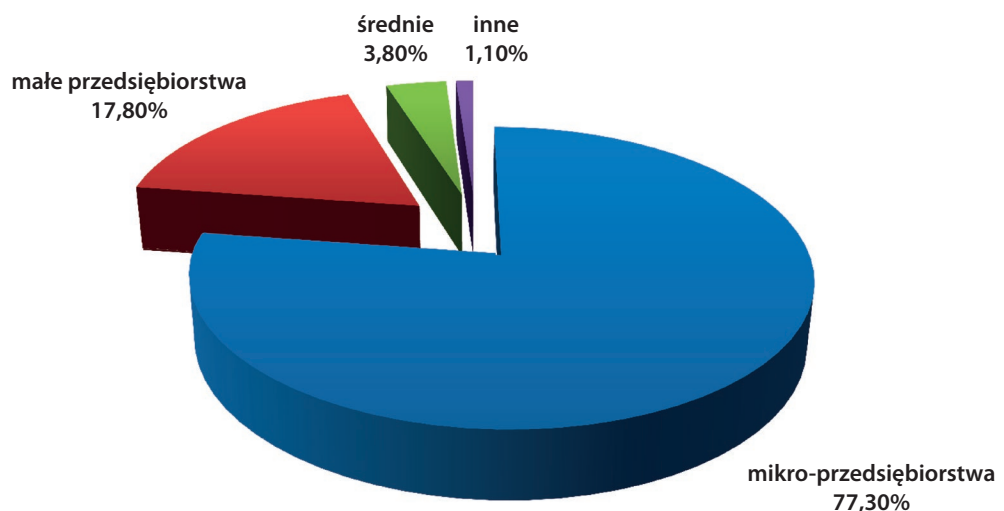
Wykres 4. Struktura liczby udzielanych pożyczek w podziale na kategorie przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne

Przyjmując jednak do porównań z pozostałymi instytucjami finansowymi założenie, że starter (np. w rozumieniu banków) to przedsiębiorca działający nie dłużej jak dwa a nawet trzy lata, to okazuje się, że ze wszystkich klientów funduszy aż blisko 40% to starterzy. Potwierdzałoby to, że fundusze pożyczkowe są nadal najbliższymi partnerami dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą.

Wykres 5. Struktura wartości pożyczek w podziale na kategorie przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne

Bardzo ważnym elementem rozwoju funduszy jest budowa stałych relacji z klientami. Okazuje się, że ponad 35% pożyczkobiorców funduszy to klienci, którzy korzystają z ich usług kolejny raz. Świadczy to o zadowoleniu klientów z obsługi, rozumieniu ich oczekiwań i dopasowaniu oferty do ich potrzeb. Powracający klienci to najlepszy dowód na to, że fundusze dobrze spełniają swoje zadania.

Udzielone pożyczki

Fundusze pożyczkowe od początku działalności do końca 2011 roku udzieliły ponad 71 tys. pożyczek, o wartości blisko 2 mld 881 mln zł. Średnia wartość pożyczki wyniosła 65,5 tys. i znacznie wzrosła w stosunku do średniej pożyczki z roku 2010, która wynosiła 38,9 tys. zł. Odnotowano natomiast znaczny spadek liczby

obsługiwanych pożyczek z 900 na 332 i średniej ilości nowo udzielanych pożyczek przez fundusz do poziomu 132 pożyczek. To efekt zmiany strategii działania funduszy i ich oferty. Pozyskane duże środki finansowe z RPO i Jeremie, zwiększenie maksymalnej kwoty pożyczki oraz wydłużenie okresu, na jaki mogą zostać udzielone (nawet do 96 miesięcy), pozwoliło funduszom na udzielanie mniejszej liczby pożyczek, ale o znacznie wyższych kwotach i na znacznie dłuższy okres.

Zabezpieczenia

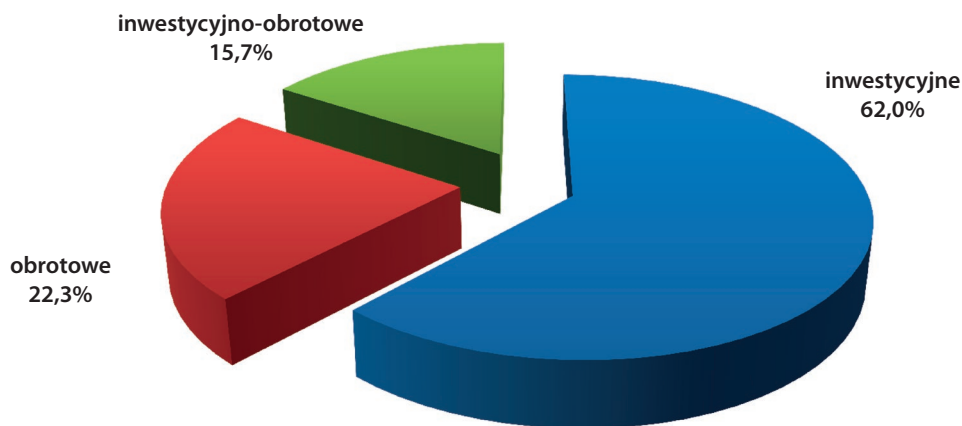
Zabezpieczeniem pożyczek pozostały te same formy, co w poprzednich okresach, nadal najpopularniejszym jest weksel i poręczenie cywilne (wystarczające przy niewielkich kwotach pożyczek oraz hipoteka). Nie poprawiła się współpraca pomiędzy funduszami pożyczkowymi a funduszami poręczeniowymi, a główną przyczyną jest to, że poręczanie przez fundusz poręczeniowy pożyczki udzielanej przez fundusz pożyczkowy z tego samego regionu, jest traktowane jako niedopuszczalne, podwójne finansowanie. Współpracę funduszy pożyczkowych z poręczeniowymi z różnych regionów a dysponującymi środkami ze swoich RPO, uniemożliwia z kolei brak możliwości transferu środków poza właściwe województwo. Są jednak przypadki ich współpracy, występują wówczas, gdy fundusze prowadzą działalność operacyjną środkami własnymi.

Najniższe oprocentowanie wynosiło 5,93%, choć na przykład fundusze realizujące Inicjatywę Jeremie, oferowały pożyczki znacznie niżej oprocentowane (z pomocą publiczną). Wkład własny wynosił 20% wartości przedsięwzięcia.

Przeznaczenie i wielkość pożyczek

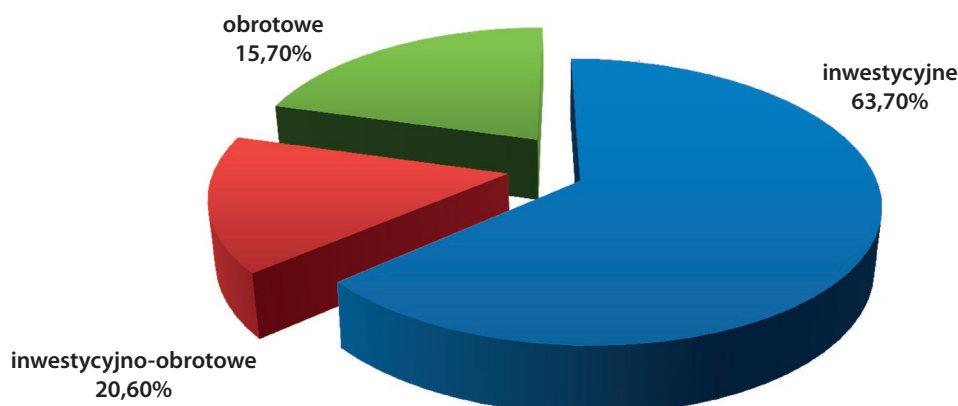
Najwięcej pożyczek udzielono na cele inwestycyjne 62%, inwestycyjno-obrotowe 15,7% i obrotowe 22,3%, o wartości (w strukturze %) odpowiednio 63,7%, 15,7% i 20,6%. **Warto zaznaczyć, że ponad 65% funduszy ma w swoich portfelach pożyczkowych firmy innowacyjne.**

Wykres 6. Struktura liczby pożyczek według celu przeznaczenia

Źródło: opracowanie własne

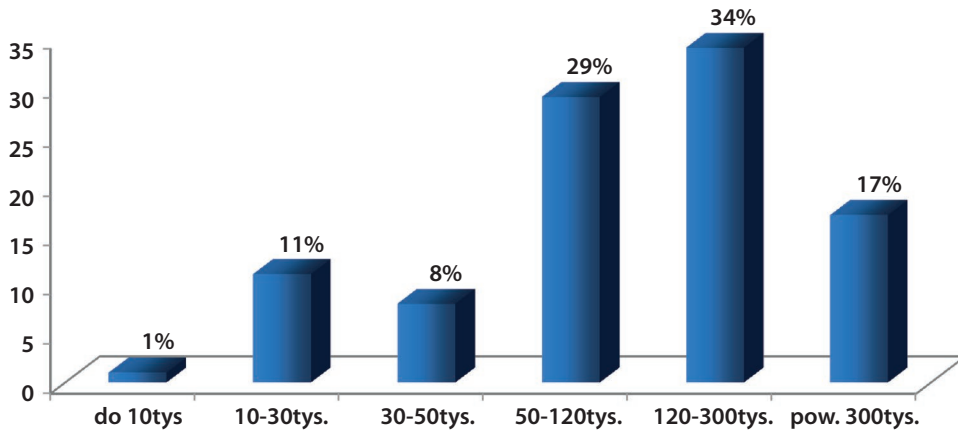
Wykres 7. Struktura wartości udzielonych pożyczek według celu przeznaczenia

Źródło: opracowanie własne

Pożyczki powyżej kwoty 50 tys. cieszyły się największym zainteresowaniem i stanowiły ponad 78% wszystkich pożyczek wypłaconych w 2011 roku. 60% wszystkich udzielonych pożyczek to pożyczki z przedziału 50–300 tys., choć udzielono najwięcej pożyczek w przedziale od 120 do 300 tys. zł. Najmniej udzielono w przedziale do 10 tys. – stanowiły one zaledwie 1% ogółu wszystkich pożyczek.

Wykres 8. Struktura udzielonych pożyczek w zależności od wartości pożyczki

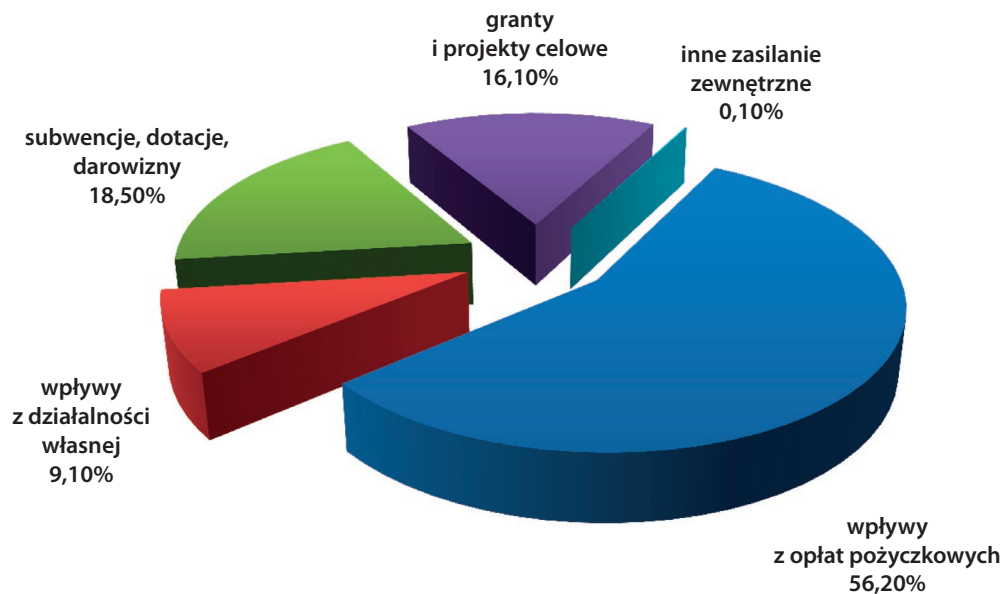

Źródło: opracowanie własne

Obsługa funduszu

Statystyczny fundusz pożyczkowy bezpośrednio do obsługi udzielania pożyczek zatrudnia średnio 6 osób. Część osób zatrudnionych w funduszu zaangażowana jest również w świadczenie innych usług, które oferuje instytucja prowadząca fundusz, głównie z nich to: usługi doradcze (wykonuje je 45% instytucji prowadzących fundusz), usługi szkoleniowe (50%) i konsultingowe (38%). Dodatkowe wpływy z wykonywania tych usług uzupełniają budżet funduszy pożyczkowych. Średni budżet operacyjny funduszu wynosi 1 168 520,56 zł.

Wykres 9. Struktura finansowania budżetu operacyjnego funduszy w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne

Jak widać fundusze stosunkowo mało w porównaniu do innych typów ośrodków korzystają z zasilania budżetów operacyjnych środkami z grantów i projektów.

Barieri rozwoju

Analiza danych pozwoliła zdiagnozować trzy główne bariery, będące w opinii zarządzających istotnymi elementami ograniczającymi działalność funduszy.

Tabela 5. Bariery w rozwoju działalności funduszy

Rodzaj bariery	Waga
zła sytuacja gospodarcza w regionie, marazm i zastój	3,1
zbyt mały kapitał własny	2,9
nieprecyzyjne regulacje prawne	2,7
poszukiwacze „łatwego pieniądza”	2,3
brak chętnych do założenia własnej firmy	1,9
małe zainteresowanie ofertą FP	1,7
problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia	1,6
trudności w skompletowaniu zespołu do oceny przedsięwzięć gospodarczych	1,1
nieprzychylny klimat wokół FP	0,9

Źródło: opracowanie własne

Na pierwszym miejscu pojawiła się zła sytuacja gospodarcza, co jest istotnym wskazaniem do nadchodzącego ograniczania aktywności rozwojowej firm, nadal problemem funduszy pożyczkowych jest znalezienie nowych źródeł kapitału. To uważają za istotną barierę w ich rozwoju. Na trzecim miejscu znalazły się regulacje prawne, wciąż jeszcze nie dostosowane do specyficznego rodzaju aktywności jaką jest działanie funduszy pożyczkowych.

LISTA ADRESOWA LOKALNYCH FUNDUSZY POŻYCZKOWYCH

1. Fundusz Pożyczkowy
[Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych]
78-200 Białogard,
ul. Królowej Jadwigi 28
tel.: 94/311-73-87; faks: 94/311-73-87
e-mail: biuro@sisg.pl
www.sisg.pl
2. Fundusz Pożyczkowy
[Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego]
15-073 Białystok, ul. Starobojarska 15
tel.: 85/740-86-69; faks: 85/740-86-85
e-mail: fundusz@pfrr.pl
poreczenia.com.pl
3. Bielskie Centrum Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie „Bielskie Centrum Przedsiębiorczości”]
43-382 Bielsko-Biała, ul. Cieszyńska 367
tel.: 33/496-02-20; faks: 33/496-02-22
e-mail: bcp@bcp.org.pl
www.bcp.org.pl
4. Fundusz Pożyczkowy
[Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
23-400 Biłgoraj, ul. Kościuszki 65
tel.: 84/686-53-93; faks: 84/686-48-87
e-mail: biuro@barr.org.pl
www.barr.org.pl
5. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne [PTE]
85-034 Bydgoszcz, ul. Długa 34
tel.: 52/322-65-52; faks: 52/322-65-52
e-mail: info@pte.bydgoszcz.pl
www.pte.bydgoszcz.pl
6. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy KUJAWIAK
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
85-030 Bydgoszcz, ul. Rumińskiego 6
tel.: 52/320-91-06; faks: 52/320-91-06
e-mail: j.borowczyk@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
7. Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno
[Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno]
77-310 Debrzno, ul. Ogrodowa 26
tel.: 59/833-57-50; faks: 59/833 71 79
e-mail: stowdeb@pro.onet.pl
www.stowdeb.pl
8. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości]
73-250 Dobiegniew,
ul. Dembowskiego 2
tel.: 95/763-94-78; faks: 95/763-94-78
e-mail: biuro@swmpdobiegniew.pl
www.swmpdobiegniew.pl
9. Lokalny Fundusz Pożyczkowy
[Działdowska Agencja Rozwoju SA]
13-200 Działdowo,
ul. Władysława Jagiełły 15
tel.: 23/697-06-77; faks: 23/697-06-67
e-mail: m.beclawska@darsa.pl
www.darsa.pl
10. Pomorski Fundusz Pożyczkowy
[Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.]
80-116 Gdańsk, ul. Szara 32-33
tel.: 58/302-20-05; faks: 58/307-51-25
e-mail: biuro@pfp.gda.pl
www.pfp.gda.pl
11. Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza
[Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza]
80-852 Gdańsk, ul. Dyrekcyjna 7
tel.: 58/305-22-44; faks: 58/305-22-44
e-mail: biuro@rigp.pl
www.rigp.pl
12. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy „GRYF”
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
81-969 Gdynia, ul. Wiśniewskiego 20
tel.: 58/602-96-09; faks: 58/602-96-09
e-mail: i.katna@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
13. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Śląska Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości]
44-100 Gliwice, ul. Zwycięstwa 36
tel.: 32/230-48-79; faks: 32/230-78-86
e-mail: biuro@sfgw.gliwice.pl
www.sfgw.gliwice.pl
14. Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej
[Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej]
19-500 Gołdap, Plac Zwycięstwa 16/3
tel.: 87 520 01 98; faks: 87/615-19-04
e-mail: fwpr@fwpr.org
fwpr.org
15. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy ODRA
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
66-400 Gorzów Wielkopolski,
ul. J. Pankiewicza 5-7
tel.: 95/733-04-81; faks: 95/733-04-81
e-mail: d.piglowski@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
16. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Bydgoszczy]
88-100 Inowrocław, ul. Poznańska 185
tel.: 52/357-56-79; faks: 52/357-56-79
e-mail: owp-frp@pte.bydgoszcz.pl
www.pte.bydgoszcz.pl
17. Fundusz Pożyczkowy
[Fundacja „Jastrzębski Inkubator Przedsiębiorczości”]
44-330 Jastrzębie Zdrój, ul. 1 Maja 47
tel.: 32/476-29-11; faks: 32/476-21-10
e-mail: inkubator@xm.pl
www.inkubator.xm.pl
18. Fundusz Pożyczkowy
[Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
58-500 Jelenia Góra, ul. 1 Maja 27
tel.: 75/752-32-93; faks: 75/752-27-94
e-mail: partner@karr.pl
www.karr.pl
19. Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości
[Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości]
62-800 Kalisz, ul. Częstochowska 25
tel.: 62/764-12-42; faks: 62/764-50-16
e-mail: sekretariat@kip.kalisz.pl
www.kip.kalisz.pl
20. Górnośląska Agencja Przekształceń Przedsiębiorstw
[Górnośląska Agencja Przekształceń Przedsiębiorstw SA]
40-045 Katowice, ul. Astrów 10
tel.: 32/730-48-01; faks: 32/251-58-31
e-mail: anna.bentkowska@gapp.pl
www.gapp.pl
21. Górnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego
[Górnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
40-039 Katowice, ul. Powstańców 17
tel.: 32/728-58-00; faks: 32/728-59-85
e-mail: fp@garr.pl
www.garr.pl
22. Fundusz Górnośląski
[Fundusz Górnośląski SA]
40-086 Katowice, ul. Sokolska 8
tel.: 32/200-84-28; faks: 32/253-88-28
e-mail: fg@fgrn.com.pl
www.fgrn.com.pl
23. Fundusz Pożyczkowo-Poręczeniowy
[Agencja Rozwoju Regionalnego „ARREKS” SA]
97-410 Kleszczów, ul. Główna 122
tel.: 44/731-37-31; faks: 44/731-37-32
e-mail: arreks@arreks.com.pl
www.arreks.com.pl
24. Koneckie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości
[Koneckie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości]
26-200 Końskie, ul. Mieszka I nr 1
tel.: 41/375-14-55; faks: 41/375-14-56
e-mail: kswp@kswp.org.pl
www.kswp.org.pl
25. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości w Koszalinie]
75-031 Koszalin, ul. Zwycięstwa 42
tel.: 94/341-23-17; faks: 94/346-47-06
e-mail: frp@fundacja.koszalin.pl
www.fundacja.koszalin.pl
26. Fundusz Pożyczkowy
[Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
75-216 Koszalin, ul. Przemysłowa 8
tel.: 94/341-63-30; faks: 94/341-60-88
e-mail: karrsa@karr.koszalin.pl
www.karr.koszalin.pl
27. Małopolski Fundusz Pożyczkowy
[Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
31-542 Kraków, ul. Kordylewskiego 11
tel.: 12/617-28-32; faks: 12/617-66-67
e-mail: mariusz.kekus@marr.pl
www.marr.pl
28. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Fundacja Promocji Gospodarczej Regionu Krakowskiego]
30-969 Kraków, ul. Mrozowa 20A
tel.: 12/642-16-70; faks: 12/644-53-06
e-mail: fundusz@fpgrk.krakow.pl
www.fpgrk.krakow.pl
29. Fundusz Pożyczkowy
[Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju]
37-300 Leżajsk, ul. Targowa 9
tel.: 17/242-79-08; faks: 17/242-79-08
e-mail: lsr@free.ngo.pl
www.lsr.pl

30. Fundusz Pożyczkowy
[Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny]
20-094 Lublin, ul. Lubartowska 74A
tel.: 81/710-19-00; faks: 81/710-1900
e-mail: fundusz@fundacja.lublin.pl
www.fundacja.lublin.pl
31. Fundusz Pożyczkowy
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
20-601 Lublin, ul. Zana 41
tel.: 81/525-44-44; faks: 81/743-73-24
e-mail: lfr@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
32. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Wspierania Edukacji i Rynku Pracy]
18-402 Łomża, ul. Wojska Polskiego 113
tel.: 86/216-53-03; faks: 86/216-53-03
e-mail: frp@praca.org.pl
www.praca.org.pl
33. Łomżyński Fundusz Pożyczkowy
[Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Łomży]
18-400 Łomża, ul. M. C. Skłodowskiej 1
tel.: 86/216-33-26; faks: 86/216-33-26
e-mail: arr@podlaskie.org.pl
www.podlaskie.org.pl
34. Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego
[Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego]
90-002 Łódź, ul. Tuwima 22/26
tel.: 42/664-30-43; faks: 42/664-37-50
e-mail: df@larr.lodz.pl
www.larr.lodz.pl
35. Fundacja Inkubator
[Fundacja Inkubator]
90-006 Łódź, ul. Piotrkowska 114
tel.: 42/633 16 55; faks: 42 633 87 13
e-mail: t.wozniak@inkubator.org.pl
www.inkubator.org.pl
36. REGIONALNY FUNDUSZ POŻYCZKOWY ŁÓDŹ
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
90-361 Łódź, ul. Piotrkowska 262 - 264, pokój A101
tel.: 42/634 93 66; faks: 42/634 93 66
e-mail: g.seklewski@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
37. Fundacja Rozwoju Regionu Łukta
[Fundacja Rozwoju Regionu Łukta]
14-105 Łukta, ul. Mazurska 30
tel.: 89/647-51-84; faks: 89/647-52-50
e-mail: b.galazka@frrl.org.pl
www.frml.org.pl
38. Agencja Rozwoju Regionalnego MARR SA
[Agencja Rozwoju Regionalnego MARR SA]
39-300 Mielec, ul. Chopina 18
tel.: 17 788 18 67; faks: 17 788 32 62
e-mail: irena_turek@marr.com.pl
www.marr.com.pl
39. Fundusz Pożyczkowy
[Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA”]
13-100 Nidzica, ul. Rzemieślnicza 3
tel.: 89/625-36-51; faks: 89/625 36 51 w. 8
e-mail: nida@nida.pl
www.nida.pl
40. Dolnośląski Regionalny Fundusz Pożyczkowy
[Dolnośląski Regionalny Fundusz Pożyczkowy]
57-402 Nowa Ruda, ul. Kłodzka 27
tel.: 74/872-85-60; faks: 74/872-85-60
e-mail: arr@agroreg.com.pl
www.agroreg.com.pl
41. Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego
[Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
10-516 Olsztyn, pl. Gen. Józefa Bema 3
tel.: 89/521-12-78; faks: 89/521-12-79
e-mail: brusilowicz@wmarr.olsztyn.pl
www.wmarr.olsztyn.pl
42. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości”]
45-064 Opole, ul. Damrota 4
tel.: 77/456-56-00; faks: 77/454-40-97
e-mail: biuro@spp.opole.pl
www.rif.opole.pl
43. Regionalny Fundusz Pożyczkowy
[Fundacja Rozwoju Śląska oraz Wspierania Inicjatyw Lokalnych]
45-364 Opole, ul. Słowackiego 10
tel.: 77/454-25-97; faks: 77/454-56-10
e-mail: frs-pozycki@fundacja.opole.pl
www.fundacja.opole.pl
44. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Ostrołęcki Ruch Wspierania Przedsiębiorczości]
07-401 Ostrołęka, ul. Kołobrzeska 15
tel.: 29/769-10-34; faks: 29/769-10-34
e-mail: orwp@orwp.com.pl
www.orwp.com.pl
45. Stowarzyszenie „Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości”
[Stowarzyszenie „Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości”]
63-400 Ostrów Wielkopolski, ul. Szkolna 24
tel.: 62/736-11-60 w. 20; faks: 62/736-11-60 w. 20
e-mail: ocwp@ocwp.org.pl
www.ocwp.org.pl
46. Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości]
63-500 Ostrzeszów, ul. Przemysłowa 27
tel.: 62/730-17-31 w. 217; faks: 62/730-48-98
e-mail: inkubator@clik.pl
47. Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka”
[Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka”]
14-400 Pasłęk, ul. Sprzymierzonych 14
tel.: 55/248-10-91; faks: 55/248-10-90
e-mail: screp@screp.pl
www.crep.pl
48. Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica
[Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica]
26-015 Pierzchnica, ul. Szkolna 28
tel.: 41/353-81-67; faks: 41/353-81-67
e-mail: frpierzchnica@republika.pl
www.frrp.pl
49. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy „Wielkopolska Północ”
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
64-920 Piła, ul. Niepodległości 37
tel.: 67/21-62-90; faks: 67/21-62-90
e-mail: pfp@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
50. Piotrkowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości
[Piotrkowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości]
97-300 Piotrków Trybunalski, al. 3 Maja 6B
tel.: 44/649-70-57; faks: 44/649-70-57
e-mail: piotrswp@poczta.onet.pl
51. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczości]
99-200 Poddębice, ul. 1 Maja 15
tel.: 43/678-31-58; faks: 43/678-31-58
e-mail: biuro@fcwp.pl
www.fcwp.pl
52. Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
[Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o.]
61-823 Poznań, ul. Piekary 19
tel.: 61 65 63 500; faks: 61/656-53-66
e-mail: fundusz@warp.org.pl
www.warp.org.pl
53. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy WIELKOPOLSKA PÓŁNOC
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
60-318 Poznań, ul. Wł. Węgorka 20
tel.: 61/853-63-97; faks: 61/853-63-97
e-mail: g.cieslewicz@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
54. Fundacja Rozwoju Regionu Rabka
[Fundacja Rozwoju Regionu Rabka]
34-700 Rabka Zdrój, ul. Piłsudskiego 1
tel.: 18/267-77-39; faks: 18/267-77-39
e-mail: poczta@fundacja.region-rabka.pl
www.frrr.pl
55. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości”]
26-600 Radom, ul. Kościuszki 1
tel.: 48/360-00-44; faks: 48/360-00-46
e-mail: rcpl@radom.net
www.srcp.radom.pl
56. Rudzka Agencja Rozwoju „Inwestor”
[Rudzka Agencja Rozwoju „Inwestor”]
41-700 Ruda Śląska, ul. Wolności 6
tel.: 32/244-21-87; faks: 32/244-21-87
e-mail: fundusz@rarinvestor.pl
www.rarinwestor.pl
57. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Małopolski Instytut Gospodarczy]
35-064 Rzeszów, ul. Mickiewicza 1
tel.: 17/852-61-55; faks: 17/852-61-55
e-mail: achmaj@mig.com.pl
www.mig.com.pl
58. Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego
[Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
35-959 Rzeszów, ul. Szopena 51
tel.: 17/852-06-00; faks: 17/852-06-11
e-mail: info@rarr.rzeszow.pl
www.rarr.rzeszow.pl

59. Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej
[Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej]
27-600 Sandomierz,
ul. Poniatowskiego 2
tel.: 15/833-34-00; faks: 15/833-34-60
e-mail: fundusz@opiwrp.org.pl
www.opiwrp.org.pl
60. Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości
[Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości]
76-200 Słupsk, ul. Tuwima 22A
tel.: 59/841-91-20; faks: 59/841-30-38
e-mail: biuro@inkubator.slupsk.pl
www.inkubator.slupsk.pl
61. Subregionalny Fundusz Pożyczkowy GRYF
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
76-200 Słupsk, ul. Jana Pawła II nr 1
tel.: 59/846-84-47; faks: 59/846-84-47
e-mail: pfp@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
62. Agencja Rozwoju Lokalnego SA
[Agencja Rozwoju Lokalnego SA]
41-200 Sosnowiec, ul. Teatralna 9
tel.: 32/293-36-10; faks: 32/293-37-31
e-mail: arl@arl.org.pl
www.arl.org.pl
63. Regionalna Izba Gospodarcza
[Regionalna Izba Gospodarcza w Stalowej Woli]
37-450 Stalowa Wola,
ul. 1 Sierpnia 26C
tel.: 15/844-03-57; faks: 15/844-03-57
e-mail: rigfpozyczkowy@onet.pl
www.rig-stw.pl
64. Samorządowe Centrum Przedsiębiorczości i Rozwoju
[Samorządowe Centrum Przedsiębiorczości i Rozwoju]
34-200 Sucha Beskidzka,
ul. Mickiewicza 41
tel.: 33/874-11-03; faks: 33/874-12-85
e-mail: fundusze@centrump-sucha.pl
www.centrump-sucha.pl
65. Dział Rozwoju Regionalnego - Fundusze Pożyczkowe
[Agencja Rozwoju Regionalnego „ARES” SA]
16-400 Suwałki, ul. Noniewicza 42A
tel.: 87/566-61-06; faks: 87/566-74-97
e-mail: arrares@ares.suwalki.pl
www.ares.suwalki.pl
66. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości]
16-400 Suwałki, ul. Kościuszki 62
tel.: 87/565-14-11
e-mail: fundusz@frp.pl
www.frp.pl
67. Regionalny Fundusz Pożyczkowy POMERANUS
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
70-466 Szczecin, ul. Monte Cassino 32
tel.: 91/312-92-16; faks: 91/312-92-01
e-mail: j.kumorowski@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
68. Szczeciński Fundusz Pożyczkowy
[Szczeciński Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.]
70-440 Szczecin, ul. Bogusława 7/5
tel.: 91/488-28-01; faks: 91/488-28-01
e-mail: fundusz@um.szczecin.pl
www.szczecin.pl/sfp
69. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Cech Rzemiosł Różnych]
63-100 Śrem, ul. Okulickiego 3
tel.: 61/283-91-77; faks: 61/283-27-04
e-mail: frp_srem@poczta.onet.pl
70. Sudeckie Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych
[Sudeckie Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych]
58-100 Świdnica,
al. Niepodległości 14
tel.: 74/857-86-27; faks: 74/853-86-26
e-mail: wsparcie@ssig.pl
www.ssig.pl
71. Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego
[Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
33-100 Tarnów, ul. Szujskiego 66
tel.: 14/623-55-00; faks: 14/621-39-55
e-mail: jpapuga@tarr.tarnow.pl
www.tarr.tarnow.pl
72. Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy
[Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o.]
87-100 Toruń, ul. Włocławska 167
tel.: 56/622-71-61; faks: 56/622-71-62
e-mail: pozyczki@kujawsko-pomorskie.pl
www.pozyczki.kujawsko-pomorskie.pl
73. Fundusz Pożyczkowy
[Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
38-700 Ustrzyki Dolne, ul. Rynek 17
tel.: 13/461-29-98; faks: 13/461-21-47
e-mail: biuro@barr-ustrzyki.pl
www.barr-ustrzyki.pl
74. Fundacja „Wałbrzych 2000”
[Fundacja „Wałbrzych 2000”]
58-309 Wałbrzych, ul. Wrocławska 53
tel.: 74/843-45-62; faks: 74/843-45-32
e-mail: biuro@walbrzych2000.pl
www.walbrzych2000.pl
75. Fundusz Regionu Wałbrzyskiego
[Fundusz Regionu Wałbrzyskiego]
58-300 Wałbrzych,
ul. Limanowskiego 15
tel.: 74/664-48-10; faks: 74/664-48-22
e-mail: biuro@frw.pl
www.frw.pl
76. Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy
[Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy]
00-682 Warszawa, ul. Choża 86
tel.: 22/890-04-26; faks: 22/890-13-10
e-mail: pozyczki@mrfp.pl
www.mrfp.pl
77. Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa
[Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa]
01-682 Warszawa,
ul. Gombrowicza 19
tel.: 22/864-03-90; faks: 22/864-03-61
e-mail: monika@fdpa.org.pl
www.fdpa.org.pl
78. Fundacja Wspomagania Wsi
[Fundacja Wspomagania Wsi]
01-022 Warszawa, ul. Bellottiego 1
tel.: 22/636-25-70-75;
faks: 22 636 62 70
e-mail: fww@fww.org.pl
www.fww.org.pl
79. Suregionalny Fundusz Pożyczkowy DOLNY ŚLĄSK
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
53-146 Wrocław, ul. Racławicka 2-4
tel.: 71/332-31-81; faks: 71/332-31-81
e-mail: b.heilpern@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
80. Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych
[Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych]
05-091 Żabki, ul. Piłsudskiego 176
tel.: 22/771-58-81; faks: 22/771-58-34
e-mail: srp@srp.pl
www.srp.pl
81. Żelowski Fundusz Przedsiębiorczości
[Fundacja Rozwoju Gminy Żelów]
97-425 Żelów, ul. Mickiewicza 41
tel.: 44/634-10-06; faks: 44/634-12-30
e-mail: frgz@frgz.pl
www.frgz.pl
82. Lubuski Fundusz Pożyczkowy
[Agencja Rozwoju Regionalnego]
65-001 Zielona Góra, ul. Chopina 14
tel.: 68/329-78-31; faks: 68/329-78-35
e-mail: h.pydzik@region.zgora.pl
www.region.zgora.pl
83. Fundusz Pożyczkowy
[Agencja Inicjatyw Lokalnych Sp. z o.o.]
42-439 Żarnowiec, ul. Miechowska 4
tel.: 32/644-90-78; faks: 32/644-90-78
e-mail: ailzarnowiec@interia.pl
84. Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości
[Fundacja „Przedsiębiorczość”]
68-200 Żary, ul. Mieszka I nr 13
tel.: 68/479-16-03; faks: 68/479-16-03
e-mail: fp@fundacja.zary.pl
www.fundacja.zary.pl
85. Fundusz Pożyczkowy
[Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości SA]
44-240 Żory, al. Wojska Polskiego 4
tel.: 32/435-06-06; faks: 32/435-15-66
e-mail: arpsa@ka.onet.pl
www.arpsa.pl
86. Żyrardowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości
[Żyrardowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości]
96-300 Żyrardów, pl. Nowy Świat 8/4
tel.: 46/855-48-34; faks: 46/855-48-34
e-mail: specjalista@zswp.pl
www.zswp.pl

FUNDUSZE PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH

Fundusze poręczeń kredytowych (FPK) są instytucjami otoczenia biznesu, których głównym zadaniem jest wspieranie podmiotów gospodarczych poprzez udzielane wsparcie w pozyskiwaniu finansowania ich działalności. Świadczą one pomoc finansową w formie poręczeń głównie dla małych, rozwojowych firm nieposiadających wystarczającej historii kredytowej lub wymaganych przez komercyjne banki zabezpieczeń¹. Podmioty te definiowane są jako nienastawione na zysk jednostki finansowe, wspomagające lokalny rozwój społeczno-ekonomiczny².

Mapa 1. Fundusze Poręczeń Kredytowych w 2011 r.

◆ – Fundusze Poręczeń Kredytowych

Źródło: opracowanie własne

¹ Zasady organizacji i funkcjonowania funduszy poręczeń kredytowych zawierają publikacje: M. Gajewski, Dokumenty organizacyjne funduszy poręczycielskich, Katowice 1995; M. Gajewski, Lokalny Fundusz Poręczeń Kredytowych, Katowice 1995; M. Gajewski, T. Kiliański, J. Szczucki, Zasady organizacji i funkcjonowania funduszy poręczeń kredytowych, PFPiR MSP, Warszawa 2000.

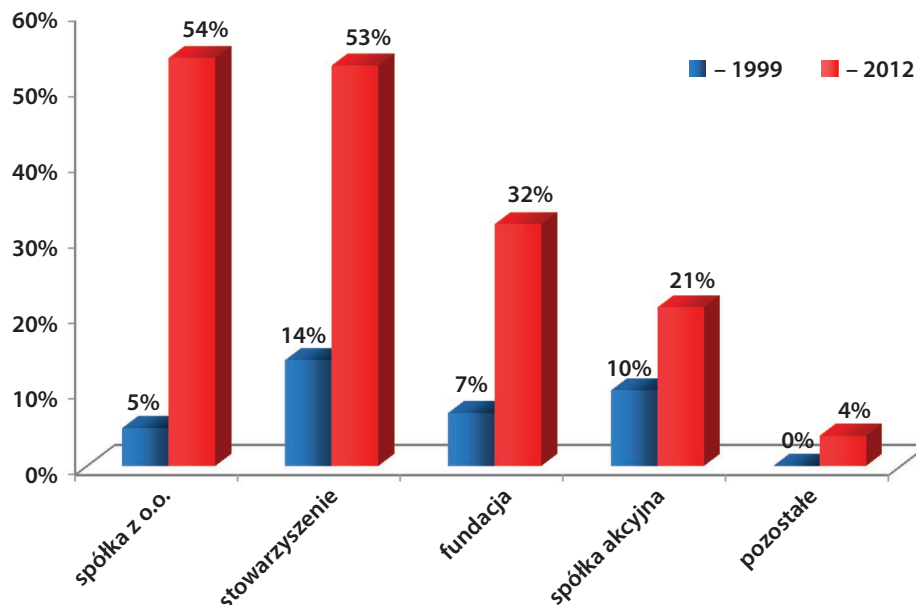
² K. B. Matusiak, Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć, PARP, Warszawa 2008, s. 89.

Dotychczas lokalizacja funduszy zależała przede wszystkim od aktywności lokalnych lub regionalnych organizacji i instytucji, w tym przede wszystkim od władz samorządowych i organizacji pozarządowych tworzących infrastrukturę wspierania przedsiębiorczości.

Formy organizacyjno-prawne

W połowie 2012 roku w Polsce zidentyfikowano 55 funduszy poręczeń kredytowych. Wśród form prawno-organizacyjnych dominują spółki kapitałowe (75%), przed organizacjami pozarządowymi (stowarzyszenia i fundacje) – (21%).

Wykres 1. Formy organizacyjno-prawne funduszy poręczeń kredytowych w latach 1999–2012 (w%)

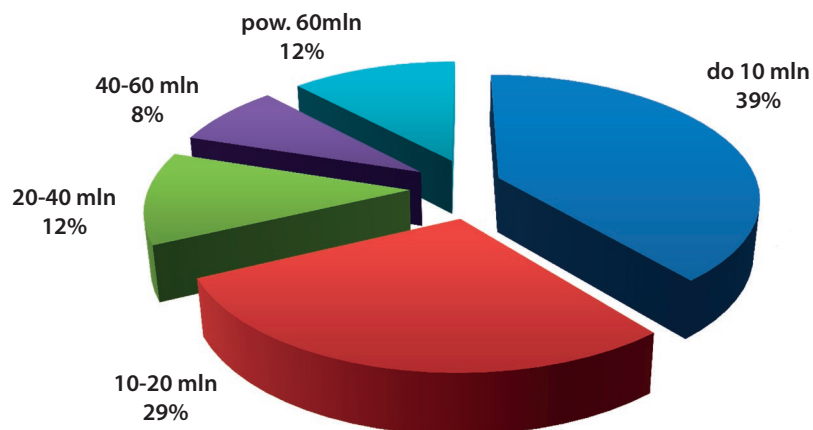
Źródło: opracowanie własne

Z biegiem czasu FPK przybierają formy prawne bardziej odpowiadające specyfice ich funkcjonowania z punktu widzenia nadzoru i zabezpieczenia kapitału (spółki akcyjne i sp. z o.o.), co często jest też rezultatem wymogów instytucji zasilających kapitał poręczycielski.

Kapitał poręczycielski

Z danych zebranych z funduszy i Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych³ wynika, że ich łączny kapitał poręczycielski wynosi ponad 1 mld zł (1 035 mln zł) i w stosunku do roku 2010 (955 mln) wzrósł o 80 mln zł. Badanie pokazuje że 75% funduszy uznaje swój poziom kapitału za adekwatny do potrzeb rynku.

Wykres 2. Struktura funduszy poręczeń kredytowych według kapitału

Źródło: opracowanie własne

³ W niniejszym opracowaniu wykorzystano również dane z rocznego raportu Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych: „RAPORT o stanie funduszy poręczeniowych w Polsce – stan na dzień 31 grudnia 2011 r., KSFP, Warszawa 2012

Aktywność funduszy

W roku 2011 fundusze te udzieliły łącznie ponad 6100 poręczeń na łączną kwotę 967 mln zł. Struktura aktywności funduszy w badanym okresie, podobnie jak miało to miejsce w funduszach pożyczkowych, uległa istotnej zmianie. Liczba udzielonych poręczeń spadła o około 14%, natomiast wartość udzielonych poręczeń wzrosła o 15%. Wynika to m.in. z tego, że fundusze uzyskały w ramach RPO oraz Inicjatywy JEREMIE znaczne środki finansowe na podniesienie kapitału poręczeniowego, a także rozszerzyły krąg swoich odbiorców o przedsiębiorców średnich. Mogły dzięki temu podnieść maksymalne kwoty poręczeń, a ich oferta stała się znacznie atrakcyjniejsza. Tym sposobem liczba poręczeń spadła (zmniejszyła się liczba poręczeń o niskich kwotach), a ich wartość wzrosła (na korzyść poręczeń o kwotach wyższych i wysokich, przekraczających 500 tys. zł). Wzrosła zatem średnia wysokość udzielanych poręczeń, która w roku 2011 wyniosła blisko 160 tys. zł., w porównaniu więc do roku 2010 (117 tys. zł) nastąpił wyraźny wzrost.

Spadek liczby poręczeń był spowodowany również i tym, że na rynku były znacząco odczuwane skutki kryzysu gospodarczego, co mocno wpłynęło na wyhamowanie akcji kredytowej przez banki. Także sami przedsiębiorcy bardziej ostrożnie podejmowali decyzje o zaciąganiu zobowiązań.

Przedstawione wyżej dane wskazują, że mimo największej liczby funduszy bardzo małych i małych (do 20 mln zł), najwięcej kapitału skupionego jest w funduszach dużych, a wśród nich bardzo dużych (pow. 60 mln zł) – blisko 36% całości. Jednak to fundusze o kapitale od 10 do 40 mln wykazują się największą aktywnością i efektywnością działań, co wynika ze współczynnika poręczeń do kapitałów: w roku 2011 fundusze z grupy 10-20 udzieliły poręczeń na kwotę blisko 300 mln zł, a z grupy 20-40 poręczeń o wartości ponad 295 mln zł. Sześć największych funduszy poręczeniowych w roku 2011 dysponując kapitałem blisko 370 mln zł, udzieliło zaledwie nieco ponad 200 mln zł poręczeń.

Odbiorcy usług

Głównymi odbiorcami usługi poręczenia kredytu bądź pożyczki były przedsiębiorstwa z sektora MŚP, w tym przede wszystkim mikro i małe, a w niewielkim stopniu średnie. Średnio miesięcznie do funduszu poręczeniowego zgłasza się 37 przedsiębiorców, w tym 6 kobiet, natomiast średnio 34 uzyskało poręczenia, w tym 5 kobiet. Wśród podmiotów, które uzyskały wsparcie funduszy 10% stanowiły innowacyjne przedsięwzięcia. Badanie wykazało, że fundusze mają swoje preferencje związane z udzielaniem wsparcia swoim klientom. Najchętniej udzielane są poręczenia firmom działającym już na rynku. Najmniej chętnie udziela się poręczeń bezrobotnym, a **absolwentów nie bierze pod uwagę żaden z udzielających odpowiedzi funduszy**. W obliczu nadchodzącego pogorszenia sytuacji gospodarczej nie jest to optymistyczna wiadomość.

Tabela 1. % funduszy udzielających wsparcia wybranym grupom odbiorców w 2012 roku

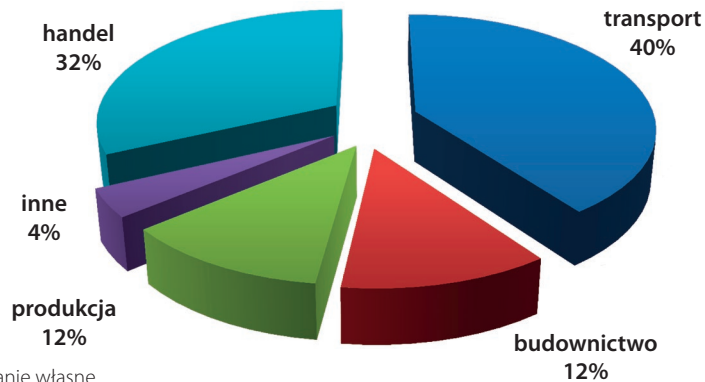
Grupa odbiorców	% funduszy
małe firmy o dużym potencjale rozwoju	53%
firmy zatrudniające osoby bezrobotne	53%
firmy uznane za kluczowe dla rozwoju regionu	53%
działalność gospodarcza na terenach wiejskich	53%
firmy wdrażające nowe produkty i technologie	53%
nie stosuje się żadnych formalnych ograniczeń poza ekonomiczną stroną przedsięwzięcia	47%
firmy działające w wybranych branżach	33%
działalność gospodarcza na terenach objętych programami restrukturyzacji	33%
inny – MŚP	33%
osoby bezrobotne tworzące nowe firmy	27%
absolwenci	0%

Źródło: opracowanie własne

Poręczeń udzielano głównie na rzecz banków, znikomy procent stanowiły gwarancje dla funduszy pożyczkowych. Współpracę z tymi ostatnimi ograniczają wciąż regulacje prawne, przede wszystkim interpretacja przepisów o niedopuszczalnym podwójnym finansowaniu. Największą wartość poręczeń uzyskały kredyty

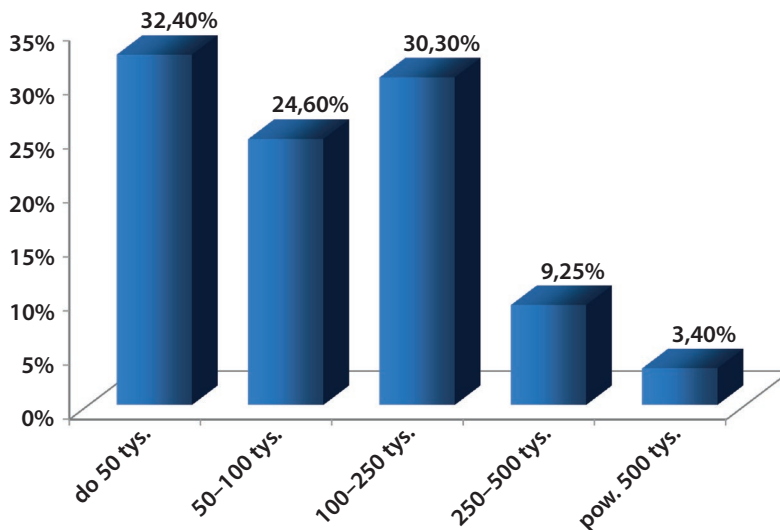
obrotowe (75%), a następnie inwestycyjne (19%). Najczęściej poręczano zobowiązania przedsiębiorców z branży transportowej (40%) i handlu (32%), a najmniej z produkcji i budownictwa (po 12%).

Wykres 3. Struktura poręczeń według branż w 2011 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne

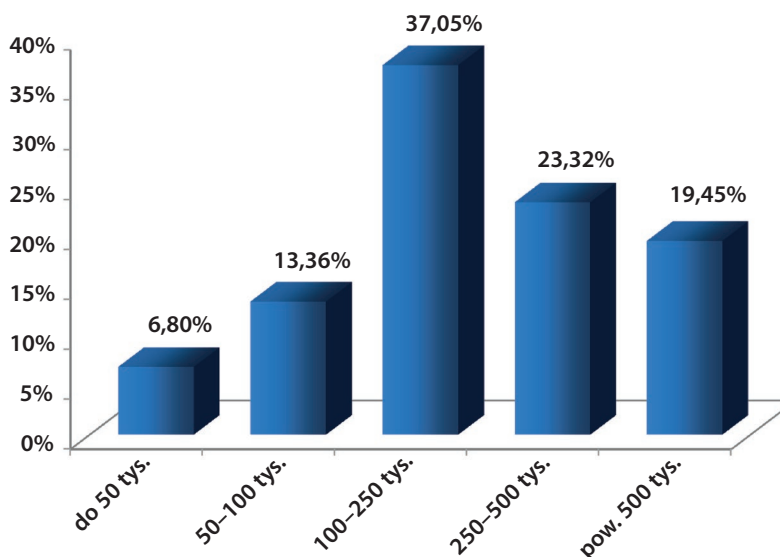
Wykres 4. Struktura liczby poręczeń w poszczególnych przedziałach wartości (w %)

Źródło: opracowanie własne

Poręczenia o jakie ubiegają się przedsiębiorcy w 57% nie przekraczają kwoty 100 tys. zł, co w obecnym czasie nie jest dużym kapitałem dla rozwijających się firm. Należy jednak wziąć pod uwagę, że zdecydowana większość poręczeń dotyczy kredytów obrotowych.

Wykres 5. Struktura wartości poręczeń w poszczególnych przedziałach wartości (w %)

Z wykresów 4 i 5 wynika, że najwięcej poręczeń udzielono w przedziale do 250 tys. zł, w tym do 50 tys., natomiast największą wartość osiągnęły poręczenia w przedziale 100-250 tys. i większe, mimo że stanowiły niewielką ich liczbę.

Działalność operacyjna

Średnio budżet operacyjny funduszu w 2011 kształtował się na poziomie 1 131 847 zł., przy zatrudnieniu 6 osób na etatach i 2 na umowy cywilnoprawne. Struktura finansowania wydatków bieżących funduszy była następująca:

- wpływy z opłat za poręczenie – 21,20%
- wpływy z działalności własnej – 12,30%
- wpływy z odsetek od kapitału – 44,50%
- subwencje, dotacje, darowizny – 22,10%

Ponad połowa funduszy świadczy usługi komplementarne w postaci pomocy w uzyskaniu kredytu, montażu finansowych, ubieganiu się o subwencje i granty, najmniej zaś trudni się doradztwem – ok. 20% badanych funduszy.

Bariery w działaniu

Główną bariery w działalności funduszy zarządzający upatrują w pogarszającej się sytuacji gospodarczej kraju, w drugiej kolejności w kłopotach we współpracy z bankami, co wydaje się w dobie kryzysu rzeczą naturalną. Za najmniej dokuczliwe uznano trudności w skompletowaniu zespołu osobowego do prowadzenia funduszu.

Tabela 2. Główne trudności i bariery rozwoju FPK w Polsce w 2012 roku

Bariera	Waga
zła sytuacja gospodarcza w regionie, marazm i zastój	3,4
problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami finansowymi (bankami)	3,2
zbyt mały kapitał własny, brak możliwości dokapitalizowania funduszu	3,1
nieprecyzyjne regulacje prawne	2,9
małe zainteresowanie ofertą funduszy ze strony beneficjentów	2,7
niechętny klimat wokół funduszy poręczeniowych	2,5
spadające oprocentowanie lokat bankowych	2,5
problemy z finansowaniem bieżącej (operacyjnej) działalności funduszu	2,3
brak wsparcia ze strony samorządu lokalnego	1,9
trudności w skompletowaniu zespołu osobowego do prowadzenia funduszu	1,0
inne	0,1

Źródło: opracowanie własne

Plany na przyszłość

Fundusze poręczeń kredytowych dość optymistycznie patrzą w przyszłość. Ponad 60% z nich oceniło najbliższe perspektywy na poziomie dobrym, pozostałe uznały, że są one średnie.

W najbliższych planach najczęściej pojawiają się :

- start w następnym konkursie w ramach inicjatywy JEREMIE,
- podniesienie kapitału poręczeniowego,
- nawiązanie nowych kontaktów z instytucjami finansowymi,
- uruchomienie doradztwa w zakresie przygotowania wniosków kredytowych,
- poszerzenie oferty o zabezpieczenia umów leasingu, factoringu, gwarancji bankowych i należytego wykonania umowy lub wniesienia wadium.

LISTA ADRESOWA FUNDUSZY PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH

1. Podlaski Fundusz Poręczeniowy
[Podlaski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.]
15-073 Białystok, ul. Starobojarska 15
tel.: 85/740-86-69; fax: 85/740-86-85
e-mail: pfr@pfr.pl
www.poreczenia.com.pl
2. Bielski Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Bielski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
43-382 Bielsko-Biała, ul. Cieszyńska 367
tel.: 33/496-02-02; fax: 33/487-13-46
e-mail: fundusz@bfpk.pl
www.bfpk.pl
3. Fundusz Poręczeniowy
[Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
23-400 Biłgoraj, ul. Kościuszki 65
tel.: 84/686-48-87; fax: 84/686-53-93
e-mail: biuro@barr.org.pl
www.barr.org.pl
4. Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych]
85-006 Bydgoszcz, ul. Gdańska 32
tel.: 52/323-11-35; fax: 52/323-11-35
e-mail: zarzad@bfpk.bydgoszcz.pl
www.bfpk.bydgoszcz.pl
5. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Centrum Przedsiębiorczości Sp. z o.o.]
41-500 Chorzów, ul. Opolska 21
tel.: 32/249-85-15; fax: 32/249-85-15
e-mail: centrum@centrum.pub.pl
www.centrum.pub.pl
6. Warmińsko-Mazurski Fundusz „Poręczenia Kredytowe”
[Warmińsko-Mazurski Fundusz „Poręczenia Kredytowe” Sp. z o.o.]
13-200 Działdowo, ul. Władysława Jagiełły 35
tel.: 23/697-50-52; fax: 23/697-50-54
e-mail: bz@poreczenia-kredytowe.info
www.poreczenia-kredytowe.info
7. Działdowska Agencja Rozwoju
[Działdowska Agencja Rozwoju]
13-200 Działdowo, ul. Władysława Jagiełły 15
tel.: 23/6970666; fax: 23/6970667
e-mail: r.dawidowski@darsa.pl; m.beclawska@darsa.pl
www.darsa.pl
8. Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne
[Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne]
82-440 Dzierżon, pl. Wolności 7
tel.: 55/276-25-79; fax: 55/276-25-70
e-mail: rti@dzierzon.com.pl
www.rti.dzierzon.com.pl
9. Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego
[Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o.o.]
58-200 Dzierżonów, ul. Batalionów Chłopskich 19
tel.: 74/645-04-31; fax: 74/645-04-31
e-mail: fpkpd@wp.pl
www.fpkpd.pl
10. Pomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Pomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych]
80-116 Gdańsk, ul. Szara 32/33
tel.: 58/320-34-05; fax: 58/320-36-37
e-mail: prfpk@prfpk.pl
www.prfpk.pl
11. Powiatowy Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Gnieźnieńska Agencja Rozwoju Gospodarczego]
62-200 Gniezno, ul. Rynek 10/1
tel.: 61/426-45-34; fax: 61/426-45-34
e-mail: trojanowski@garg.pl
www.garg.pl
12. Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
63-800 Gostyń, ul. Rynek 6
tel.: 65/572-36-33; fax: 65/572-36-33
e-mail: info@fundusz.gostyn.pl
www.fundusz.gostyn.pl
13. Grudziądzkie Poręczenia Kredytowe Sp. z o.o.
[Grudziądzkie Poręczenia Kredytowe Sp. z o.o.]
86-300 Grudziądz, ul. Sienkiewicza 22
tel.: 56/46-12-377; fax: 56/46-12-377
e-mail: gpk@pksp.pl
www.gpk.grudziadz.pl
14. Iławska Fundacja Rozwoju Gospodarczego
[Iławska Fundacja Rozwoju Gospodarczego]
14-200 Iława, ul. Sobieskiego 37A
tel.: 89/648-57-51; fax: 89/648-83-68
e-mail: biuro@iig-ilawa.pl
www.iig-ilawa.pl
15. Jarociński Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Jarociński Fundusz Poręczeń Kredytowych]
63-200 Jarocin, ul. Kościuszki 15 B
tel.: 062-747-63-53; fax: 62/720-90-94
e-mail: cieslak@jarocin.pl
www.jfpk.jarocin.com.pl
16. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
44-330 Jastrzębie Zdrój, ul. 1 Maja 47
tel.: 32/476-40-19; fax: 32/476-40-19
e-mail: poczta@fpkj.pl
www.fpkj.pl
17. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Fundusz Poręczeń Kredytowych]
58-500 Jelenia Góra, ul. 1 Maja 27
tel.: 75/642-02-22; fax: 75/642-02-22
e-mail: rfpkjelenia@karr.pl
www.rfpk.prv.pl
18. Śląski Regionalny Fundusz Poręczeniowy
[Śląski Regionalny Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.]
40-045 Katowice, ul. Astrów 10
tel.: 32/785-85-85; fax: 32/785-88-16
e-mail: biuro@rfp.pl
www.rfp.pl
19. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Związek Gmin „Barcja”]
11-400 Kętrzyn, pl. Grunwaldzki 1
tel.: 89/751-24-50; fax: 89/751-24-50
e-mail: barcja@wp.pl
www.barcja.org.pl
20. Kościerski Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Powiat Kościerski]
83-400 Kościerzyna, ul. 3 Maja 9C
tel.: 693/462-835
e-mail: poczta@kfpk.pl
www.kfpk.pl
21. Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
31-542 Kraków, ul. Kordylewskiego 11
tel.: 12/617-66-28; fax: 12/617-66-67
e-mail: radoslaw.stryjecki@marr.pl
www.marr.pl
22. Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego
[Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego SA]
99-300 Kutno, ul. Wyszyńskiego 11
tel.: 24/355-74-50; fax: 24/355-74-50
e-mail: arrk@kutno.net.pl
www.arrk.kutno.net.pl
23. Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju
[Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju]
37-300 Leżajsk, ul. Targowa 9
tel.: 17/242-79-08; fax: 17/242-79-08
e-mail: lsr@lsr.pl
www.lsr.pl
24. Polski Fundusz Gwarancyjny
[Polski Fundusz Gwarancyjny]
20-111 Lublin, ul. Rynek 7
tel.: 81/531-80-09; fax: 81/531-80-15
e-mail: poreczenia@pfg-poreczenia.pl
www.lfp.lublin.pl
25. Łomżyński Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Łomżyński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
18-400 Łomża, ul. M. C. Skłodowskiej 1
tel.: 86/216-33-26; fax: 86/216-33-26
e-mail: fundusze@podlaskie.org.pl
www.podlaskie.org.pl

26. Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego
[Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego]
90-002 Łódź, ul. Tuwima 22/26
tel.: 42/664-30-43; fax: 42/664-37-50
e-mail: p_dregier@larr.lodz.pl
www.larr.lodz.pl
27. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA”]
13-100 Nidzica, ul. Rzemieślnicza 3
tel.: 89/625-36-51; f
ax: 089 625 36 51 w. 8
e-mail: nida@nida.pl
www.nida.pl
28. Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
33-300 Nowy Sącz,
ul. Wyspiańskiego 13
tel.: 18/444-47-96
e-mail: biuro@poreczenia.pl
www.poreczenia.pl
29. Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
45-064 Opole, ul. Kołłątaja 11/28
tel.: 77/441-56-20; fax: 71/723-13-51
e-mail: biuro@orfpk.opole.pl
www.orfpk.opole.pl
30. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT”]
14-100 Ostróda, ul. Kościuszki 2
tel.: 89/646-79-57; fax: 89/646-79-57
e-mail: atut@atut.org.pl
www.atut.org.pl
31. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica]
87-214 Płużnica, ul. Płużnica 64
tel.: 56/687-39-09; fax: 56/687-39-09
e-mail: trgp@trgp.org.pl
www.trgp.org.pl
32. Fundusz Promocji Rozwoju Województwa Wielkopolskiego
[Fundusz Promocji Rozwoju Województwa Wielkopolskiego SA]
61-846 Poznań, ul. Strzelecka 49
tel.: 61/858-10-60; fax: 61/858-10-62
e-mail: fundusz@fripww.pl
www.fripww.pl
33. Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
61-827 Poznań,
al. Marcinkowskiego 20
tel.: 61/8556480, 8556484; fax: 61/588-64-85
e-mail: biuro@pfpk.pl,
ewelina.jastrabek@pfpk.pl
www.pfpk.pl
34. Puławski Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Fundacja Puławskie Centrum Przedsiębiorczości]
24-100 Puławy, ul. Lubelska 2E
tel.: 81 888 56 10; fax: 81/470-09-30
e-mail: poreczenia@fpcp.org.pl
www.fpcp.org.pl
35. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości”]
26-600 Radom, ul. Kościuszki 1
tel.: 48/360-00-45; fax: 48/360-00-46
e-mail: rcp1@radom.net
www.srpc.radom.pl
36. Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
35-045 Rzeszów, ul. Hetmańska 9
tel.: 17/862-11-66; fax: 17/784-49-94
e-mail: sekretariat@pfpk.com
www.pfpk.com
37. Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości
[Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości]
76-200 Słupsk, ul. Tuwima 22A
tel.: 59/846-91-20; fax: 59/841-30-38
e-mail: biuro@inkubator.slupsk.pl
www.inkubator.slupsk.pl
38. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Agencja Rozwoju Lokalnego SA]
41-200 Sosnowiec, ul. Teatralna 9
tel.: 32/293-36-10; fax: 32/293-37-31
e-mail: arl@arl.org.pl
www.arl.org.pl
39. Lokalny Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Lokalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
37-450 Stalowa Wola,
ul. 1 Sierpnia 26C
tel.: 15/844-89-21; fax: 15/844-89-21
e-mail: rig@onet.pl
40. Fundusz Poręczeń Kredytowych i Wspierania Finansowego FUNDSTAR
[Fundacja Agencja Rozwoju Regionalnego]
27-200 Starachowice,
ul. Mickiewicza 1A
tel.: 41/274-46-90; fax: 41/274-04-09
e-mail: farr@farr.pl
www.farr.pl
41. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
73-110 Stargard Szczeciński,
ul. Pierwszej Brygady 35, lok. 307
tel.: 91/834-11-07; fax: 91/834-11-07
e-mail: biuro@fpk.stargard.pl
www.fpk.stargard.pl
42. Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych w Strzelinie]
57-100 Strzelin, ul. Mickiewicza 8
tel.: 71/392-07-66; fax: 71/392-07-66
e-mail: sigs@sigstrzelin.pl
www.sigstrzelin.pl
43. POLFUND Fundusz Poręczeń Kredytowych
[POLFUND Fundusz Poręczeń Kredytowych]
70-466 Szczecin,
ul. Świętego Ducha 5A
tel.: 91/813-01-10; fax: 91/813-01-11
e-mail: biuro@zrfpk.pl
www.zrfpk.pl
44. Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina
[Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina Sp. z o.o.]
70-440 Szczecin,
ul. Ks. Bogusława 7/LU4
tel.: 91/488-28-01; fax: 91/488-28-01
e-mail: fundusz@um.szczecin.pl
www.fundusz.szczecin.pl
45. Zachodniopomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Zachodniopomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
70-205 Szczecin, ul. Monte Cassino 32
tel.: 91/424-31-30; fax: 91/424-31-40
e-mail: polfund@polfund.com.pl
www.polfund.com.pl
46. Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego
[Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
33-100 Tarnów, ul. Szubińskiego 66
tel.: 14/623-55-08; fax: 14/621-39-55
e-mail: ksutkowska@tarr.tarnow.pl
www.tarr.tarnow.pl
47. Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
87-100 Toruń,
ul. Wały Gen. Sikorskiego 12/1
tel.: 56/611-86-95; fax: 56/611-89-97
e-mail: fundusz@tfpk.torun.pl
www.tfpk.torun.pl
48. Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
87-100 Toruń,
ul. Szosa Chełmińska 26, pok. 302
tel.: 56/622-80-61 w. 22;
fax: 56/622-80-61 w. 22
e-mail: fpk@kujawsko-pomorskie.pl
www.kujawsko-pomorskie.pl
49. Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.]
04-379 Warszawa, ul. Mycielskiego 20
tel.: 22/840-32-35 w.14;
fax: 22/840-32-53
e-mail: biuro@mfpk.pl
www.mfpk.pl
50. Poręczenia Kredytowe
[Poręczenia Kredytowe Sp. z o.o.]
00-814 Warszawa, ul. Miedziana 3A
tel.: 22/890-98-00; fax: 22/890-98-03
e-mail:
biuro@poreczeniakredytowe.pl
www.poreczeniakredytowe.pl

51. Dolnośląski Fundusz Gospodarczy
Sp. z o.o.
[Dolnośląski Fundusz Gospodarczy
Sp. z o.o.]
50-148 Wrocław, ul. Wita Stwosza 3
tel.: 71/795-79-99; fax: 71/343-79-67
e-mail: biuro@dfg.pl
www.dfg.pl

52. Powiatowy Fundusz Poręczeń
Kredytowych
[Powiatowy Fundusz Poręczeń
Kredytowych Sp. z o.o.]
07-200 Wyszaków, ul. Aleja Róż 2
tel.: 29/743-59-36; fax: 29/743-59-33
e-mail: pfpk@wp.pl
www.pfpk.gnu.com.pl

53. Fundusz Poręczeniowy Miasta Zabrze
[Urząd Miejski w Zabrzu]
41-800 Zabrze, ul. Wolności 286
tel.: 32/373-33-65; fax: 32/373-34-85
e-mail: mwladowska@um.zabrze.pl
www.um.zabrze.pl

54. Lubuski Fundusz Poręczeń
Kredytowych
[Lubuski Fundusz Poręczeń
Kredytowych Sp. z o.o.]
65-058 Zielona Góra, ul. Kupiecka 32
tel.: 68/323-96-00; fax: 68/323-13-52
e-mail: lfpk@lfpk.pl
www.lfpk.pl

55. Fundusz Poręczeń Kredytowych
[Fundusz Poręczeń Kredytowych
Sp. z o.o.]
59-500 Złotoryja, ul. Miła 18
tel.: 76/878-17-14; fax: 76/878-17-14
e-mail: fpkzlotoryja@poczta.fm
www.fpkzlotoryja.pl

OŚRODKI SZKOLENIOWO-DORADCZE

Definicja OSD

Ośrodki szkoleniowo-doradcze (OSD) od lat stanowią największą grupę ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, zapewniając dostęp do wiedzy i umiejętności poprzez doradztwo, szkolenia oraz przekaz informacji. Słownik pojęć definiuje je jako „nie nastawione na zysk jednostki doradcze, informacyjne i szkoleniowe (spotykane najczęściej pod nazwami: Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości, Centrum Wspierania Biznesu, Klub Przedsiębiorczości, Punkt Konsultacyjno-Doradczy), działające na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia oraz poprawy konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. OSD uczestniczą we wszelkich inicjatywach mających na celu zwiększenie potencjału gospodarczego oraz poprawę jakości życia społeczności lokalnej. Cele działalności ośrodków są integralnie związane z potrzebami i wymaganiami lokalnych rynków pracy i adaptacją nowych technologii. Cele te obejmują w szczególności:

- wspieranie i popularyzowanie idei przedsiębiorczości i samozatrudnienia;
- aktywne wspieranie inicjatyw lokalnej społeczności w zakresie tworzenia oraz rozwijania małych i średnich przedsiębiorstw;
- aktywną współpracę z lokalną (samorządową i rządową) administracją oraz innymi organizacjami (prywatnymi, pozarządowymi i in.), w celu tworzenia wspólnej płaszczyzny do działań na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego regionu;
- aktywne włączanie się w doraźne akcje w sytuacjach wynikających z potrzeb gospodarczych lub społecznych w regionie.

OSD wyrastają z cechowych tradycji szkoleń i systemów doskonalenia zawodowego. W połowie XX w. ośrodki zaczęły powstawać z inicjatywy publicznej i parapublicznej przy organizacjach pozarządowych.¹

Polskie OSD

W 2012 r. zidentyfikowanych zostało 319 ośrodków, co potwierdza stabilizację liczebności tego rodzaju inicjatyw od 2007 r. Blisko stu procentowy wzrost liczby podmiotów w 2004 r., w porównaniu do 2000 r. jest spowodowany wchodzeniem w system wsparcia rozwoju przedsiębiorczości instytucji przedstawicielskich biznesu (izby przemysłowo-handlowe, cechy rzemieślnicze, związki pracodawców), niepublicznych szkół wyższych oraz organizacji zawodowych (NOT, TNOiK). Powyższe podmioty aktywnie odkrywają nowe możliwości świadczenia usług w swoich środowiskach². Z kolei przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i związany z tym dostęp do środków finansowych, przede wszystkim w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, utrzymał dynamiczny przyrost liczby podmiotów do 2007 r.

Dostępność funduszy unijnych i innych środków finansowych w ostatnich latach przyczyniła się do powstania nowych ośrodków, ale jednocześnie można zauważyć, iż często są to inicjatywy podejmowane wyłącznie na potrzeby konkretnego konkursu i utrzymywane jedynie w wymaganym przez grantodawcę okresie, bez pomysłu i perspektywy na kontynuację i rozwój działalności. Konsekwencją tego często jest również funkcjonowanie w ramach jednej instytucji kilku podległych jej podmiotów, które prowadzą zbliżone, a czasem nawet te same działania. Trwałość i rozwój podejmowanych inicjatyw mogłyby zapewnić programy skierowane do konkretnych funkcjonujących już ośrodków powołanych dla realizacji określonych celów.

¹ M. Mażewska, Ośrodek szkoleniowo-doradczy [w:] K. B. Matusiak (red.), Innowacje i transfer technologii, słownik pojęć, PARP, Warszawa 2011, s. 179-181.

² K. B. Matusiak, Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości – przesłanki, polityka i instytucje, Radom-Łódź 2006, s. 344.

Inicjatywy

Jednym z przykładów interesującego i dobrze rokującego przedsięwzięcia było tworzenie w latach 2002-2005 Gminnych Centrów Informacji (GCI) w ramach Programu „Pierwsza Praca” realizowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Ośrodki te powołane zostały w celu zapewnienia mieszkańcom obszarów wiejskich i małych miasteczek do 50 tys. mieszkańców dostępu do nowoczesnych technologii przekazu informacji, wspomagających rozwój inicjatyw lokalnych oraz promocję lokalnych przedsiębiorstw. Od kilku lat GCI są zdane na siebie, bez wsparcia merytorycznego i finansowego. W konsekwencji z roku na rok ich liczba maleje, a obecnie najczęściej funkcjonują jednostki powołane przy już dobrze rozwiniętych instytucjach lub organizacjach, prowadzących szeroką działalność w oparciu o różne programy i źródła finansowania. Jednocześnie tworzone są nowe ośrodki dla realizacji podobnych do GCI celów – w ramach Mazowieckiej Sieci Społeczeństwa Informacyjnego „M@zowszanie” powołanych zostanie 5 Regionalnych oraz do 250 „Lokalnych Centrów Kompetencji” służących mieszkańcom województwa mazowieckiego jako interaktywne i stacjonarne miejsce dostępu do e-usług, w tym: edukacji oraz stanowiących źródło informacji kulturalnej i gospodarczej. Innymi przykładami inicjatyw wyłącznie projektowych realizujących cele ośrodków szkoleniowo-doradczych są „lokalne okienka przedsiębiorczości” czy Centra Kształcenia na Odległość na Wsiach wspierane do czasu zakończenia umowy, bez koncepcji na ich dalszy rozwój.

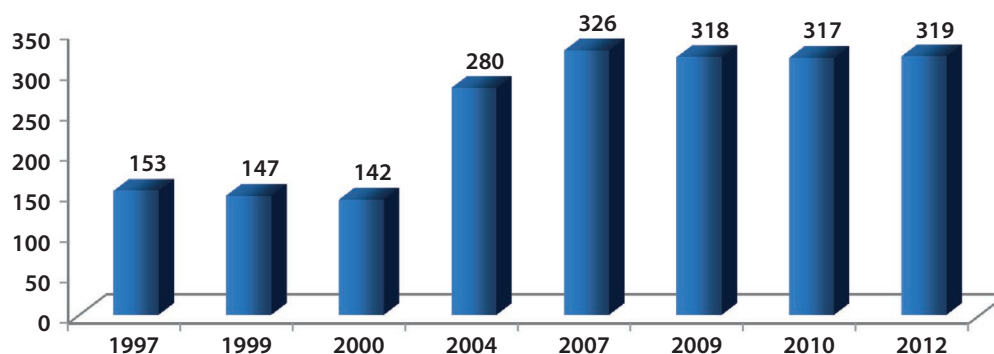
Struktury organizacyjne

Ośrodki szkoleniowo-doradcze występują jako pojedyncze jednostki lub skupione są w regionalne sieci, które w ubiegłych latach dynamicznie rozwijały się, można tu wymienić np. Lubelską Fundację Rozwoju, Fundację Rozwoju Lubelszczyzny, Fundację Rozwoju Gminy Żelów w południowej części woj. łódzkiego, Podlaską Fundację Rozwoju Regionalnego, Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej z Sandomierza w woj. świętokrzyskim, Koneckie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w woj. świętokrzyskim i mazowieckim czy Agencję Rozwoju Lokalnego AGROTUR SA w woj. śląskim. Ponadto można wyróżnić sieci ośrodków pełniących określone funkcje, np.:

- sieć Regionalnych Ośrodków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach której od 2005 r. funkcjonują 52 ośrodki,
- sieć Enterprise Europe Network, utworzona w 2008 r., skupiająca 30 ośrodków na terenie całego kraju.

Obecnie zauważa się również powstawanie nowej grupy OSD, ukierunkowanej na promocję i rozwój ekonomii społecznej. Funkcjonuje już sieć obejmująca ośrodki wsparcia ekonomii społecznej, których zadaniem jest pomoc w tworzeniu i rozwijaniu podmiotów ekonomii społecznej, w tym głównie spółdzielni socjalnych i organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą.

Wykres 1. Liczba ośrodków szkoleniowo-doradczych w Polsce w latach 1997-2012

Źródło: opracowanie własne

Rozmieszczenie terytorialne

Charakterystyka przestrzenna wskazuje, iż podobnie jak w 2010 roku najwięcej OSD identyfikujemy w województwie śląskim (39), lubelskim (30), wielkopolskim i mazowieckim (po 28), natomiast najmniej – w lubuskim (8) i opolskim (6). Niezmiennie ośrodki dominują w aglomeracjach oraz dużych miastach. Prowadzone od kilkunastu lat badania ośrodków innowacji i przedsiębiorczości wskazują na ograniczony dostęp do usług szkoleniowo-doradczych i informacji na obszarach wiejskich i w małych miasteczkach do 50 tys. mieszkańców.

Mapa 1. Ośrodki Szkoleniowo-Doradcze w 2012 r.

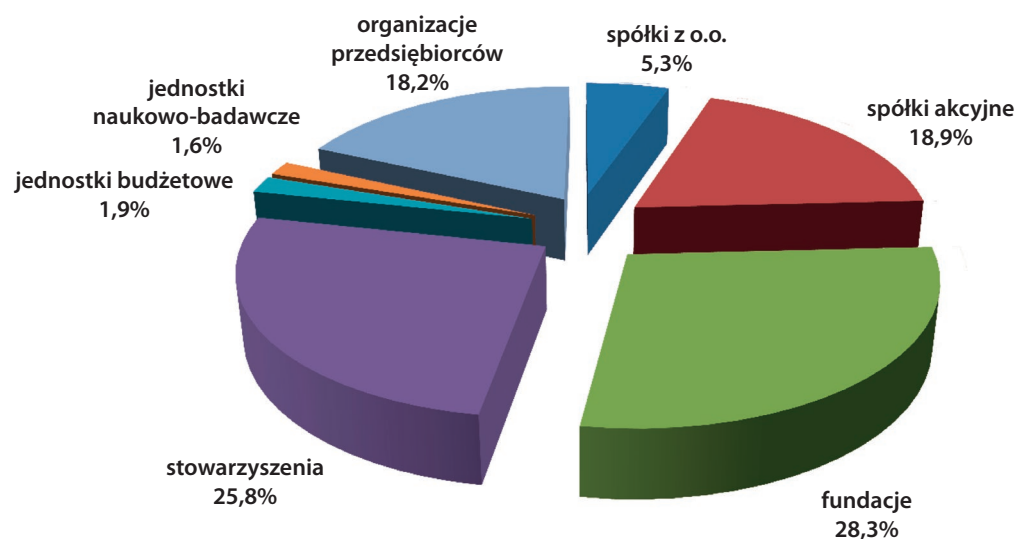
◆ – Ośrodki Szkoleniowo Doradcze

Źródło: opracowanie własne

Infrastruktura i potencjał OSD

Wśród 249 podmiotów organizacyjno-prawnych, z których każdy prowadzi przynajmniej jeden OSD, od kilku ostatnich lat zdecydowaną większość stanowią organizacje pozarządowe (stowarzyszenia i fundacje – 54,1%), spółki kapitałowe (24,2%) oraz organizacje przedsiębiorców (18,2%).

Wykres 2. Struktura OSD według formy organizacyjno-prawnej w 2012 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

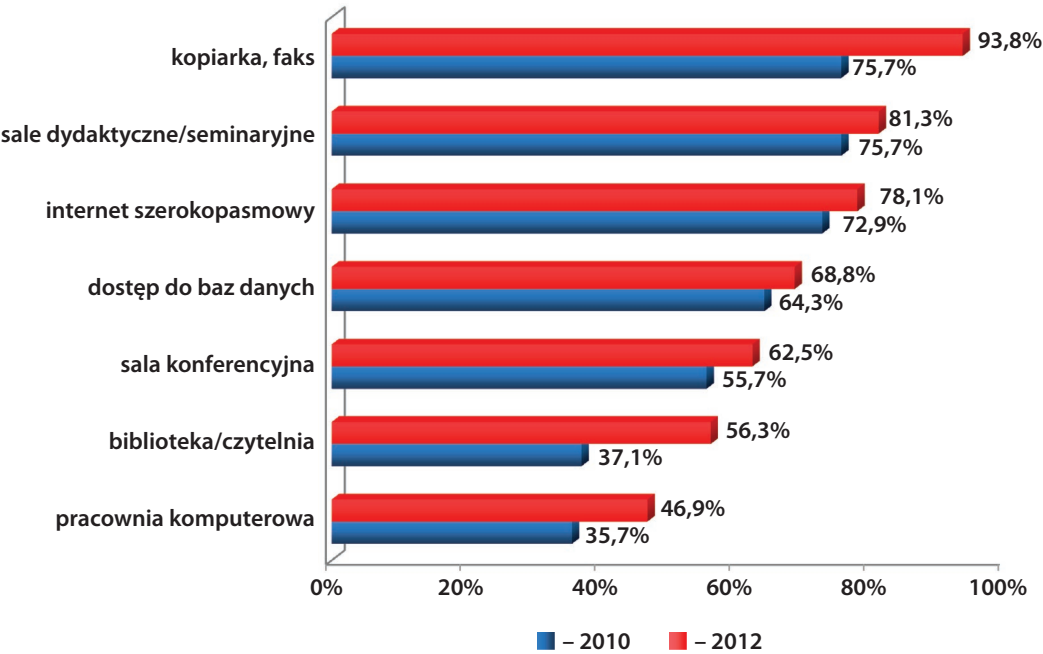
Tabela 1. Charakterystyka podstawowych zasobów kadrowych i infrastrukturalnych statystycznego OSD w latach 1998-2012

Wyszczególnienie:	1998	2000	2001	2004	2007	2009	2010	2012
dysponowana powierzchnia w m ²	142	173	212	392	452	500	689	642
zatrudnienie etatowe	3	4	4	5	14	13	16	14
zatrudnienie na umowę-zlecenie	11	17	16	20	22	10	23	48
konsultanci i wykładowcy, w tym wykładowcy z tytułem naukowym	16	18	26	30	27	27	32	51
	3	3	7	4	3	2	3	5

Źródło: opracowanie własne

Na przestrzeni analizowanego okresu zauważa się, iż OSD znacznie wzmocniły zasoby kadrowe i infrastrukturalne. Powierzchnia, jaką dysponuje przeciętny ośrodek w 2012 r. wynosi 622 m², przy jednoczesnym dużym zróżnicowaniu – od 28 m² do 3392 m². Powierzchnia zaplecza lokalowego od 1998 r. wzrosła niemal pięciokrotnie. Infrastruktura techniczno-serwisowa ośrodków w porównaniu do 2010 r. istotnie poprawiła się. Ośrodki w większym zakresie dysponują salami dydaktycznymi/seminaryjnymi i konferencyjnymi, pracowniami komputerowymi oraz czytelniami i bibliotekami. Ponadto w swoich zasobach posiadają sprzęt biurowy oraz dostęp do Internetu szerokopasmowego i baz danych.

Wykres 3. Charakterystyka infrastruktury techniczno-serwisowej OSD w latach 2010-2012 (w %)

Źródło: opracowanie własne

Od 2007 roku zatrudnienie w OSD utrzymuje się na dosyć stabilnym poziomie – na etacie zatrudnionych jest średnio 14 osób. W 2012 r. stwierdza się dwukrotny wzrost liczby osób uczestniczących w pracach ośrodka w formie zleceń. Istotnie wzmocniła się także kadra wykładowców i konsultantów – w 2012 r. statystyczny ośrodek posiada 41 wykładowców (w tym 5 z tytułami naukowymi) oraz 10 konsultantów. Poprawa zasobów kadrowych OSD w odniesieniu do lat ubiegłych może być efektem większej aktywności w realizacji projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, w tym przede wszystkim funduszy europejskich.

Od czterech lat działania informacyjne o możliwościach pozyskania środków z UE oraz przygotowania wniosków o dofinansowanie i pomoc w zdobywaniu funduszy pochłaniają około 40% czasu pracy ośrodka. Świadczy to o ciągłym zainteresowaniu możliwościami uzyskania wsparcia z programów unijnych. Na podobnym poziomie utrzymuje się stopień zaangażowania ośrodków w działania związane ze wsparciem procesów założycielskich – w 2012 r. wynosi 12,2%. Jednocześnie należy wziąć pod uwagę, iż w kategorii „pozostałe” wskazuje się na oferowanie usług finansowych dla nowo tworzonych i funkcjonujących MSP, w tym: udzielanie dotacji przede

wszystkim związanych z realizacją przez OSD projektów w ramach Działania 6.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz pożyczek (w badaniu bierze udział ok. 38% podmiotów prowadzących fundusz pożyczkowy). Ponadto niezmiennie marginalnie traktowane są przez OSD działania na rzecz innowacyjności i transferu technologii.

Tabela 2. Zmiany w strukturze aktywności OSD według przeznaczanego czasu pracy w latach 1998-2012 (w %)**

Wyszczególnienie:	1998	2000	2001	2004	2007	2009	2010	2012
działania informacyjne o programach unijnych	*	*	*	*	*	21,0	22,5	21,4
pozostałe	12,0	18,7	6,4	9,8	19,3	12,0	7,9	17,0
przygotowanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy	*	*	*	*	*	15,0	14,0	15,8
szkolenia, doskonalenie zawodowe bezrobotnych	18,0	18,2	41,0	23,9	14,6	12,0	15,6	12,4
asysta w tworzeniu nowych firm	37,0	20,1	28,0	31,3	30,0	13,0	14,9	12,2
doradztwo i szkolenia dla firm	32,0	42,1	24,0	33,5	34,8	15,0	15,0	10,5
aktywizacja środowisk lokalnych	*	*	*	*	*	8,0	7,1	9,2
transfer i komercjalizacja technologii	1,0	0,9	0,6	1,5	1,0	4,0	2,9	1,5

* kategoria ta nie występowała w ankietach, przy pomocy których zbierano dane w danym roku

** prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

Źródło: opracowanie własne

Finansowanie działalności

Zasoby finansowe OSD na przestrzeni lat charakteryzują się systematycznym wzrostem, co świadczy o poprawiającej się ich kondycji, zwłaszcza w ostatnim kilkuletnim okresie w wyniku dostępu do funduszy europejskich. Roczny budżet OSD w 2011 r. wynosi średnio 3709,0 tys. zł, przy dużym zróżnicowaniu – od 29 tys. zł do 17 mln zł.

Tabela 3. Struktura finansowania działalności OSD w latach 1998–2011*

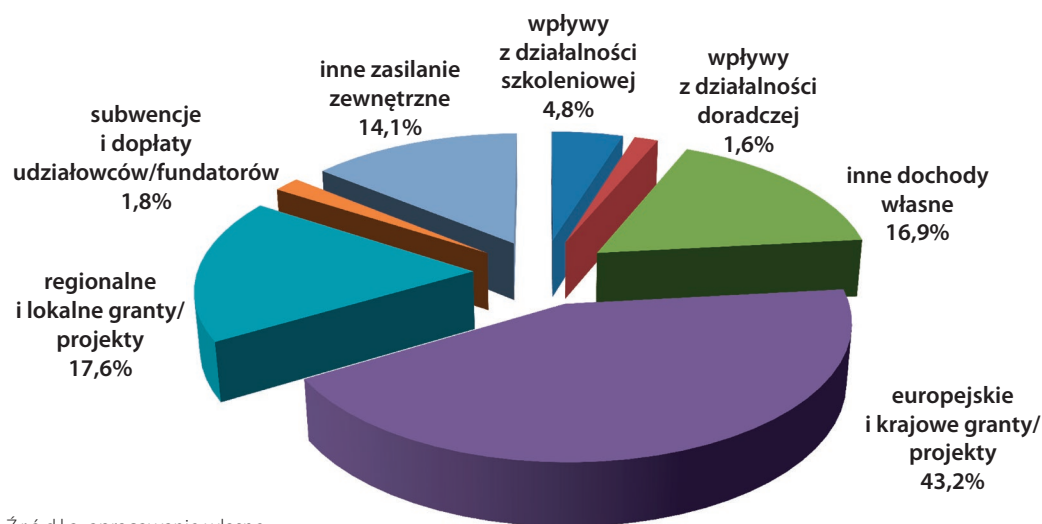
Wyszczególnienie:	1998	2001	2004	2007	2009	2010	2011
budżet OSD (w tys. zł)	128,5	344,6	263,4	1 529,6	1 678,5	2 445,9	3 709,0
wpływy z działalności szkoleniowej	47,8	37,0	29,5	15,8	10,0	12,4	4,8
wpływy z działalności doradczej	5,3	10,0	15,8	5,0	6,0	5,7	1,6
inne dochody własne	7,3	11,0	16,7	18,6	23,0	20,6	16,9
europejskie i krajowe granty/projekty	*				44,0	47,0	43,2
regionalne i lokalne granty/projekty	*	26,0	26,0	49,3			
subwencje i dopłaty udziałowców/fundatorów	14,9	7,0	*	*	2,0	3,7	1,8
inne zasilanie zewnętrzne	24,7	9,0	12,1	11,5	3,0	2,7	14,1

* kategoria ta nie występowała w ankietach, przy pomocy których zbierano dane w danym roku

Źródło: opracowanie własne

Znaczna część (60%) środków pochodzi z grantów i projektów celowych w ramach programów europejskich i krajowych. Warto zauważyć, iż wpływy z działalności własnej w 2011 r. pokrywały zaledwie 23,27% kosztów bieżących, w tym 6,4% pochodzi z działalności szkoleniowej i doradczej, pomimo utrzymywania się w ciągu kilku ostatnich lat poziomu przychodów na poziomie ok. 40%.

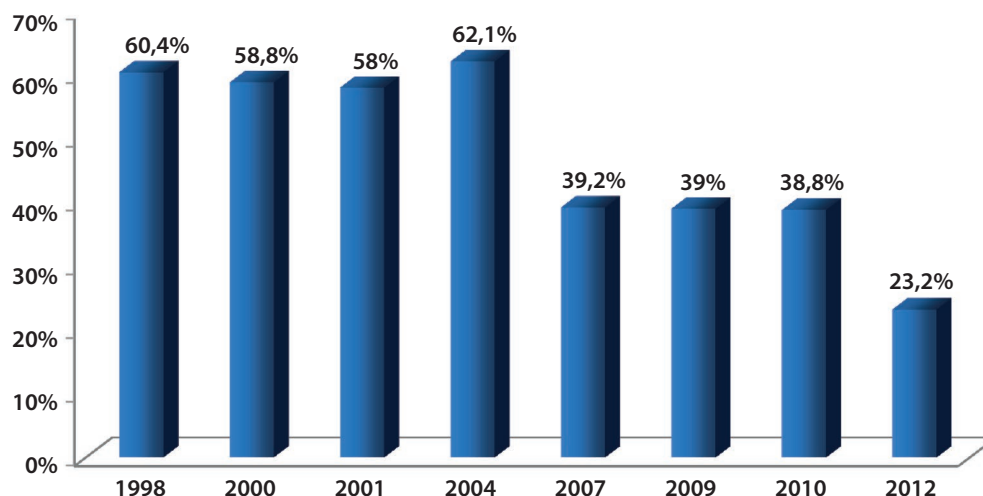
Wykres 4. Struktura przychodów OSD w 2011 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Tendencja ta widoczna jest zwłaszcza w mniejszych ośrodkach, funkcjonujących na obszarach wiejskich i małych miasteczkach, które w większym stopniu uzależnione są od wsparcia ze środków zewnętrznych ze względu na ograniczone możliwości pozyskiwania finansowania z oferowanych usług.

Wykres 5. Przychody własne w finansowaniu OSD w latach 1998-2012 (w %)*

* prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

Źródło: opracowanie własne

Klienci OSD

Od 2004 r. obserwuje się przesunięcie aktywności z pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy (w 2001 r. ponad 41% czasu) w kierunku doradztwa i szkoleń dla ustabilizowanych rynkowo przedsiębiorstw (w 2001 r. – 24%) i tendencja ta utrzymuje się do 2007 r. W 2009 r. ponownie wzrosło zaangażowanie na rzecz osób bezrobotnych, co wynikało z trudnej sytuacji na rynku pracy. Dodatkowo od 2008 r. z czasu poświęconego na pomoc w tworzeniu nowych firm oraz działalność doradczo-szkoleniową dla MSP i dużych firm wyodrębniona została aktywność związana z działalnością informacyjną na temat programów unijnych i z pomocą w pozyskiwaniu funduszy (w 2009 r. – 36,5%)³. W 2012 r. ponownie zmniejsza się o ok. 3% poświęconego czasu pracy aktywność OSD w zakresie szkoleń i doskonalenia zawodowego osób bezrobotnych.

³ E. Koprowska-Skalska, Ośrodki szkoleniowo-doradcze, [w:] K. B. Matusiak (red.), Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Raport 2010, PARP, Warszawa 2010, s. 147.

W analizowanym okresie OSD mniej czasu poświęcają na doradztwo i szkolenia dla firm (z 15% czasu pracy ośrodka w kilku ostatnich latach do 10,5% w 2012 r.). Niemniej jednak należy podkreślić, iż w pozostałych działaniach ośrodki wskazują również na prowadzenie szkoleń i doradztwa dla innych grup odbiorców, aniżeli MSP, w tym dla przedstawicieli administracji publicznej, młodzieży czy organizacji pozarządowych. Z oferty statystycznego OSD w analizowanym okresie skorzystało 1 863 osób (ponad 50% wzrost w porównaniu z 2008 r.), w tym podobnie jak dwa lata temu 56% stanowią kobiety, a 13% – osoby po 50 roku życia. Jednocześnie warto podkreślić, iż w odniesieniu do badania prowadzonego w 2000 r. identyfikującego średnio 812 odbiorców ośrodka, ich liczba obecnie wzrosła ponad dwukrotnie, co potwierdza potrzebę rozwoju tego typu ośrodków innowacji i przedsiębiorczości.

Tabela 4. Charakterystyka klientów w OSD w latach 2004–2012**

Wyszczególnienie:	2004	2007	2009	2010	2012
liczba klientów, w tym (w %):	1 258	1 142	1 032	1 421	1 863
bezrobotni i poszukujący pracy	30,9	15,2	19,0	21,8	18,3
właściciele i menedżerowie MSP			22,0	13,9	13,9
pracownicy MSP	27,4	47,6	15,0	14,7	12,4
pracownicy dużych firm			2,0	3,4	3,0
początkujący przedsiębiorcy	18,1	17,4	24,0	23,4	13,8
pozostali***	7,2	4,0	10,6	10,7	13,9
urzędnicy administracji publicznej	9,1	9,1	9,0	6,1	12,8
dzieci i młodzież	10,7	3,6	2,0	2,3	7,6
studenci i pracownicy naukowci	*	*	3,0	3,8	4,5

* kategoria ta nie występowała w ankietach, przy pomocy których zbierano dane w danym roku

** prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego*** m.in. przedstawiciele organizacji pozarządowych, rolnicy

Źródło: opracowanie własne

Osoby bezrobotne i poszukujące pracy najczęściej korzystają z oferty OSD (18,3%) i stanowią zbliżoną do 2008 r. grupę odbiorców, w tym również pod względem poświęconego czasu pracy ośrodka. Jest to odzwierciedlenie sytuacji na rynku pracy. Od 2004 r. osoby bezrobotne i poszukujące pracy oraz właściciele, menedżerowie i pracownicy MSP dominują wśród klientów ośrodków. Z analizy wynika, iż w 2011 r. o prawie połowę zmniejszył się wśród odbiorców ośrodka udział początkujących przedsiębiorców na rzecz przedstawicieli administracji publicznej oraz dzieci i młodzieży. Ponadto wśród pozostałych klientów OSD często wskazywani są przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Oferta OSD i rezultaty ich działania

Oferta szkoleniowa (w 2011 r. – 35,4%) oraz informacyjna (34,5%), podobnie jak w ubiegłych latach, cieszy się największym zainteresowaniem wśród klientów OSD. W strukturze rodzajowej niezmiennie od 2007 r. utrzymuje się niewielkie znaczenie doradztwa. Natomiast sukcesywnie wzrasta udział usług pozostałych, co może świadczyć o tym, iż OSD poszerzają zakres swojej działalności i aktywnie uczestniczą w inicjatywach lokalnych, do których można zaliczyć między innymi zaangażowanie w:

- organizację lub uczestnictwo w spotkaniach informacyjnych targach, forach, konferencjach, seminariach czy wystawach skierowanych do przedsiębiorców i osób zamierzających uruchomić własną działalność gospodarczą, osób bezrobotnych oraz innych grup odbiorców,
- działania animacyjne zmierzające do tworzenia partnerstw i rozwoju aktywności lokalnej,
- działalność oświatową,
- promocję lokalnych przedsiębiorstw,
- organizację misji gospodarczych, spotkań kooperacyjnych i brokerskich,
- realizację projektów badawczych,
- współpracę z innymi organizacjami i instytucjami na rzecz rozwoju przedsiębiorczości.

Ze względu na lokalizację ośrodków na terenach o zróżnicowanym poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznego realizują one bardzo szeroki zakres usług szkoleniowych, informacyjnych i doradczych. Pomimo

to, wyróżnić można obszary aktywności, które od początku ich funkcjonowania traktowane są priorytetowo i dotyczą przede wszystkim: przedsiębiorczości, uruchamiania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz opracowania biznesplanów. W ostatnich kilku latach lokalne instytucje pełnią również funkcje ośrodków informacji europejskiej, rozpowszechniając wiedzę o możliwościach pozyskania dofinansowania w ramach programów unijnych, a także pomagających w przygotowaniu aplikacji konkursowych. Ponadto na uwagę zasługuje znaczne zwiększenie zaangażowania OSD w przedsięwzięcia aktywizujące środowisko lokalne.

Tabela 5. Struktura klientów OSD według rodzajów usług w latach 1998–2012 (w%)*

Rodzaj usług:	1998	2000	2001	2004	2007	2009	2010	2012
szkolenia	58,0	40,0	45,0	29,7	47,1	45,3	42,3	35,4
informacja	42,0	26,0	31,0	29,0	33,0	43,0	35,5	34,5
doradztwo		15,0	21,0	35,7	8,3	11,0	6,3	6,6
pozostałe	0	19,0	3,0	5,6	11,6	12,0	15,9	23,5

* prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

Źródło: opracowanie własne

W ofercie szkoleniowej OSD dominuje tematyka związana z:

- przedsiębiorczością, zarówno w zakresie tworzenia, jak i zarządzania firmą (m.in. Pierwszy biznes, Biznesplan, Kobieta w biznesie, Psychologia biznesu, Techniki sprzedaży, Prawo pracy, Finansowanie MSP),
- dostępem do funduszy europejskich w zakresie aplikowania, realizacji i rozliczania projektów,
- informatyką i komputerami (m.in. Podstawowa obsługa komputera, Kursy ECDL, Grafika komputerowa),
- zdobyciem kwalifikacji zawodowych (m.in.: Operator CNC, Kierowca wózków widłowych, Kadry i płace, Kursy pedagogiczne, Przedstawiciel handlowy, Operator koparko-ladowarki, Obsługa kas fiskalnych) oraz inne, takie jak np. Bezpieczeństwo i higiena pracy, Nauka języków obcych, Zamówienia publiczne.

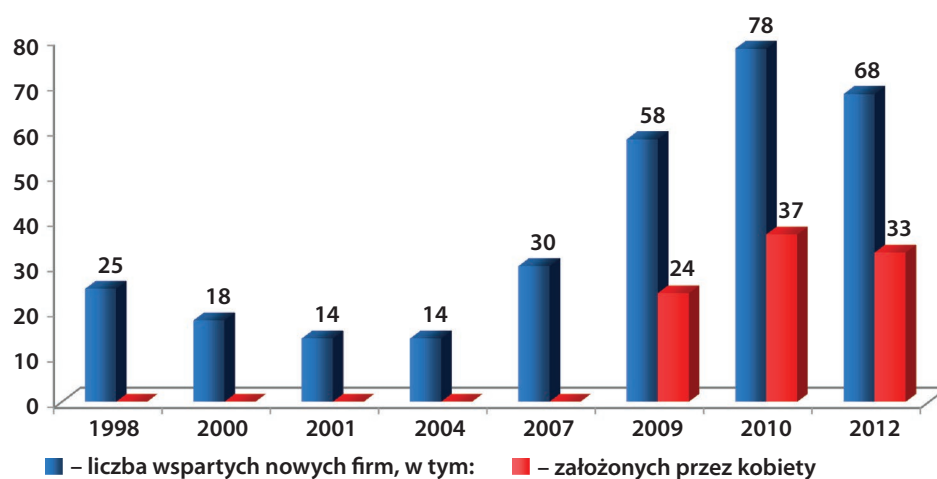
Rezultatem działalności szkoleniowej statystycznego ośrodka w 2011 r. było podjęcie zatrudnienia przez 35 osób, jednakże znaczna część OSD deklaruje brak danych w tym obszarze.

Tabela 6. Usługi doradcze, informacyjne i szkoleniowe oferowane przez OSD w latach 2010–2012 (realizowane przez % ośrodków)

Wyszczególnienie:	doradztwo		informacja		kursy i szkolenia	
	2010	2012	2010	2012	2010	2012
przedsiębiorczość, tworzenie firmy	61,4	75,0	78,6	81,3	64,3	75,0
dostęp do funduszy europejskich	65,7	84,4	82,9	93,8	62,9	87,5
opracowanie biznesplanu	58,6	75,0	65,7	71,9	51,4	68,8
aktywizacja środowisk lokalnych	30,0	62,5	47,1	78,1	35,7	46,6
księgowość, rachunkowość	35,7	50,0	52,9	56,3	47,1	59,4
finanse, podatki	28,6	53,1	58,6	59,4	42,9	65,6
analiza rynku i marketing	30,0	59,4	42,9	62,5	24,3	40,6
zarządzanie zasobami ludzkimi	22,9	37,5	32,9	56,3	41,4	50,0
zarządzanie biznesem	30,0	56,3	45,7	65,6	37,1	56,3
prawne	20,0	53,1	50,0	53,1	38,6	46,9
zarządzanie jakością	18,6	31,3	31,4	40,6	30,0	37,5
handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	18,6	31,3	35,7	40,6	15,7	25,0
wdrażanie nowych usług i produktów	22,9	28,1	34,3	46,9	10,0	21,9
informatyka i komputery	11,4	21,9	20,0	31,3	40,0	56,3
ochrona własności intelektualnej	8,6	15,6	24,3	34,4	18,6	28,1
pośrednictwo kooperacyjne	11,4	25,0	25,7	43,8	5,7	12,5
inne	4,3	15,6	1,4	15,6	4,3	18,8

Zmiany w strukturze usług związane są przede wszystkim z dostosowaniem oferty do zmieniających się potrzeb lokalnego rynku oraz realizowanych w danym okresie inicjatyw. Niemniej jednak obecnie wyraźnie zauważa się w działalności ośrodków poszerzenie grup odbiorców oraz zakresu oferty, w tym również tej specjalistycznej np. w obszarze zarządzania przedsiębiorstwem (np. marketingu, finansów, księgowości i doradztwa podatkowego), a nawet marginalnie traktowanych usług wspierających działania proinnowacyjne. Nie należy jednak zapominać, iż na tle oferty OSD, pomoc w obszarze wdrażania nowych produktów i usług oraz ochroną własności intelektualnej, nierozdzielnie związanymi z dostępem do funduszy unijnych, nadal pozostaje na niewystarczającym poziomie. Najczęściej oferowana jest przez ośrodki powołane przez prężnie funkcjonujące podmioty o wielokierunkowej aktywności w działaniach wspierających środowisko biznesu, głównie w dużych aglomeracjach i miastach. Dzięki pomocy statystycznego ośrodka rocznie opracowywanych jest 18 biznesplanów oraz 21 wniosków dotacyjnych, co oznacza znaczący spadek w odniesieniu do poprzednich lat (w 2009 r. 53 biznesplanów, 35 wniosków dotacyjnych), a wynika z wygasania projektów finansowanych ze środków europejskich w obecnej perspektywie finansowej. Ponadto w badanym okresie przygotowano średnio 6 wniosków kredytowych, co z kolei wskazuje na dwukrotny wzrost. Na stałe z usług OSD korzysta, podobnie jak w 2009 r., średnio 119 przedsiębiorstw.

Wykres 6. Zmiany w liczbie firm założonych przy pomocy OSD w latach 1998–2012

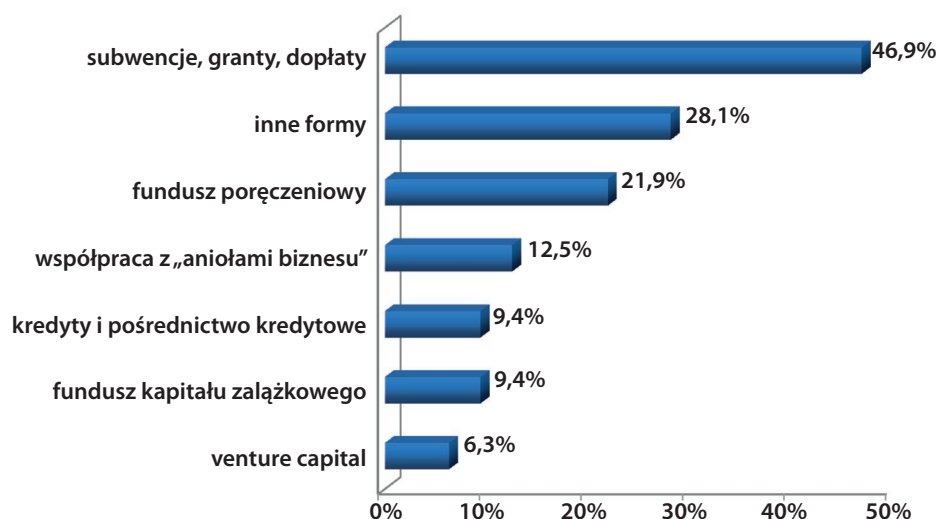

* prezentowane dane dotyczą poprzedniego, pełnego roku sprawozdawczego

Źródło: opracowanie własne

Czas pracy ośrodka przeznaczony na asystę w tworzeniu nowych firm owocuje utworzeniem rocznie 68 nowych firm, w tym ok. 12% wdrażających nowe technologie. Dodatkowo, podobnie jak w ubiegłych latach, około 49% przedsiębiorstw zostało uruchomionych przez kobiety.

Wykres 7. Zakres usług wsparcia w dostępie do finansowania oferowanych przez OSD w 2012 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Oferta doradcza, informacyjna i szkoleniowa OSD wzmocniona jest usługami wspierającymi w zakresie finansowania tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw i dotyczy podobnie jak w 2010 r. zwłaszcza pomocy w uzyskaniu

subwencji, grantów i dopłat, w tym przede wszystkim dofinansowania z funduszy europejskich (46,9% ośrodków) oraz otrzymania preferencyjnych pożyczek i poręczeń w ramach lokalnych/regionalnych funduszy pożyczkowych (37,5%) i funduszy poręczeniowych (21,9%). W odniesieniu do 2012 r. ośrodki w większym stopniu współpracują z podmiotami wspierającymi innowacyjne, ryzykowne przedsięwzięcia realizowane przez MSP – fundusze kapitału zaangażowanego (9,4%), anioły biznesu (12,5) czy venture capital (6,3%). W 2010 r. taką współpracę deklarowało 8% OSD. Jednakże na tle usług wspierających wsparcie to nadal jest marginalne.

Bariery działalności

Prognozy na najbliższe lata na przełomie okresów programowania nie są zbyt optymistyczne dla lokalnych inicjatyw, dlatego aby ośrodki mogły kontynuować i rozwijać działalność, wskazane jest poszukiwanie stabilnych własnych dochodów finansowych. Jedno ze źródeł może stanowić komercjalizacja części świadczonych usług, zwłaszcza iż obecny poziom odpłatności za realizowane działania jest niewystarczający dla zapewnienia płynności finansowej. W strategii ośrodków należy również pamiętać o ciągłym podnoszeniu jakości i zapewnieniu profesjonalnej oferty, dostosowanej do stale zmieniającego się otoczenia społeczno-ekonomicznego oraz potrzeb odbiorców OSD, w tym MSP.

Większość osób zarządzających OSD pozytywnie ocenia perspektywę rozwoju ośrodków przedstawiając planowane działania rozwojowe ośrodka, do których należą przede wszystkim:

- rozszerzenie zakresu prowadzonej działalności, m.in. poprzez rozwinięcie tematyki szkoleń i doradztwa, wprowadzenie usług finansowych czy skierowanie oferty do różnych grup odbiorców,
- pozyskiwanie środków z UE na realizację przedsięwzięć,
- zwiększenie jakości świadczonych usług,
- uczestnictwo w przedsięwzięciach międzynarodowych.

Ponadto pozytywnymi, choć jednostkowymi sygnałami, są plany związane z rozwinięciem usług proinnowacyjnych, m.in. poprzez przystąpienie do KSI czy utworzenie własnego funduszu zaangażowanego.

Jednocześnie jako główne bariery rozwoju ośrodka wskazują najczęściej⁴:

■ złą sytuację gospodarczą w regionie, marazm i zastój	2,9
■ dużą konkurencję innych instytucji szkoleniowo-doradczych	2,7
■ niski budżet, brak wsparcia finansowego	2,3
■ małe zainteresowanie biznesu ofertą ośrodka	2,3
■ problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami	1,8
■ problemy kadrowe, brak zaplecza konsultantów i wykładowców	1,4
■ niechętny klimat wokół ośrodka, słaby image	1,1
■ słabą bazę lokalową, brak własnych pomieszczeń, wysoki czynsz najmu	1,1

W 2012 r., w odniesieniu do kilku ostatnich lat, zdecydowanie na pierwsze miejsce wysunęły się problemy związane ze złą sytuacją gospodarczą kraju, przekładające się również negatywnie na rozwój podmiotów otoczenia biznesu.

Podsumowanie

Najliczniejsza grupa ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, jaką są OSD, stanowi pierwsze i najłatwiej dostępne ogniwo w wymiarze lokalnym dla osób planujących utworzenie oraz prowadzących przedsiębiorstwo, zapewniając dostęp do szkoleń, doradztwa i informacji w tym zakresie. Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości i transferu technologii wymaga w pierwszej kolejności nasycenia przestrzeni kraju ośrodkami szkoleniowo-doradczymi⁵. Taki ośrodek powinien znaleźć się w każdej gminie. Trudnym, ale niezbędnym wyzwaniem dla OSD jest wzmocnienie, obecnie marginalnego, wsparcia w zakresie wdrażania nowych usług i produktów, zwiększania ich konkurencyjności oraz działań w zakresie potencjału technologicznego i ochrony własności intelektualnej. Wprowadzenie innowacyjnych usług, produktów i sposobów zarządzania przedsiębiorstwem jest warunkiem uzyskania dofinansowania na jego rozwój ze środków europejskich. Jednocześnie realizacja przez OSD wysokiej jakości specjalistycznych usług, dostosowanych do potrzeb potencjalnych odbiorców, wiąże się z dobrym przygotowaniem merytorycznym kadry. Wymaga podnoszenia wiedzy i umiejętności pracowników OSD w tym zakresie, ale jednocześnie jest perspektywą na uzyskanie samodzielności i stabilizacji finansowej ośrodków. Dostępność funduszy unijnych dla potencjalnych klientów OSD, duża konkurencja na rynku usług oraz problemy z samofinansowaniem się ośrodków wymuszają dążenie do profesjonalizacji świadczonych usług doradczych, informacyjnych i szkoleniowych, a także rozwinięcie aktywności proinnowacyjnej.

⁴ Ocen dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą.

⁵ K. B. Matusiak, Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości – przesłanki, polityka i instytucje, Radom-Łódź 2006, s. 350.

LISTA ADRESOWA OŚRODKÓW SZKOLENIOWO-DORADCZYCH

1. Centrum Wspierania Biznesu
[Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach]
16-300 Augustów,
ul. Brzostowskiego 10A lok. 9
tel.: 87/642-21-96
e-mail: pk@frp.pl
www.frp.pl
2. Punkt Konsultacyjny
[Fundacja Rozwoju Gminy Żelów]
97-400 Bełchatów, ul. Kościuszki 1
tel.: 44/733-51-99; faks: 44/733-51-40
e-mail: pk.belchatow@frgz.pl
www.frgz.pl
3. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
21-500 Biała Podlaska,
ul. Warszawska 14
tel.: 83/344-06-25; faks: 83/344-06-25
e-mail: bialapodlaska@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
4. Białkopodlaska Izba Gospodarcza
[Białkopodlaska Izba Gospodarcza]
21-500 Biała Podlaska,
ul. Warszawska 12C
tel.: 83/342-46-68; faks: 83/343-75-07
e-mail: bpig@tnet.pl
www.bpig.bialapodlaska.pl
5. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny, Fundacja Aktywności Obywatelskiej]
21-500 Biała Podlaska,
ul. Brzeska 41 p. 242
tel.: 83/343-77-63; faks: 83/343-77-63
e-mail: info_bialapodlaska@roefs.pl
www.bialapodlaska.roefs.pl
6. Centrum Wspierania Biznesu
[Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego]
15-073 Białystok, ul. Starobojarska 15
tel.: 85/740-86-89; faks: 85/740-86-85
e-mail: zajkowska@pfrr.pl
www.pfrr.pl
7. Enterprise Europe Network
[Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego]
15-073 Białystok, ul. Starobojarska 15
tel.: 85/740-86-83; faks: 85/740-86-85
e-mail: projekty@pfrr.pl
www.pfrr.pl
8. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa
[Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa]
15-542 Białystok, ul. Jagienki 4
tel.: 85/675-02-71; faks: 85/675-02-59
e-mail: tnoik@tnoik.bialystok.pl
www.tnoik.bialystok.pl
9. Podlaskie Centrum
[Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej]
15-555 Białystok,
ul. Dojlidy Fabryczne 26
tel.: 85/732-17-88; faks: 85/732-94-84
e-mail: frdl-pc@frdl.bialystok.pl
www.frdl.bialystok.pl
10. Regionalne Centrum Szkoleniowe Sp. z o.o.
[Regionalne Centrum Szkoleniowe]
15-441 Białystok, ul. Spółdzielcza 8
tel.: 85/748-22-41; faks: 85/748-22-42
e-mail: rcs@pfrr.pl
www.rcs-hr.pl
11. Zakład Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku
[Zakład Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku]
15-365 Białystok, Pogodna 63/1
tel.: 85/742-36-51; faks: 85/742-36-51
e-mail: zdz@zdz.bialystok.pl
www.zdz.bialystok.pl
12. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych]
15-703 Białystok,
ul. Ks. Abramowicza 1
tel.: 85/675-21-58; faks: 85/732-28-46
e-mail: info_bialystok@roEFS.pl
www.bialystok.roEFS.pl
13. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Regionalnego ARES SA w Suwałkach]
15-427 Białystok, ul. Lipowa 16/23
tel.: 85/744-55-54; faks: 85/744-55-54
e-mail: pk.bialystok@ares.suwalki.pl
www.ares.suwalki.pl
14. Bielskie Centrum Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie „Bielskie Centrum Przedsiębiorczości”]
43-382 Bielsko-Biała,
ul. Cieszyńska 367
tel.: 33/496-02-09; faks: 33/496-02-22
e-mail: bcp@bcp.org.pl
www.bcp.org.pl
15. Agencja Rozwoju Regionalnego SA
[Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
43-382 Bielsko-Biała,
ul. Cieszyńska 365
tel.: 33/812-26-75; faks: 33/812-26-75
e-mail: biuro@arrsa.pl
www.arrsa.pl
16. Regionalna Izba Handlu i Przemysłu
[Regionalna Izba Handlu i Przemysłu]
43-300 Bielsko-Biała, ul. Wzgórze 19
tel.: 33/822-90-49; faks: 33/822-90-49
e-mail: biuroizby@cci.pl
www.cci.pl
17. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie „Bielskie Centrum Przedsiębiorczości”]
43-382 Bielsko-Biała,
ul. Brzeska 41 p. 203
tel.: 83/343-77-63; faks: 83/343-77-10
e-mail: info_bialapodlaska@roefs.pl
www.bialapodlaska.roefs.pl
18. Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego SA
[Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
23-400 Biłgoraj, ul. Kościuszki 65
tel.: 84/686-53-93; faks: 84/686-53-93
e-mail: biuro@barr.org.pl
www.barr.org.pl
19. Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej
w Busku Zdroju
[Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Busku Zdroju]
28-100 Busko Zdrój,
ul. Kościuszki 60 pok. 106
tel.: 41/378-13-16; faks: 41/378-13-16
e-mail: busko@opiwrp.org.pl
www.opiwrp.org.pl
20. Kujawsko-Pomorskie Zrzeszenie Handlu i Usług
[Kujawsko-Pomorskie Zrzeszenie Handlu i Usług]
85-009 Bydgoszcz, ul. Dworcowa 77
tel.: 52/322-14-40; faks: 52/322-14-40
e-mail: kpzhui@kpzhui.pl
www.kpzhui.pl
21. Kujawsko-Pomorski Związek Pracodawców i Przedsiębiorców
[Kujawsko-Pomorski Związek Pracodawców i Przedsiębiorców]
85-112 Bydgoszcz, ul. Mennica 6
tel.: 52/585-91-60; faks: 52/585-91-61
biuro@kpzpip.pl
www.kpzpip.pl
22. Pomorsko-Kujawskie Centrum Demokracji Lokalnej
[Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej]
85-858 Bydgoszcz, ul. Gdańska 5
tel.: 52/321-18-92; faks: 52/321-18-90
e-mail: pkcdl@bydgoszcz.frdl.pl
www.pkcdl.frdl.pl
23. Kujawsko-Pomorska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości
Kujawsko-Pomorska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości
85-098 Bydgoszcz,
ul. Piotrowskiego 11
tel.: 52/322-12-77; faks: 52/322-14-23
sekretariat@izbarzem.pl
www.izbarzem.pl
24. Bydgoski Dom Technika NOT Sp. z o.o.
[Bydgoski Dom Technika NOT Sp. z o.o.]
85-030 Bydgoszcz,
ul. Bolesława Rumińskiego 6
tel.: 52/322-23-06; faks: 52/349-38-38
e-mail: barp@not.com.pl
www.not.com.pl
25. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Bydgoszczy]
85-034 Bydgoszcz, ul. Długa 34
tel.: 52/322-67-20; faks: 52/322-67-81
e-mail: informacja@pte.bydgoszcz.pl
www.bydgoszcz.roefs.pl
26. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie Rozwoju Aktywności Społecznej TRIADA]
22-100 Chełm, ul. Wojsławicka 7
tel.: 82/565-86-09; faks: 82/565-84-45
e-mail: info_chelm@roefs.pl
www.chelm.roefs.pl

27. Filia Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny
[Filia Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny]
22-100 Chełm, pl. Niepodległości 1
tel.: 82/563-24-29; faks: 82/563-24-29
e-mail: chełm@fundacja.lublin.pl
www.fundacja.lublin.pl
28. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju – Agencja Rozwoju Regionalnego]
22-100 Chełm, ul. Obłowska 20
tel.: 82/564-98-70; faks: 82/564-98-70
e-mail: chełm@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
29. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie „Na rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno”]
89-600 Chojnice, ul. Gimnazjalna 1/1
tel.: 52/566-17-29; faks: 52/566-17-29
e-mail: info_chojnice@roEFS.pl
www.chojniceroefs.pl
30. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Pomorza]
89-600 Chojnice, ul. Cechowa 3
tel.: 58/323-32-28
e-mail: konsultacje@arp.gda.pl
www.arp.gda.pl
31. Centrum Przedsiębiorczości
[Centrum Przedsiębiorczości]
41-500 Chorzów, ul. Opolska 21
tel.: 32/249-85-15; faks: 32/249-85-15
centrum@centrum.pub.pl
www.centrum.pub.pl
32. Agencja Rozwoju Małopolski Zachodniej SA
[Agencja Rozwoju Małopolski Zachodniej SA]
32-500 Chrzanów, Rynek 16
tel.: 32/623-06-35; faks: 32/623-06-35
e-mail: biuro@armz.pl
www.armz.pl
33. Fundacja Gospodarcza
im. Karola Marcinkowskiego
[Fundacja Gospodarcza im. Karola Marcinkowskiego]
06-400 Ciechanów, ul. Warszawska 10
tel.: 23/672-33-71; faks: 23/673-23-89
e-mail: fundgosp@ci.onet.pl
www.fg.org.pl
34. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej]
06-400 Ciechanów, ul. Żórawskiego 5, pokój 20
tel.: 23/672-87-48; faks: 23/672-87-48
e-mail: kierownik_ciechanow@roefs.pl
www.ciechanow.roefs.pl
35. Dział Przedsiębiorczości
[Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości]
43-400 Cieszyń, ul. Zamkowa 3 A, B, C
tel.: 33/851-08-21; faks: 33/851-08-21
e-mail: info@zamekcieszyn.pl
www.zamekcieszyn.pl
36. Punkt Konsultacyjny
[Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o. w Poznaniu]
64-700 Czarnków, ul. Rybaki 3
tel.: 67/262-30-08
e-mail: pk-czarnkow@warp.org.pl
www.warp.org.pl
37. Ośrodek Rozwoju regionalnego [Wyższa Szkoła Zarządzania]
42-209 Częstochowa, ul. Rząsawska 40
tel.: 34/364-33-82; faks: 34/364-34-26
e-mail: orr@wsz.edu.pl
www.wsz.edu.pl
38. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Agencja Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.]
42-217 Częstochowa, ul. Nowowiejskiego 26
tel.: 34/360-56-87; faks: 34/360-57-47
e-mail: info_czestochowa@roefs.pl
www.czestochowa.roefs.pl
39. Agencja Rozwoju Regionalnego SA [Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
42-217 Częstochowa, ul. Nowowiejskiego 26
tel.: 34/360-56-88; faks: 34/360-57-47
e-mail: orr@arr.czystochowa.pl
www.arr.czystochowa.pl
40. Centrum Kształcenia Zawodowego [Regionalna Agencja Promocji Zatrudnienia Sp. z o.o.]
41-300 Dąbrowa Górnicza, ul. Sienkiewicza 14
tel.: 32/262-50-79; faks: 32/262-25-05
e-mail: e.mierzwinska@rapz.com.pl
www.rapz.com.pl
41. Ośrodek/Inkubator Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie „Na rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno”]
77-310 Debrzno, ul. Ogrodowa 26
tel.: 59/383-57-50; faks: 59/833-57-50
e-mail: stowdeb@pro.onet.pl
www.stowdeb.pl
42. Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości]
66-520 Dobiegniew, ul. Dembowskiego 2
tel.: 95/761-15-40; faks: 95/763-94-77
e-mail: biuro@swmpdobiegniew.pl
www.swmpdobiegniew.pl
43. Działdowska Agencja Rozwoju SA [Działdowska Agencja Rozwoju SA]
13-200 Działdowo, ul. Władysława Jagiełły 15
tel.: 23/697-06-62; faks: 23/697-06-67
e-mail: darsa@darsa.pl
www.darsa.pl
44. Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne SA [Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne SA]
82-440 Dzierżgoń, pl. Wolności 7
tel.: 55/276-25-79; faks: 55/276-25-70
e-mail: rti@gierzgon.com.pl
www.rti.dzierzgon.com.pl
45. Punkt Konsultacyjny [Elbląska Izba Przemysłowo-Handlowa]
82-300 Elbląg, ul. Kosynierów Gdyńskich 30
tel.: 55/236-11-10; faks: 55/236-11-10
e-mail: eiph@elblag.com.pl
www.eiph.pl
46. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych]
82-300 Elbląg, ul. Związku Jaszczurczego 17
tel.: 55/642-18-85; faks: 55/642-18-85
e-mail: b.mazurek@eswip.pl
www.elblag.roefs.pl
47. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Elckie Forum Wspierania Samozatrudnienia Bezrobotnych]
19-300 Elk, Stary Rynek 8
tel.: 87/621-34-71; faks: 87/621-34-71
e-mail: forumelk@op.pl
48. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie Powiatów, Miast i Gmin EGO Kraina Bociana]
19-300 Elk, ul. Piłsudskiego 4
tel.: 87/621-03-68; faks: 87/621-03-68
e-mail: info_elk@roefs.pl
www.elk.roefs.pl
49. Gdańska Akademia Bankowa [Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową]
80-227 Gdańsk, ul. Do Studzienki 63
tel.: 58/347-82-81; faks: 58/341-85-10
e-mail: poczta@gab.com.pl
www.gab.com.pl
50. Akademia Edukacji Regionalnej [Agencja Rozwoju Pomorza SA]
80-387 Gdańsk, ul. Arkońska 6/A3
tel.: 58/323-32-43; faks: 58/301-13-41
e-mail: sekretariat@arp.gda.pl
www.arp.gda.pl
51. Centrum Wspierania Biznesu w Gdańsku
[Stowarzyszenie „Wolna Przedsiębiorczość”]
80-126 Gdańsk, ul. Piekarnicza 12A
tel.: 58/751-40-02; faks: 58/751-40-21
e-mail: cig@swp.gda.pl
www.swp.gda.pl
52. Akademia Rzemiosła Małej i Średniej Przedsiębiorczości
[Pomorska Izba Rzemieślnicza Małych i Średnich Przedsiębiorstw]
80-831 Gdańsk, ul. Piwna 1/2
tel.: 58/301-21-86; faks: 58/301-79-31
e-mail: biuro@pomorskaizba.com.pl
www.pomorskaizba.com.pl
53. Pomorska Izba Przemysłowo-Handlowa
Oddział Gdańsk, Ośrodek KSU [Pomorska Izba Przemysłowo-Handlowa Oddział Gdańsk, Ośrodek KSU]
80-830 Gdańsk, ul. Długi Targ 39/40
tel.: 58/301-13-25; faks: 58/301-02-16
e-mail: izba@piph.pl
www.gdansk.piph.pl

54. Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości
[Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości]
80-266 Gdańsk,
ul. Grunwaldzka 238 D
tel.: 58/690-72-96; faks: 58/305-85-35
e-mail: gfp@gfp.com.pl
www.gfp.com.pl
55. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa Oddział w Gdańsku
[Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa Oddział w Gdańsku]
80-236 Gdańsk, ul. Grunwaldzka 8
tel.: 58/341-93-70; faks: 58/341-45-11
e-mail: tnoik@tnoik.gda.pl
www.tnoik.org
56. Regionalny Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Pomorza SA]
80-387 Gdańsk, ul. Arkońska 6/A3
tel.: 58/323-31-00; faks: 58/301-13-41
e-mail: sekretariat@arp.gda.pl
www.arp.gda.pl
57. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Regionalne Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych]
80-236 Gdańsk, al. Grunwaldzka 5
tel.: 58/340-12-12; faks: 58/340-12-13
e-mail: antonina.paplinska@rci.org.pl
www.gdansk.roefs.pl
58. Krajowa Izba Gospodarki Morskiej
[Krajowa Izba Gospodarki Morskiej]
81-372 Gdynia, ul. Armii Krajowej 24
tel.: 58/782-01-91; faks: 58/620-35-54
e-mail: kigm@kigm.pl
www.kigm.pl
59. Fundacja Gospodarcza
[Fundacja Gospodarcza]
81-538 Gdynia, ul. Olimpijska 2
tel.: 58/622-60-17; faks: 58/622-59-85
e-mail: fungos@fungos.com.pl
www.fundacijagospodarcza.pl
60. Centrum Informacji Gospodarczej
[Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa]
44-100 Gliwice, ul. Zwycięstwa 36
tel.: 32/231-99-79; faks: 32/238-96-30
e-mail: sekretariat@riph.pl
www.riph.pl
61. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Agencja Rozwoju Lokalnego]
44-100 Gliwice,
ul. Wincentego Pola 16
tel.: 32/339-31-00; faks: 32/339-31-17
e-mail: arlinfo@arl.pl
www.arl.pl
62. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Lokalnego AGROTUR SA]
44-100 Gliwice, ul. Chopina 10
tel.: 32/302-96-80; faks: 32/302-96-81
e-mail: pk.gliwice@agrotur.org.pl
www.agrotur.pl
63. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Śląska Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości]
44-100 Gliwice, ul. Zwycięstwa 36
tel.: 32/230-48-79; faks: 32/230-78-86
e-mail: biuro@sftp.gliwice.pl
www.sftp.gliwice.pl
64. Regionalny Ośrodek Szkolenia Ekonomicznego PTE
[Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Gliwicach]
44-100 Gliwice, ul. Zwycięstwa 47
tel.: 32/331-30-81; faks: 32/331-30-82
e-mail: biuro@ptegliwice.pl
www.ptegliwice.pl
65. Stowarzyszenie BUSINESS MANAGEMENT CLUB
[Stowarzyszenie BUSINESS MANAGEMENT CLUB]
44-100 Gliwice, ul. Jagiellońska 21
tel.: 505-806-619; faks: 32/231-19-56
e-mail: bmc.gliwice@gmail.com
www.facebook.com/grupabmc
66. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Regionalnego „ARLEG” SA]
67-200 Głogów, ul. Budowlanych 6A
tel.: 76/835-68-91; faks: 76/834-27-97
e-mail: arleg@arleg.eu
www.arleg.com
67. Gnieźnieńska Agencja Rozwoju Gospodarczego
[Gnieźnieńska Agencja Rozwoju Gospodarczego]
62-200 Gniezno, Rynek 10/1
tel.: 61 /426 45 34; faks: 61 /426 45 34
e-mail: biuro@garg.pl
www.garg.pl
68. Punkt Konsultacyjny
[Izba Rzemieślnicza w Szczecinie]
72-100 Goleniów,
ul. Konstytucji 3 Maja 19
tel.: 91/418-25-53; faks: 91/418-25-53
e-mail: pk_goleniow@wp.pl
69. Fundacja Rozwoju Regionu Gołdap
[Fundacja Rozwoju Regionu Gołdap]
19-500 Gołdap, pl. Zwycięstwa 16
tel.: 87/615-20-90; faks: 87/615-29-70
e-mail: poczta@frfg.pl
www.frrg.pl
70. Gorlicki Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Gorlickie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości]
38-350 Gorlice, ul. Michalusa 4
tel.: 18/353-60-72; faks: 18/353-60-72
e-mail: gowp@iap.pl
www.gowp.w.interia.pl
71. Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego
[Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego]
66-400 Gorzów Wielkopolski,
ul. Sikorskiego 95
tel.: 95/722-83-70; faks: 95/720-73-25
e-mail: zdz@zdz.gorzow.pl
www.zdz.gorzow.pl
72. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego]
66-400 Gorzów Wielkopolski,
ul. Sikorskiego 95
tel.: 95/720-73-25; faks: 95/720-73-25
e-mail: info_gorzowwielkopolski@roefs.pl
www.gorzowwielkopolski.roefs.pl
73. Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego
[Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego]
63-800 Gostyń, ul. 1 Maja 1
tel.: 65/572-07-54; faks: 65/572-07-54
gospodarka@gostyn.pl
www.gospodarka.gostyn.pl
74. Punkt Konsultacyjny
[Cech Rzemiosł Różnych w Grodkowie i Izba Rzemieślnicza w Opolu]
49-200 Grodków, ul. Elsner 8
tel.: 77/424-18-15; faks: 77/424-18-15
e-mail: info@izbarzem.opole.pl
www.izbarzem.opole.pl
75. Centrum Wspierania Biznesu
[Izba Gospodarcza w Grudziądzu]
86-300 Grudziądz, ul. Włodka 16B
tel.: 56/461-30-83; faks: 56/461-30-83
e-mail: biuro@ig.grudziadz.pl
www.ig.grudziadz.pl
76. Punkt Konsultacyjny
[Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorców]
74-100 Gryfino, ul. Szczecińska 19
tel.: 91/416-25-17; faks: 91/416-25-17
e-mail: cechgryfino@poczta.onet.pl
www.cechgryfino.pl
77. Centrum Wspierania Biznesu w Hajnówce
[Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego]
17-200 Hajnówka, ul. Ks. Wierobieja 30
tel.: 85/682-51-87; faks: 85/682-51-87
e-mail: orzechowska@pfrr.pl
www.pfrr.bialystok.pl
78. Filia Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny
[Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny]
22-500 Hrubieszów, pl. Wolności 15
tel.: 84/696-54-77; faks: 84/696-54-77
e-mail: chrubieszow@fundacja.lublin.pl
www.fundacja.lublin.pl
79. Ławska Izba Gospodarcza
[Ławska Izba Gospodarcza]
14-200 Ława, ul. Sobieskiego 37A
tel.: 89/648-57-51; faks: 89/648-83-68
e-mail: biuro@iig-ilawa.pl
www.iig-ilawa.pl
80. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Bydgoszczy]
88-100 Inowrocław, ul. Poznańska 185
tel.: 52/357-56-79; faks: 52/357-56-79
e-mail: owp-frp@pte.bydgoszcz.pl
www.pte.bydgoszcz.pl
81. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju – Agencja Rozwoju Regionalnego w Lublinie]
23-300 Janów Lubelski, ul. Zamoyskiego 52
tel.: 15/872-52-52; faks: 15/872-52-52
e-mail: janowlubelski@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl

82. Cech Rzemiosł Różnych w Jasle
[Cech Rzemiosł Różnych w Jasle]
38-200 Jasło, ul. Czackiego 17
tel.: 13/446-32-59; faks: 13/446-32-59
e-mail: cech@gal.pl
www.cech.jaslo.biz
83. Ośrodek Wspierania
Przedsiębiorczości
[Fundacja „Jastrzębski Inkubator
Przedsiębiorczości”]
44-330 Jastrzębie Zdrój, ul. 1 Maja 47
tel.: 32/476-29-11; faks: 32/476-21-10
e-mail:
inkubator@xn.plinkubator@xm.pl
www.inkubator.xm.pl
84. Agencja Rozwoju Lokalnego SA
[Agencja Rozwoju Lokalnego SA]
43-600 Jaworzno,
ul. Grunwaldzka 275
tel.: 32/614-21-00; faks: 32/614-21-04
e-mail: regina.berdy@jpp.jaworzno.pl
www.arl-jaworzno.com.pl
85. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Regionalne Centrum Wspierania
Inicjatyw Pozarządowych]
58-500 Jelenia Góra, ul. Krótka 24A
tel.: 75/642-20-00; faks: 75/642-20-00
e-mail:
bartlomiej.bartkowiak@rcwip.pl
www.jeleniagora.roefs.pl
86. Lokalny Punkt Konsultacyjny
[Karkonoska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
58-500 Jelenia Góra, ul. 1 Maja 27
tel.: 75/752-32-93; faks: 75/752-27-94
partner@karr.pl
www.karr.pl
87. Ośrodek Wspierania
Przedsiębiorczości,
Punkt Konsultacyjny Enterprise
Europe Network
[Fundacja Kaliski Inkubator
Przedsiębiorczości]
62-800 Kalisz, ul. Częstochowska 25
tel.: 62/765-60-61; faks: 62/764-50-16
e-mail: fundacja@kip.kalisz.pl
www.kip.kalisz.pl
88. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Wielkopolska Agencja Rozwoju
Przedsiębiorczości Sp. z o.o.]
62-800 Kalisz,
ul. Częstochowska 25/28
tel.: 62/765-60-52; faks: 62/757-03-63
info_kalisz@roefs.pl
www.kalisz.roefs.pl
89. Stowarzyszenie Centrum Rozwoju
Gminy
Kamień Krajeński
[Stowarzyszenie Centrum Rozwoju
Gminy Kamień Krajeński]
89-430 Kamień Krajeński,
pl. Odrodzenia 3
tel.: 52/389-45-18; faks: 52/388-63-92
e-mail: cwp-kamien@wp.pl
90. Centrum Wspierania Biznesu
[Stowarzyszenie „Wolna
Przedsiębiorczość” Oddział Terenowy
w Gdańsku]
83-300 Kartuzy, ul. Kościuszki 12
tel.: 58/681-44-00; faks: 58/681-44-00
e-mail: cwb@swp.gda.pl
www.swp.gda.pl
91. Ośrodek Kształcenia Samorządu
Terytorialnego im. Waleriana Pańki
[Fundacja Rozwoju Demokracji
Lokalnej]
40-014 Katowice, ul. Mariacka 1
tel.: 32 206 98 43, 32 253 84 09;
faks: 32 206 98 43
e-mail: biuro@frdl.katowice.pl
frdl.katowice.pl
92. Ośrodek Wspierania
Przedsiębiorczości
[Górnośląska Agencja Przekształceń
Przedsiębiorstw SA w Katowicach]
40-045 Katowice, ul. Astrów 10
tel.: 32/730-48-90; faks: 32/251-58-31
e-mail: owp@gapp.pl
www.gapp.pl
93. Górnośląska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA
[Górnośląska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
40-039 Katowice, Powstańców 17
tel.: 32/728-58-65; faks: 32/728-58-03
e-mail: t.zientek@garr.pl
www.garr.pl
94. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Górnośląska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
40-039 Katowice, ul. Powstańców 17
tel.: 32/728-59-06; faks: 32/728-59-22
e-mail: info_katowice@roefs.pl
www.katowice.roefs.pl
95. Regionalna Izba Gospodarcza
[Regionalna Izba Gospodarcza]
40-084 Katowice, ul. Opolska 15
tel.: 32/351-11-97; faks: 32/351-11-85
e-mail: araplewicz@rig.katowice.pl
www.rig.katowice.pl
96. Centrum Szkoleniowo-Informacyjne
[Główny Instytut Górnictwa]
40-166 Katowice, pl. Gwarków 1
tel.: 32/259-26-04; faks: 32/259-27-74
e-mail: centrum@gig.katowice.pl
www.szkolenia.gig.katowice.pl
97. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Lokalnego
AGROTUR SA]
47-200 Kędzierzyn Koźle,
ul. Piramowicza 16
tel.: 77/482-13-62
e-mail: pk.kedzierzyn@agrotur.org.pl
www.agrotur.org.pl
98. Enterprise Europe Network
[Staropolska Izba Przemysłowo-
Handlowa]
25-002 Kielce, ul. Sienkiewicza 53
tel.: 41/368-02-78
e-mail: een@siph.com.pl
www.eic.siph.com.pl
99. Regionalny Punkt Konsultacyjny
[Staropolska Izba Przemysłowo-
Handlowa]
25-002 Kielce, ul. Sienkiewicza 53
tel.: 41/360-02-22; faks: 41/360-02-22
e-mail: rpksiph.com.pl
www.siph.com.pl
100. Świętokrzyskie Centrum Fundacji
Rozwoju Demokracji Lokalnej
[Fundacja Rozwoju Demokracji
Lokalnej w Warszawie]
25-308 Kielce, ul. Bodzentyńska 44A
tel.: 41/344-77-62; faks: 41/344-66-30
centrum@frdl.kielce.pl
www.frdl.kielce.pl
101. Świętokrzyska Agencja Rozwoju
Regionu SA
[Świętokrzyska Agencja Rozwoju
Regionu SA]
25-502 Kielce, Planty 16C/3
tel.: 41/344-33-16; faks: 41/344-32-09
e-mail: sarr@sarr.org.pl
www.sarr.org.pl
102. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie Integracja i Rozwój]
25-366 Kielce, ul. Śniadeckich 30/5
tel.: 41/361-04-92; faks: 41/361-11-61
e-mail: info_kielce@roefs.pl
www.kielce.roefs.pl
103. Ośrodek Wspierania
Przedsiębiorczości
[Fundacja na rzecz Rozwoju Miasta
Knurowa]
44-190 Knurow, ul. Dworcowa 38A
tel.: 32/235-96-70 w. 118;
faks: 32/235-19-50
e-mail: biuro@fundacja.knurow.pl
www.fundacja.knurow.pl
104. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Konińska Izba Gospodarcza]
62-510 Konin,
ul. Powstańców Wielkopolskich 16
tel.: 63/245-88-16; faks: 63/245-88-00
e-mail: info_konin@roefs.pl
www.konin.roefs.pl
105. Agencja Rozwoju Regionalnego SA
[Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
62-510 Konin, ul. Zakładowa 4
tel.: 63/245-30-95; faks: 63/242-22-29
e-mail: arr@arrkonin.org.pl
www.arrkonin.org.pl
106. Koneckie Stowarzyszenie Wspierania
Przedsiębiorczości
[Koneckie Stowarzyszenie Wspierania
Przedsiębiorczości]
26-200 Końskie, ul. Mieszka I nr 1
tel.: 41/375-14-55; faks: 41/375-14-56
e-mail: kswp@kswp.org.pl
www.kswp.org.pl
107. Punkt Konsultacyjny
[Koszalińska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
75-216 Koszalin, ul. Przemysłowa 8
tel.: 94/341-63-30; faks: 94/341-60-88
e-mail: karsa@karr.koszalin.pl
www.karr.koszalin.pl

108. Punkt Konsultacyjny
[Zrzeszenie Kupców
i Przedsiębiorców]
75-511 Koszalin, ul. Piłsudskiego 6
tel.: 94/342-27-70; faks: 94/342-27-70
e-mail: zrzeszenie@zkip.pl
www.zkip.pl
109. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Koszańska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
75-604 Koszalin, ul. Przemysłowa 8
tel.: 94/343-26-33; faks: 94/341-60-88
e-mail: info_koszalin@roefs.pl
www.koszalin.roefs.pl
110. Fundacja Centrum Innowacji
i Przedsiębiorczości
[Fundacja Centrum Innowacji
i Przedsiębiorczości]
75-037 Koszalin, ul. Zwycięstwa 42
tel.: 94/341-23-17; faks: 94/341-23-17
e-mail: biuro@fundacja.koszalin.pl
www.fundacja.koszalin.pl
111. Ośrodek Wspierania
Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Wspierania
Przedsiębiorczości]
64-000 Kościan, ul. Rzemieślnicza 2
tel.: 65/512-77-83; faks: 65/512-77-83
e-mail: biuro@owp.koscian.net
www.owp.koscian.net
112. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[FRDL Małopolski Instytut
Samorządu Terytorialnego
i Administracji]
31-153 Kraków, ul. Szlak 73A
tel.: 12/633-13-06; faks: 12/633-13-06
e-mail: info_krakow@roefs.pl
www.krakow.roefs.pl
113. Małopolska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA
[Małopolska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
31-542 Kraków,
ul. Kordylewskiego 11
tel.: 12/617 66 00; faks: 12/ 617 66 66
e-mail: biuro@marr.pl
www.marr.pl
114. Enterprise Europe Network
[Izba Przemysłowo-Handlowa
w Krakowie]
31-019 Kraków, ul. Floriańska 3
tel.: 12/428-92-50; faks: 12/428-92-56
e-mail: een@iph.krakow.pl
www.euroinfo.krakow.pl
115. FRDL Małopolski Instytut
Samorządu
Terytorialnego i Administracji
[FRDL Małopolski Instytut
Samorządu
Terytorialnego i Administracji]
31-153 Kraków, ul. Szlak 73A
tel.: 12/633-51-54; faks: 12/633-98-00
e-mail: mistia@mistia.org.pl
www.mistia.org.pl
116. Ośrodek Wspierania
Przedsiębiorczości
[Fundacja Promocji Gospodarczej
Regionu Krakowskiego]
30-969 Kraków, ul. Mrozowa 20A
tel.: 12/642-16-70; faks: 12/644-53-06
e-mail: biuro@fpgrk.krakow.pl
www.fpgrk.krakow.pl
117. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
22-300 Krasnystaw, pl. 3 Maja 28
tel.: 82/576-19-97; faks: 82/576-19-97
e-mail: krasnystaw@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
118. Filia Fundacji Rozwoju
Lubelszczyzny
[Filia Fundacji Rozwoju
Lubelszczyzny]
22-300 Krasnystaw, ul. Sobieskiego 3
tel.: 82/576-13-80; faks: 82/576-13-80
e-mail: krasnystaw@fundacja.lublin.pl
www.fundacja.lublin.pl
119. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju
– Agencja Rozwoju Regionalnego]
23-200 Kraśnik, ul. Mostowa 2
tel.: 81/825-20-90; faks: 81/825-20-90
e-mail: krsnik@arl.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
120. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Podkarpacka Izba Gospodarcza]
38-400 Krosno,
ul. Lewakowskiego 14
tel.: 13/432-02-91
e-mail: info_krosno@roefs.pl
www.krosno.roefs.pl
121. Lokalny Punkt Konsultacyjny
[Podkarpacka Izba Gospodarcza]
38-400 Krosno,
ul. Lewakowskiego 14
tel.: 13/436-95-90; faks: 13/432-34-47
e-mail: pig@pigkrosno.pl
www.pigkrosno.pl
122. Krotoszyńskie Centrum
Przedsiębiorczości
[Krotoszyńskie Centrum
Przedsiębiorczości]
63-700 Krotoszyn, ul. Zdanowska 12
tel.: 62/725-06-23; faks: 62/725-06-23
e-mail: cki@krotoszyn.pl
www.cki.krotoszyn.pl
123. Agencja Rozwoju Lokalnego
AGROTUR SA
[Agencja Rozwoju Lokalnego
AGROTUR SA]
42-693 Krupski Młyn, ul. Główna 5
tel.: 32/302-06-80; faks: 32/302-96-81
e-mail: anna.kukula@agrotur.org.pl
www.agrotur.org.pl
124. Agencja Rozwoju Regionu
Kutnowskiego SA
[Agencja Rozwoju Regionu
Kutnowskiego SA]
99-300 Kutno, Wyszyńskiego 11
tel.: 24/355-74-50; faks: 24/355-74-50
e-mail: d.filipiak@kutno.net.pl
www.arrk.kutno.net.pl
125. Agencja Rozwoju Regionalnego
„ARLEG” SA
[Agencja Rozwoju
Regionalnego „ARLEG” SA]
59-220 Legnica, ul. M. Rataja 26
tel.: 76/862-27-77; faks: 76/862-09-68
e-mail: arleg@arleg.eu.
www.arleg.eu
126. Centrum Wspierania
Przedsiębiorczości
i Doradztwa Zawodowego
dla Bezrobotnych
[Federacja Pracodawców Polski
Zachodniej]
59-220 Legnica, ul. Jaworzyńska 261
tel.: 76/856-54-56; faks: 76/850-69-98
e-mail: biuro@fppz.pl
www.centrum.fppz.pl
127. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Agencja Rozwoju Regionalnego
ARLEG SA]
59-220 Legnica, ul. Kościuszki 25/1
tel.: 76/862-58-25; faks: 76/862-09-68
e-mail: szkolenia_legnica@roefs.pl
www.legnica.roefs.pl
128. Regionalna Izba Przemysłowo-
Handlowa
[Regionalna Izba Przemysłowo-
Handlowa]
64-100 Leszno,
ul. 55 Pułku Piechoty 34
tel.: 65/529-56-56; faks: 65/529-67-41
e-mail: leszno@riph.pl
www.riph.pl
129. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie Centrum Promocji
i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich
PISOP]
64-100 Leszno, pl. J. Metziga 26/6
tel.: 65/520 40 95; faks: 65/520 78 86
e-mail: info_leszno@roefs.pl
www.leszno.roefs.pl
130. Punkt Konsultacyjny
[Wielkopolska Agencja Rozwoju
Przedsiębiorczości Sp. z o.o.
w Poznaniu]
64-100 Leszno, pl. Kościuszki 4B
tel.: 65/529-68-24
e-mail: pk-leszno@warp.org.pl
www.warp.org.pl
131. Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju
[Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju]
37-300 Leżajsk, ul. Targowa 9
tel.: 17/242-79-08; faks: 17/242-79-08
e-mail: lsr@free.ngo.pl
www.lsr.pl
132. Centrum Wspierania Biznesu
[Stowarzyszenie „Wolna
Przedsiębiorczość”]
84-300 Łęborg, ul. Zwycięstwa 30/4
tel.: 59/862-42-78; faks: 59/862-42-78
e-mail: cwb.leborg@swp.gda.pl
www.swp.gda.pl
133. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
21-100 Lubartów, ul. Cmentarna 10
tel.: 81/855-14-20; faks: 81/855-14-20
e-mail: lubartow@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl

134. Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny
[Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny]
20-094 Lublin, ul. Lubartowska 74A
tel.: 81 710 19 00; faks: 81 710 19 01
e-mail: biuro@fundacja.lublin.pl
fundacja.lublin.pl
135. Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju
Gospodarczego „OIC POLAND”
[Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju
Gospodarczego „OIC POLAND”]
20-209 Lublin, ul. Mełgiewska 7-9
tel.: 81/749-17-70; faks: 81/749-32-13
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
www.oic.lublin.pl
136. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Związek Stowarzyszeń Forum
Lubelskich Organizacji
Pozarządowych]
20-037 Lublin, al. Racławickie 22
tel.: 81/533-12-17; faks: 81/533-12-18
e-mail: info_lublin@roefs.pl
www.lublin.roefs.pl
137. Enterprise Europe Network
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
20-111 Lublin, ul. Rynek 7
tel.: 81/534-50-02
e-mail: een@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
138. Regionalny Punkt Konsultacyjny
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
20-601 Lublin, ul. Zana 41
tel.: 81/531-80-19; faks: 81/531-80-07
e-mail: consult@lfr.lublin.pl
www.doradztwo.lfr.lublin.pl
139. Fundacja Rozwoju Demokracji
Lokalnej Ośrodek w Lublinie
[Fundacja Rozwoju Demokracji
Lokalnej]
20-026 Lublin, ul. Chopina 11/8
tel.: 81/532-64-40; faks: 81/532-84-65
e-mail: info@lublin.frdl.pl
www.frdl.lublin.pl
140. Agencja Rozwoju Lokalnego
Lubelska Fundacja Rozwoju
21-010 Łęczna, al. Jana Pawła II nr 95
tel.: 81/752-22-66; faks: 81/752-22-66
e-mail: leczna@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
141. Gminne Centrum Informacji
[Miasto i Gmina Łomianki]
05-092 Łomianki, ul. Warszawska 71
tel.: 22/751-40-74; faks: 22/751-40-74
e-mail: gci@lomianki.pl
www.lomianki.pl
142. Ośrodek Kształcenia Kursowego
[Stowarzyszenie Wspierania Edukacji
i Rynku Pracy]
18-402 Łomża,
ul. Wojska Polskiego 113
tel.: 86/216-73-42; faks: 86/216-73-42
e-mail: okk@praca.org.pl
www.praca.org.pl
143. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
18-400 Łomża,
ul. M. C. Skłodowskiej 1
tel.: 86/216-33-26; faks: 86/216-33-26
e-mail: info_lomza@roefs.pl
www.lomza.roefs.pl
144. Centrum Wspierania Biznesu
[Podlaska Fundacja Rozwoju
Regionalnego]
18-400 Łomża, ul. Polowa 53
tel.: 86/215-16-90; faks: 86/215-16-91
e-mail: szmit@pfr.pl
www.pfr.bialystok.pl
145. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Regionalnego
ARES SA w Suwałkach]
18-400 Łomża,
ul. Szosa Zambrowska 1/27
tel.: 86/215-69-80
e-mail: tk.lomza@ares.suwalki.pl
146. Międzynarodowa Fundacja Kobiet
[Międzynarodowa Fundacja Kobiet]
90-721 Łódź, ul. Więckowskiego 13
tel.: 42/632-33-59; faks: 42/632-33-59
e-mail: biuro@fundacja-kobiet.pl
www.fundacja-kobiet.pl
147. Fundacja na Rzecz Restrukturyzacji
Regionu Łódzkiego
[Fundacja na Rzecz Restrukturyzacji
Regionu Łódzkiego]
90-357 Łódź, ul. Sienkiewicza 100
tel.: 42/636-34-72; faks: 42/636-71-82
e-mail: sekretariat@fundacja.lodz.pl
www.fundacja.lodz.pl
148. Łódzka Agencja Rozwoju
Regionalnego SA
[Łódzka Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
90-002 Łódź, ul. Tuwima 22/26
tel.: 42/664-30-40; faks: 42/664-37-50
e-mail: kontakt@larr.lodz.pl
www.larr.lodz.pl
149. Centrum Wspierania Przemysłu
i Handlu
[Regionalna Izba Gospodarcza –
Łódź]
90-721 Łódź, ul. Więckowskiego 13
tel.: 42/630-73-54; faks: 42/632-72-92
e-mail: rig@rig.lodz.pl
www.rig.lodz.pl
150. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
Oddział w Łodzi
Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
Oddział w Łodzi
90-608 Łódź, ul. Wólczańska 51
tel.: 42/632-21-15; faks: 42/632-44-20
e-mail: sekretariat@pte.lodz.pl
www.ptelodz.pl
151. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Centrum OPUS]
91-415 Łódź, pl. Wolności 2
tel.: 42/632-22-18 w. 11;
faks: 42/630-54-10
e-mail: info_lodz@roefs.pl
www.lodz.roefs.pl
152. Fundacja rozwoju przedsiębiorczości
[Fundacja Rozwoju
Przedsiębiorczości]
90-103 Łódź, ul. Piotrkowska 86
tel.: 42/630-36-67; faks: 42/632-90-89
e-mail: fundacja@frp.lodz.pl
www.frp.lodz.pl
153. Fundacja Uniwersytetu Łódzkiego
[Centrum Innowacji – Akcelerator
Technologii Fundacja Uniwersytetu
Łódzkiego]
90-237 Łódź, ul. Matejki 21/23
tel.: 42/635-49-84, 508 390 708;
faks: 42/635-49-85
e-mail: ciat@uni.lodz.pl
www.ciat.uni.lodz.pl
www.startmoney.pl
154. Punkt Konsultacyjny, Filia Fundacji
Rozwoju Lubelszczyzny
[Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny]
21-400 Łuków, ul. Międzyrzeczka 72C
tel.: 25/797-20-75; faks: 25/797-20-75
e-mail: lukow@fundacja.lublin.pl
http://fundacja.lublin.pl
155. Stowarzyszenie Wspierania
Przedsiębiorczości
[Stowarzyszenie Wspierania
Przedsiębiorczości]
82-200 Malbork,
al. Wojska Polskiego 499
tel.: 55/272-36-78; faks: 55/272-36-78
pkd@swp.malbork.pl
www.swp.malbork.pl
156. Fundacja „Międzynarodowe
Centrum Kształcenia i Rozwoju
Gospodarczego”
[Fundacja „Międzynarodowe
Centrum Kształcenia i Rozwoju
Gospodarczego”]
39-300 Mielec, ul. Sienkiewicza 1
tel.: 17/773-18-90; faks: 17/773-18-89
fundacja.mckirg@oczta.onet.pl
www.mckirg.ires.pl
157. Agencja Rozwoju Regionalnego
MARR SA
[Agencja Rozwoju Regionalnego
MARR SA]
39-300 Mielec, ul. Chopina 18
tel.: 17/773-82-56; faks: 17/788-32-62
marr@marr.com.pl
www.marr.com.pl
158. Gminne Centrum Informacji
[Urząd Miejski w Mszczonowie]
96-320 Mszczonów, ul. Żyrardowska 4
tel.: 46/857-30-71, 46/857-11-99;
faks: 46/857-11-99
gci@mszczonow.pl
www.gci.mszczonow.pl
159. Myślenicka Agencja Rozwoju
Gospodarczego
[Myślenicka Agencja
Rozwoju Gospodarczego]
32-400 Myślenice, Rynek 8-9
tel.: 12/274-43-43
pk.marg@myslenice.pl
www.marg.myslenice.pl
160. Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA”
[Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA”]
13-100 Nidzica, ul. Rzemieślnicza 3
tel.: 89/625-36-51; faks: 89/625-36-51
e-mail: nida@nida.pl
www.nida.pl
161. Organizacja Pracodawców Ziemi
Lubuskiej – Oddział w Nowej Soli
[Organizacja Pracodawców Ziemi
Lubuskiej – Oddział w Nowej Soli]
67-100 Nowa Sól,
ul. Wróblewskiego 7
tel.: 68/356-94-32; faks: 68/356-94-32
e-mail: nowasol@opzl.pl
www.opzl.pl

162. Agencja Rozwoju Regionalnego „AGROREG” SA
[Agencja Rozwoju Regionalnego „AGROREG” SA]
57-402 Nowa Ruda, ul. Kłodzka 27
tel.: 74/872-50-25; faks: 74/872-50-25
e-mail: npp@agroreg.com.pl
www.agroreg.com.pl
163. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych i Oświatowych Cumulus]
33-300 Nowy Sącz, ul. Węgierska 146A
tel.: 18/442-01-99; faks: 18/442-92-91
e-mail: info_nowysacz@roefs.pl
www.nowysacz.roefs.pl
164. Centrum Szkoleniowo Konsultacyjne
[Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych – „Klub Sądecki”]
33-300 Nowy Sącz, ul. Wyspiańskiego 22
tel.: 18/547-46-07; faks: 18/547-46-07
e-mail: klub_sadecki@wp.pl
165. Punkt Konsultacyjny
[Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
33-300 Nowy Sącz, ul. Jagiellońska 18
tel.: 18/444-21-31; faks: 18/444-21-31
e-mail: pknowysacz@marr.pl
166. Nowotomyska Izba Gospodarcza
[Nowotomyska Izba Gospodarcza]
64-300 Nowy Tomyśl, ul. Kolejowa 2
tel.: 61/442-01-85; faks: 61/442-01-39
e-mail: a.kuczynska@nig.org.pl
www.nig.org.pl
167. Regionalny Punkt Konsultacyjny
Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego SA
10-516 Olsztyn, pl. Gen. Józefa Bema 3
tel.: 89/521-12-50; faks: 89/521-12-60
e-mail: wmarr@wmarr.olsztyn.pl
www.wmarr.olsztyn.pl
168. Fundacja „Wpieranie i promocja przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach”
[Fundacja „Wpieranie i promocja przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach”]
10-516 Olsztyn, pl. Gen. Józefa Bema 3
tel.: 89/535-17-80; faks: 89/535-17-84
e-mail: sekretariat@fp.olsztyn.pl
www.fp.olsztyn.pl
169. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej]
Ośrodek Samorządu Lokalnego
10-006 Olsztyn, ul. Pieniężnego 10
tel.: 89/534-07-03; faks: 89/534-07-07
e-mail: info_olsztyn@roefs.pl
www.olsztyn.roefs.pl
170. Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości
[Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła] i Przedsiębiorczości
10-029 Olsztyn, ul. Prosta 38
tel.: 89/527-61-88; faks: 89/527-50-45
e-mail: biuro@izbarzem.olsztyn.pl
www.izbarzem.olsztyn.pl
171. Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług
[Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług]
10-548 Olsztyn, ul. Mickiewicza 3
tel.: 89/527-33-77; faks: 89/527-33-77
e-mail: zphiu@sprint.com.pl
www.zphiu.olsztyn.pl
172. Enterprise Europe Network
[Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Olsztynie]
10-516 Olsztyn, pl. Gen. Józefa Bema 3
tel.: 89/521-12-82; faks: 89/521-12-60
e-mail: een@wmarr.olsztyn.pl
www.wmarr.olsztyn.pl
173. Enterprise Europe Network
[Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości” w Opolu]
45-064 Opole, ul. Damrota 4
tel.: 77/442-61-45; faks: 77/442-61-45
e-mail: een@spp.opole.pl
www.eic.opole.pl
174. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej]
45-068 Opole, ul. 1 Maja 13/2
tel.: 77/402-51-05; faks: 77/402-51-15
e-mail: info_opole@roefs.pl
www.opole.roefs.pl
175. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości – Punkt Konsultacyjny
[Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości”]
45-064 Opole, ul. Damrota 4
tel.: 77/456-56-00 w. 23
e-mail: biuro@spp.opole.pl
www.rif.opole.pl
176. Punkt Konsultacyjny
[Izba Rzemieślnicza w Opolu]
45-061 Opole, ul. Katowicka 55
tel.: 77/454-31-73 w. 24; faks: 77/453-79-71 w. 32
e-mail: pkopole@izbarzem.opole.pl
www.izbarzem.opole.pl
177. Agencja Rozwoju Lokalnego SA
[Agencja Rozwoju Lokalnego SA]
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Sandomierska 26A
tel.: 41/249-50-01; faks: 41/249-50-02
e-mail: arl@arl.ostrowiec.pl
www.arl.ostrowiec.pl
178. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości]
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Sandomierska 26A
tel.: 41/263-01-54; faks: 41/263-01-54
e-mail: info_ostrowiecswietokrzyski@roefs.pl
www.ostrowiecswietokrzyski.roefs.pl
179. Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT”
[Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT”]
14-100 Ostróda, ul. Kościuszki 2
tel.: 89/646-79-57; faks: 89/646-79-57
sekretariat@atut.org.pl
www.atut.org.pl
180. Eurocentrum Innowacji i Przedsiębiorczości
[Eurocentrum Innowacji i Przedsiębiorczości]
63-400 Ostrów Wielkopolski ul. Ledóchowskiego 36
tel.: 62/736-10-27; faks: 62/736-10-27
e-mail: biuro@euro.citw.pl
www.euro.citw.pl
181. Stowarzyszenie „Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości”
[Stowarzyszenie „Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości”]
63-400 Ostrów Wielkopolski, ul. Szkolna 24
tel.: 62/736-11-60; faks: 62/736-11-60
e-mail: ocwp@ocwp.org.pl
www.ocwp.org.pl
182. Izba Przemysłowo-Handlowa Południowej Wielkopolski – Ostrów Wielkopolska
[Izba Przemysłowo-Handlowa Południowej Wielkopolski – Ostrów Wielkopolska]
63-400 Ostrów Wielkopolski, ul. Wrocławska 93
tel.: 62/735-67-33; faks: 62/735-67-33
e-mail: izba@izba.ostrow-wielkopolski.pl
www.izba.ostrow-wielkopolski.pl
183. Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości – Gminne Centrum Informacji
[Stowarzyszenie „Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości”]
63-500 Ostrzeszów, ul. Przemysłowa 27
tel.: 62/730-17-35; faks: 62/730-48-98
e-mail: gci@clik.pl
www.socp.info.pl
184. Punkt Konsultacyjny, Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Fundacja Rozwoju Regionu Rabka]
32-600 Oświęcim, ul. Unii Europejskiej 10
tel.: 33/876-28-12; faks: 33/844-73-45
e-mail: info_oswiecim@roefs.pl
www.oswiecim.roefs.pl
185. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju]
21-200 Parczew, ul. Ogrodowa 16
tel.: 83/355-09-53; faks: 83/355-09-53
e-mail: parczew@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
186. Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka
[Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka”]
14-400 Pasłęk, ul. Sprzymierzonych 14
tel.: 55/248-10-91; faks: 55/248-10-90
e-mail: crep@el.onet.pl
www.crep.pl

187. Punkt Konsultacyjny
[Wielkopolska Agencja Rozwoju
Przedsiębiorczości Sp. z o.o.]
64-920 Piła, ul. Grunwaldzka 2
tel.: 67/214-27-28; faks: 67/214-20-35
e-mail: pk-pila@warp.org.pl
www.arpw.pl
188. Piłska Izba Gospodarcza
[Piłska Izba Gospodarcza]
64-920 Piła, ul. Grunwaldzka 2
tel.: 67/214-34-74; faks: 67/212-30-59
e-mail: biuro@izba.pila.pl
www.zizba.pila.pl
189. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Wielkopolska Agencja Rozwoju
Przedsiębiorczości Sp. z o.o.]
64-920 Piła, ul. Grunwaldzka 2
tel.: 67/215-54-34; faks: 67/215-54-34
e-mail: info_pila@roefs.pl
www.pila.roefs.pl
190. Gminne Centrum Informacji
[Gminne Centrum Informacji]
26-670 Pionki, ul. Kozienicka 34
tel.: 48/612-30-99
e-mail: gcipionki@poczta.fm
www.gcipionki.net
191. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Fundacja Studiów Europejskich
– Instytut Europejski w Łodzi]
97-300 Piotrków Trybunalski,
ul. Dąbrowskiego 20
tel.: 503697617; faks: 446471253
e-mail:
kierownik_piotrkowtrybunalski@roefs.pl
piotrkowtrybunalski.roefs.pl
192. Punkt Konsultacyjny
[Fundacja Rozwoju Gminy Żelów]
97-300 Piotrków Trybunalski,
ul. 3 Maja 2
tel.: 44/649-99-72; faks: 44/649-99-72
e-mail: pk.piotrkow@frgz.pl
www.frgz.pl
193. Zakład Doskonalenia Zawodowego
[Zakład Doskonalenia Zawodowego]
09-402 Płock, ul. Ułańska 1
tel.: 24/262 86 89; faks: 24/264 22 77
e-mail: biuro@zdz-plock.com.pl
www.zdz-plock.com.pl
194. Punkt Konsultacyjny
[Związek Pracodawców Warszawy
i Mazowsza]
09-400 Płock, Stary Rynek 20
tel.: 24/364-99-89
e-mail:
punkt.konsultacyjny@igrp.com.pl
www.punkt.konsultacyjny.igrp.
com.pl
195. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Szkoła Wyższa im. Pawła
Włodkowica
w Płocku]
09-402 Płock, ul. Kilińskiego 12
tel.: 24/366-42-08; faks: 24/366-41-94
e-mail: info_plock@roefs.pl
www.plock.roefs.pl
196. Centrum Pośrednictwa Pracy
i Wspierania Przedsiębiorczości
[Fundacja Gospodarcza
im. K. Marcinkowskiego
w Ciechanowie]
09-100 Płońsk, ul. Wolności 22
tel.: 23/662-21-10; faks: 23/662-21-10
e-mail: wapocpp@praca.gov.pl
www.fr.org.pl
197. Towarzystwo Rozwoju Gminy
Płużnica
[Towarzystwo Rozwoju Gminy
Płużnica]
87-214 Płużnica, ul. Płużnica 64
tel.: 56/687-39-09; faks: 56/687-39-09
e-mail: trgp@trgp.org.pl
www.trgp.org.pl
198. Ośrodek Wspierania
Przedsiębiorczości
[Fundacja Centrum Wspierania
Przedsiębiorczości w Poddębicach]
99-200 Poddębice, ul. 1 Maja 15
tel.: 43/678-31-58; faks: 43/678-31-58
e-mail: biuro@fcwp.pl
www.fcwp.pl
199. Poddębickie Stowarzyszenie
Przedsiębiorców
[Poddębickie Stowarzyszenie
Przedsiębiorców]
99-200 Poddębice, ul. Łódzka 37
tel.: 43/678-22-21; faks: 43/678-22-21
e-mail: psp@sys.com.pl
www.psp.private.pl
200. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju –
Agencja Rozwoju Regionalnego]
24-320 Poniatowa, ul. Młodzieżowa 8
tel.: 81/820-56-49; faks: 81/820-56-49
e-mail: poniatowa@arl.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
201. Poznański Ośrodek Wspierania
Przedsiębiorczości
[Powiatowy Urząd Pracy]
61-772 Poznań, Stary Rynek 52B
tel.: 61/853-22-22-04;
faks: 61/853-21-86
e-mail: info@popw.poznan.pl
www.popw.poznan.pl
202. Polska Izba Gospodarcza
Importerów,
Eksporterów i Kooperacji
[Polska Izba Gospodarcza
Importerów,
Eksporterów i Kooperacji]
61-809 Poznań, ul. Św. Marcin 80/82
tel.: 61/851-78-48; faks: 61/851-78-28
e-mail: izba@pcc.org.pl
www.pcc.org.pl
203. Wielkopolska Izba Przemysłowo-
Handlowa
[Wielkopolska Izba Przemysłowo-
Handlowa]
60-734 Poznań, ul. Głogowska 26
tel.: 61/869-01-00; faks: 61/869-01-01
e-mail: wiph@wiph.pl
www.wiph.pl
204. Wielkopolska Izba Rzemieśnicza
[Wielkopolska Izba Rzemieśnicza]
61-874 Poznań, al. Niepodległości 2
tel.: 61/853-78-05; faks: 61/852-13-16
e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl
www.wir.poznan.com.pl
205. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Fundacja Rozwoju Nauki
i Przedsiębiorczości]
61-846 Poznań, ul. Działuńskich 2/10
tel.: 61/842-20-02; faks: 61/850-11-44
e-mail: info_poznan@roEFS.pl
www.poznan.roEFS.pl
206. Lokalne Centrum Biznesu
[Lokalne Centrum Biznesu]
32-100 Proszowice, ul. Krakowska 11
tel.: 12/386-42-11; faks: 12/386-42-11
e-mail: biuro@elcb.proszowice.pl
www.lcb.proszowice.pl
207. Regionalne Centrum Informacji
Europejskiej
[Rzeszowska Agencja Rozwoju
Regionalnego RARR SA]
37-200 Przeworsk, ul. Jagiellońska 10
tel.: 16/648-75-52; faks: 16/648-75-52
e-mail: rpelc@rarr.rzeszow.pl
www.rarr.rzeszow.pl
208. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Przemysła Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
37-700 Przemyśl, Rynek 26
tel.: 16/676-02-60; faks: 16/676-02-63
e-mail: info_przemysl@roefs.pl
www.przemysl.roefs.pl
209. Przemysła Agencja Rozwoju
Regionalnego SA
[Przemysła Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
37-700 Przemyśl,
ul. Ks. Piotra Skargi 7/1
tel.: 16/675-16-64; faks: 16/676-09-86
e-mail: info@parr.pl
www.parr.pl
210. Fundacja Puławskie Centrum
Przedsiębiorczości
[Fundacja Puławskie Centrum
Przedsiębiorczości]
24-110 Puławy, ul. Mościckiego 1
tel.: 81/470-09-00; faks: 81/470-09-30
e-mail: fpcp@fpcp.org.pl
www.fpcp.org.pl
211. Centrum Przedsiębiorczości
i Agrobiznesu/Gminne Centrum
Informacji
[Mariański Ruch Inicjatyw
Ekonomiczno-Społecznych]
96-330 Puszcza Mariańska,
ul. Króla J. Sobieskiego 1
tel.: 46/831-81-09; faks: 46/831-81-09
e-mail: cpa@puszcza-marianska.pl
www.puszcza-marianska.pl
212. Agencja Rozwoju Lokalnego
AGROTUR
[Agencja Rozwoju Lokalnego
AGROTUR]
42-625 Pyrzowice, ul. Centralna 5
tel.: 32/381-85-90; faks: 32/380-10-43
e-mail: pyzowice@agrotur.org.pl
www.pagrotur.org.pl

213. Fundacja Rozwoju Regionu Rabka
[Fundacja Rozwoju Regionu Rabka]
34-700 Rabka Zdrój,
ul. Piłsudskiego 1
tel.: 18/267-77-39; faks: 18/267-77-39
e-mail: poczta@fundacja.region-rabka.pl
www.fundacja.region-rabka.pl
214. Śląskie Towarzystwo Gospodarcze
Pro Europa
[Śląskie Towarzystwo Gospodarcze
Pro Europa]
47-400 Racibórz, pl. Dworcowy 16
tel.: 32/755-20-98; faks: 32/755-20-98
e-mail: biuro@pro-europa.pl
www.pro-europa.pl
215. Radomska Szkoła Zarządzania
[Radomska Szkoła Zarządzania]
26-600 Radom, ul. Traugutta 61
tel.: 48/362-13-73 ; faks: 48/362-13-73
e-mail: ersz@radom.net
www.radom.net/rsz
216. Stowarzyszenie „Radomskie
Centrum Przedsiębiorczości”
[Stowarzyszenie „Radomskie
Centrum Przedsiębiorczości”]
26-600 Radom, ul. Kościuszki 1
tel.: 48/360-00-45; faks: 48/360-00-46
e-mail: rcp1@radom.net
www.srcp.radom.pl
217. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Stowarzyszenie „Radomskie
Centrum Przedsiębiorczości”]
26-600 Radom, ul. Kościuszki 1
tel.: 48/360-00-45; faks: 48/360-00-46
e-mail: info_radom@roefs.pl
www.radom.roefs.pl
218. Izba Przemysłowo-Handlowa Ziemi
Radomskiej
[Izba Przemysłowo-Handlowa Ziemi
Radomskiej]
26-600 Radom, ul. Żeromskiego 45
tel.: 48/384-56-60
e-mail: radom@ip-hzr.radom.pl
www.ip-hzr.radom.pl
219. Punkt Konsultacyjny
[Towarzystwo ALTUM – Rzeszów]
26-600 Radom,
ul. Czechowskiego 34
tel.: 48/363-91-52; faks: 48/363-91-52
e-mail: altum@altum.pl
www.altum.pl
220. Regionalna Izba Przemysłowo-
Handlowa
[Regionalna Izba Przemysłowo-
Handlowa]
97-500 Radomsko,
ul. Kościuszki 60 pok. 106
tel.: 44/683-19-93
e-mail: riph.radomsko@gmail.com
www.riph.radomsko.pl
221. Agencja Rozwoju Lokalnego
[Lubelska Fundacja Rozwoju
– Agencja Rozwoju Regionalnego]
21-300 Radzyń Podlaski,
ul. Jana Pawła II nr 8
tel.: 83/352-78-10; faks: 83/352-78-10
e-mail: radzyn@arl.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
222. Punkt Konsultacyjny
[Rudzka Agencja Rozwoju
„Inwestor” Sp. z o.o.]
41-703 Ruda Śląska, ul. Wolności 6
tel.: 32 243 69 31; faks: 32 248 77 86
e-mail: bp@rarinvestor.pl
www.rarinvestor
223. Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości
Sp.z.o.o
[Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości
Sp.z.o.o]
41-703 Ruda Śląska,
ul. Karola Goduli 36
tel.: 32/342-22-30; faks: 32/342-22-30
e-mail: info@inkubatorrudzki.pl
www.inkubatorrudzki.pl
224. Punkt Konsultacyjny
[Izba Przemysłowo-Handlowa
Rybnickiego Okręgu
Przemysłowego]
44-200 Rybnik, Rynek 12
tel.: 32/422-11-68; faks: 32/422-11-68
e-mail: biuro@izbaph.rybnik.pl
www.izbaph.rybnik.pl
225. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości,
Stowarzyszenie Wspierania
Organizacji Pozarządowych MOST]
35-064 Rybnik, ul. Rudzka 13A
tel.: 32/429-57-73; faks: 32/429-57-75
e-mail: info_rybnik@roefs.pl
www.rybnik.roefs.pl
226. Ośrodek Wspierania
Przedsiębiorczości
[Małopolski Instytut Gospodarczy]
35-064 Rzeszów, ul. Mickiewicza 1
tel.: 17/852-61-55; faks: 17/852-61-55
e-mail: achmaj@mig.com.pl
www.mig.com.pl
227. Enterprise Europe Network
[Stowarzyszenie Promocji
Przedsiębiorczości]
35-060 Rzeszów, ul. Słowackiego 7A
tel.: 17/866-12-53; faks: 17/852-45-28
e-mail: een@spp.org.pl
www.spp.org.pl
228. Enterprise Europe Network
[Rzeszowska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA]
35-959 Rzeszów, ul. Szopena 51
tel.: 17/867-62-33
e-mail: een@rarr.rzeszow.pl
www.rarr.rzeszow.pl
229. Rzeszowski Ośrodek Samorządu
Terytorialnego FRDL
[Rzeszowski Ośrodek Samorządu
Terytorialnego FRDL]
35-065 Rzeszów, ul. Przesmyk 6
tel.: 17/862-69-64; faks: 17/850-74-20
e-mail: biuro@frdl.rzeszow.pl
www.frdl.rzeszow.pl
230. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Towarzystwo ALTUM]
35-307 Rzeszów, ul. Warszawska 5/7
tel.: 17/852-27-60; faks: 17/860-25-97
e-mail: info_rzeszow@roefs.pl
www.rzeszow.roefs.pl
231. Towarzystwo ALTUM Programy
Społeczno-Gospodarcze
[Towarzystwo ALTUM Programy
Społeczno-Gospodarcze]
35-205 Rzeszów, ul. Warszawska 5/7
tel.: 17/852-27-60; faks: 17/860-25-97
e-mail: altum@altum.pl
www.altum.pl
232. Enterprise Europe Network
[Stowarzyszenie Grupy
Przedsiębiorców Przemysłu
Lotniczego Dolina Lotnicza]
35-959 Rzeszów, ul. Szopena 51
tel.: 17/850-19-35
e-mail: info@dolinalotnicza.pl
www.dolinalotnicza.pl
233. Ośrodek Promowania
Przedsiębiorczości
[Ośrodek Promowania
Przedsiębiorczości]
27-600 Sandomierz,
ul. pl. Ks. J. Poniatowskiego 2
tel.: 15/833-34-00; faks: 15/833-34-60
e-mail: fundacja@opiwr.org.pl
www.opiwr.org.pl
234. Ośrodek Szkoleniowo-Doradczy dla
Starterów
[Stowarzyszenie Inicjowania
Przedsiębiorczości]
38-500 Sanok, Rynek 15
tel.: 13/464-34-15; faks: 13/464-34-15
e-mail: sipsanok@pro.onet.pl
www.sip.sanok.prox.pl
235. Centrum Wspierania
Przedsiębiorczości
[Regionalna Izba Gospodarcza]
38-500 Sanok, Rynek 15
tel.: 13/463-04-44; faks: 13/463-04-44
e-mail: rigsankok@pro.onet.pl
www.sip.sanok.prox.pl
236. Centrum Rozwoju Społeczno-
Ekonomicznego
[Centrum Rozwoju
Społeczno-Ekonomicznego]
39-120 Sędziszów Małopolski,
ul. Sielec 1A
tel.: 81/722-69-50
e-mail: csre@csre.org.pl
www.csre.org.pl
237. Regionalny Ośrodek Europejskiego
Funduszu Społecznego
[Fundacja Rozwoju Demokracji
Lokalnej]
08-110 Siedlce, ul. Sokołowska 161A
tel.: 25/631-96-21; faks: 25/631-96-21
e-mail: info_siedlce@roefs.pl
www.siedlce.roefs.pl
238. Punkt Konsultacyjny
[Fundacja Małych i Średnich
Przedsiębiorstw]
08-110 Siedlce, ul. Sokołowska 161A
tel.: 25/633-20-59
e-mail: punktinfo@wsfz.siedlce.pl
239. Centrum Wspierania Biznesu
[Podlaska Fundacja Rozwoju
Regionalnego]
17-300 Siemiatycze, ul. Pałacowa 19
tel.: 85/656-13-42; faks: 85/656-13-42
e-mail: chmielewska@pfrr.pl
www.pfrr.bialystok.pl

240. Regionalna Izba Gospodarcza
[Regionalna Izba Gospodarcza]
98-200 Sieradz, ul. Szańska 5
tel.: 42/630-73-54; faks: 42/632-72-92
e-mail: rig@nasz.pl
241. Regionalna Izba Gospodarcza
[Regionalna Izba Gospodarcza]
96-100 Skierniewice, ul. Reymonta 18
tel.: 46/632-10-59; faks: 46/632-10-59
e-mail: sig@skierniewice.com.pl
www.rig.skierniewice.com.pl
242. Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego
[Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego]
76-200 Słupsk, ul. Poznańska 1A
tel.: 59/841-2892; faks: 59/841-32-61
e-mail: ewa@parr.slupsk.pl
www.parr.slupsk.pl
243. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości
[Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości]
76-200 Słupsk, ul. J. Tuwima 22A
tel.: 59/846-91-20; faks: 59/846-91-20
e-mail: biuro@inkubator.slupsk.pl
www.inkubator.slupsk.pl
244. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
76-200 Słupsk, ul. Wojska Polskiego 46A
tel.: 59/840-11-72; faks: 59/848-17-37
e-mail: info_slupsk@roefs.pl
www.slupsk.roefs.pl
245. Centrum Przedsiębiorczości/
Mikroinkubator Przedsiębiorczości/
Centrum Wspierania Biznesu – Punkt Konsultacyjny
Enterprise Europe Network
[Stowarzyszenie „Wolna Przedsiębiorczość”]
81-745 Sopot, ul. Polna 1
tel.: 58/524-50-50; faks: 58/524-50-51
e-mail: een@swp.gda.pl
www.een.sopot.pl
246. Agencja Rozwoju Lokalnego SA
[Agencja Rozwoju Lokalnego SA]
41-200 Sosnowiec, ul. Teatralna 9
tel.: 32/266-50-41; faks: 32/293-37-31
e-mail: arl@arl.org.pl
www.arl.org.pl
247. Regionalna Izba Gospodarcza
[Regionalna Izba Gospodarcza]
37-450 Stalowa Wola, ul. 1 Sierpnia 26 C
tel.: 15/844-03-57; faks: 15/844-03-57
e-mail: rig@onet.pl
www.rig.stalowawola.go3.pl
248. Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Stalowej Woli
[Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Stalowej Woli]
37-450 Stalowa Wola, ul. 1 Sierpnia 12
tel.: 15/842-41-55; faks: 15/842-41-55
e-mail: stalowawola@opiwrp.org.pl
www.opiwrp.org.pl
249. Fundacja – Agencja Rozwoju Regionalnego
[Fundacja – Agencja Rozwoju Regionalnego]
27-200 Starachowice, ul. Mickiewicza 1A
tel.: 41/274-46-90; faks: 41/274-04-09
e-mail: farr@farr.pl
www.rfarr.pl
250. Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Staszowie
[Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Staszowie]
28-200 Staszów, ul. Szkolna 4
tel.: 15/864-56-43; faks: 15/864-56-43
e-mail: staszow@opiwrp.org.pl
www.opiwrp.org.pl
251. Stowarzyszenie Samorządowe Centrum Przedsiębiorczości i Rozwoju
[Stowarzyszenie Samorządowe Centrum Przedsiębiorczości i Rozwoju]
34-200 Sucha Beskidzka, ul. Mickiewicza 41
tel.: 33/874-11-03; faks: 33/874-12-85
e-mail: owpsucha@iap.pl
www.owpsucha.iap.pl
252. Punkt Konsultacyjny
[Agencja Rozwoju Regionalnego ARES]
16-400 Suwałki, ul. Noniewicza 42A
tel.: 87/566-61-06; faks: 87/566-74-97
e-mail: pk@ares.suwalki.pl
www.ares.suwalki.pl
253. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Agencja Rozwoju Regionalnego ARES SA]
16-400 Suwałki, Osiedle II nr 6A
tel.: 87/563-02-19
e-mail: doradca_suwalki@roefs.pl
www.suwalkiroefs.pl
254. Ośrodek Transferu Wiedzy i Innowacji
[Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości]
16-400 Suwałki, ul. Kościuszki 62
tel.: 87/562-79-62 w. 114; faks: 87/562-79-63
e-mail: biuro@frp.pl
www.frp.pl
255. Enterprise Europe Network
[Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego]
58-310 Szczawno Zdrój, ul. Szczawieńska 2
tel.: 74/648-04-00; faks: 74/648-04-17
e-mail: rdarr@darr.pl
www.rdarr.pl
256. Punkt Konsultacyjny
[Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego]
58-310 Szczawno Zdrój, ul. Szczawieńska 2
tel.: 74/648-04-50; faks: 74/648-04-51
e-mail: info@t-park.pl
www.t-park.pl
257. Centrum Rozwoju Biznesu, Biuro Konsultingu i Szkoleń
[Zachodniopomorska Szkoła Biznesu]
71-210 Szczecin, ul. Żołnierska 53
tel.: 91 814 94 75; faks: 91 814 94 82
e-mail: kursy@zpsb.szczecin.pl
zpsb.szczecin.pl
258. Enterprise Europe Network
[Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości]
70-035 Szczecin, ul. Kolumbia 86
tel.: 91/433-02-20; faks: 91/433-02-66
e-mail: een@zsrg.szczecin.pl
www.zsrg.szczecin.pl
259. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
[Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego]
70-223 Szczecin, ul. Stoisława 2
tel.: 91/432-93-13; faks: 91/432-93-09
e-mail: info_szczecin@roefs.pl
www.szczecin.roefs.pl
260. Polska Fundacja Przedsiębiorczości
[Polska Fundacja Przedsiębiorczości]
70-419 Szczecin, ul. Rodła 9
tel.: 91/359-52-77; faks: 91/359-53-65
e-mail: pfp@pfp.com.pl
www.pfp.com.pl
261. Ośrodek Szkoleniowy
[Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości]
70-035 Szczecin, ul. Kolumbia 86
tel.: 91/489-22-79; faks: 91/489-22-79
e-mail: zsrg@pro.onet.pl
www.zsrg.szczecin.pl
262. Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego
[Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego]
70-223 Szczecin, ul. Stoisława 2
tel.: 91/488-24-88; faks: 91/432-93-22
e-mail: zarzad@zarr.com.pl
www.zarr.com.pl
263. Izba Rzemieślnicza Małej i Średniej Przedsiębiorczości
[Izba Rzemieślnicza Małej i Średniej Przedsiębiorczości]
70-482 Szczecin, ul. Wojska Polskiego 78
tel.: 91/422-22-78; faks: 91/422-22-38
e-mail: sekretariat@szczecin.pl
www.irszczecin.pl
264. Wojewódzki Klub Techniki i Racjonalizacji
[Wojewódzki Klub Techniki i Racjonalizacji]
70-467 Szczecin, ul. Monte Cassino 19C/3
tel.: 91/488-38-17; faks: 91/488-38-17
e-mail: biuro@wktir.szczecin.pl
www.wktir.szczecin.pl
265. Punkt Konsultacyjny
[Fundacja Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach]
26-500 Szydłowiec, ul. Kilińskiego 10
tel.: 48/617-86-30
e-mail: pk1@farr.pl

266. Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości [Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego]
63-100 Śrem, ul. Okulickiego 3
tel.: 61/283 27 04; faks: 61/283 27 04
e-mail: unia@srem.com.pl
www.unia.srem.com.pl
267. Centrum Wspierania Biznesu [Stowarzyszenia „Wolna Przedsiębiorczość”]
58-100 Świdnica, Rynek 38
tel.: 74/853-39-82; faks: 74/853-39-82
e-mail: biuro@cwbn.org.pl
www.cwbn.org.pl
268. Centrum Wspierania Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gospodarczego Ziemi Świeckiej]
86-100 Świecie, ul. Chmielniki 2B
tel.: 52/33-02-536; faks: 52/331-28-68
e-mail: inkubator@op.pl
www.inkubator.com.pl
269. Cech Rzemieślniczy i Przemysłowo-Handlowy [Cech Rzemieślniczy i Przemysłowo-Handlowy]
86-100 Świecie, ul. Słowackiego 16
tel.: 52/333-32-75; faks: 52/333-32-75
e-mail: cechsw@wp.pl
270. Gminne Infocentrum Przedsiębiorczości [Federacja Pracodawców Polski Zachodniej]
59-540 Świerżawa, pl. Wolności 47B
tel.: 75/713-52-73; faks: 75/713-52-73
e-mail: gci_swierzawa@wp.pl
www.fppz.pl
271. Punkt Konsultacyjny [Tarnobrzaska Agencja Rozwoju Regionalnego]
39-400 Tarnobrzeg, ul. M. Dąbrowskiej 15
tel.: 15/822-61-87; faks: 15/823-19-52
tarr@tarr.pl
www.tarr.pl
272. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Tarnobrzaska Agencja Rozwoju Regionalnego]
39-400 Tarnobrzeg, ul. M. Dąbrowskiej 15
tel.: 15/823-55-28; faks: 15-822-61-87
e-mail: info_tarnobrzeg@roefs.pl
www.tarnobrzeg.roefs.pl
273. Izba Przemysłowo-Handlowa [Izba Przemysłowo-Handlowa]
42-600 Tarnowskie Góry, ul. Sienkiewicza 47
tel.: 32/393-33-15; faks: 32/393-33-17
e-mail: iph@tarnowskiegory.com.pl
www.tarnowskiegory.com.pl
274. Lubelska Fundacja Rozwoju [Lubelska Fundacja Rozwoju]
22-600 Tomaszów Lubelski, ul. Wyspiańskiego 1
tel.: 84/664-26-06; faks: 84/664-26-06
e-mail: tomaszowlubelski@lfr.lublin.pl
www.lfr.lublin.pl
275. Filia Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny [Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny]
22-600 Tomaszów Lubelski, ul. Lwowska 32
tel.: 84/664-10-27; faks: 84/664-10-27
e-mail: tomaszowlubelski@fundacja.lublin.pl
www.fundacja.lublin.pl
276. Fundacja Rozwoju Gminy Żelów Oddział Zamiejscowy w Tomaszowie Mazowieckim [Fundacja Rozwoju Gminy Żelów Oddział Zamiejscowy w Tomaszowie Mazowieckim]
97-200 Tomaszów Mazowiecki, ul. Warszawska 119
tel.: 44/723-76-08; faks: 44/723-68-78
www.frgz.pl
277. Regionalny Punkt Konsultacyjny. Dział Szkoleń, Usług i Projektów [Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego]
87-100 Toruń, ul. Wrocławska 167
tel.: 56/657-33-06; faks: 56/657-33-06
e-mail: gogulski@tarr.org.pl
www.tarr.org.pl/pk
278. Izba Przemysłowo-Handlowa [Izba Przemysłowo-Handlowa]
87-100 Toruń, ul. Kopernika 4
tel.: 56/658-62-90; faks: 56/658-62-99
e-mail: biuro@iph.torun.pl
www.iph.torun.pl
279. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży]
87-100 Toruń, ul. pl. Św. Katarzyny 9
tel.: 56/652-22-40; faks: 56/652-22-41
e-mail: roefs@ecwm.org.pl
www.torun.roefs.pl
280. Stowarzyszenie Centrum Rozwoju „PROGRES” [Stowarzyszenie Centrum Rozwoju „PROGRES”]
89-500 Tuchola, pl. Wolności 23
tel.: 52/559-07-32; faks: 52/559-07-32
e-mail: tuchola@cr.progrs.pl
www.crprogres.pl
281. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości, Punkt Konsultacyjny – Ośrodek KSU [Turecka Izba Gospodarcza]
62-700 Turek, ul. Kaliska 47
tel.: 63/289-18-89; faks: 63/289-18-89
e-mail: biuro@tig.turek.pl
www.tig.turek.pl
282. Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego [Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego]
38-700 Ustrzyki Dolne, Rynek 17
tel.: 13/461-29-98; faks: 13/461-21-47
e-mail: biuro@barr-ustrzyki.pl
www.barr-ustrzyki.pl
283. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Fundacja „Wałbrzych 2000”]
58-304 Wałbrzych, ul. Ludowa 1C
tel.: 74/843-45-62; faks: 74/843-45-32
e-mail: biuro@walbrzych2000.pl
www.walbrzych2000.pl
284. Fundusz Regionu Wałbrzyskiego [Fundusz Regionu Wałbrzyskiego]
58-300 Wałbrzych, ul. Limanowskiego 15
tel.: 74/664-48-10; faks: 74/664-48-22
e-mail: biuro@frw.pl
www.frw.pl
285. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Stowarzyszenie Unia Przedsiębiorców Dolnego Śląska]
78-600 Wałbrzych, ul. Dmowskiego 22
tel.: 74/666-60-44; faks: 74/666-60-44
e-mail: info_walbrzych@roefs.pl
www.walbrzych.roefs.pl
286. Centrum Dydaktyczne Przedsiębiorczości [Fundacja „Współpraca-Nauka-Kultura”]
00-419 Warszawa, ul. Rozbrat 44 A
tel.: 22/629-11-28; faks: 22/621-82-79
e-mail: fwnk@post.pl
www.fwnk.pl
287. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Towarzystwo AMICUS]
00-508 Warszawa, al. Jerozolimskie 11/19
tel.: 22/392-72-72; faks: 22/435-58-68
e-mail: info_warszawa@roefs.pl
www.warszawa.roefs.pl
288. Punkt Konsultacyjny [Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw]
01-048 Warszawa, ul. Smocza 27
tel.: 22/838-01-72; faks: 22/838-02-61
e-mail: biuro@fund.org.pl
www.fund.org.pl
289. Punkt Konsultacyjny [Związek Pracodawców Warszawy i Mazowsza]
02-201 Warszawa, ul. Andersa 6
tel.: 22/887-64-20; faks: 22/887-64-22
e-mail: pk@zpwim.pl
www.zpwim.pl
290. Infocentrum [Warszawskie Centrum Kobiet]
01-886 Warszawa, ul. Z. Nałkowskiej 11
tel.: 22/834-60-59; faks: 22/834-80-66
e-mail: centrum@centrumkobiet.edu.pl
www.centrumkobiet.edu.pl
291. Ośrodek Badania Jakości Wytrobów „ZETOM” [Ośrodek Badania Jakości Wytrobów „ZETOM”]
02-673 Warszawa, ul. Konstruktorska 4
tel.: 22/339-02-17; faks: 22/847-17-51
e-mail: zetom@zetom.com.pl
www.zetom.com.pl
292. Mazowiecka Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości [Mazowiecka Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości]
01-048 Warszawa, ul. Smocza 27
tel.: 22/636-65-24; faks: 22/838-02-61
e-mail: sekretariat@mirip.org.pl
www.mirip.org.pl

293. Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji [Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji] 00-739 Warszawa, ul. Stępińska 22/30 tel.: 22/851-03-09; faks: 22/851-03-00 e-mail: kigeit@kigeit.org.pl www.kigeit.org.pl
294. Punkt Konsultacyjny [Wielkopolska Izba Rzemieślnicza w Poznaniu] 62-100 Wągrowiec, ul. Jałowiecka 1 tel.: 67/262-12-08; faks: 67/262-12-08 e-mail: cech@pro.onet.pl
295. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości i Agroturystyki [Węgrowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości i Agroturystyki] 07-100 Węgrów, ul. Karola Szamoty 33 tel.: 25/792-20-82; faks: 25/792-20-82 e-mail: stowarzyszenie@post.pl www.wswpia.com.pl
296. Punkt Konsultacyjny [Agencja Rozwoju Lokalnego AGROTUR] 98-300 Wieluń, ul. Kolejowa 63 tel.: 43/843-30-27 e-mail: pk.wielun@agrotur.org.pl www.agrotur.org.pl
297. Kujawska Izba Przemysłowo-Handlowa [Kujawska Izba Przemysłowo-Handlowa] 87-800 Włocławek, ul. Okrzei 60 tel.: 54/232-32-86; faks: 54/411-53-37 e-mail: kipf@wwi.pl www.kiph.wwi.pl
298. Agencja Rozwoju Lokalnego [Lubelska Fundacja Rozwoju] 22-200 Włodawa, al. J. Piłsudskiego 10 tel.: 82/572-29-16; faks: 82/572-29-16 e-mail: wlodawa@lfr.lublin.pl www.lfr.lublin.pl
299. Cech Rzemieślników i innych Przedsiębiorców [Cech Rzemieślników i innych Przedsiębiorców] 44-300 Wodzisław Śląski, ul. Zamkowa 5 tel.: 32/455-69-14; faks: 32/455-49-85 e-mail: biuro@cech.wodzislaw.pl www.wodzislaw.cech.pl
300. Centrum Przedsiębiorczości SA [Centrum Przedsiębiorczości SA] 43-225 Wola, ul. Przemysłowa 6 tel.: 32/211-91-77; faks: 32/211-91-77 e-mail: sekretariat@cpsa.com.pl www.cpsa.com.pl
301. Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości] 50-335 Wrocław, ul. Trwała 7 e-mail: biuro@srp.wroclaw.pl www.srp.wroclaw.pl
302. Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego [Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego] 50-075 Wrocław, ul. Krupnicza 13 tel.: 71/797-04-00; faks: 71/797-04-07 e-mail: warr@warr.pl www.warr.pl
303. Punkt Konsultacyjny dla MSP [Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej] 50-029 Wrocław, ul. Kuźnicza 10 tel.: 71/344-02-87; faks: 71/344-02-85 e-mail: biuro@dawg.pl www.dawg.pl
304. Centrum Obsługi Przedsiębiorcy [Dolnośląska Izba Gospodarcza] 50-029 Wrocław, ul. Świdnicka 39 tel.: 71/372-44-91; faks: 71/343-45-97 e-mail: biuro@dig.wroc.pl www.dig.wroc.pl
305. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych] 53-661 Wrocław, pl. Solidarności 1/3/5 tel.: 71/796-30-00; faks: 71/796-30-00 e-mail: szkolenia_wroclaw@roefs.pl www.wroclaw.roefs.pl
306. Punkt Konsultacyjny [Ośrodek Kształcenia Samorządu Terytorialnego im. Waleriana Pańki FRDL] 41-800 Zabrze, ul. Wolności 330 tel.: 32/253-84-09; faks: 32/278-39-63 e-mail: pk@frdl.katowice.pl www.frdl.katowice.pl
307. Agencja Rozwoju Lokalnego [Lubelska Fundacja Rozwoju] 22-400 Zamość, Rynek Wielki 2 tel.: 84/639-08-61; faks: 84/639-08-61 e-mail: zamosc@lfr.lublin.pl www.lfr.lublin.pl
308. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego, Punkt Konsultacyjny [Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny] 22-400 Zamość, ul. Partyzantów 3 tel.: 84/627-18-32; faks: 84/627-18-32 e-mail: zamosc@fundacja.lublin.pl www.fundacja.lublin.pl
309. Ośrodek Szkoleń i Warsztatów [Stowarzyszenia Rozwoju Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych] 05-091 Ząbki, ul. Piłsudskiego 176 tel.: 22/771-58-34; faks: 22/771-58-34 e-mail: szkolenia@srp.pl www.srp.pl
310. Fundacja Rozwoju Gminy Żelów [Fundacja Rozwoju Gminy Żelów] 97-425 Żelów, ul. Mickiewicza 41 tel.: 44/634-10-06, 634-10-14; faks: 44/634-12-30 e-mail: frgz@frgz.pl www.frgz.pl
311. Agencja Rozwoju Regionalnego SA [Agencja Rozwoju Regionalnego SA] 65-022 Zielona Góra, ul. Sulechowska 1 tel.: 68/327-05-04; faks: 68/325-38-88 e-mail: agencja@region.zgora.pl www.region.zgora.pl
312. Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej [Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej] 65-078 Zielona Góra, ul. Bohaterów Westerplatte 23 tel.: 68/327-18-81; faks: 68/327-18-81 e-mail: biuro@opzl.pl www.opzl.pl
313. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Stowarzyszenie Lubuskie Centrum Aktywizacji i Wsparcia Verte] 65-059 Zielona Góra, ul. Ciesielska 1 tel.: 68/475-13-35; faks: 68/459-33-36 e-mail: szkolenia_zielonagora@roefs.pl www.zielonagora.roefs.pl
314. Punkt Konsultacyjny [Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Powiatu Drawskiego] 78-520 Złocieniec, Stary Rynek 6 tel.: 94/367-00-84; faks: 94/367-00-85 e-mail: sis-gpd@wp.pl
315. Gminne Infocentrum Przedsiębiorczości [Urząd Gminy Złotoryja] 59-500 Złotoryja, ul. Kochanowskiego 1 tel.: 76/878-33-62; faks: 76/878-33-62 e-mail: gci_wilkow@interia.pl www.gciwilkow.republika.pl
316. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Fundacja „Przedsiębiorczość”] 68-200 Żary, ul. Warszawska 3 tel.: 68/479-16-03; faks: 68/479-16-04 e-mail: fp@fundacja.zary.pl www.fundacja.zary.pl
317. Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Stowarzyszenie Rozwoju Gminy i Wspierania Przedsiębiorczości] 32-731 Żegocina, Żegocina 316/22 tel.: 14/613-26-72; faks: 14/613-26-72 www.zegocina.pl/organizacje/srgiwp.htm
318. Punkt Konsultacyjny [Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości SA] 44-240 Żory, al. Wojska Polskiego 4 tel.: 32/435-06-06; faks: 32/435-15-66 e-mail: arpsa@ka.onet.pl www.arpsa.pl
319. Punkt Konsultacyjny w Żywcu [Agencja Rozwoju Regionalnego SA] 43-300 Żywiec, ul. Zamkowa 14 tel.: 33/475-11-45; faks: 33/475-11-45 e-mail: biuro@arrsa.pl www.arrsa.pl

POLSKIE PLATFORMY TECHNOLOGICZNE

Definicja

Platforma Technologiczna (PT) to kierowane przez podmioty gospodarcze konsorcjum zrzeszające przedsiębiorstwa, jednostki naukowe, ośrodki innowacji i przedsiębiorczości, instytucje finansowe i samorząd gospodarczy mające na celu sformułowanie średnio i długookresowej wizji rozwoju technologicznego wybranego sektora gospodarki, wyznaczenie strategii zmierzającej do jej realizacji oraz przygotowanie spójnego planu działania¹.

Koncepcja i początki zakładania EPT

Tworzenie Europejskich Platform Technologicznych (EPT) zapoczątkowane zostało w 2003 roku jako istotny element w fazie opracowywania priorytetów badawczych do 6. Programu Ramowego Badań i Rozwoju UE. Początkowo powstało ok. 30 EPT zrzeszających zwykle od 30 – 50 kluczowych graczy dla określonego sektora: koncernów przemysłowych, przedsiębiorstw, europejskich stowarzyszeń oraz jednostek sfery B+R posiadających ekspertyzę w danym sektorze gospodarki. Aktualnie w Europie działa 36 platform technologicznych praktycznie we wszystkich kluczowych obszarach dla europejskiej gospodarki opartej na wiedzy.

EPT podjęły się, wspólnie z Komisją Europejską oraz grupami decyzyjnymi i społeczeństwem, opracowania strategii rozwoju swoich sektorów gospodarki i definiowania przyszłościowych technologii. Stały się ważnym ogniwem dla mobilizacji i stanowienia inicjatyw technologicznych oraz gromadzenia na poziomie europejskim środków finansowych na ich realizację.

EPT definiują programy badawcze w postaci Strategicznych Agend Badawczych (ang. SRA), które są prezentowane Komisji Europejskiej. Tematyki badawcze zapisane w SRA znajdują swoje odzwierciedlenie w Programach Pracy 7. Programu Ramowego. Prace EPT wzmacniane są poprzez współpracę z Mirror Groups składających się z przedstawicieli wszystkich rządów krajów członkowskich UE.

Źródła finansowania

Dla realizacji dużych przedsięwzięć technologicznych wygenerowanych przez EPT, które są istotne dla rozwoju danego sektora przemysłowego, przygotowany został specjalny instrument, na podstawie Art.171 Traktatu, w postaci Wspólnych Inicjatyw Badawczych (JTI – Joint Technology Initiatives, JU – Joint Undertakings) lub Art.169 Traktatu w postaci innych inicjatyw badawczych i technologicznych. Są to między innymi ARTEMIS, Clean Sky, GMES, Green Cars Initiative, Energy Efficient Buildings. W obszarze energii przygotowano Strategiczny Plan Technologii Energii (SET Plan), który uruchomił szereg European Industrial Initiatives (EII) oraz programów, z których najbardziej znany jest CCS Demonstration Programme. Powyższe Inicjatywy Technologiczne są realizowane w formule partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP).

Zatem na dzień dzisiejszy można wyodrębnić dwie główne ścieżki realizacji opracowanych przez EPT Strategicznych Agend Badawczych i projektów z nich wynikających w postaci wspólnych inicjatyw badawczych i demonstracyjnych:

- 7 Program Ramowy UE – budżet 54 mld euro;
- Wspólne Inicjatywy Technologiczne (JTI, JU, PPP, EII) – budżet 30 mld euro.

Na lata 2014 – 2020 UE zaproponowała nową strategię „Europe 2020”, w ramach której jedną z flagowych inicjatyw jest „Innovation Union”. Jej realizacja ma przyczynić się do wyjścia z kryzysu gospodarczego, podniesienia

¹ K. B. Matusiak, Innowacje i transfer technologii – Słownik pojęć, PARP, Warszawa 2011

konkurencyjności gospodarki unijnej poprzez zwiększenie wydatków na badania i rozwój nowych technologii. Podstawowym założeniem strategii „Europa 2020” jest dążenie do przeznaczania 3% PKB na badania i rozwój technologii. Działania te będą wspomagane przez Program Ramowy „Horizon 2020”, który będzie wspierał działania dla technologicznej transformacji i odbudowy gospodarki poprzez zaplanowane środki finansowe na poziomie 80 mld euro.

Kluczową rolę w realizacji tych strategii będą ponownie miały Europejskie Platformy Technologiczne, które będą definiować Strategiczne Agendy Badawcze (SRA) oraz inne dokumenty określające wizję rozwoju sektora w zakresie technologii takie jak Vision Papers, Deployment Agenda, Road Maps. Horyzont analiz sięga 2020, 2030 roku, w niektórych przypadkach nawet 2050 roku. Dokumenty te definiują scenariusze rozwoju poszczególnych sektorów życia społeczno-gospodarczego, określają potrzeby badawczo-rozwojowe i możliwości wdrożeniowe oraz konieczne działania legislacyjne, a także w zakresie komunikacji i akceptacji społecznej koniecznej dla przeprowadzenia komercjalizacji i upowszechnienia innowacyjnych technologii.

Polskie początki

Podobnie jak w UE, wielką rolę w przestawieniu Polski na tory gospodarki innowacyjnej, opartej o wysokie technologie powinny odegrać Polskie Platformy Technologiczne (PPT). Powstały one w większości w latach 2004 – 2005 i skupiły się głównie na aktywnym udziale w strukturach ETP oraz definiowaniu i realizacji Strategicznych Programów Badawczych i aktywnym uczestnictwie w Programach Ramowych UE (7PR i CIP – Competitiveness and Innovation Programme).

Warunki systemowe

Pomimo utworzenia w Polsce, analogicznego do działającego w Europie, systemu Platform nie zostały one w pełni uznane jako istotny partner reprezentujący świat gospodarczy. Platformy zostały pominięte w ustawie o NCBiR, a także nie mogły bezpośrednio zgłaszać inicjatyw i odegrać istotnej roli w kreowaniu Krajowego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych (rok 2008), a obecnie Krajowego Programu Badań Naukowych (rok 2011). Ministerstwa w niewielkim stopniu zapraszają przedstawicieli PPT do gremiów eksperckich i zespołów mających udział w definiowaniu polskiej strategii gospodarczej oraz strategicznych inicjatyw badawczych i strategicznych programów badań. Natomiast Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego wspiera „europejską” część działań PPT poprzez dofinansowywanie Branżowych Punktów Kontaktowych funkcjonujących przy niektórych Platformach mających na celu wzmocnienie uczestnictwa partnerów Platform w 7. Programie Ramowym.

Sytuacja Platform zmieniła się w istotny sposób w 2011 roku, gdy Narodowe Centrum Badań i Rozwoju rozpoczęło negocjacje z Polskimi Platformami Technologicznymi w sprawie ustanowienia Sektorowych Programów Badawczych. Podpisano już pierwsze porozumienie z Polską Platformą Technologiczną Lotnictwa na program o wartości 500 mln zł. Kolejne programy są negocjowane.

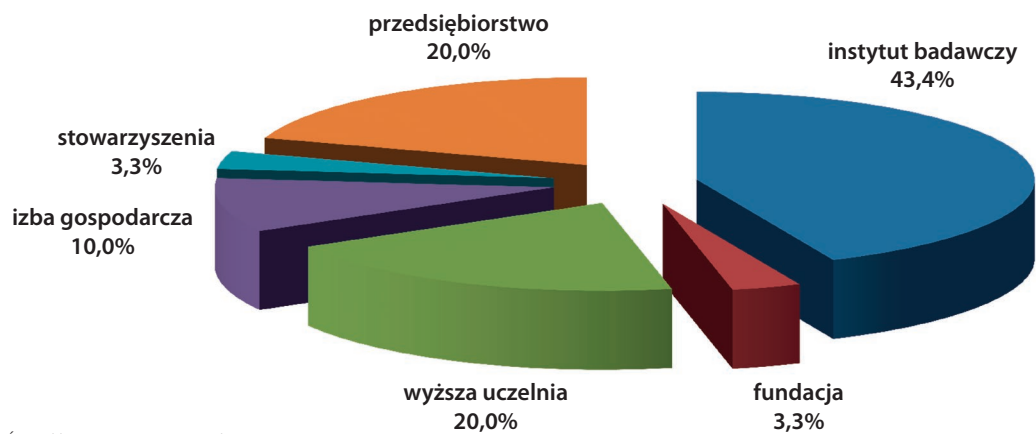
Koordinacja działalności

Aktualnie w Polsce działa 30 platform technologicznych, których uczestnikami są kluczowi partnerzy przemysłowi, przedsiębiorstwa, izby i agencje gospodarcze, instytuty badawcze oraz jednostki akademickie. Partnerem wszystkich powstałych dotychczas PPT jest Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE, który pełni rolę Sekretariatu Generalnego PPT (koordynacja działań PPT, reprezentowanie PPT w kontaktach z władzami politycznymi, ministerstwami i organizacjami gospodarczymi, wspieranie działań PPT we współpracy z EPT, promocja PPT w kraju i w Europie).

PPT nie mają osobowości prawnej, funkcjonują na zasadzie umów cywilno-prawnych – w formie konsorcjum, jako porozumienie pomiędzy konkretnymi instytucjami tworzącymi platformę. Istotnym elementem działań jest wypracowanie i przygotowanie w ramach konsorcjum PPT Strategicznego Programu Badań dla danego sektora, który reprezentuje platforma. Program powinien stać się podstawą do uruchomienia projektów badawczych i rozwojowych zmierzających do rozwiązania kluczowych problemów technologicznych poszczególnych sektorów przemysłu.

Aktualnie działające PPT są koordynowane przez zróżnicowane pod względem charakteru instytucje. Najwięcej, bo 13 platform koordynowanych jest przez instytuty badawcze, 6 przez wyższe uczelnie, 6 przez przedsiębiorstwa, 3 przez izby gospodarcze, 2 przez stowarzyszenie lub fundację. Wskazanie jako lidera PPT instytucji akademickich i instytutów badawczych wynika często z ich pozycji naukowej, dobrych kontaktów zagranicznych, zapewnienia neutralności w działaniach PPT i przyjęcia funkcji integracyjnej oraz zadeklarowania dużego wkładu w zakresie opracowania strategicznych programów badawczych.

Wykres 1. Struktura PPT według instytucji koordynującej w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne

Dla 15 spośród 30 platform koordynatorzy mają swoje siedziby w województwie mazowieckim (14 z nich w Warszawie), natomiast zasięg działania platform jest zwykle ogólnopolski ze względu na siedziby poszczególnych instytucji będących ich członkami.

Mapa 1. Ośrodki koordynacyjne PPT w 2012 r.

◆ – Platformy Technologiczne

Źródło: opracowanie własne

Zadania PPT:

- integracja środowiska przemysłowego i naukowego danego sektora gospodarczego wokół wspólnych prac badawczych i rozwoju technologii;
- uczestnictwo w gremiach decyzyjnych Europejskich Platform Technologicznych (Advisory Board, Steering Committees, Working Groups i Mirror Groups);

- uczestnictwo w Europejskich Inicjatywach Technologicznych JTI, JU, PPP, EII, Art. 169, ERA-Net, Joint Programming Initiatives;
- uczestnictwo w 7. Programie Ramowym i docelowo w Horizon2020.

Obszary tematyczne

Polskie Platformy technologiczne działają w 7 priorytetach tematycznych takich jak: transport, technologie informatyczne, energia, zaawansowane materiały, metale, biotechnologia-rolnictwo-medycyna, bezpieczeństwo. Poniżej przedstawiona została krótka charakterystyka PPT z poszczególnych obszarów tematycznych.

Platformy technologiczne w obszarze tematycznym TRANSPORT

Polska Platforma Technologiczna Lotnictwa większość swego potencjału lokuje na południu Polski w „Do-line Lotniczej” (Rzeszów-Mielec-Świdnik) i Śląskim Kłastrze Lotniczym (Bielsko-Biała). Silnymi partnerami naukowymi są Politechnika Warszawska, Politechnika Rzeszowska, Wojskowa Akademia Techniczna, Instytut Lotnictwa, Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN, Fundacja Technology Partners. Przykładem bliskiej współpracy jest budowa przez firmę AVIO Polska, Politechnikę Warszawską i WAT wspólnych laboratoriów dla testowania najnowszej generacji silników lotniczych pod Warszawą. Platforma blisko współpracuje z Advisory Council for Aeronautics Research in Europe – ACARE. Uczestnicy Platformy realizują projekty w 7PR.

Polska Platforma Technologiczna Transportu Drogowego, koordynowana przez Instytut Badawczy Dróg i Mostów grupuje kilka instytutów i kilkanaście firm jak również Stowarzyszeń i Izby Gospodarczych. Warto zwrócić uwagę na fakt, że powstała w marcu 2012 roku Polska Platforma Technologiczna Transportu Ekologicznego, jest koordynowana przez Polską Izbę Motoryzacji i koncentruje się na kwestiach związanych z budową samochodów elektrycznych i pojazdów zasilanych paliwami alternatywnymi. Jednym z liderów jest Solaris – producent autobusów elektrycznych. Przykładem działań Platformy jest uruchomienie w Warszawie sieci taksówek wyposażonych w silniki elektryczne. Platforma ma w swoich planach rozwój „smart cities”, czyli miast korzystających m.in. z transportu ekologicznego. Platforma współpracuje blisko z European Road Transport Research Advisory Council – ERTRAC.

Polska Platforma Technologiczna Transportu Szynowego grupuje kluczowych producentów taboru szynowego, rozsianych po całej Polsce. W Platformie silnie działają ośrodki badawcze – Instytut Kolejnictwa i Politechnika Warszawska oraz instytucje centralne Grupy PKP – Polskie Linie Kolejowe, Inter City, PKP Cargo. Ważnym partnerem są Tramwaje Warszawskie. Przykładem owocnej współpracy jest szereg projektów badawczych, w których PESA Bydgoszcz wygenerowała kilka rodzajów środków transportowych dla PKP, Kolei Mazowieckich, WKD i Tramwajów Warszawskich. Platforma współpracuje blisko z European Rail Research Advisory Council – ERRAC.

Polska Platforma Technologiczna Transportu Wodnego z uwagi na zanik przemysłu stoczniowego zawiesiła działalność w aktualnym kształcie. Koordynatorem jest obecnie Centrum Techniki Okrętowej z Gdańska. Partnerzy obserwują sytuację sektora i planują odbudowanie Platformy oraz przygotowanie nowej Strategicznej Agendy Badawczej.

Polska Platforma Technologii Kosmicznych składa się z firm i jednostek ściśle współpracujących z Centrum Badań Kosmicznych PAN w Warszawie. Platforma grupuje firmy pracujące w obszarze satelitarnych technologii telekomunikacyjnych, GIS, przetwarzania informacji, monitoringu środowiska z wykorzystaniem systemu GMES. Platforma blisko współpracuje z European Space Technology Platform – ESTP.

Platformy technologiczne w obszarze technologii informatycznych

Polska Platforma Technologii Informatycznych, która była koordynowana przez Polską Izbę Informatyki i Telekomunikacji zawiesiła działalność.

Polska Platforma Technologii Mobilnych i Komunikacji Bezprzewodowej jest koordynowana przez Fundację MOST. Firmy i jednostki naukowe z Warszawy stanowią znaczącą część uczestników Platformy. Platforma posiada silną reprezentację w Europejskiej Platformie Technologicznej Mobile and Wireless Communications eMobility.

Polska Platforma Technologiczna Opto i Nanoelektroniki przechodzi obecnie reorganizację. Koordynatorem staje się Instytut Optyki Stosowanej z Warszawy. Warszawa jest centrum optyki i nanoelektroniki – działa tutaj Klaster Optoelektroniki. Platforma blisko współpracuje z Europejską Platformą Technologiczną Photonics21.

Platformy technologiczne w obszarze energii

Polska Platforma Czystych Technologii Węglowych skupia praktycznie wszystkie większe firmy polskiej elektroenergetyki. Koordynowana była przez Vattenfall Polska. Platforma współpracuje blisko z Ministerstwem Gospodarki i Ministerstwem Środowiska w zakresie wdrażania programu Carbon Capture and Sequestration (CCS) oraz wdrażania czystych technologii węglowych. Platforma współpracuje blisko z European Technology Platform for Zero Emission Fossil Fuel Power Plants – ZEP. We władzach ZEP (Advisory Council) jest przedstawiciel PGE i Tauron.

Polska Platforma Technologii Nuklearnych zrzesza jednostki naukowe i firmy z obszaru energetyki jądrowej. Mazowsze jest tutaj silnie reprezentowanym regionem z uwagi na lokalizację Narodowego Centrum Energetyki Jądrowej w Świerku. Platforma współpracuje blisko z Sustainable Nuclear Energy Technology Platform – (SNE-TP).

Polska Platforma Technologiczna Biopaliw i Biokomponentów działa w oparciu o potencjał regionu Mazowsza, jednym z liderów jest PKN Orlen z Płocka. Platforma współpracuje blisko z Ministerstwem Gospodarki w zakresie wprowadzania biopaliw w Polsce. Utrzymywane są bliskie relacje z European Biofuels Technology Platform – Biofuels.

Polska Platforma Technologiczna Wodoru i Ogniw Paliwowych zrzesza ośrodki naukowe i firmy głównie z terenu Warszawy i Krakowa. Platforma współpracuje blisko z ETP Hydrogen and Fuel Cell Platform – HFP.

Na scenie Polskich Platform Technologicznych w obszarze energii pojawiają się 3 nowe inicjatywy, które aktualnie negocjują warunki porozumienia i grupują kluczowe instytucje. Są to:

Polska Platforma Technologiczna Zielonej Energii (w budowie) będzie zrzeszać firmy produkujące sprzęt i urządzenia do generacji energii elektrycznej i ciepłej mające zastosowania w budynkach zero energetycznych. Drugim filarem Platformy są klastry działające w obszarze źródeł odnawialnych energii (OZE) i urządzeń rozproszonej energetyki (URE). Platforma podejmuje działania w kierunku tworzenia zero energetycznych miast i społeczności lokalnych, np. autonomicznych energetycznie gmin. Platforma będzie blisko współpracować z programami European Industrial Initiative „Smart Cities and Communities”. W Europejskim stowarzyszeniu Covenant of Mayors działa szereg polskich miast, np. Bielsko Biała, Warszawa i Piaseczno.

Polska Platforma Technologiczna Gazu Niekonwencjonalnego (w budowie) obejmuje swoją działalnością firmy, które posiadają koncesje na poszukiwanie złóż gazu łupkowego i są zainteresowane wydobywaniem tego gazu (np. PGNiG, Grupa Lotos).

Polska Platforma Technologiczna Górnictwa Ekologicznego (w budowie) obejmuje swoim działaniem firmy z Górnego Śląska (np. KHW) oraz firmy i ośrodki naukowe z Warszawy.

Platformy technologiczne w obszarze zaawansowanych materiałów

Polska Platforma Technologiczna Budownictwa grupuje szereg firm z branży budowlanej. Koordynatorem jest ASM-Centrum Badań i Analiz Rynku, jednym z liderów jest Mostostal Warszawa, który jest również aktywnym uczestnikiem w European Construction Technology Platform – ECTP. Polskie firmy uczestniczą dość aktywnie w E2B Association, które prowadzi kluczowy program European Energy Efficient Buildings na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego. Jednym z kierunków przygotowywanych przez Platformę jest budownictwo zero energetyczne.

Polska Platforma Technologiczna Procesów Produkcji jest koordynowana przez Politechnikę Wrocławską. Platforma współpracuje blisko z ETP Future Manufacturing Technologies – MANUFUTURE. Obserwuje się dużą aktywność członków Platformy w realizacji projektów badawczych.

Polska Platforma Technologiczna Przemysłu Tekstylnego, współpracująca blisko z Future Textiles and Clothing – FTC jest koordynowana przez Politechnikę Łódzką.

Polska Platforma Technologiczna Zrównoważonej Chemii jest kierowana przez Polską Izbę Przemysłu Chemicznego, zrzesza głównie firmy dużej chemii tj. ZAT, Anwil, ZACHEM, PKN Orlen, ZAK. Platforma współpracuje blisko z ETP Sustainable Chemistry – SusChem.

Polska Platforma Technologiczna Zaawansowanych Materiałów jest silnie osadzona w Warszawie. Jej aktywnymi uczestnikami są warszawskie jednostki naukowe – Politechnika Warszawska, Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN, Centrum Wysokich Ciśnień PAN, Instytut Fizyki PAN i szereg Instytutów Badawczych. Platforma współpracuje blisko z ETP Advanced Engineering Materials and Technologies – EuMaT.

Platformy technologiczne w obszarze metali

W tym obszarze priorytetowym aktywne są 4 Platformy: **Polska Platforma Technologiczna Metali Nieżelaznych**, **Polska Platforma Technologiczna Stali**, **Polska Platforma Technologiczna Odlewnictwa** działają głównie na terenie południowej Polski i są koordynowane przez instytuty badawcze. Ich członkowie współpracują w obszarze projektów foresight'owych, badawczo-rozwojowych oraz projektów międzynarodowych.

Polska Platforma Surowców Mineralnych jest silnie zintegrowana z ETP Sustainable Mineral Resources na czele której (jako koordynator Platformy) stał reprezentant KGHM. Jest to jedna z młodszych inicjatyw platformowych powołana w 2011r. Aktualnie opracowuje Strategiczną Agendę Badawczą dla obszaru surowców mineralnych z uwzględnieniem problemów racjonalnego wykorzystywania zasobów surowcowych.

Platformy technologiczne w obszarach biotechnologii, rolnictwa i medycyny

Polska Platforma Technologiczna Biotechnologii zrzesza kilka jednostek naukowych i firm z obszaru Łodzi, Warszawy i Krakowa. Platforma utrzymuje kontakty z ETP Sustainable Chemistry oraz ETP Plants for the Future. Platforma jest na etapie poszukiwania nowego koordynatora, w związku ze złożeniem rezygnacji z tej funkcji przez Jagiellońskie Centrum Innowacji.

Polska Platforma Technologiczna Innowacyjnej Medycyny zrzesza centra badawcze przedsiębiorstw i firmy z obszaru związanego z produkcją leków a także zaawansowanej diagnostyki. Przedstawiciele Platformy negocjują aktualnie z NCBIr uruchomienie strategicznego programu badawczego. Platforma współpracuje blisko z ETP Innovative Medicines for Europe – IME.

Polska Platforma Technologiczna Żywności zrzesza szereg jednostek naukowych i firm. W skład Platformy wchodzi aż 56 partnerów. Platforma współpracuje blisko z ETP Food for Life – Food oraz ETP Global Animal Health – GAH. Przedstawiciele Polski pracują w Grupach Roboczych. Podstawowe obszary badawcze to żywność prozdrowotna, postęp biologiczny w rolnictwie oraz weterynaryjna ochrona zdrowia publicznego. W pracach Platformy uwzględnione są również kwestie środowiskowe zagrożenia dla zdrowia (chemiczne, biologiczne i fizyczne).

Polska Platforma Technologiczna Środowiska jest koordynowana przez IETU z Katowic. Współpracuje ona blisko z Water Supply and Sanitation Technology Platform. Przedstawiciele Polski znajdują się w Mirror Group i High Level Working Group. Duża aktywność członków Platformy w Programie CIP – Ecoinnovation.

Polska Platforma Technologiczna Sektora Leśno-Drzewnego współpracująca blisko z Forest-based Sector Technology Platform jest koordynowana przez Instytut Technologii Drewna z Poznania. Platforma Grupuje ok. 20 przedsiębiorstw z tego sektora, kluczowymi partnerami są Lasy Państwowe, SGGW i Instytut Badawczy Leśnictwa, liczne stowarzyszenia i organizacje branżowe. Aktualnie Platforma proceduje w kierunku powołania klastra „Zielonej Energii”.

Platformy technologiczne w obszarze bezpieczeństwa

Polska Platforma Technologiczna Systemów Bezpieczeństwa zrzesza szereg firm z całej Polski. Liderem przemysłowym jest firma BUMAR i szereg należących do koncernu firm. Koordynatorem Platformy jest Wojskowa Akademia Techniczna. Platforma jest realizatorem wielu strategicznych projektów z obszaru obronności Państwa.

Polska Platforma Technologiczna Bezpieczeństwa Wewnętrznego, koordynowana przez Politechnikę Białostocką obejmuje kilka jednostek naukowych i firm z obszaru całej Polski. Kluczowymi partnerami są centralne organy państwowe odpowiedzialne za bezpieczeństwo Państwa i obywateli. Platforma jest realizatorem wielu strategicznych projektów z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego i sądownictwa. Platforma utrzymuje bliskie kontakty z European Security Research and Innovation Forum.

Polska Platforma Technologiczna Bezpieczeństwo Pracy w Przemśle jest koordynowana przez Centralny Instytut Ochrony Pracy (CIOP) z Warszawy. Platforma współpracuje z European Technology Platform on Industrial Safety (ETPIS). Koncepcja działalności PPT BPP zakłada wspólne działania dla poprawy bezpieczeństwa pracy w przemyśle, poprawy ergonomiczności procesów i wyrobów oraz ma na celu znaczącą redukcję liczby wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz poważnych awarii i katastrof przemysłowych, a także niekorzystnego oddziaływania na środowisko naturalne.

Platformy mają za sobą wstępną fazę rozwoju – pierwsze podpisane porozumienia ustanawiające struktury PPT są datowane na 2004 r. W latach 2005, 2006 i 2007 podpisano kolejne porozumienia. W 2009 roku powołano PPT Czystych Technologii Węglowych, która skupiała na początku zaledwie 9 członków. W roku 2011 powstała PPT Surowców Mineralnych. Najmłodsza z Platform to PPT Transportu Ekologicznego powołana w marcu 2012 r., aktualnie opracowuje Strategiczną Agendę Badawczą – koordynatorem działań tej Platformy Polska Izba Motoryzacji.

Nowe inicjatywy

Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE zarejestrował kilka nowych inicjatyw, które negocjują porozumienia o współpracy, ale formalnie nie zostały one jeszcze podpisane, zatem nie są uwzględnione

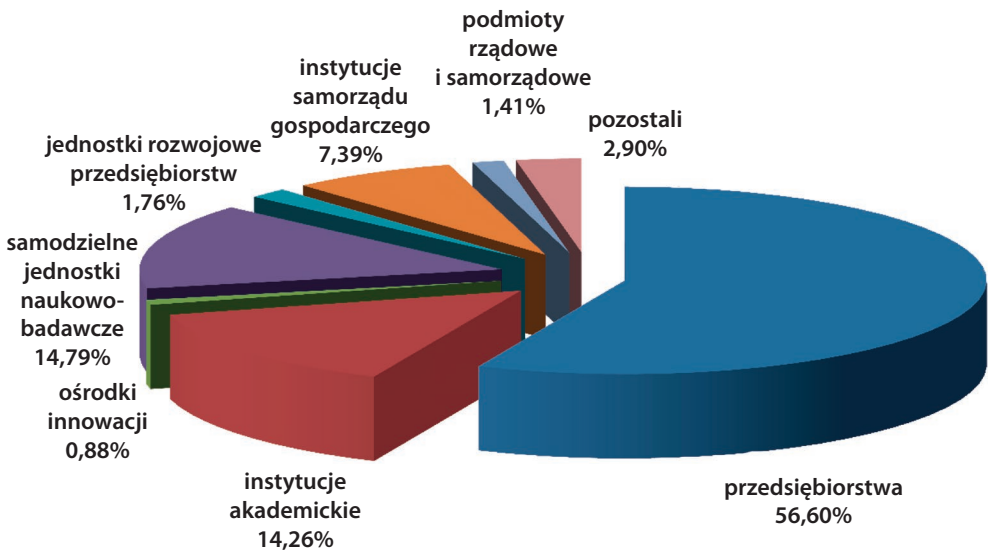
w analizie i nie brały udziału w badaniu ankietowym. Mowa tu o zasygnalizowanych inicjatywach w obszarze tematycznym ENERGIA:

- Polska Platforma Technologiczna Zielonej Energii (w budowie),
- Polska Platforma Technologiczna Gazu Niekonwencjonalnego (w budowie),
- Polska Platforma Technologiczna Górnictwa Ekologicznego (w budowie).

Organizacja i uczestnicy

Badane platformy deklarowały liczebność swoich członków w chwili powstania na dość zróżnicowanym poziomie – od 8 do 52 członków w ramach platformy. W trakcie działania dołączali nowi członkowie i aktualnie liczą one od 15 do 165 instytucji zaangażowanych w takim partnerstwie branżowym. Zidentyfikowano znaczną różnorodność podmiotów w ramach PPT. Znaczącą większość członków stanowią przedsiębiorstwa, instytucje akademickie oraz samodzielne jednostki badawcze. Kolejną istotną grupą są przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu. Nielicznie są reprezentowane jednostki rozwojowe przedsiębiorstw, ośrodki innowacji. Zauważa się, w stosunku do badania z 2010 roku, znaczący wzrost zaangażowania w PPT reprezentantów podmiotów rządowych i samorządowych. Takie zaangażowanie zadeklarowało 6 PPT. Poprzednio ten sektor był reprezentowany jedynie w Platformie Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Oznacza to, że PPT jak i władze rządowe i samorządowe dostrzegają potrzebę współpracy. Znacząca część PPT deklaruje zaangażowanie pracowników etatowych do koordynacji platformy, przeciętnie jest to od 0,2 – do 3 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty. Większość platform wspierana jest w swoich działaniach przez gremia doradcze, głównie są to Komitety Sterujące – ok. 80% badanych, pozostali deklarują współpracę z panelami ekspertów, komitetami koordynacyjnymi lub grupami wsparcia. Tylko nieliczne Platformy nie powołały ciał doradczych.

Wykres 2. Struktura instytucji zaangażowanych w PPT w 2012 r. (w %)

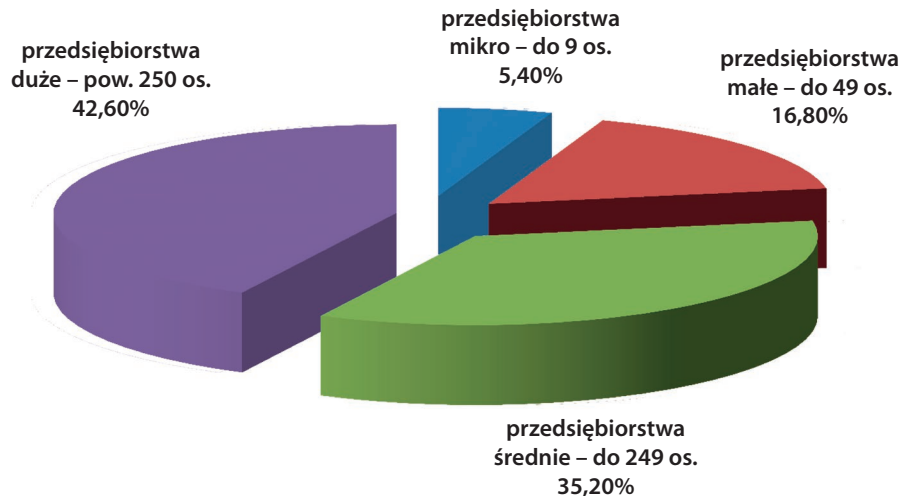

Źródło: opracowanie własne

Dominującą grupą uczestników PPT są przedsiębiorstwa; ich udział to 56,6%. Dwie kolejne znaczące grupy przedstawiciele to jednostki naukowo-badawcze – 14,79% oraz instytucje akademickie (uniwersytety, politechniki i szkoły wyższe) – 14,26%.

Struktura przedsiębiorstw działających w platformach wskazuje na przeważającą część dużych przedsiębiorstw jako kluczowych aktorów w danej branży, posiadających możliwości samodzielnego prowadzenia lub realizacji badań na zamówienie – to 42,6% (40% w roku 2010). Przedsiębiorstwa małe i średnie stanowią łącznie 52% przedsiębiorstw działających w platformie (w badaniu z 2010 roku powyżej 53%), natomiast w bardzo małym procencie są reprezentowane mikro przedsiębiorstwa 5,4%, (spadek o 1,3% w stosunku do badania z 2010 r.) Potwierdza to brak dojrzałości tego sektora do współpracy i inwestowania w prowadzenie prac badawczo-rozwojowych.

Przeważająca większość PPT (ponad 90%) deklaruje, że ma przygotowaną Strategiczną Agendę Badawczą. Instytucje działające w ramach platform deklarują posiadanie partnerów zagranicznych, przy czym liczba partnerów jest znacznie zróżnicowana – od 1 do 25.

Wykres 3. Struktura przedsiębiorstw działających w PPT według liczby zatrudnionych w 2012 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Aktywność

Aktywność PPT została podzielona na 7 priorytetowych obszarów technologicznych. Jednak w ramach każdego obszaru powstało od trzech do pięciu struktur PPT obejmujących specyficzne tematyki w ramach wyodrębnionego obszaru. Niezależnie od faktu, że struktury PPT mają zwykle charakter ponadregionalny, a nawet krajowy ze względu na siedziby członków poszczególnych platform, to jednak nie bez znaczenia jest w tym przypadku specyfika gospodarcza regionu, gdzie występuje koncentracja firm branżowych, a także zaplecza badawczego związanego z sektorem. Przykładem regionalnego charakteru platformy może być Polska Platforma Technologiczna Żywności – lokalizacja zarówno koordynatora platformy, jak i kluczowych instytucji jest naturalnie związana z regionem warmińsko-mazurskim. Silną tendencję regionalną wykazuje również Platforma Lotnictwa ze względu na tradycje tej branży przemysłu w regionie podkarpackim. Kwestie dążenia do współpracy z Europejskimi Platformami Technologicznymi oraz partnerzy zagraniczni PPT wskazują, że zasięg oddziaływania platform powinien mieć charakter europejski, a nawet globalny.

Bieżąca współpraca ma charakter zarówno formalny jak i nieformalny. Ta druga forma opiera się głównie na kontaktach personalnych pomiędzy członkami platform jak i ich personelem. W wewnętrznej komunikacji w ramach platformy, jako najważniejsze wskazywano regularne spotkania członków oraz możliwość wykorzystywania wspólnej platformy komunikacyjnej (odpowiednio 50% i niespełna 40% wskazań). W tym obszarze zaobserwowano znaczny spadek w stosunku do badania z 2010 r. gdzie wartości te były na poziomie (odpowiednio 90% i 83%). Natomiast znacząca część ankietowanych wskazywała na spotkania w zależności od bieżących potrzeb (ok. 50%).

Priorytetowe obszary działalności

Priorytetowe obszary działalności PPT koncentrują się na: współpracy z EPT i aktywnym udziale w gremiach eksperckich (77,8%), intensyfikacji działań w poszukiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania badań (55,5%) oraz podejmowaniu projektów naukowo-badawczych na najwyższym światowym poziomie (55,5%). Druga pod względem istotności grupa bieżących działań, która została wskazana w badaniu to rozwój produkcji innowacyjnych wyrobów (50%), wypracowanie sieci współpracy gospodarki z nauką (50%) oraz kwestie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy (44,4%). Kolejna, w ocenie platform technologicznych mniej istotna działalność, to uczestnictwo w inicjatywach europejskich, związane z tworzeniem potencjału centrów badawczo-rozwojowych w jednostkach przemysłowych, a także z tworzeniem firm opartych na wiedzy typu *spin-off* oraz rozwój specyficznych usług proinnowacyjnych. Żadna z platform nie wskazała na obszar związany z przyciąganiem inwestorów do Polski. Priorytety bieżącej działalności ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Priorytety w bieżącej działalności PPT w 2012 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne

Bariery rozwoju

Do głównych barier rozwoju koordynujący PPT zaliczają²:

■ brak środków na wspólne inwestycje	3,87
■ małe środki na badania	3,43
■ brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy nauki z przedsiębiorstwami	3,43
■ brak polityki innowacyjnej rządu	3,18
■ problemy współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami, brak wsparcia	2,85
■ niezrozumienie idei, niechętny klimat wokół platformy	2,53
■ niski poziom zaufania wśród instytucji i przedsiębiorców	2,0
■ inne (brak wsparcia dedykowanego platformom, brak polityki ekoinnowacyjnej)	2,0
■ zła sytuacja w regionie, marazm i zastój	1,4

Platformy postrzegają jako główne bariery rozwoju brak środków na wspólne inwestycje oraz zbyt małe środki na badania. PPT jak dotąd nie otrzymały żadnych środków publicznych na wsparcie wykreowanych struktur organizacyjnych. Obecnie jedynym zapisem w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka była możliwość przygotowania i sfinansowania projektów opracowania Strategicznej Agendy Badawczej, ale większość platform przygotowała przedmiotowe strategie we własnym zakresie. **Platformy wskazują, że poważną barierą dla ich rozwoju jest brak partnerskiej i biznesowo zorientowanej współpracy nauki z przedsiębiorstwami, a także brak polityki innowacyjnej rządu. W ocenie respondentów bardzo odczuwalny jest również brak wsparcia i niedostatek efektywnej współpracy z instytucjami lokalnymi i regionalnymi.**

W mniejszym stopniu daje się odczuć kwestie związane z poziomem zaufania wśród instytucji i przedsiębiorców, a także kwestie związane z ogólnie złą sytuacją w regionie.

Działalność Polskich Platform Technologicznych jest, w ocenie samych zainteresowanych, bardziej niż w Polsce widoczna na arenie europejskiej, a zwłaszcza w gremiach eksperckich.

Platformy są gotowe do szerszego udziału w kreowaniu i realizacji strategicznych programów technologicznych, szczególnie w zakresie czystych technologii węglowych (podziemne zgazowanie węgla, odmetanowanie węgla, czyste technologie gazu łupkowego), energii ze źródeł odnawialnych (głęboka geotermia, fotowoltaika) i nowoczesnego transportu (małe lotnictwo, samolot regionalny i rotorcraft, silniki lotnicze oraz szybki

² poziom wpływu danej cechy: 0 – nie występuje, 1 – śladowy wpływ, 2 – mały wpływ, 3 – przeciętny wpływ, 4 – duży wpływ, 5 – decydujący wpływ.

pociąg), czy też zaawansowanych materiałów (metale krytyczne). Programy takie powinny być realizowane na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego wg wzorca europejskiego w postaci Joint Technology Initiative. Analizy dokonane przez Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE pokazują, że obszary o wysokim polskim uczestnictwie w 7PR i silniejszej polskiej pozycji, takie jak: badania w zakresie zaawansowanych materiałów, budownictwa, lotnictwa i bezpieczeństwa pokrywają się z obszarami działań najsilniejszych Polskich Platform Technologicznych. Można wskazać dziesiątki programów, które były przygotowane przez PPT, lobowane na poziomie ETP i obecnie z sukcesem są realizowane. Wśród tych projektów jest kilka koordynowanych przez polskie zespoły. Wydaje się, że dzięki PPT zwiększono znacząco udział polskich firm w 6PR i 7PR. Na podstawie przeprowadzonego badania i bieżącej współpracy z Polskimi Platformami Technologicznymi można sformułować następujące rekomendacje:

- PPT jako reprezentacja sektora gospodarki powinny być znaczącym partnerem w kreowaniu polityki państwa w zakresie B+R;
- PPT powinny mieć realny udział w definiowaniu Krajowego Programu Badań Naukowych;
- PPT powinny mieć możliwość inicjowania i negocjacji sektorowych programów badawczych i inicjatyw technologicznych z NCBiR (tzw. polskich JTI);
- Powinny zostać uruchomione dedykowane programy dla działań wspierających PPT w ramach funduszy strukturalnych w nadchodzącym okresie programowania (wspólne inwestycje, programy badawcze, wdrożenia wyników badań i prac rozwojowych),
- Powinny być uruchomione specjalne działania szkoleniowe przygotowujące do uczestnictwa w Programie Horizon 2020.

LISTA ADRESOWA PLATFORM TECHNOLOGICZNYCH

1. PP Technologiczna Bezpieczeństwa Wewnętrznego
[Uniwersytet w Białymstoku]
15-213 Białystok, ul. Mickiewicza 1
tel.: 61/842-17-23
e-mail: sekretariat@ppbw.pl
www.ppbw.pl
2. PPT Transportu Wodnego
[Centrum Techniki Okrętowej S.A.]
80-958 Gdańsk,
ul. Wały Piastowskie 1
tel.: 58/307-46-97; faks: 58/307-42-25
e-mail: leszek.wilczynski@cto.gda.pl
www.cto.gda.pl
3. PPT Metali Nieżelaznych
[Instytut Metali Nieżelaznych]
44-100 Gliwice, ul. Sowińskiego 5
tel.: 32/238-02-55; faks: 32/238-03-50
e-mail: witoldk@imn.gliwice.pl
www.imn.gliwice.pl
4. PPT Stali
[Instytut Metalurgii Żelaza]
44-100 Gliwice, ul. Karola Miarki 12/14
tel.: 32/234-52-28; faks: 32/234-53-00
e-mail: wszulc@imz.pl
www.imz.pl
5. PPT Środowiska
[Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych]
40-943 Katowice, ul. Kossutcha 6
tel.: 32/254-60-31 w. 243 lub 269;
faks: 32/254-17-17
e-mail: rat@ietu.katowice.pl
www.ppts.pl
6. PPT Transportu Szynowego
[Politechnika Śląska, Wydział Transportu]
40-019 Katowice, ul. Krasińskiego 8
tel.: 32/603-41-48; faks: 32/603-43-64
e-mail: marek.sitarz@posl.pl
7. Polska Platforma Biotechnologii
[Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.]
30-348 Kraków, ul. Bobrzyńskiego 14
tel.: 12/297-46-00; fax: 12/297-46-46
e-mail: kontakt@plaformabio.pl
www.plaformabio.pl
8. PPT Odlewnictwa Polskiego
[Instytut Odlewnictwa]
30-418 Kraków, ul. Zakopiańska 73
tel.: 12/261-83-45; fax: 12/266-08-70
e-mail: mlatallo@iod.krakow.pl
www.iod.krakow.pl
9. PPT Budownictwa
[ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o.]
99-301 Kutno, ul. Grunwaldzka 5
tel.: 24/355-77-00, faks: 24/355-77-01
e-mail: sekretariat@asm-poland.com.pl
www.pptb.pl
10. PPT Przemysłu Tekstylnego
[Politechnika Łódzka, Wydział Inżynierii i Marketingu Tekstyliów]
90-543 Łódź, ul. Żeromskiego 116
tel.: 42/631-33-17; faks: 42/631-33-18
e-mail: ikrucins@mail.p.lodz.pl
11. PPT Żywności
[Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Spółdzielnia Mleczarska MLEKPOL]
10-726 Olsztyn, pl. Cieszyński 1
11-700 Mrągowo, ul. Kormoranów 1*
tel.: 89/523-48-51
e-mail: babuch@uwm.edu.pl
12. PP Technologii Nuklearnych
[Instytut Problemów Jądrowych im. A. Sołtana]
05-400 Otwock-Świerk
tel.: 22/718-05-83; faks: 22/779-34-81
e-mail: wrochna@ipj.gov.pl
www.ipj.gov.pl, www.pptn.pl
13. PPT Sektora Leśno-Drzewnego
[Instytut Technologii Drewna]
60-654 Poznań, ul. Winiarska 1
tel.: 61/849-24-46; faks: 61/822-43-72
e-mail: a_fojutowski@itd.poznan.pl
www.itd.poznan.pl
14. PPT Lotnictwa
[WSK PZL-Rzeszów SA]
35-078 Rzeszów, ul. Hetmańska 120
tel.: 17/866-73-88; faks: 17/862-07-50
e-mail: robert.haligowski.robert@wskrz.com
www.wskrz.com
15. Polska Platforma Innowacyjnej Medycyny
[ECCO International Communications Network]
01-141 Warszawa, ul. Wolska 88
tel.: 22/321-11-25
e-mail: asosnowska@onboard.pl
16. PP Technologii Informatycznych
[Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji]
00-511 Warszawa, ul. Nowogrodzka 31
tel.: 22/628-22-60; fax: 22/628-55-36
e-mail: biuro@piit.org.pl
17. PP Technologii Kosmicznych
[PolSPACE Sp. z o.o.]
07-716 Warszawa, ul. Bartycka 18A
tel.: 22/851-18-10; faks: 22/840-35-70
e-mail: klos@cbk.waw.pl
www.cbk.waw.pl
18. PP Technologii Mobilnych i Komunikacji
Bezprzewodowej
[Fundacja MOST]
02-622 Warszawa, ul. Malczewskiego 38/4
tel.: 602 650 108
e-mail: sekretariat@most-program.org
www.emobility.pl
19. PP Bezpieczeństwa Pracy w Przemśle
[Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy]
00-701 Warszawa, ul. Czerniakowska 16
tel.: 22/623-36-78; faks: 22/840-08-11
e-mail: kabus@ciop.pl
www.ciop.pl
20. PP Technologiczna Biopaliw i Biokomponentów
[Instytut Paliw i Energii Odnawialnej]
03-301 Warszawa, ul. Jagiellońska 55
tel.: 22/510-02-95; faks: 22/510-02-20
e-mail: kbierat@cln.pl
www.pptbib.pl
21. PPT Inteligentnych Systemów Transportowych
[Instytut Transportu Samochodowego]
03-301 Warszawa, ul. Jagiellońska 80
tel.: 22/811-32-31; faks: 22/811-09-06
e-mail: piotr.pawlak@its.waw.pl
www.its.home.pl
22. PPT Opto i Nanoelektroniki
[Naczelna Organizacja Techniczna]
00-043 Warszawa, ul. Czackiego 3/5
tel.: 22/336-12-70; faks: 22/827-39-85
k.lebkowski@plusnet.pl
23. PPT Systemów Bezpieczeństwa
[Wojskowa Akademia Techniczna]
00-908 Warszawa, ul. Kaliskiego 2
tel.: 22/683-90-01; faks: 22/683-76-60
e-mail: zmierzcyk@wat.edu.pl
www.platforma.wat.edu.pl
24. PPT Transportu Drogowego
[Instytut Badawczy Dróg i Mostów]
01-392 Warszawa, ul. Instytutowa 1
tel.: 22/390-01-73
e-mail: aurbanik@ibdim.edu.pl
www.ibdim.edu.pl
25. PPT Wodoru i Ogniw Paliwowych
[Instytut Chemii Przemysłowej]
01-793 Warszawa, ul. Rydygiera 8
tel.: 22/568-24-43; faks: 22/658-22-93
e-mail: andrzej.czerwinski@ichp.pl
26. PPT Zaawansowanych Materiałów
[Instytut Wysokich Ciśnień PAN, IPPT PAN]
01-142 Warszawa, ul. Sokołowska 27/37
02-106 Warszawa, ul. Pawińskiego 5B
tel.: 22/632-43-02; faks: 22/632-42-18
e-mail: wl@unipress.waw.pl
www.ippt.gov.pl
27. PPT Zrównoważonej Chemii
[Polska Izba Przemysłu Chemicznego]
00-654 Warszawa, ul. Śniadeckich 17
tel.: 22/828-75-06-07;
faks: 22/627-21-54
e-mail: wojciech.lubiewa-wielezynski@pipc.org.pl
www.pipc.org.pl

28. PPT Zrównoważonych Systemów
Energetycznych i Czystej
Karboenergii
[Instytut Techniki Ciepłej
Politechniki Warszawskiej]
00-665 Warszawa,
ul. Nowowiejska 21/25
tel.: 22/825-69-65; faks: 22/825-05-65
e-mail: jlew@itc.pw.edu.pl

29. PPT Zrównoważonych Systemów
Energetycznych i Czystej
Karboenergii
[Politechnika Warszawska, Instytut
Techniki Ciepłej]
00-665 Warszawa,
ul. Nowowiejska 21/25
tel.: 22/825-69-65; faks: 22/825-05-65
e-mail: jlew@itc.pw.edu.pl

30. PPT Procesów Produkcji
[Politechnika Wrocławska, Wydział
Mechaniczny, Wydział Technologii
Maszyn i Automatyzacji]
50-371 Wrocław, ul. Łukasiewicza 5
tel.: 71/320-20-46; faks: 71/320-06-70
e-mail: edward.chlebus@pwr.wroc.pl
www.wmech.pwr.wroc.pl

WNIOSKI I REKOMENDACJE

W świetle przeprowadzonego badania aktywność ośrodków innowacji i przedsiębiorczości można uznać za dość dobrze rozwiniętą i zorganizowaną w sposób zadowalający, chociaż wciąż jeszcze nie sięgający poziomu profesjonalizmu potrzebnego dla efektywnego wspierania innowacyjnej gospodarki. Analiza zebranego materiału poparta szeregiem dyskusji z przedstawicielami instytucji otoczenia biznesu wskazują na wiele niedostatków zarówno w funkcjonowaniu poszczególnych grup ośrodków jak i samego systemu. W toku prac nad raportem eksperci sformułowali następujące wnioski:

1. Zwiększa się liczba ośrodków dysponujących jednocześnie kilkoma elementami infrastruktury wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, co powoduje że stają się one bardziej profesjonalne i wielofunkcyjne, pozwala również optymalizować wykorzystanie zaplecza merytorycznego do realizacji różnych rodzajów ich aktywności.
2. W wyniku licznych inwestycji infrastrukturalnych zwiększa się liczba profesjonalnie wyposażonych ośrodków praktycznie we wszystkich regionach kraju, chociaż nasycenie w poszczególnych grupach ośrodków nie zawsze odpowiada zapotrzebowaniu na ich usługi.
3. Aktywność uczelnianych AIP zdecydowanie się kurczy, widać że uczelnie w większości poprzestały na zainicjowaniu procesu nie inwestując ani czasu ani środków w ich działalność. Patrząc z punktu widzenia środowiska, do którego skierowane są ich usługi pozostawianie aktywnymi ośrodków prowadzących śladową działalność jest większą szkodą niż pożytkiem.
4. Działalność inkubatorów przedsiębiorczości (IP), podlega obecnie w dużej mierze mechanizmom rynkowym, dąży do profesjonalizacji i zapewnienia samofinansowania. Zwiększenie potencjału infrastrukturalnego oraz merytorycznego powoduje „ucieczkę do przodu” części instytucji i pozwoli na ich działanie również w okresie braku finansowego zasilania zewnętrznego. Istnieje jednak spora część inkubatorów, które ze względu na ograniczone zasoby będą wymagały stałego wsparcia fundatorów, bez których nie będą w stanie funkcjonować. Jednym z głównych zagrożeń działania inkubatorów, oprócz luki finansowej, będzie z pewnością profesjonalizacja innych instytucji otoczenia biznesu oraz wzajemne przenikanie terenu działania, kompetencji, a także usług. Zaawansowane instytucje otoczenia biznesu takie jak parki naukowo-technologiczne, inkubatory technologiczne czy akademickie inkubatory przedsiębiorczości wychwytują, i z pewnością będą to robiły w coraz większym stopniu, poszczególne projekty biznesowe, ale również całe grupy docelowe pomysłodawców.
5. Szereg instytucji wsparcia dzięki Regionalnym Programom Operacyjnym i Programowi Operacyjnemu Innowacyjna Gospodarka, wybudowało i wyposażało w ostatnich latach nowoczesną infrastrukturę. Zadaniem na najbliższy czas powinno być rozszerzanie oferty świadczonych usług, podnoszenie kwalifikacji kadry, a co za tym idzie jakości usług doradczych i szkoleniowych.
6. OSD są pierwszym, najłatwiej dostępnym dla przedsiębiorców ogniwem w systemie wsparcia innowacji i przedsiębiorczości. Jak wynika z przeprowadzonych badań pomimo dużej liczby ośrodków dostępność tego rodzaju wsparcia nie jest tak szeroka jak byłoby to wskazane. Silniejsze ośrodki od pewnego czasu włączyły do swojej oferty również aspekty proinnowacyjne, udzielając wsparcia firmom na lokalnych rynkach. Dlatego tak ważne jest wsparcie merytoryczne i finansowe w zakresie tworzenia nowych (zwłaszcza na obszarach wiejskich i małych miasteczkach) oraz rozwoju funkcjonujących już ośrodków.
7. Praktyka działania parków technologicznych w Polsce wskazuje na zmniejszający się zakres świadczonych przez nie miękkich usług wsparcia. Jest to zjawisko bardzo niepokojące ze względu na zwiększającą się ilość deweloperskiej powierzchni użytkowej o dobrym i bardzo dobrym standardzie. Dobrej jakości usługi wsparcia biznesu i szerokie kontakty parków były dotąd ich bezsprzeczną przewagą rynkową.

Ograniczenie tej sfery aktywności przestanie je odróżniać od komercyjnych propozycji i może spowodować odpływ klientów.

8. Utrzymujący się niski poziom badania potrzeb lokatorów i klientów parków nie sprzyja realizacji ich misji i celów. Monitorowanie zapotrzebowania klientów na zakres i sposób obsługi oraz usługi okołobiznesowe powinno stać się jednym z ich priorytetów w działaniu.
9. Dalsze funkcjonowanie SAB jest istotnie zagrożone z powodu braku przygotowania do działalności komercyjnej, przy jednoczesnym wyczerpywaniu się pozyskanych pieniędzy unijnych.
10. Niezbędna jest ewaluacja wyników obecnego programu wspierającego funkcjonowanie funduszy kapitału zaangażowanego (FKZ) w celu wyeliminowania z udziału w programie podmiotów, które nie uzyskały wskaźników dotychczas realizowanych projektów.
11. Praktycznie wszystkie ośrodki jako jedną z ważniejszych barier rozwoju wskazują pogarszającą się sytuację gospodarczą i problemy firm w utrzymaniu się na rynku. Jest to ważny sygnał dla zarządzających ośrodkami, ale również decydentów planujących dystrybucję kolejnych transz środków finansowych, że firmy mogą nie być w stanie korzystać z oferowanych im instrumentów.

Na podstawie zaprezentowanych wyżej analiz i wniosków grupa ekspertów opracowująca niniejszy raport przedstawiła rekomendacje, których realizacja może przyczynić się do lepszego wykorzystania potencjału technicznego i merytorycznego ośrodków. Jak również zapobieżeniu negatywnym skutkom zaistniałej obecnie sytuacji w praktyce ich funkcjonowania.

Rekomendacje:

1. Planowanie dystrybucji środków finansowych w przyszłym okresie programowania powinno uwzględniać potencjał i doświadczenie ośrodków już funkcjonujących na rynku i ograniczać powoływanie kolejnych jednostek organizacyjnych w ramach działających podmiotów, wyłącznie w celu wyodrębnienia realizacji danego projektu. **Często prowadzi to do zupełnie niepotrzebnych sytuacji, gdzie jedna instytucja do różnych projektów powołuje do życia kolejne struktury wewnętrzne i zewnętrzne niepotrzebnie komplikując procesy zarządcze i czyniąc mocno nieprzejrystym sposób dystrybucji środków.**
2. Instrumenty wsparcia wdrażane w nowym okresie programowania powinny być dostosowane do poziomu rozwoju ośrodków i uwzględniać ich zróżnicowanie w zakresie potencjału i możliwości świadczenia specjalistycznych usług. Np. dla osiągnięcia trwałości rezultatów fundusze kapitału zaangażowanego powinny być tworzone w ramach funkcjonujących IOB doświadczonych w preinkubacji i inkubacji nowych firm.
3. Planując kolejne programy finansowania rozwoju sieci ośrodków innowacji i przedsiębiorczości agencje rządowe powinny zadbać o przestrzeganie przez realizatorów projektów określania swojej aktywności zgodnie z przyjętymi w środowisku definicjami (np. w oparciu o „Słownik pojęć, Innowacje i transfer technologii”, wydawany przez PARP). Z jednej strony pozwoli to zarówno decydentom, jak i klientom prawidłowo rozpoznawać aktywność poszczególnych ośrodków, z drugiej zaś zapobiegnie mylnej interpretacji w ocenie aktywności poszczególnych podmiotów jak ma to obecnie miejsce w odniesieniu do projektów funduszy zaangażowanych, które fragment swojej aktywności określają mianem „inkubatora technologicznego”.
4. Efektywność funkcjonowania ośrodków innowacji i przedsiębiorczości zaczyna nabierać kluczowego znaczenia nie tylko dla kadry nimi zarządzającej, lecz także dla władz lokalnych, regionalnych i centralnych. Rekomenduje się wypracowanie i wdrażanie przez ośrodki systemów monitoringu ich działalności oraz potrzeb ich klientów, z uwzględnieniem oddziaływania na środowisko lokalne i regionalne.
5. Dla zabezpieczenia stabilności finansowej ośrodków rekomenduje się podjęcie intensywnych działań w celu wypracowania i wdrożenia przez nie metod generowania dochodów z różnorodnych źródeł, w tym wprowadzenie odpłatności za część usług. Wiąże się to z koniecznością wprowadzenia portfela usług specjalistycznych dostosowanych do potrzeb odbiorców oraz zapewnienia ich wysokiej jakości. Uzależnienie od jednego – jak to często jest obecnie – źródła finansowania może się okazać istotnym zagrożeniem w przypadku ograniczenia dostępu do niego i prowadzić do likwidacji lub znaczącego ograniczenia działalności ośrodków, w które zainwestowano niejednokrotnie bardzo poważne środki unijne i budżetowe.
6. Analiza źródeł finansowania inwestycji i kosztów bieżących działalności wielu parków, inkubatorów i ośrodków innowacji wyraźnie wskazuje na brak ich osadzenia lokalnego (nie otrzymują one wsparcia ani od administracji lokalnej/regionalnej ani od lokalnych przedsiębiorstw i instytucji). Takie zjawisko może być istotnym zagrożeniem dla stabilności i efektywności ich działania. Należy podjąć aktywne działania dla włączenia ich w regionalne systemy współpracy z administracją publiczną i samorządem gospodarczym.
7. Dla profesjonalizacji ośrodków oraz rozwoju wysokiej jakości specjalistycznych usług proponuje się: (i) wzmocnienie wsparcia skierowanego do ich kadry, m.in. poprzez działania edukacyjne (np. szkolenia,

- wizyty studyjne), (ii) horyzontalną wymianę doświadczeń pomiędzy ośrodkami oraz (iii) przygotowanie rekomendacji w zakresie standardów działania, uwzględniających również potrzeby i możliwości małych ośrodków, zwłaszcza funkcjonujących na terenach wiejskich i w małych miasteczkach.
8. Dla wszystkich instytucji finansowych konieczne jest wzmocnienie współpracy z ośrodkami innowacji zajmującymi się wysokimi technologiami, takimi jak inkubatory i parki technologiczne oraz centra transferu technologii, w celu uzyskania dostępu do perspektywicznych oraz innowacyjnych projektów. Jednocześnie ważnym jest aby programy finansowane ze środków publicznych, wspierające fundusze załączkowe zawierały wskaźniki korzyści netto dla gospodarki z ich działalności finansowej. W związku z tym przed uruchomieniem kolejnego okresu programowania niezbędne jest przeprowadzenie stosownych badań wykazujących efektywność ekonomiczną programów wsparcia funduszy.
 9. Pomimo dłuższego już czasu funkcjonowania wewnątrz uczelni uczelnianym ośrodkom nie udało się pokonać bariery braku zainteresowania środowiska akademickiego przedsiębiorczością. Wskazane jest mocniejsze powiązanie ich aktywności z procesem dydaktycznym uczelni, co obecnie jest sporadyczną praktyką. Należy też podjąć działania na rzecz ścisłej kooperacji uczelni i tworzonych przez nie ośrodków innowacji z doświadczonymi OI działającymi w ich otoczeniu dla tworzenia wspólnych AIP lub tworzenia silnych wewnętrznych jednostek uczelnianych integrujących zadania CTT i AIP. Ponadto należy pilnie opracować i wdrożyć standardy procedur procesów transferu technologii, systemu eksploatacji praw własności intelektualnej, systemu wyceny technologii we wszystkich uczelnianych ośrodkach.
 10. Wprowadzenie zmian legislacyjnych oraz zachęt fiskalnych dla aniołów biznesu, zachęciłoby większą liczbę zamożnych osób do inwestowania w młode firmy i zaktywizowałyby ten rynek. Należy też łączyć inicjatywy instytucji finansowych m.in. poprzez rozszerzenie zakres działania FKZ o poszukiwania inwestorów branżowych w celu wykorzystania nakładów poniesionych na projekty, które pomyślnie przeszły etap preinkubacji, lecz nie znalazły zainteresowania inwestora kapitałowego.
 11. PPT jako reprezentacja sektora gospodarki powinny uczestniczyć w definiowaniu Krajowego Programu Badań Naukowych, w tym również mieć możliwość inicjowania i negocjacji sektorowych programów badawczych i inicjatyw technologicznych z NCBiR (tzw. polskich JTI). Dla ich rozwoju należy uruchomić dedykowane dla działań wspierających PPT programy w ramach funduszy strukturalnych w nadchodzącym okresie programowania (wspólne inwestycje, programy badawcze, wdrożenia wyników badań i prac rozwojowych), oraz specjalne działania szkoleniowe przygotowujące do uczestnictwa w Programie Horizon 2020.

ZALECANE POZYCJE BIBLIOGRAFICZNE O OŚRODKACH INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

1. Adamska J., Kotra J. Kreowanie środowiska innowacyjnego w parkach technologicznych, PARP, Warszawa 2011
2. Analiza potrzeb i rozwoju przemysłów kreatywnych. Raport końcowy, Ecorys, Warszawa 2009
3. Baćłowski K., Koczerga M., Zabierowski P., Studium przedsiębiorczości w Polsce. Raport GEM Polska, Fundacja Edukacyjna Bachalski, Poznań 2005
4. Barski R., Cook T., Metodyka identyfikacji projektów do komercjalizacji na wyższych uczelniach, PARP, Warszawa 2011
5. Banachowicz E., Kaszuba K., Matusiak K. B., Mażewska M., Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości, MPiPS, Warszawa 1997
6. Banerski G., Gryzik A., Matusiak K. B., Mażewska M., Stawasz E., Przedsiębiorczość akademicka. Raport z badania, PARP, Warszawa 2009
7. Brzozowska K., Business angels na rynku kapitałowym. Motywacje inwestowanie efekty, CeDeWu, Warszawa 2008
8. Bąk M., Kulawczuk P., Warunki skutecznej współpracy pomiędzy nauką a przedsiębiorstwami, Warszawa 2009
9. Bąkowski A., Siemaszko A., Snarska-Świdarska M., Jak zostać regionem wiedzy i innowacji, TWIGGER, Warszawa 2007
10. Bąkowski A., Dąbrowska E., Matusiak K. B., Mażewska M., Akademickie ośrodki innowacji, OPI Warszawa 2012
11. Chan Kim W., Mauborgne R., Strategia błękitnego oceanu. Jak stworzyć wolną przestrzeń rynkową i sprawić, by konkurencja stała się nieistotna, MT Biznes, Warszawa 2005
12. Cieślak J., Internacjonalizacja młodych innowacyjnych firm, PARP, Warszawa 2011
13. Cieślak J., Przedsiębiorczość dla ambitnych. Jak uruchomić własny biznes, Wyd. Akademickie i Profesjonalne, wyd. II, Warszawa 2008
14. Cieślak J., Guliński J., Matusiak K. B., Skala-Poźniak A., Edukacja dla przedsiębiorczości akademickiej, PARP, Warszawa 2011
15. Cieślak J., Nikk K., Wsparcie internacjonalizacji młodych innowacyjnych firm przez instytucje otoczenia biznesu, PARP, Warszawa 2011
16. Dąbrowska E., Halbersztadt W., Współpraca inwestorów wysokiego ryzyka z ośrodkami innowacji, PARP, Warszawa 2011
17. Dziemianowicz W., Kierzkowski T., Knopik R., Jak przygotować lokalny program rozwoju przedsiębiorczości? Poradnik dla gmin i powiatów, PARP, Warszawa 2003
18. Foster R., Kaplan S., Twórcza destrukcja, Galaktyka, Łódź 2003
19. Fundusze pożyczkowe w Polsce, wspierające mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, wg stanu na 31 grudnia 2008 r., Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych, Szczecin, wrzesień 2009
20. Gajewski M., Kiliański T., Szczucki T., Zasady organizacji i funkcjonowania funduszy poręczeń kredytowych, PFiP MSP, Radom 2000
21. Gęsicka G. (red.), Instytucje rozwoju lokalnego, Śląsk, Katowice 1996
22. Głodek P., Finansowanie innowacji. Vademecum innowacyjnego przedsiębiorcy, t. 2, STIM, SOOIPP, Warszawa 2006
23. Głodek P., Transfer technologii do małych i średnich przedsiębiorstw. Vademecum innowacyjnego przedsiębiorcy, t. 1, STIM, SOOIPP, Warszawa 2006
24. Griffiths J., Książek E., Wiśniewski T., Przygocki W., Budowanie gotowości inwestycyjnej innowacyjnych pomysłów biznesowych, PARP, Warszawa 2011
25. Gromada G., Matusiak M., Nowak M. (red.), Innowacje i przedsiębiorczość dla przyszłości, SOOIPP – Annual 2006, Łódź – Poznań – Warszawa – Wrocław 2006

26. Guliński J., Zasiadły K. (red.), Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka, światowe doświadczenia, PARP, Warszawa 2005
27. Guliński J., Zasiadły K. (red.), Podręcznik – Inkubator przedsiębiorczości akademickiej, MG, SOOIPP, Warszawa 2005
28. Gwarda-Gruszczyńska E., Czapla T., Kluczowe kompetencje menedżera ds. komercjalizacji, PARP, Warszawa 2011
29. Jasiński A. H. (red.), Innowacje w małych i średnich przedsiębiorstwach w świetle badań empirycznych, Promocja XXI, Warszawa 2009
30. Jasiński A. H., Innowacje i transfer techniki w procesie transformacji, Difin, Warszawa 2006
31. Jurzyk F., Fundusze seed i venture capital, www.teklaplus.pl
32. Kaśnikowska B., Dziurdzik A., Masiak R., Ośrodek Wspierania Biznesu, Katowice 1996
33. Koszałka J., Monitoring zapotrzebowania na usługi i kształtowanie oferty ośrodka innowacji, PARP, Warszawa 2011
34. Koszałka J., Sluismans R., Doradztwo dla strategii rozwoju innowacyjnego w MSP, PARP, Warszawa 2011
35. Kowalczyk I., Pawłowska J., Sarti F., Zago Biasetti I., Metody inkubacji projektów biznesowych, PARP, Warszawa 2011
36. Kryńska K. (red.), Kapitał ludzki w małych i średnich przedsiębiorstwach – przystosowania do technologii informatycznych. Wyniki badań empirycznych, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 2007
37. Książek E., Pruvot J. M., Budowa sieci współpracy i partnerstwa dla komercjalizacji wiedzy i technologii, PARP, Warszawa 2011
38. Kwieciński L., Parki technologiczne jako element polityki badawczo-rozwojowej w Polsce i krajach Unii Europejskiej, WNS, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2003
39. Lavelle J., Matusiak K. B., Krukowski K., Mażewska M., Zasiadły K., Inkubator Przedsiębiorczości, MPiPS, MBOiR, Warszawa 1997
40. Łazewski M., Gołębiowski M., Własność intelektualna. Vademecum innowacyjnego przedsiębiorcy, t. 3, STIM, SOOIPP, Warszawa 2006
41. Marciniec B. M., Guliński J. (red.), Parki naukowe i technologiczne. Polska perspektywa, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1999
42. Marciniec B. M., Rola parków naukowo-technologicznych w zwiększeniu konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2007
43. Matusiak K. B., Parki technologiczne. Instytucjonalne wspieranie przedsiębiorczości, transferu technologii i rozwoju regionalnego, FI, Łódź 1995
44. Matusiak K. B., Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje, ITE, Radom-Łódź 2006
45. Matusiak K. B., Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych, SGH, Warszawa 2010
46. Matusiak K. B. (red.), Ośrodki innowacji w Polsce. Analiza krajowych instytucji wspierających innowacyjność i transfer technologii, PARP, Poznań – Warszawa 2005
47. Matusiak K. B. (red.), Rozwój lokalnych systemów wspierania przedsiębiorczości, MGIP, Warszawa 2005
48. Matusiak K. B. (red.), Innowacje i transfer technologii – słownik pojęć, wyd. II, PARP, Warszawa 2008
49. Matusiak K. B. (red.), Strategiczne obszary rozwoju parków technologicznych, PARP, Warszawa 2011
50. Matusiak K. B., Bąkowski A. (red.), Wybrane aspekty funkcjonowania parków technologicznych w Polsce i na świecie, PARP, Warszawa 2008
51. Matusiak K. B., Guliński J. (red.), System transferu technologii i komercjalizacji wiedzy w Polsce – siły motoryczne i bariery, PARP, Poznań–Łódź–Wrocław–Warszawa 2010
52. Matusiak K. B., Kuciński J., Gryzik A., (red.), Foresight kadr nowoczesnej gospodarki, PARP, Warszawa 2009
53. Matusiak K. B., Mażewska M., Pierwsza Praca – Pierwszy Biznes. Vademecum przedsiębiorczości, MGIP, Warszawa 2005
54. Matusiak K. B., Mażewska M., Wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości w świetle Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, MGIP, Biblioteczka Rynku Pracy, Warszawa 2004
55. Matusiak K. B., Mażewska M., Banisch R., Budowa Skutecznego Otoczenia Innowacyjnego Biznesu w Polsce, PARP, Warszawa 2011
56. Matusiak K. B., Stawasz E. (red.), Przedsiębiorczość i transfer technologii. Polska perspektywa, Katedra Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego, ŻSWP, Łódź – Żyrardów 1998
57. Matusiak K. B., Stawasz E., Jewtuchowicz A., Zewnętrzne determinanty rozwoju innowacyjnej firmy, Katedra Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001
58. Matusiak K. B., Zasiadły K., Czynniki sukcesu wybranych ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, MG, Warszawa 2001
59. Mażewska M., Rabchenko A., Tórz A., Organizacja i zarządzanie działalnością inkubatorów technologicznych, PARP, Warszawa 2011

60. Mażewska M., Woo K., Kałuża K., Kaszuba K., Matusiak K. B., Pawełczak Ł., Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości, MPiPS, MBOiR, Warszawa 1997
61. Mikołajczyk B., Krawczyk M., Aniołowie biznesu w sektorze MSP, Difin, Warszawa 2007
62. Niedzielski P., Guliński J., Matusiak K. B. (red.), Kreatywność – innowacje – przedsiębiorczość, SOOIPP-Annual – 2009, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe nr 579, Ekonomiczne Problemy Usług nr 47, Szczecin 2010
63. Niedzielski P., Poznańska K., Matusiak K. B. (red.), Kapitał ludzki. Nauka – Innowacje – Przedsiębiorczość, SOOIPP-Annual 2008, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe nr 525, Ekonomiczne Problemy Usług nr 28, Szczecin 2009
64. Niedzielski P., Guliński J., Stawasz E. (red.), Nauka – Innowacje – Gospodarka. SOOIPP – Annual 2007, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe nr 480, Ekonomiczne Problemy Usług nr 13, Szczecin 2007
65. Niedzielski P., Stawasz E., Poznańska K. (red.), Innowacje, przedsiębiorczość i gospodarka oparta na wiedzy, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe nr 453, Ekonomiczne Problemy Usług nr 8, Szczecin 2007
66. Nowak M., Mażewska M., Mazurkiewicz S., Współpraca ośrodków innowacji z administracją publiczną, PARP, Warszawa 2011
67. Nowakowska A., (red.), Innowacyjność regionów w gospodarce opartej na wiedzy, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2009
68. Okoń-Horodyńska E., Narodowy system innowacji w Polsce, Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamieckiego, Katowice 1998
69. Okoń-Horodyńska E., Strużyńska A., Wieczorek D., Gospodarka oparta na wiedzy, Biała księga 2003, Polskie Forum Strategii Lizbońskiej, Gdańsk – Warszawa 2003
70. Osborne D., Gaebler T., Rządzić inaczej. Jak duch przedsiębiorczości przenika i przekształca administrację publiczną, Media Rodzina of Poznań, Poznań 1992
71. Osiadacz J., Narzędzia identyfikacji potrzeb innowacyjnych w przedsiębiorstwach, PARP, Warszawa 2011
72. Osiadacz J., Proces audytu technologicznego w przedsiębiorstwach, PARP, Warszawa 2011
73. Osiadacz J., Ollivere G., broszura Budowa pakietu usług proinnowacyjnych w centrach transferu technologii
74. Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, SOOIPP – Raporty: 1995, 1998, 2000, 2001, 2004, 2007, 2009
75. Payne W.H., The Definitive Guide to Raising Money from Angels, 2006
76. Pietras P., Głodek P., Finansowanie komercjalizacji technologii i przedsięwzięć innowacyjnych opartych na wiedzy, PARP, Warszawa 2011
77. Pietras P., Głodek P., Finansowanie przedsięwzięć innowacyjnych w MSP, PARP, Warszawa 2011
78. Pietras P., Głodek P., Źródła finansowania dla komercjalizacji technologii i wiedzy, PARP, Warszawa 2011
79. Polska 2030, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2009
80. Przedsiębiorczość, Biała księga 2003, Polskie Forum Strategii Lizbońskiej, Gdańsk – Warszawa 2003
81. Roberts B., Allen D., Bazan E., Lavelle J., Podręcznik dla organizatorów Inkubatorów Przedsiębiorczości, Mosina 1992
82. Santarek K. (red.), J. Bagiński, A. Buczacki, D. Sobczak, A. Szerenos, Transfer technologii z uczelni do biznesu. Tworzenie mechanizmów transferu technologii, PARP, Warszawa 2008
83. Saublens Ch., All money is not the same! SME access to finance. Guidebook for public decision-makers and intermediaries, Eurada, Bruksela 2006
84. Sölvell Ö., Lindqvist G., Ketels Ch., Zielona księga inicjatyw klastrowych. Inicjatywy klastrowe w gospodarkach rozwijających się i w fazie transformacji, PARP, Seria Innowacje, Warszawa
85. Stawasz E., Innowacje a mała firma, Uniwersytet Łódzki, Łódź 1999
86. Tamowicz P., Business angels. Pomocna dłoń kapitału, PARP, Gdańsk 2007
87. Tamowicz P., Przedsiębiorczość akademicka. Spółki spin-off w Polsce, PARP, Warszawa 2007
88. Tamowicz P., Venture capital – kapitał na start, PARP, Gdańsk 2004,
89. Tórz A., Käki M., Rola inkubatorów strategicznych w funkcjonowaniu parków i inkubatorów technologicznych, PARP, Warszawa 2011
90. Trzmielak D. M., Byczko S., Zagadnienia własności intelektualnej w transferze technologii, PARP, Warszawa 2011
91. Trzmielak D. M., Zehnerll W. B., Metodyka i organizacja doradztwa w zakresie transferu i komercjalizacji technologii, PARP, Warszawa 2011
92. Wissema J. G., Technostarterzy. Dlaczego i jak? PARP, Warszawa 2005
93. Wissema J. G., Uniwersytet Trzeciej Generacji – Uczelnia XXI wieku, Zante, Zębice 2009
94. Zasiadły K., Inkubator Przedsiębiorczości, Śląsk, Katowice 1996

UŻYTECZNE ADRESY INTERNETOWE

■ Agencja Rozwoju Przemysłu	www.arp.com.pl
■ Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	www.arimr.gov.pl
■ Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości	www.inkubatory.pl
■ Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich	www.crzl.gov.pl
■ Centrum Wspierania Inkubatorów iDisc	www.idisc.net
■ Europejska sieć ośrodków innowacji i przedsiębiorczości European Bussines Network	www.ebn.eu
■ Europejska Sieć Aniołów Biznesu EBAN – European Business Angels Network	www.eban.org
■ Europejski Fundusz Społeczny	www.efs.gov.pl
■ Fundacja na rzecz Nauki Polskiej	www.fnnp.org.pl
■ Fundusz Współpracy	www.cofund.org.pl
■ Grupa Ekspertów Parków Naukowych i Centrów Innowacji SPICE	www.spice-grup.net
■ Inicjatywa Inkubatorów InfoDev	www.infodev.org
■ Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową	www.klastry.pl
■ Innowacyjni	www.innowacyjni.mazovia.pl
■ Komitet Integracji Europejskiej	www.ukie.gov.pl
■ Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw	www.ksu.parp.gov.pl
■ Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE	www.kpk.gov.pl
■ Krajowy Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego	www.roefs.pl
■ Krajowe Forum Parków Przemysłowych	www.forumparkow.pl
■ KIGNET – Izbowy system wsparcia konkurencyjności polskich przedsiębiorstw	www.kignet.kig.pl
■ Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych	www.ksfp.org.pl
■ Międzynarodowe Stowarzyszenie Parków Naukowych (IASP)	www.iasp.ws
■ Ministerstwo Gospodarki	www.mg.gov.pl
■ Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	www.nauka.gov.pl
■ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	www.mpips.gov.pl
■ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	www.mrr.gov.pl
■ Ministerstwo Spraw Zagranicznych	www.msz.gov.pl
■ Narodowe Centrum Badań i Rozwoju	www.ncbir.pl
■ Nauka i Gospodarka	www.naukaigospodarka.pl
■ Niemieckie Stowarzyszenie Centrów Innowacji, Technologii i Przedsiębiorczości ADT	www.adt-online.de
■ Narodowe Stowarzyszenie Inkubacji Przedsiębiorczości NBIA, USA	www.nbia.org
■ Ogólnoeuropejska Platforma Biznesu Gate2Growth	www.gate2growth.com
■ Portal Unii Europejskiej	www.europa.eu
■ Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	www.parp.gov.pl
■ Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych	www.paiz.gov.pl
■ ProTon Europe	www.protoneurope.org
■ Portal Innowacji	www.pi.gov.pl
■ Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	www.poig.gov.pl
■ Program Operacyjny Kapitał Ludzki	www.kapitalludzki.gov.pl
■ Polskie Platformy Technologiczne	www.kpk.gov.pl/ppt/
■ Polskie Stowarzyszenie Inwestorów Kapitałowych (PSIK)	www.psik.org.pl

■ Polski Związek Funduszy Pożyczkowych	www.pzfp.pl
■ Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności	www.pafw.pl
■ Portal organizacji pozarządowych	www.ngo.pl
■ Portal Wspieramy e-biznes	www.web.gov.pl
■ Serwis Urzędów Pracy	www.psz.praca.gov.pl
■ Stowarzyszenie Parków Badawczych AURP, USA	www.aurp.net
■ Stowarzyszenie Inkubacji Przedsiębiorczości Wielkiej Brytanii UKBI	www.ukbi.co.uk
■ Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce – SOOIPP	www.sooipp.org.pl
■ Sieć Enterprise Europe Network	www.een.org.pl
■ Światowy Spis Stowarzyszeń Inkubacji Przedsiębiorczości i Parków Technologicznych SPICA Directory	www.spica-directory.net
■ The Global Entrepreneurship Monitor (GEM)	www.gemconsortium.org
■ Ukraińskie Stowarzyszenie Inkubatorów Przedsiębiorczości i Centrów Innowacji	www.novekolo.info
■ Władza Wdrażająca Program Współpracy Przygranicznej Phare	www.wwpe.gov.pl

OŚRODKI INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE RAPORT – 2012 – STRESZCZENIE

Rozwój gospodarczy i osiągnięcie przewag konkurencyjnych we współczesnym świecie przez poszczególne państwa i regiony są w coraz większym zakresie uzależnione od szybkości pojawiania się na rynku nowych, innowacyjnych podmiotów gospodarujących. W rezultacie wysiłki władz publicznych skierowane są na rozwój przedsiębiorczości oraz intensyfikację procesów innowacyjnych. Transformacja wiedzy w nowe produkty, usługi, technologie czy rozwiązania organizacyjne wymaga właściwej infrastruktury obejmującej ośrodki innowacji i przedsiębiorczości (tzw. instytucje nowoczesnej gospodarki). Ich kluczowe funkcje dotyczą działań w zakresie pobudzania tkwiącej w ludziach kreatywności, przedsiębiorczości i innowacyjności, tym samym aktywizacji wewnętrznych (endogenicznych) zasobów, prowadzącej do efektywniejszego wykorzystania lokalnych czynników wzrostu.

Przedkładamy dziewiątą edycję Raportu o Ośrodkach Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce przygotowaną przez Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce we współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości. Publikacja ma charakter informacyjno-popularyzacyjny. W raporcie dokonano syntetycznej charakterystyki aktywności poszczególnych typów ośrodków oraz zdiagnozowano bariery ich rozwoju. W oparciu o przeprowadzone badanie ośrodków przedstawiono też wnioski i rekomendacje dla ich dalszego efektywnego rozwoju. Od 1990 roku liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości systematycznie rośnie, w połowie 2012 r. było ich 821 w tym:

- 40 parków technologicznych i 14 inicjatyw parkowych,
- 29 inkubatorów technologicznych,
- 73 preinkubatory i akademickie inkubatory przedsiębiorczości,
- 58 inkubatorów przedsiębiorczości,
- 69 centrów transferu technologii,
- 68 funduszy kapitału zaangażowanego,
- 10 sieci aniołów biznesu,
- 86 lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe,
- 55 fundusze poręczeń kredytowych,
- 319 ośrodków szkoleniowo-doradczych.

Raport został uzupełniony o zaktualizowaną elektroniczną bazę teleadresową wszystkich zidentyfikowanych w badaniu ośrodków, pozwalającą wyszukiwać ośrodki według rodzaju i lokalizacji usług.

BUSINESS AND INNOVATION CENTERS IN POLAND REPORT – 2012 - SUMMARY

State and regional economic development and gaining a competitive advantage are both becoming more and more dependent on the pace of emergence of new, innovative business entities. Thus public authorities do their utmost to boost innovative processes and enterprise development. A process of transforming knowledge into new products, services, technologies or organizational solutions needs a proper infrastructure including Business and Innovation Centers (so-called institutions of modern economy). The key function of these centers is to activate human creativity, enterprise and innovation, thus to activate internal resources, which leads to the more effective use of the local growth factor.

We have the pleasure to present you with the 9th edition of 'Polish Business and Innovation Centers' Report prepared by Polish Business and Innovation Centers Association and Polish Agency of Enterprise Development. Informative in character, this publication is a continuation of SOOIPP Reports from previous years, extended in order to present the changes in time. For each kind of the center there has been compiled a synthetic characterization of activity and barriers to development. In the current edition we made an attempt of considering the range of innovation and entrepreneurship centres activity and the support which small and medium enterprises are being provided. The number of business and innovation centers has been steadily increasing since 1990 and now reaches a peak of 821 including:

- 40 Technology Parks and 14 Technology Parks Initiatives,
- 29 Technology Incubators,
- 73 Pre-incubators and Academic Business Incubators,
- 58 Business Incubators,
- 69 Technology Transfer Centers,
- 68 Seed Capital Funds,
- 10 Business Angels Networks,
- 86 Local and Regional Loan Funds,
- 55 Local Guarantee Funds,
- 319 Business Support Centres.

POŻEGNANIE

Dr hab. Krzysztof B. Matusiak, profesor nadzwyczajny UŁ

pracownik naukowo-badawczy i wykładowca w Instytucie Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego. Od początku kariery naukowej rozpoczętej w 1988 roku, jego zainteresowania badawcze ukierunkowane były przede wszystkim na:

- zarządzanie procesami innowacyjnymi, transferem i komercjalizacją technologii;
- przedsiębiorczość, tworzenie i rozwój przedsiębiorstw opartych na wiedzy;
- instytucjonalne formy wspomagania procesów rozwojowych;
- politykę technologiczną i regionalne systemy innowacji;
- tendencje strukturalne w gospodarce światowej, ewolucję systemów gospodarczych;
- funkcjonowanie rynków pracy oraz instytucjonalnych form wspomagania rozwoju regionalnego.

W 1994 roku obronił pracę doktorską nt. *„Parki technologiczne a rozwój regionalny i wspieranie procesów innowacyjnych na przykładzie gospodarki niemieckiej”*. Liczne badania, prowadzone prace eksperckie i opracowane publikacje (był autorem lub współautorem ponad 200 publikacji i ekspertyz) zaowocowały pracą habilitacyjną na temat *„Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych”*. Tytuł doktora habilitowanego uzyskał w kwietniu 2012 roku. Jako nauczyciel akademicki cieszył się sympatią i poważaniem zarówno nauczycieli akademickich, jak i studentów, uczynny i otwarty na ludzi, przyjaciel, opiekun i kolega.

Krzysztof B. Matusiak poza uczelnią był aktywny w działaniach organizacji pozarządowych zarówno na poziomie lokalnym – inicjator, wieloletni członek i prezes zarządu Mariańskiego Ruchu Inicjatyw Ekonomiczno-Społecznych, jak i ogólnokrajowym – członek założyciel i aktywny działacz, przez dwie kadencje sprawował funkcję prezesa zarządu Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce. Inicjator wielu przedsięwzięć społecznych, dał się poznać jako nieustraszony orędownik aktywności społecznej i współpracy pomiędzy sferą nauki, administracji, organizacji pozarządowych i biznesu. Piastował również funkcje publiczne będąc w latach 2002 – 2006 wiceprzewodniczącym Rady Gminy Puszcza Mariańska, Przewodniczącym Komisji Edukacji i Porządku Publicznego, oraz Członkiem Komisji Statutowej i Budżetowej.

Profesor Krzysztof Matusiak był pomysłodawcą, twórcą metodologii badań stanu ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce i wieloletnim redaktorem *„Raportu o Ośrodkach Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce”* wydawanego cyklicznie co dwa lata, opartego na rozległych badaniach kondycji i rozwoju Ośrodków, będącego od kilkunastu lat podstawowym źródłem wiedzy o stanie infrastruktury wsparcia przedsiębiorczości w Polsce. Zbudowana w oparciu o dane zgromadzone w raportach baza informacyjno-adresowa służy zarówno przedsiębiorcom, administracji publicznej jak i samym ośrodkom. Był też współinicjatorem opracowania *„Słownika pojęć – Innowacje i transfer technologii”*, pierwszego tego typu opracowania ukierunkowanego na uporządkowanie określiń używanych w obszarze innowacji i rozwoju przedsiębiorczości, doprecyzowanie i zdefiniowanie znaczenia pojęć i zjawisk w sposób pozwalający jednoznacznie je rozumieć.

Posiadał ponad dwudziestoletnie doświadczenie w kierowaniu i realizacji projektów badawczych oraz aplikacyjnych w dziedzinie inkubacji przedsiębiorczości i innowacji, transferu technologii oraz rozwoju regionalnego w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej. Kierował zarówno projektami badawczymi jak i realizacją projektów wdrażających opracowane wcześniej koncepcje. Swoje zaangażowanie w rozwój infrastruktury wsparcia rozpoczął w latach 1996–1998 biorąc udział w pracach zespołu ekspertów Ohio State University współdziałającego z polskim Ministerstwem Pracy i Polityki Socjalnej w ramach Programu TOR#10. Był wybitnym ekspertem w zakresie planowania, organizacji i zarządzania inkubatorami przedsiębiorczości oraz budowania lokalnego partnerstwa pomiędzy samorządami, MSP i instytucjami otoczenia rynku pracy. Wraz z zespołem konsultantów przygotowywał procedury wsparcia rozwoju projektów zakwalifikowanych do programu.

W latach 2010–2012 kierował zespołem ekspertów realizujących zadania w ramach Inicjatywy Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości *„Skuteczne Otoczenie Innowacyjnego Biznesu”* koordynując działania badawcze, współuczestnicząc w przygotowaniu kilkudziesięciu publikacji, służąc radą i swoim szerokim doświadczeniem zarówno zespołowi ekspertów, jak i samym beneficjentom Inicjatywy – ośrodkom innowacji i przedsiębiorczości. Był współtwórcą wielu instytucji wsparcia biznesu w Polsce i w Europie Centralnej. Szeroko współpracował z licznymi instytucjami europejskimi, rządowymi, samorządowymi i pozarządowymi.

Profesor Krzysztof Matusiak miał jeszcze wiele zamierzeń, których nie zdoła już zrealizować, lecz to co stworzył i pozostawia po sobie będzie przynosić rezultaty społecznie pożyteczne jeszcze przez długi czas.

Wspomnienie (31.08.1963–16.07. 2012)**Dr hab. Krzysztof B. Matusiak, profesor nadzwyczajny UŁ**

Był wspaniałym kolegą. Praca z Nim była przyjemnością. Zapisał piękną kartę w historii rozwoju innowacji i przedsiębiorczości w Polsce.

Miał wyjątkowy instynkt i empatię, które powodowały, że odnajdywał w ludziach talenty i potrafił je angażować w cokolwiek robił: kierowanie stowarzyszeniami i zespołami badawczymi, przygotowanie raportów o stanie innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, organizowanie konferencji, itd. Potrafił wydobywać z ludzi wszystko co chciał i naprowadzać ich na właściwą drogę.

Przyjemnie się z nimi dyskutowało, bo cierpliwie słuchał i przekonywał niewiele mówiąc. Dokładny i zorganizowany z łatwością improwizował i dostosowywał się do nowych sytuacji i ludzi.

Kochał ludzi. Był człowiekiem życzliwym ludziom i miał pogodne usposobienie. Gdziekolwiek się pojawiał inicjował spotkania, wspólne wyjścia na ciekawe imprezy lub zwiedzanie interesujących miejsc. Wiedział dużo o historii nawet najmniejszych miejscowości w Polsce i krajach, które odwiedzał.

W swoim domu wraz z Małgorzatą stworzyli miejsce intelektualnych biesiad, kuźnię kreatywnych pomysłów i innowacyjnych działań. Letnie Szkoły Innowacji w atrakcyjnych miejscowościach, doroczne konferencje Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości czy inicjatywa „BIOS” w latach 2010–2012 cieszyły Krzysztofa, bo dawały okazje do osobistych spotkań, nawet jeśli wymagały od Niego ogromnego wysiłku, pogodzenia pracy organizacyjnej w różnych stowarzyszeniach, obowiązków radnego, działalności naukowej i obowiązków rodzinnych, męża i ojca dwójki wspaniałych maluchów: Nikoli i Brajana.

Poznałem Krzysztofa w 1991 roku w Berlinie. Pisał pracę doktorską o parkach technologicznych w Niemczech. Od 1992 roku wspólnie tworzyliśmy Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce. Razem pracowaliśmy w Programie Rozwoju Małej Przedsiębiorczości w Polsce. Byłem świadkiem jego sukcesów i rozwoju kariery naukowej.

Dowiedziałem się o Jego chorobie i nie przypuszczałem, że trzy miesiące później nie będzie Go wśród nas. Wiadomość o jego śmierci była wstrząsająca. Przecież w kwietniu jeszcze zadzwonił i rozmawialiśmy w drodze powrotnej z Jego kolejnej misji w kraju.

Tyle jeszcze miał pomysłów i sił. Odszedł skromnie, tak jak żył. Na pogrzeb do Puszczy Mariańskiej, w której mieszkał przyjechali Jego przyjaciele z całej Polski. Zgasło ognisko w Puszczy Mariańskiej nieodłącznie towarzyszące spotkaniom organizowanym przez Krzysztofa.

Krzysztof Zasiadły

